

INFANTRIE-REGIMENT
HERZOG VON HOLSTEIN (HOLST.) NR. 85
I VERDENSKRIGEN

af

Oskar Betlz
Major a.D.,

under Krigen Regimentsadjutant, Kompagnie- und Bataillonsfører i Regimentet

Anden forbedrede og udvidede oplag

1925

Tryk: „Heider Anzeiger“ G.m.b.H, Heide i. Holst.

Dansk udgave:
Jørgen Flintholm – 2016
flinth@stofanet.dk
Må ikke gøres til genstand for salg

Forord til første oplag

Nu efter opløsningen af den gamle hær, er det mere end nogensinde en ærespligt for nu- og eftertid at bevare den ærefulde historie om et preussisk regiment.

Foresatte og kammerater vil finde, at de følger sig sat tilbage til de hede dage, det store eventyr, og de lange uger af den krigeriske hverdag. Alle, der stolt bar "85", kan berette om kampe og nød, men også om utrættelig glæde ved tjenesten, jernhård pligtfølelse, trofast, selvopofrende kammeratskab og offervilje.

Men yderligere skal denne troppehistorie blive en stolt trøst for de faldnes efterladte, da jo i første linje de faldne har bidraget til Regimentets soldatermæssige præstationer og krigeriske resultater.

Langt ud over disse rammer skal der imidlertid sættes en mindesten for de kommende slægtsled for deres fædre og brødres handlinger, tapperhed og heldedød

Måtte da historien om Infanterie-Regiment Horzog von Holstein bidrage til at værne om hukommelsens helige flamme, og tænde et lys for det tyske folk, at de må finde vejen til et nyt opsving.

Hamburg, marts 1921

Beltz.

Forord til andet oplag

På grund grund af venlig imødekommenhed fra "Heider Anzeiger" har det været muligt at optrykke andet oplag af regimentshistorien.

Indholdet er efterprøvet, forbedret og noget udvidet, men hovedtrækkene i bogen er bevaret. Regimentshistorien er opstået på baggrund af de tilgængeliggjorte officielle krigsdagbøger og mine egne erindringer, efter hvilke jeg efter bedste evne og samvittighed har berettet. Af de ærværdige individuelle handlinger, er som grundregel kun medtaget dem, der fremgår af de officielle akter. Det er efterfølgende hensigten, i et særligt tillæg, at optegne de talrige heltegerninger og navne på kammerater, som i særlige situationer trådte i forgrunden, uden at de tjenestelige krigsdagbøger har nævnt disse. Mange krigsakter gik tabt under den forhastede demobilisering og den hastige opløsning af den gamle hær. Så vidt muligt, skal de stille heltegerning af de mange, som i troskab indsatte eller gav blod og liv, rives ud af forglemmelsen.

Jeg anmoder om, snarest muligt at få tilsendt øjenvidne beredninger af denne art. Hvert bidrag er velkommen.

Ydermere skal der trykkes en ærestable! Forberedelserne er i gang.

Endeligt opfordre jeg alle gamle 85'ere, for så vidt det ikke allerede er sket, at slutte sig fast til den Kammeratlige foreninger af tidligere 85'ere. Disse foreninger består foreløbig i: Altona, Bordesholm, Flensborg, Hamburg, Heide, Kiel, Lübeck, Neumünster, Rendsburg. Et regelmæssigt udkommende foreningsblad danner forbindelsesled. 85'er, slut rækkerne!

Dermed lader jeg 2. oplag af Regimentshistorien, i hvilken en god del af mine helligste følelser ligger, udgive i den faste overbevisning om en god tysk fremtid. Med visheden om, at den nationale følelse mere og mere skaber lyskraften i det tyske folk, berettiger til denne tiltro.

Hamburg, januar 1925

Beltz

Den alten ruhmbekränzten Fahnen! -
den gefallenen Kameraden!
Den deutschen Zukunft!

Indholdsfortegnelse

Forord	
Forkortelser	
I. Regimentshistorie til krigsudbrud	7
II. Mobilisering og opmarch	10
III. Liège og indmarch i Belgien	11
IV. Indmarchkampe i Vest	12
A. Slaget ved Gette (Tirlemont) og videremarch	12
B. Slaget ved Mons og videre fremmarch	14
C. Kampen ved Chateau-Thierry og videre fremmarch ...	16
D. Kampen ved Montceaux-Esternay	17
V. Kampen langs Aisne	20
Kampen ved Vic-sur-Aisne	20
Kampen ved Moulin-sous-Touvent	21
VI. Stillingskrig ved Moulin-sous-Touvent	25
Slaget ved Soissons	28
Junikampe ved Moulin-sous-Touvent	31
VII. Kampe i Champagne	34
VIII. Slaget ved Somme	42
IX. Stillingskampe i Artois	52
X. Kampe langs Ancre	58
XI. Kampe i Siegfried-Stillingen	64
XII. Forårsslaget ved Arras	66
XIII. Kampe i Siegfried-Stilling	71
XIV. Efterårsslag i Flandern	73
XV. Wilna og Mulhouse	82
XVI. Det store slag i Frankrig og forfølgelseskampe	84
Kampe i Siegfried-Stilling og forberedelsestiden	84
Store slag om Frankrig	86
Kampe ved Somme og Ancre	91
XVII. Kampe langs Vesle, Aisne og tilbagetrækningskampe til våbenstilstanden	93
XVIII. Rømning af de besatte områder og march til hjemlandet.....	103
Slutord	104

Tillæg

Liste over Regimentskommandører	105
Officersbemanding ved mobiliseringen 1914	106
Officersbemanding ved II. Somme-Slag	108
Regimentets kampkalender	110
Ærestavle	111

Forkortelser

Abbs	=	Abends.
A.G.	=	Artillerie-Geschoss
A.K.	=	Armeekorps
Artl.	=	Artillerie
Battr.	=	Batterie
Btl.	=	Bataillon
B.T.K.	=	Bereitschaftstruppen-Kommandeur
bayr.	=	bayrisch
Div.	=	Division
d.L.	=	der landwehr
d.R.	=	der Reserve
F.A.R.45	=	Feldartillerie-Regiment 45
fdl.	=	Feindlich
F.K.86	=	Füsilier-Regiment 86
gef.	=	gefallen
G.G.	=	Gewehr-Geschoss
Gren.Regt.	=	Grenadier-Regiment
H.W.L.	=	Hauptwiderstandslinie
Inf.	=	Infanterie
Inf.Brig.	=	Infanterie-Brigade
I.R.85	=	Infanterie-Regiment 85
Komp.	=	Kompagnie
K.Linie	=	Kampflinie
K. 1 Linie	=	Erste Kampflinie
K.T.K.	=	Kampftruppen-Kommandeur
I.M.G.	=	leichtes Maschinenbgewehr
Lt. od. Leutn.	=	Leutnant
Landw. Regt.	=	Landwehr-Regiment
M.G.	=	Maschinengewehr
M.G.'s	=	Maschinengewehre
M.G.Ss.Abtlg.	=	Maschinengewehr-Scharfschützen-Abteilung
M.W.	=	Minenwerfer
M.W.'s	=	Die Minenwerfer (Plural).
Nachm.	=	Nachmittag
Patr.	=	Patrouille
Regt.	=	Regiment
Res.K.	=	Reserve-Korps
Res.Div.	=	Reserve-Division
R 1 Stellung	=	Erste rückwärtige Stellung
S 1 Stellung	=	Erste Siegfried-Stellung
Verw.	=	Verwundet
Vorm	=	Vormittag
1/85	=	Erstes Bataillon Infanterie-Regiment 85
5/85	=	5. Kompanie Infanterie-Regiment 85
II/F.A.R.9	=	Zweite Abteilung Feldartillerie-Regiments 9
2/Drag.16	=	Zweite Eskadron Dragoner-Regiments 16
3/Pi. 9	=	Dritte Kompanie Pionier-Bataillons 9

I. Regimentshistorie til krigsudbrud

Efter den korte sejrige krig i 1866 blev nyformeringen af Tyskland indledt. Samtidig trådte reformeringen af den preussiske hær i kraft gennem Regeringsbeslutning af 27. september 1866. Denne dag er fødselsdagen for holstenske Infanterie-Regiment Nr. 85, formeret af elementer fra 13. Division (Infanterie-Regimenter 13, 54, 15 og 55). Den 5. november samledes det unge Regiment i Münster/Westfalen.

Dens første kommandør var Oberst des Barres. Garnisonsby for Regimentsstab og de to Musketier-bataljoner blev Rendsburg, mens Füsilier-bataljonen kom til Eckernförde. Regimentet tilhørte fra start til slut IX. Armeekorps, 18. Infanterie-Division, 36. Infanterie-Brigade. Den 11. juli 1867 overdrog Regimentskommandøren under en festlig parade i Ahlefeld ved Bistensee mellem Rendsburg og Eckernförde de forsamlede bataljoner deres faner.

Under 18. Divisions første manøvre ved Flensborg udtalte Hans Majestæt Kong Wilhelm I det unge Regiment sin varmeste anerkendelse for dens indsats.

Som følge af den franske udfordring indløb den 16. juli 1870 befaling til mobilisering, der gennemførtes uden problemer. Efter få dage kørte Regimentet med jernbane til Mainz og ankom den 1. august til Worms. Den tilhørte II. Armeekorps under overkommando af Hans Kongelige Højhed Prinz Friedrich Karl. IX. A.K. var underkommando af General v. Manstein, 18. Division under General Freiherr v. Wrangel, 36. Infanterie-Brigade under General von Below. Søsterregiment var det Schlesiske Grenadier-Regiment Nr. 11 i Altona.

I spidsen for Regimentet havde i nogle måneder været Oberst Freiherr v. Falkenhausen. I. Bataillon var underlagt Major Köppen, II. Bataillon Major Ziermann, III. Bataillon Major Wolf von Goddenthow.

I.R. 85 deltog på fremragende måde i slaget ved Gravelotte den 18. august 1870. Kampene den 14. og 16. august havde fået den franske hærs øverstkommanderende Marshall Bazaine til at vælge en stilling under kanonerne på Metz forter, som han troede var uindtagelig. Hans Majestæt befalede for et angreb den 18. august. IX. A.K. stod på højre fløj af II. Armeekorps.

Med I.R. 85 i hovedstyrken, blev 18. Division trukket frem mod Verneville, og fra højderne her kunne man se ned i et fransk korps teltlejr. General von Manstein lod artilleriet bringe frem, og kl. 12 slog de første preussiske granater ned i den franske lejr. Fjenden besvarede hurtigt ilden, fransk infanteri nærmede sig herefter i dækning batterierne og tilføjede dem betydelige tab. IX. A.K. angreb havde ikke, som man havde forventet, ramt fjendens højre fløj, men i stedet hans midte. Pludseligt dukkede der foran vores kanoner, hvis betjening og forspand alvorligt var sammenskudte, tætte sværme af fjendtligt infanteri, der styrtede sig over batterierne. På dette tidspunkt modtog I.R. 85 Füsilier-bataljon ordre til at skabe luft for det betrængte artilleri. Uden at tage hensyn til den frygtelige franske ild, stormede kompagnierne i løb frem mod den tabte stilling. Voldsom ild modtog dem, hvert skridt kostede blodige tab, men ustoppeligt gik det frem til 500 skridt foran fjenden – så hurtig ild. Den fjendtlige stilling begyndte at vakle, vendte om og flygtede. Füsilierne fulgte efter under hurra råb. Fra alle sider rettede franskmændene nu deres kanon, maskingevær og geværrild mod III/85, og tvang dem til at standse. Tabene var betydelige. Ramt af fem kugler sank Major Wolf von Goddenthow død ned fra sin hest. Hauptmann Fischer, Hauptmann v. Lengercke, Leutnant le Gage de Fontenay var faldet, de fleste officerer såret. 32 underofficerer og 427 Füsiliere lå døde eller sårede på kamppladsen. På ruinerne af bataljonen kunne tre stærke delinger opstilles. Füsilier bataljonens heltmodige angreb er gengivet på et krigsmaleri, der hang i salen på det tidligere officerskasino i Rendsburg, og i dag er overdraget byen Rendsburg til opbevaring.

I mellemtiden havde I. Bataillon under betydelige tab tappert kæmpet med to fjendtlige regimenter ved Chantrenne. II. Bataillon var som brigadereserve ikke kommet i kamp.

IX. A.K. hårde kampe fortsatte til mørkefald. Som St. privat blev erobret af garden, og det pommerske korps rykkede frem mod den fjendtlige linje, var slaget vundet. Den 18. august 1870 havde det holstenske Regiment indskrevet sit navn på den gamle Preussiske ærestavle ved siden af de gamle sejrsvandte tropper

Den 1. september forsøgte Marskal Bazaine at sprænge den jernring, tyskerne havde lukket om Metz. Den 18. Division blev trukket frem til støtte for Landwehr-Division von Kummer på højre bred af Mosel. III/85 blev tilbage til bevogtning af hovedkvarteret i Malancourt.

Fjenden havde sat sig i besiddelse af landsbyen Noisseville. I. Bataillon gik frem gennem Faily skoven, og fastholdt ham i front, mens II. Bataillon svangede rundt med fjendens højre flanke og ufortrødent stormede dem. Franskmændene vendte om, forsøgte at sætte sig fast på vinbjerget foran Faily, men blev igen kastet ud. De fleste tab denne dags strålende kampe bar II. Bataillon, hvis fanestang blev splintret af en geværkugle. General von Manteuffel, fører for I. A.K., takkede holstenerne for deres hurtige og kraftige understøttelse.

Fra dette tidspunkt forblev Regimentet i omslutningen af fæstningen Metz i bivuak mellem hovedvejen mod Verdun og Gravelotte slugten. En af Regimentets bataljoner var konstant to dage på forpost, mens de øvrige bataljoner tilhørte hovedstyrken.

Tropperne let meget under den dårlige underbringelse og det våde vejr. Sygdomme af enhver art kostede mange ofre.

Den 27. oktober overgav Metz sig.

Straks herefter startede II. Armee med udførelsen af nye opgaver. Gambettas Folkehær var under samling ved Orleans, for at befri den af tyske tropper omringede Paris. Det var mod denne arme, at Prinz Friedrich Karl satte sig i bevægelse.

Marchen fra Metz mod Orleans stillede store anfordringer til tropperne, yderligere vanskeliggjort af småkri- gen med de franske Franktireur bander.

Den 3. december stod 36. Brigade med I.R. 85 i den første træfning ved Chateau Gaillard på vejen mod Orleans overfor franskmændene, der havde besat en fast stilling ved landsbyen Artenay. II. og III. Bataillon gik til angreb på landsbyen, og herefter på den anden stilling ved d'Auvilliers. Næste dag var der heftige kampe i de store skove ved byen Orleans, som man uophørligt nærmede sig. Som det blev mørkt var den sidste modstand brudt i forstæderne. Om morgenen den 5. december marcherede 18. Division med I.R. 85 i spidsen ind i den stolte by. Feldmarschall Prinz Friedrich Karl telegraferede til Kong Wilhelm: "Orleans er min, en æres dag for 18. Division".

Den fjendtlige Armee var sprængt til alle sider. Regimentets tab under begge de to dages kampe var 17 offi- cerer og 249 mand.

IX. Korps rykkede nu frem mod Blois langs den sydlige bred af Loire, og herefter mod Vendome. Den 16. december måtte korpset pludseligt vende om, for at dække Orleans mod den truende fremmarch fra syd af den igen samlede modstander. Efter en meget anstrengende march på bundløse veje og strømmende regn, nåede Regimentet igen til Orleans, efter at den på 33 timer havde tilbagelagt 10 mil (100 km). Denne marchpræstation var en af de største under hele krigen.

I begyndelsen af januar 1871 bragte 18. Division til omegnen af Le Mans, hvor en nyopstillet fransk armee befandt sig. Den 11. januar angreb II. Bataillon fra Divisionens forspids fjenden, der havde besat en stejl bakke ved landsbyen Champagne. Efter at have indtaget denne, kom det til en forbitret kamp om enkelte sejt forsvarede gårde. 11 officerer og 300 mand fra det franske 85. Regiment blev taget til fange af bataljonen.

I. og Füsilier bataljonerne blev indsat i angreb mod den del af bakken, hvor det fjendtlige artilleri var place- ret. Füsilier bataljonen erobrede tre pjecer, og I. Bataillon afviste et kraftigt fjendtligt modangreb, og førte en til dels tabsgivende kamp på samme måde som II. Bataillon om enkelte godt forsvarede gårde. Føreren for bataljo- nen, Hauptmann Brescius, fandt heldedøden. Om natten blev der opstillet forposter. Efter at et andet korps havde indtaget Le Mans var også denne fjendtlige armee udslettet. Den franske general Chanzy udtalte selv: 50.000 flygtninge fyldte alle veje".

Slaget ved Le Mans var den sidste kamp, Regimentet deltog i under den tysk-franske krig. Den 1. juli 1871 blev hjemmarchen påbegyndt. Da Eckernförde var opgivet, fik Füsilier-bataljonen tildelt Kiel som Garnison. Bataljonernes modtagelse i garnisonsbyerne udviklede sig en en fornøjelig fest. Med jublende munterhed blev Füsilier-bataljonen i Holsteinstrasse i Kiel modtaget af en guirlande med indskriften: Nr. 85 - Hat famos gemacht sich".

Regimentets samlede tab under Krigen 1870/71, der førte til Tysklands samling og Kejserrige, beløb sig til:

Faldne:	20	officerer	389	Underofficerer og mandskab
Sårede:	29	"	883	"
Savnede:		"	12	"
Total:	49	Officerer	1.284	Underofficerer og mandskab

Fanerne blev udmærket med Jernkorset og sort-hvide bånd. II. Bataillons fanestangen, der to gange blev ramt af en geværkugle, modtog to sølvringe på de ramte steder med inskriptionen: "Failyly den 1. september 1870" og "Artenay, den 3. december 1870".

For de erobrede artilleripjecer under slaget ved Le Mans, skænkede Hans Majestæt Kongen Regimentet en "Geschütz-Douceux-Gelder-Fond".

Hans Kongelige Højhed, Prinz Friedrich Karl stiftede en fond på 6.000 Mark, hvis renter skulle gå til langtids tjenestegørende personel og underofficerer.

Regimentet havde vundet en særlig tillid og hjertelig sympati hos Divisions-kommandøren, Exzellenz von Wrangel. Drejede det sig om at løse en særlig vanskelig opgave under krig, mente Hans Excellence: "Så må mine holstenere frem". Excellence von Wrangel bar som general Regimentets nummer og fik foræret epauletter og feltkårde, som opbevarede i officerskasinoet. Officerskorpset fik forærende hans rige bibliotek.

Fra de følgende lange fredstids år, hvor vores Regiment uophørligt anstrengte sig for, til enhver tid, at opretholde sin våbenduelighed, er følgende begivenheder værd at bemærke:

1872 blev II. Bataillon forlagt til Neumünster. Den vendte i 1896 tilbage til Rendsburg.

Den 27. januar 1889 tildelte Hans Majestæt Kejser Wilhelm II Regimentet sit navn: Infanterie-Regiment Herzog von Holstein (Holsteinisches) Nr. 85.

Den slesvig-holstenske hertugslægts aner havde ydet værdifuld krigstjeneste ved det tidligere kurbrandenburgsk-preeussiske hus. Tre medlemmer havde i troskab til den brandenburske-preussiske hær betalt med helledøden. I 1741 beretter en historieskriver fra lejren ved Rollwitz: "Hertugen af Holstein, som er den ældste Generalleutnant i hæren, tilbringer otte måneder af året ved sit regiment, og er som en almindelig oberst med den marcheret dag for dag fra Königsberg til Saksen". Prinz Georg Ludwig deltog som sikker fører med ære i syvårs krigen. Hans navn er indført i ærestavlen, som Frederik den Store anførte de mænd, der gennem sin tjeneste hos ham og for Fædrelandet havde gjort sig fortjent hertil.

På denne måde skulle Hertugen af Holstein ved dens navn yderligere knyttes tæt til den Preussiske hær.

Dette bånd blev også befæstet derigennem at Hans Højhed Hertug Ernst Günter af Slesvig-Holsten à la suite blev chef for Regimentet.

I oktober 1893 blev der opstillet en fjerde bataljon med to kompagnier. 1897 måtte flere kompagnier afgives til opstilling af den nye I.R. 163 i Neumünster.

1904 og 1911 stod Regimentet opstillet til Kejserparade på Luruper Øvelsesplads ved Altona.

Under den Store Krig 1814-18 viste Regiment Herzog von Holstein, at det var forblevet, hvad det altid havde været, en trofast støtte for Kejser og Rige, et mønster af soldater manddom og krigerisk dygtighed.

Ved opløsningen af den gamle hær gik 10. Kompanie, Infanterie-Regiment 6 i Flensborg opgaven, at viderefører Regiment Herzog von Holsteins ærefulde tradition og ånd. De gamle 85'ere er sikre på, at hine gode tyske soldaterånd, hine trofasthed og pligtfølelse, som de engang opfyldte, ikke er forsvundet, men vil blive holdt i hævd og plejet i den overtagne troppeenhed.

* * *

II. Mobilisering og opmarch

Den **31. juli 1914** tilgik befalingen: "Overhængende krigsfare". Alle forberedende foranstaltninger i og ved garnisonsbyerne Rendsburg og Kiel, eksempelvis trådte bevogtning af højbroen over Kaiser-Wilhelm-Kanal og Eider broen i kraft. Den første Mobiliseringsdag var **2. august**. Over hele Tyskland udbrød en uforglemmelig brus af dybeste alvor og stormende begejstring. (Enig sprang folket ud og fuldbragte den største anstrengelse i dens historie). Mobiliseringsarbejde begyndte som forudset og blev planmæssigt, uden problemer, gennemført. Talrige krigsfrivillige, frem for alt blandt studenterne i Kiel, strømmede til fra omegnen. Den **6. august** var mobiliseringen afsluttet og Regimentet march parat. Regimentskommandøren holdt om eftermiddagen en medrivende tale, og i parademarch marcherede bataljonerne forbi de udfoldede faner. III/85 tog afsked med Hans Kongelige Højhed Prinz Heinrich af Preussen. Forplejningsstyrke var 83 officerer, 3.241 mand, 237 heste. Kampstyrken var 75 officerer, 2.997 mand, 6 maskingeværer. Den **6. august** kl. 23 kørte Regimentsstab, M.G.K og staben fra 36. Infanterie-Brigade fra Rendsburg. Spidsen af borgerskabet fulgte til afsked. Den følgende dag fulgte bataljonerne. I march med musik i spidsen gik det fra kasernen til banegården. Indbyggerne i Rendsburg og Kiel ville endnu engang vise deres 85'ere, hvor inderligt de lange fredstids år havde forbundet Regimentet og borgerskabet. Under afsyngning af fædrelandssange rullede de festsmykkede tog fra banegården. Turen gik over Hamborg, Kirchweye, Osnabrück, Münster, Krefeld til Aachen. Overalt var der begejstrede folkemængder på banegårdene, og hvor togene gjorde holdt, blev der overrakt gaver af enhver art. Spiritusforbundet var fornuftig i den stærke hede. Aachen, den stolte kejserstad, blev nået efter 33 timers rejse. Ved middagstid den **9. august** fik II. Bataillon befaling til at marcherer til Hagelstein til dækning af 17. Infanterie-Division Sanitátskompanie 1 og den store bagage. Senere overtog bataljonen bevogtningen af vejen Merkhof – Visé, Merkhof – Barchon. I. og III. Bataillon forblev i Aachen. Den **10. august** gav en velkommen mulighed for at gennemgå udrustning og beklædning, samtidig med at der blev afholdt korte march- og kampøvelser. Der herskede en fortræffelig ånd i Regimentet. En trang til handling og opfyldelse af pligten besjælede alle.

Regimentets kommandør var Oberst Baron Digeon von Monteton, der siden efteråret 1913 havde stået i spidsen for Regimentet. De tre bataljoner blev ført af Majorerne Hagedorn, Marggraff og Graf von Kielmannseg. Regimentet dannede 26 Infanterie-Brigade sammen med I.R. 31 under kommando af Generalmajor Freiherr von Troschke. Denne tilhørte 18. Infanterie-Division under Generalleutnant von Kluge og videre under IX. Armee-Korps under General der Infanterie von Quast. IX. A.K. var del af I. Armee, der dannede yderste højre fløj på den tyske vestarmee under kommando af Generaloberst von Kluck.

* * *

III. Liège og indmarch i Belgien

I. Armee første opgave var med dens fem armekorps at trænge gennem den smalle åbning ved Aachen, til højre begrænset af den hollandske grænse, og til venstre af II. Armee.

Den **11. august** kl. 0430 startede Regimentet fra Aachen den med spænding forventede fremmarch, og nåede kl. 7 Preussisk-Moresnet, hvor Divisionen samledes. Som divisionens forspids marcherede Regimentet (uden II. Bataillon) over Clermont mod Herve i den generelle retning af Liège. Det drejede sig om, hurtigst muligt at bringe denne fæstning til fald og dermed åbne vejen til Belgien og Frankrig. Byen blev efter angreb i dagene fra **6. til 8. august** besat af tre infanteri-brigader fra General von Emmich's Arme-Abteilung. Ganske vist var forterne dermed afskåret af det indre af fæstningen, men udad til stadig fuldstændig kampklare.

Marchvejen lå på en højderyg med brede dale på begge sider og et herligt landskab. Straks efter overskridelsen af den belgiske grænse kom de første sammenskudte huse. Snart spredte sig sporene efter forbitrede kampe – befolkningen havde til dels deltaget i dem. Landsbyerne var velhavende og rene, for det meste røde murstensbygninger med sorte tegltag – en trist tomhed hvilede over hele landskabet. Også de intakte huse var aflåste og forladt af deres beboere. Da heden var meget trykkende, og der måtte regnes med at en stor del af det marcherende mandskab ikke var marchtrænede, var det nødvendigt med hyppige pauser. Alligevel brød mange folk sammen. Til dels skyldtes dette vel også den yderst gæstfrie modtagelse i Aachen. Herunder viste sig de medkørende røde vejvandrings vogne – også kaldt "Glühwürmschen" – meget anvendelige som vandvogne.

Ved midnat var den store, fuldstændigt nedbrændte by Battice gennemskredet. Gaderne var dækket af ruinerne af de sammenstyrtede huse. Svin, køer og høns drev rundt, brølende og kaglene mellem ruinerne, og søgte forgæves efter deres stalde.

Regimentet fik til opgave at svinge mod nord og sikre det artilleri, der var indsat mod Fort d'Evegné i linjen Blegny-Reché. Kl. 1650 overgav fortet sig, og bataljonerne gik i hvil i den nævnte landsby. Efter at artilleriet om natten til **12. august** var flyttet til en ny stilling mod Fort Pontisse, marcherede bataljonerne kl. 0300 mod Fort Barchon, for herfra at dække det tunge artilleri ved Housse. Efter kort beskydning hejste fortet det hvide flag. Mange af Regimentet havde mulighed for at sig om i Fort Barchon, hvor 2. Kompanie en overgang lå som besætning. Kulsorte gange, da de elektriske installationer var ødelagte, i mandskabslokaler og forrådsrum et vildt roderi. Det kraftige betondække var endnu forholdsvis hel, men kæmpe kratere viste den gevaldige virkning af vores tunge artilleri.

1. Kompanie rykkede til Herstal for at sikre broen over Meuse. På vej ned i Meuse-dalen kom den under schrapnelild. To mand blev såret – de første skadede i Regimentet.

Om eftermiddagen hilste Hans Højhed Hertug Ernst Günther af Slesvig-Holsten på Regimentet, som han tilhørte á la suite, og som nu fulgte den slesvig-holstenske division, på de ved Housse liggende bataljoner. 4. Kompanie blev tildelt Marine-Kanon-Batterie 3 (42 cm). De skulle nærsikre pjecerne og assistere med at bringe de tunge våben i stilling. Kompagniet fulgte batteriet under beskydningen af den belgiske fæstning og vendte først tilbage til Regimentet den **20. oktober 1914**.

Efter at Fort Pontisse havde overgivet sig, fortsatte marchen over Herstal, hvor Meuse blev overskredet, til Vottem. III. Bataillon sikrede den **13. august** om aftenen mod Fort Liers, hvor en patrulje trænge ind på 600 meters afstand af hindringen.

Om aftenen den **9. august** vendte II. Bataillon, der havde haft en specialopgave, igen tilbage til Regimentet. Alle landsbyer i omegnen af Liège var spor efter til dels hårde kampe. Den belgiske regering havde på tåbelig vis opfordret til guerilla krig, og beskrevet de tyske tropper som rå barbarer og udisciplinerede indtrængere. Som følge heraf var de fleste indbyggere flygtet, og havde efterladt alt hvad de ejede og havde. Regimentet blev ikke overfaldet af lumske indbyggere, men de nødvendige forsigtighedsforanstaltninger blev hele tiden truffet.

Den **14. august** om morgenen blev bataljonerne i deres stillinger foran Fort Liers, hvor enkelte schrapnells bibragte III. Bataillon enkelte tab. Kl. 0935 blev det hvide flag hejst over fortet. Om eftermiddagen afsøgte bataljonerne med succes landsbyerne Milmort, Vottem og Liers for skjulte våben.

Liège kunne nu ikke længere yde modstand, og vejen mod vest fra fri.

* * *

IV. Indmarchkampe i Vest

Den **15. august** kl. 1030 marcherede Regimentet som spids for brigaden i Divisionens hovedstyrke fra Vottem over Milwort – Villers-St.Simeon til Heur-le-Tieux, hvor det gik i landsbykvarter.

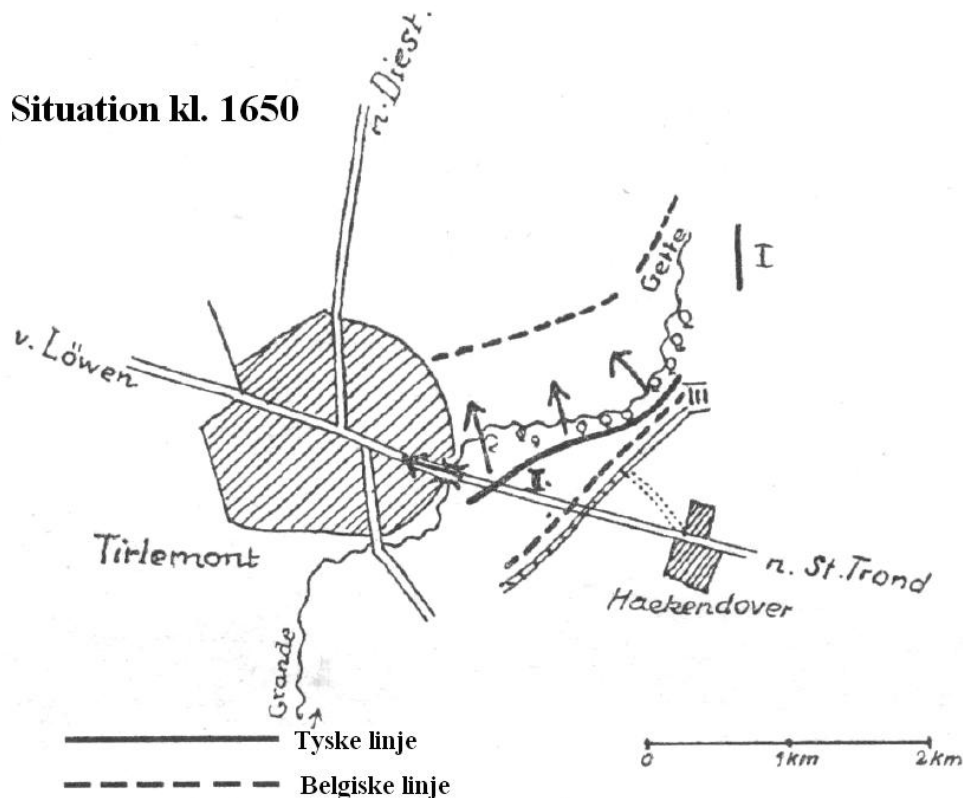
Den I. Armee nærmede sig Gette, en lille belgisk flod, der mellem Diest og Tirlemont dannede en spærring for den tyske fremmarch. Opgaven for I. Armee, der dannede yderste højre fløj af vesthæren, var hurtigst muligt at trænge frem for at kunne omringe fjenden. Derfor måtte der hensynsløst kræves anstrengende marcher ad de ophedede veje.

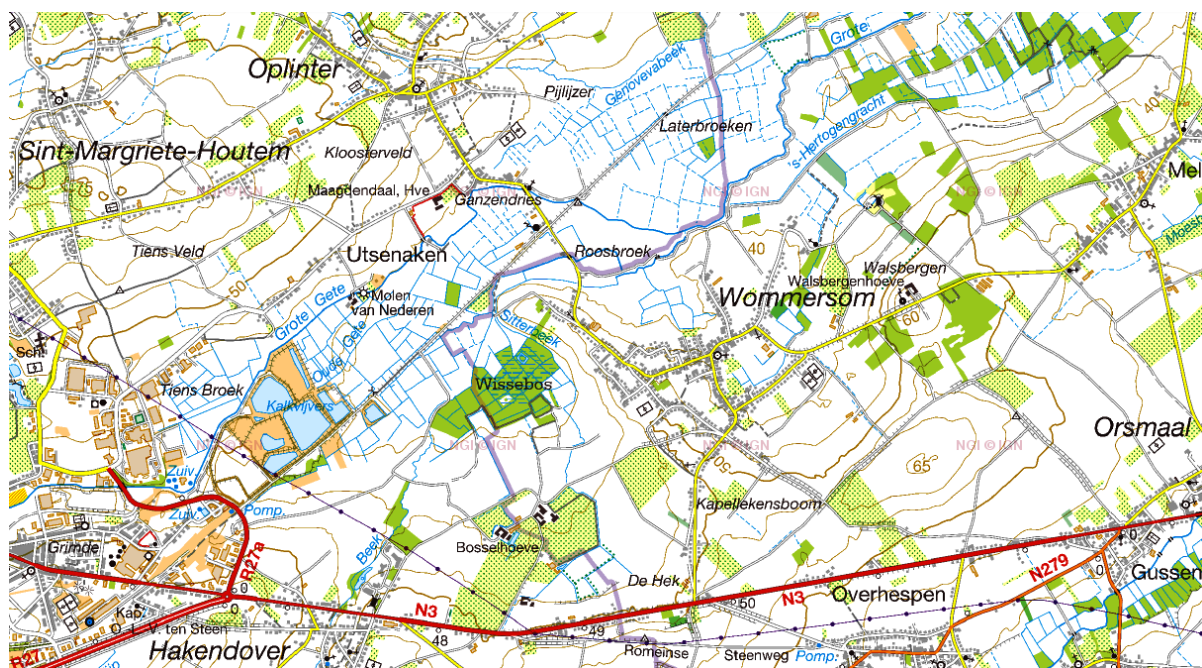
A. Slaget ved Gette (Tirlemont) og videremarch

18. august – en dag, der forblev uforglemmelig for alle medlemmer af Regimentet. Den 18. august 1870 havde Regimentet hentet dets første laurbær ved Verneville – den 18. august 1914 fik den under Verdenskrigen sin ilddåb. Om morgenen erindrede Regimentskommandøren om deres forfædres ærefulde dag; stemningen var forventningsfuld ophidset.

Kl. 0640 startede Regimentet fremmarchen fra vestkanten af Kerkom langs Romervejen over Neerhespen – Oberespen mod Tirlemont (øst for Louvain). Den forstærkede brigade marcherede i rækkefølgen I/85, I/Pi 9, III/85, F.A.R. 45, II/85, I.R. 31. De stod kl. 9 samlet i den nævnte marchorden på romervejen med spidsen ved Molenbeek, 200 meter vest for Chateau de Schoor.

Belgiske kræfter var fastslået vest for Gette afsnittet mellem Diest og Tirlemont og syd herfor. IX. A.K. fulgte kl. 9 med 18. Infanterie-Division i linjen Oplinter-Tirlemont. Kl. 11 modtog Regimentet, efter at den ad flere omgange var rykket frem og standset op, ordre til at folde ud ved Orsmael – Gussenhoven. I. og III. Bataillon dannede forreste linje med II. Bataillon bagved i midten. Petite Gette blev overskredet, så blev der standset op og mad udleveret. Til højre havde Regimentet forbindelse til 35. Infanterie-Brigade, vil venstre til I.R. 31.

Kl. 1350 kom ordren til angreb mod højderne nord for Tirlémont. Angrebszone og skillelinjer mellem bataljonerne fremgår af skitsen overfor. På højde med Bosselhoeve gården sprang de første schrapnell over de angribende bataljoners skyttelinje. Den forårsagede kun ringe skade, da sprængpunktet lå for højt.

Kl. 1530 fik III. og II. Bataillon befaling til at angribe den af fjenden besatte landsby Hakendover. Mens III/85 gennemførte det nødvendige sving, placerede II/85 sig bag III. Bataillon. Efter at Hakendover hurtigt blev sikret af III. Bataillon, samlede den sig til sikring af vejen mod Tirlémont, med II. Bataillon følgende i en afstand af 100 meter. Da to grupper fra 10. Kompanie under føring af Leutnant Keyser nåede de sidste huse i Hakendover med bataljonsstaben til hest lige bag, kom den under kraftig infanteriild. Leutnant Keyser brød sammen med et skud i brystet. Major Graf von Kielmannsegg blev lettere såret. Flere huse gik op i flammer da en del af beboerne deltog i kampen.

Uden at afvente yderligere befalinger, beordrede kommandøren for III. Bataillon, der såret forblev ved enheden, angrebet fortsat. II. Bataillon forstærkede og forlængede III. Bataillon, der fik frem på begge sider af vejen mod Tirlémont. Uden at afvente artilleriet, der ikke kunne følge så hurtigt med, pressede kompagnierne sig ufortrødent fremad. Kl. 1630 var fjenden fordrevet fra sin første forsvarslinje, en banedæmning, og kort efter var også den anden stilling, forstærket med skanser og skyttegrave, vest for Gette afsnittet, indtaget. Dele af II. Bataillon trængte gennem dele af Tirlémont og nåede kl. 18 udkanten i retning af Louvain. Også I. Bataillon indsat på højre fløj af Regimentet deltog i angrebet. Hauptmann Arndt fandt under stormen på en feltskanse helledøden i spidsen af sit 1. Kompanie gennem et skud i hovedet. Leutnant Sickert sikrede i en erobret skanse vigtige papirer og kortkalker fra en fangetagen belgisk officer. I udkanten af Tirlémont i retning Louvain kom det igen til en ny kamp om en fjendtlig barrikade. Effektivt støttet af to kanoner fra I/F.A.R. 9 og M.G.K. blev den erobret af 5. Kompanie. Det begyndende mørke standsede kampene i dette område.

Forstærket af dele af 8. Kompanie stormede III. Bataillon kl. 1910 endnu en fjendtlig stilling.

Den gloende varme dag blev fulgt af en køling nat. Bataljonerne gik i bivouak i deres kampstillinger. III. Bataillon lå på vejen mod Diest omtrent på højde med Hautem-Ste.Marguerite, I. Bataillon med tilslutning ved et vejkrøds 1 km nord Tirlémont, II. Bataillon og M.G.K. videre på venstre fløj langs vejen Tirlémont-Louvain. Førere og tropper var i en begejstret, opløftet stemning. Den opmuntrende følelse af at have bestået den første alvorlige kamp med succes, en bevidsthed om at have vist sig fjenden overlegen vækkede alle følelser på trods af de beklagelige tab. Sejret ved Gette kostede Regimentet 2 døde officerer og to sårede, samt 219 sårede og faldne underofficerer og soldater. Der blev taget 3 belgiske officerer og 471 mand til fange.

Hans Højhed Hertug Ernst Günther berettede for Hans Majestæt Kejseren om Regimentets udmærkede indsats under den første kamp.

Belgierne havde ikke ladet det komme til et afgørende slag ved Gette. Kong Albert opgav stillingen efter en kort, kraftig modstand, efter at have indsat, at hans allierede ikke havde kunnet opfylde den lovede assistance.

Næste dag samlede Regimentet kl. 0500 i østkanten af Tirlemont, hvor de indgik i Divisionens hovedstyrke. Marchen fortsatte efter fjenden i den almindelige retning af Bryssel over Opvelp – Hammer-Mille til Neerysche. II. Bataillon indtog forposter.

Regimentets fortsatte fremmarch førte det ind i det belgiske hovedland – en frugtbar egn med gode veje, talrige vandløb og mindre skove. De velhavende landsbyer med deres mangfoldige forråd kom troppernes forplejning meget til gode. Den **20. august** om aftenen blev der gået i landsbykvarter i Vierx Amis og Joli Bois ved Waterloo. 100 år tidligere havde Preussen og England på dette sted stået i hård kamp med franskmændene. Marschen i den kraftige hede var meget anstrengende. De kostelige ”Bryseller druer”, som i hver eneste landsby blev dyrket i store drivhuse, kunne købes for en billig penge.

Den **22. august** om aftenen gik man i kvarter i Soignies, hvor 9. Kompanie igen nåede tilbage til Regimentet. Med befalingen om at gå i hvil, kom oplysningen om, at englænderne havde besat Canal du Centre. Udsigterne til næste dag netop at kunne afregne med denne fjende, virkede opmuntrende på de af de ustandselige marcher stærkt anstrengte tropper. Nyheden om de tyske sejre ved Lagarde og Mulhouse, og den dristige indgriben af vore krigsskibe ved Libau, ved den algirske kyst og i Messines opmuntrede yderligere gemytterne.

B. Slaget ved Mons og videre fremmarch

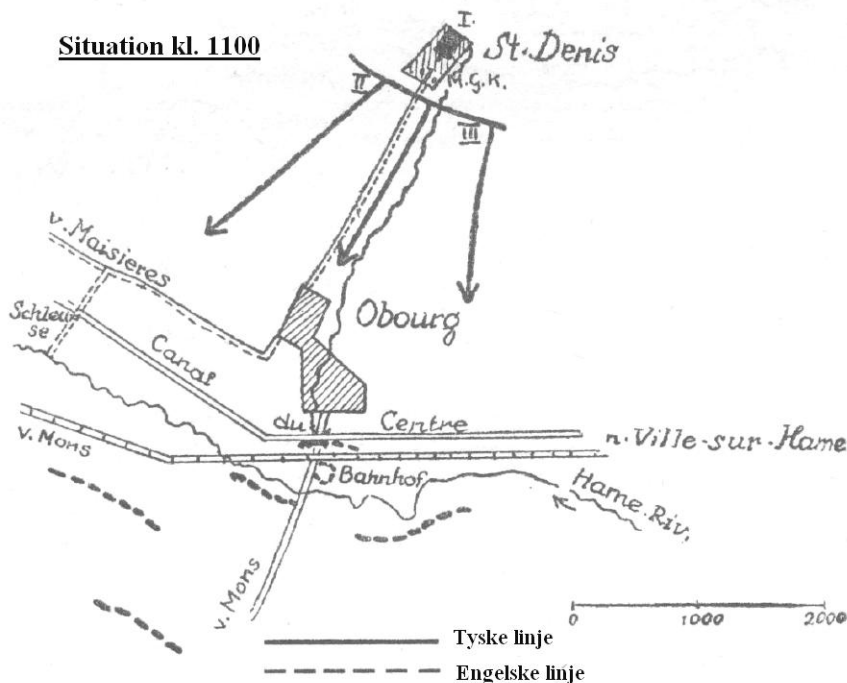
Den **23. august** kl. 0815 var Regimentet klar ved Ferme de Planquet syd for Thieudonsart, og begyndte i følgende formation fremmarchen mod St. Denis: Forspids: ½ Dragoner 16, III/85, 2/Pi.Komp. 9, hovedstyrke: II/85, I/F.A.R. 45, I/85, M.G.K. 85.

Forspidsen nåede kl. 0930 ind i St.Denis. Som infanterispidsen rykkede ind, blev der ringet med kirkeklokken. Den mandlige befolkning blev herefter taget til fange. Patruljer meddelte, at Canal du Centre og landsbyen Obourg var besat af fjenden. Overgang ved Obourg måtte tilkæmpes.

Kl. 1040 forerede III. og II. Bataillon i forreste linje i den sydlige udkant af St.Denis; III. Bataillon på begge sider af vejen mellem St.Denis og Obourg med II. Bataillon til højre. I. Bataillon forblev til disposition for brigadekommandøren i den sydlige udkant af St.Denis, mens M.G.K. var Regimentsreserve bag midten af forreste linje. Kl. 11 foldede spidsen af de indsatte bataljoner ud og angreb. Artilleriet gik i stilling på bakkerne sydvest for St. Denis og åbnede ild på de fjendtlige skyttegrave på den anden side kanalen syd for banelinjen Mons – Obourg.

Med officerer og underofficerer i front stormede II. og III. Bataillons skyttelinjer fremad med fremragende kraft uden hensyn til tab, som den fjendtlige ild kostede. Hauptmann Groepper og Leutnant d.R. Driver fandt kort før Obourg heldedøden. Hvis der var noget at kritisere, var det den fremfusende storm, der uden at afvente egen ildvirkning og artilleriet, pressede angrebet frem.

III. Bataillon blev involveret i en hårdnakket bykamp i Obourg. Frem for alt var broerne over kanalen stærkt befæstet. Vinduesåbninger i banegårds bygningerne syd for kanalen var barrikaderet med sandsække. To frem-

trukne kanoner fra II/F.A.R. 45 ryddede med nogle få skud et hus af vejen, som forhindrede det frie udsyn til banegårdsbygningen. Så traf en granat det stærkt befæstede hus – vejen over broen var fri. Bataljonen fortsatte med det samme angreb på den anden side kanalen. Leutnant frhr. von Schele faldt i forreste linje. II. Bataillon gik imens frem i retning af Ferme des Wartons for at overskride kanalen på et smalt spang vest for Obourg. M.G.K. skød i åbningen mellem de to bataljoner. Kl. 1445 havde alle dele nået den anden side kanalen. I. Bataillon havde kl. 13 forstærket II. Bataillons angreb. Den tilbagegående fjende, der forsvarede sig sejt og tappert, og flere gange gjorde front for at yde modstand, blev presset tilbage igennem og øst for Mons. Mørket bragte en stop til kampene. II. Bataillon og M.G.K. gik i bivak 1½ km øst for Mons ved et sindssygehospital, der stod i flammer. De arme syge løb klagende og jamrende omkring. I tilslutning var I. Bataillon i hvil, mens III. Bataillon lå længere til venstre med venstre fløj langs vejen Obourg-Mons.

Føling med fjenden blev opretholdt gennem patruljer.

De smertelige tab på den succesfulde dag ved Mons, der for evig tid vil have en lys klang i Regimentets historie, beløb sig til 3 døde officerer og 3 sårede, samt 184 døde og sårede underofficerer og soldater. Regimentet tog 3 officerer og 182 mand til fange fra 4 Middlesex Regiment og Royal Fusiliers. II. Bataillon og M.G.K. erobrede tre engelske maskingeværer.

Den 24. august kl. 0600 forskød bataljonerne frem til en stilling syd for Mons, der strakte sig mod vest fra sydkanten af Bois la Haut med højre fløj omkring 200 meter vest for skovens vest kant. Bataljonerne grave sig ned i rækkefølge II, I, III. Det var nødvendigt, for kort efter sprang talrige fjendtlige schrapnells og granater, specielt over II. Bataillon. Blandt tabene var Leutnant d.R. Trebitz. M.G.K. var placeret i østkanten af Bois la Haut.

Kl. 1130 fulgte bataljonerne, dels udfoldet, dels i marchkolonne, den vigende fjende i retning af Asquilles. Til højre var der tilslutning til 35. Infanterie-Brigade, til venstre til I.R. 31. Overalt lå masser af fjendtlig beklædnings- og udrustningsgenstande – sporene efter et hastigt tilbagetog. Kl. 15 blev Asquilles nået og dens sydkant besat. Kl. 18 videre march til Eugies og Genly, hvor de stærkt udmattede tropper kl. 0100 gik i landsby kvarter.

Efter et kort nattehvil fortsatte Regimentet marchen med Divisionens hovedstyrke over Sars-la-Bryere – Hon. Omkring middagstid blev den franske grænse med fryd overskredet. Efter indtagelse af en beredskabsstilling ved Hondain, samlede Brigaden sig i løbet af natten langs vejen Hon – Bavai, og begyndte efter en endeløs og meget udmattende ventetid først ved daggry den 26. august igen marchen. Bavai blev passeret – videre, hele tiden videre.

re mod vest fortsatte marchen i den bælgmørke nat på opkørte skovveje og med anstrengende stop gennem Foret de Mormal til Fontaine-aux-Bois.

Marchen mellem 27. august og 1. september førte Regimentet over Bois Leveque – Brancourt – Belleglise – Pontru (nordvest for St.Quentin) – Boyennes (ved Somme) – Hombleux i retning af Roye. Så pludselig den 31. august blev retningen ændret! og over Libermont – Guiscard – Quierzy (mellem Royon og Chauny ved Oise) – Besme – Ambleny til Coevures-et-Valfery. Aisne var overskredet. I. Armee var drejet til venstre mod Oise i retning af Compiègne og Royon for her at ramme den franske V. Armee i flanken efter at denne var blevet slået af II. Armee. Den meget anstrengende march i den kraftige hede kunne kun gennemføres med den hjælp feltkøkkenerne ydede. I reglen blev der omkring middagstid indlagt et længere hvil, hvor tropperne spiste – hvorefter køkkenerne med det samme gik i gang med at tilberede aftensmaden. Det fortræffelige, godt udbyggede land og det stærkt udviklede kvæghold gav tilstrækkelige forsyninger, til at forbedre forplejningen af mennesker og dyr. Det var desto mere nødvendigt, da forplejningskøretøjerne meget ofte ikke nåede frem – meget ubehageligt gjorde manglen på brød sig bemærket. Landsbyerne var for størstedelen forladt af deres indbyggere. Husene var aflåse og måtte åbnes med vold. Ødelæggelser og plyndringer var strengt forbudt – ud over madvarer og tøj til eget forbrug måtte intet medtages.

I sidste ende kunne denne springmarch, der dagligt ofte strakte sig ind i natten, kun gennemføres ved at lade ledsagende vogne transportere oppakningen – alle teoretiske fredstidsberegninger over marchafstande og dybde var fuldstændigt sprængt. Det var meget pinligt for befalingsudgivelsen, at man kom udenfor de medbragte krigskort

På baggrund af den samlede strategiske situation lod den franske overkommando sine armeer planmæssig gå tilbage under en meget dygtig udnyttelse af jernbanen. En bagtrop bestående af kavaleri og beredne artilleribatterier dækkede tilbagetrækningen. Vi var udelukkende henvist til fodmarch, og derfor lykkedes det aldrig at finde fjenden fast. Endeligt den 2. september lykkedes det at fange en bagtrop.

C. Kampen ved Chateau-Thierry og videre fremmarch

I march fra Longpont over Neuille-St-Front nærmede Regimentet sig den **2. september** kl. 18 Chateau-Thierry på Marne. I. Bataillon udgjorde fortrop, III. Bataillon var i fortroppens hovedstyrke, mens II. Bataillon var i spidsen af 18. Infanterie-Divisions hovedstyrke. Som en dragon-patrulje meldte fjenden under tilbagetrækning mod Chateau-Thierry, foldede regimentet ud med III. og II. Bataillon langs vejen le Buisson – Grand Ru Ferme med M.G.K. i anden linje bag midten. Samtidig blev I. Bataillon med to kanoner fra 3. batteri F.A.R. 9 skudt frem for at besætte Marne-broen i Chateau-Thierry. III. og II. Bataillon rykkede udfoldet frem i den begyndende mørke og grave sig ned stik nordøst for vejen les Chesneaux – Etrépilly med højre fløj af III. Bataillon i Lauconnois. M.G.K. dækkede højre flanke. Til venstre var der forbindelse til I.R. 31.

I. Bataillon sikrede sig så godt det kunne lade sig gøre i mørket i den anviste position i byen. Kanonerne stod skudklare langs hovedgaden med infanteridækning i de omkringliggende huse. I natten kom en fjendtlig brigade syngende uden marchsikring mod Chateau-Thierry uden at vide, at byen var besat. Da den forreste del næsten havde nået kanonerne, gav retteskytten Nikolaus Dührsen ild. Virkningen af disse nærsrud var frygtelige. Ved dagslys viste det sig, at franskmænd i hobevis lå på gaden, mange frygteligt tilredte.

Næste morgen anrådte III. og II. Bataillon udfoldet med venstre fløj af III/85 langs vejen Etrépilly – les Chesneaux. Uden at støde på fjenden besatte de Chateau-Thierry. Den gamle by ligger malerisk i den kønne Marne dal. Mægtige stenbroer forbinder begge bredde og på skråningerne skinnede solen over frugtbare haver og vinbjerger.

Efter at være kommet over floden formerede II. og III. Bataillon marchkolonne på vejen Chateau-Thierry – Blesmes, mens I. Bataillon i første omgang forblev ved broen. Som den fremsendte sikring kom op på højderyggen syd for vejen, blev den kl. 1015 modtaget af en heftig gevær- og artilleriild. II. og III. Bataillon foldede øjeblikkeligt ud mod højden syd for Thierry. Fjenden, det var afsiddet kavaleri, forsvandt skyndsomst. Regimentet samlede sig herefter ved Ferme la Lumeron syd for Nesles og foldede igen kl. 1330 ud med front mod øst mod svagt fjendtligt artilleri. Højre fløj af III. Bataillon var 150 meter syd Petret, herefter I./I.R. 31 og II. Bataillon. I Bataillon fulgte bag venstre fløj. Under fremmarch mod øst kom III. Bataillon under kraftig schrapnell ild, der fik den til at standse. II. Bataillon, fulgt senere af I. Bataillon, nåede Bochage Ferme. Her kom II/85 under ild fra skovkanten mod syd. Den angreb fjenden og fulgte den tilbagegående fjende. Mens det samlede F.A.R. 9 var

under fodring på samlepladsen syd for Bochange Ferme, blev de hvilende tropper pludseligt ramt af heftig M.G.-ild, som forårsagede en alvorlig forvirring og ikke ubetydelige tab, navnlig blandt hestene. II. Bataillon, der var samlet i skovkanten, foldede øjeblikkeligt ud mod denne i første omgang usete fjende og fordrev ham – det var endnu engang afsiddet kavaleri.

Regimentet havde denne dag 47 mand døde og sårede. Enkelte franskmænd, herunder to i civil, blev taget til fange.

Den næste dag (**4. september**) fulgte i voldsom hede en meget anstrengende march over Gourboin til Fontenelle, hvor der i Rozoy-Belley blev gået i landsbybivak. Om eftermiddagen blev den fremridende Divisionsstab, hvoriblandt var Hans Højhed Hertug Ernst Günther befandt sig, ramt af enkelte schrapnells. Divisions adjutant Major von Fuchs og Første Ordonnansofficer blev dræbt, men flere andre officerer ved staben, herunder Generalstabsofficer Major von Gellhorn, blev alvorligt såret. Hauptmann Goetze overgik som adjutant ved Divisionsstabten.

Divisionens hovedstyrke rykkede de nærmeste dage videre over Vendières – Montenils – Trefols til Joiselle, hvor den gik i teltbivak. Foran Joiselle lå på vejen to sammenskudte franske ammunitionsvogne, der med sønderrevne hestekadaver dannede en sammenfiltret masse.

D. Kampen ved Montceaux-Esternay

Højre fløj af den tyske hær havde under de sidste dages fremmarch forladt den direkte retning mod Paris.

I en skarp bue til venstre ville den passere øst om den fjendtlige hovedstad. Dette skulle blive dens skæbne.

Gallien anså tidspunktet gunstig, for fra Paris at støde frem mod den tyske højre flanke og fik Joffres godkendelse. Planen blev udvidet til at omfatte et generelt angreb med den franske hær. Det udviklede sig til Marne Slaget.

Den **6. september**: denne for hele forløbet af Verdenskrigens så betydningsfulde dag, begyndte for Regimentet med den usædvanlige kendsgerning, at alle kunne sove frem til morgen – ingen natlig alarm – ingen afmarch ved daggry. Regiments adjutant kom ved daggry tilbage fra ordremodtagelse ved Divisionen med den højst glædelige nyhed: ”Hviledag, forberedelse til omringelse af Paris”. Med den befalede ro kunne alle bade i en bæk og overalt blev der iværksat storvask. Efter de sidste dages store anstrengelser var det en vidunderlig rekreation. Det skulle hurtigt ændre sig!

I første omgang rykkede 7. Kompanie til Chezy til bevogtning af broen over Marne, mens 11. Kompanie til samme opgave blev sendt tilbage til Chateau-Thierry.

Sidst på formiddagen forstærkedes lyden af kanontorden fra fronten stadig mere, så bredte nyheden sig, at 17. Infanterie-Division stod i hårde kampe. Kl. 1130 kom alarmerne: ”18. Infanterie-Division skal støtte sin søsterdivision”. Regimentet marcherede i rækkefølge I., II., III. Bataljon, M.G.K. over Neuvy mod Bois des Prés og gik i beredskabsstilling nordvest for Aulnay. Kl. 1400 blev den forskudt noget til højre, så III. og II. Bataillon stod i forreste linje med højre fløj i skæringspunktet mellem Bois des Prés og hovedvejen til Paris. I. Bataillon og M.G.K. rykkede til disposition for brigaden til et skovstykke stik sydøst for Højde 203 syd for Artillot.

Om fjenden vidste man, at han holdt en stilling i linjen Escardes – Chatillon. Courgivaux skulle være besat af fjenden. Til venstre havde Regimentet forbindelse med I.R.31.

Kl. 1600 kom befalingen til angreb: ”Regimentet angriber i sydøstlig retning mod Escardes”. I. Bataillon og M.G.K. blev indsat mod Courgivaux. III. og II. Bataillon kom meget hurtigt under stærk infanteri- og artilleriild. Under hårde kampe blev Paris hovedvejen, jernbanen og vejen Neuvy-Courgivaux overskredet og højdyryggen sydvest for Chateau Nogentel besat. Her holdt de tapre bataljoner i timer stand under kraftig artilleriild, der ikke kunne neddæmpes, selvom vores batterier skød, hvad der kunne komme ud af rørene. Men under aften fik II og III/85 tilbage til skoven vest for Chateau Nogentel, hvor de gravede sig ned i sydkanten.

I mellemtiden havde I. Bataillon angrebet Courgivaux med dele af 9., 10., 12 Kompanie og M.G.K. Fjenden blev kastet tilbage og kl. 20 var kirkegården i landsbyens sydøst kant besat. Gentagne fjendtlige modangreb blev afvist af den tapre bataljon under dens kommandør Major Hagedron. Forbindelsen til højre med III A.K. blev opretholdt. Hermed opstod den kendsgerning, at Regimentet på den ellers skæbnsvangre **6. september 1914** om aftenen kunne føle sig som sejrherre. Den havde angrebet en overlegen fjende under hårde kampe og presset denne tilbage.

Den **6. september** kl. 0600 åbnede franskmændene på ny artilleriild mod II. og III/85. Samtidig afviste I/85 kraftige angreb mod Courgivaux.

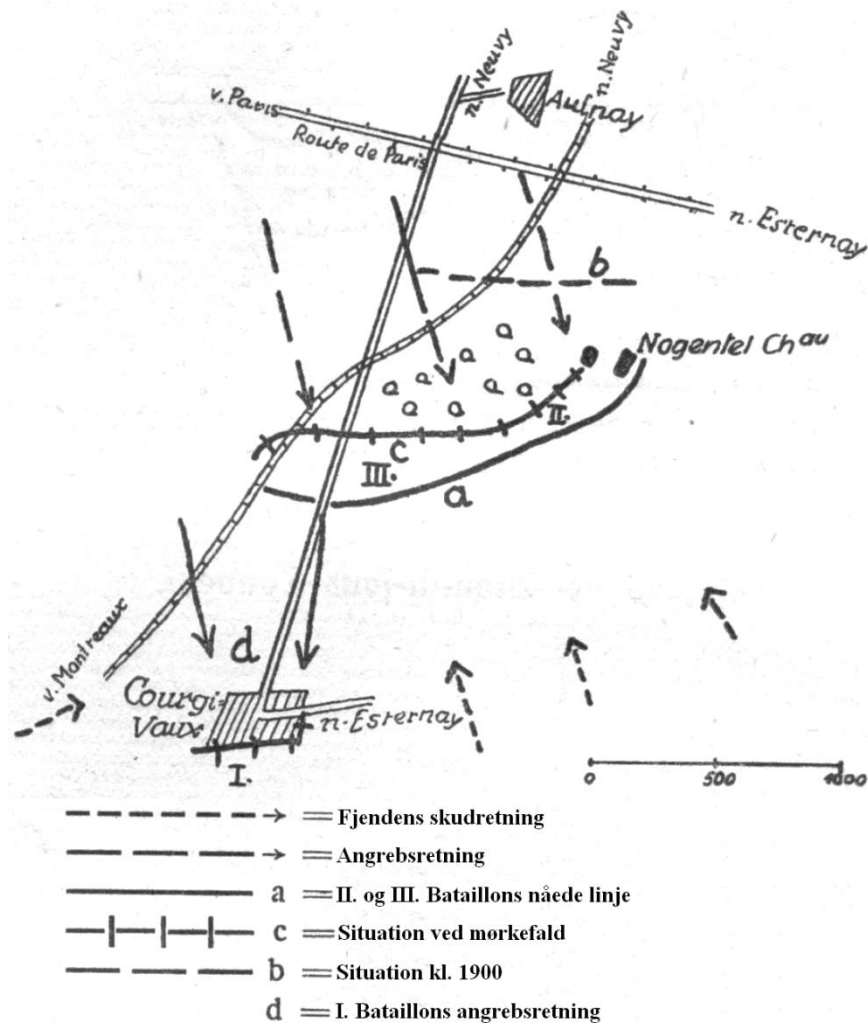
Kl. 0800 indløb ordren til tilbagetrækning, nødvendiggjort af den samlede situation. 18. Infanterie-Division og med den I.R.85 var parat til og i stand til yderligere angreb. For første gang måtte Regimentet efterlade sine døde kammerater med den bitre følelse af igen at måtte overlade fjenden jord, de havde tilkæmpet sig. "Vi ville ikke gå tilbage, men det blev os befalet", var stemningen blandt tropperne, som tilbagegryningen øst og vest for Artillot begyndte mod Bois de Meaux øst for Reveillon. Efter en kort pause blev der fortsat mod nord over Bellau – Montlivet og herfra videre over Vendières – Vieils-Maisons til les Caquerets, hvor den gik i teltbivuak kl. 0100. Af tab havde Regimentet mistet 2 sårede officerer, herunder Hauptmann Seyfert, og 189 døde, sårede og savnede underofficerer og mandskab. 1 officer og 35 franskmænd var taget til fange.

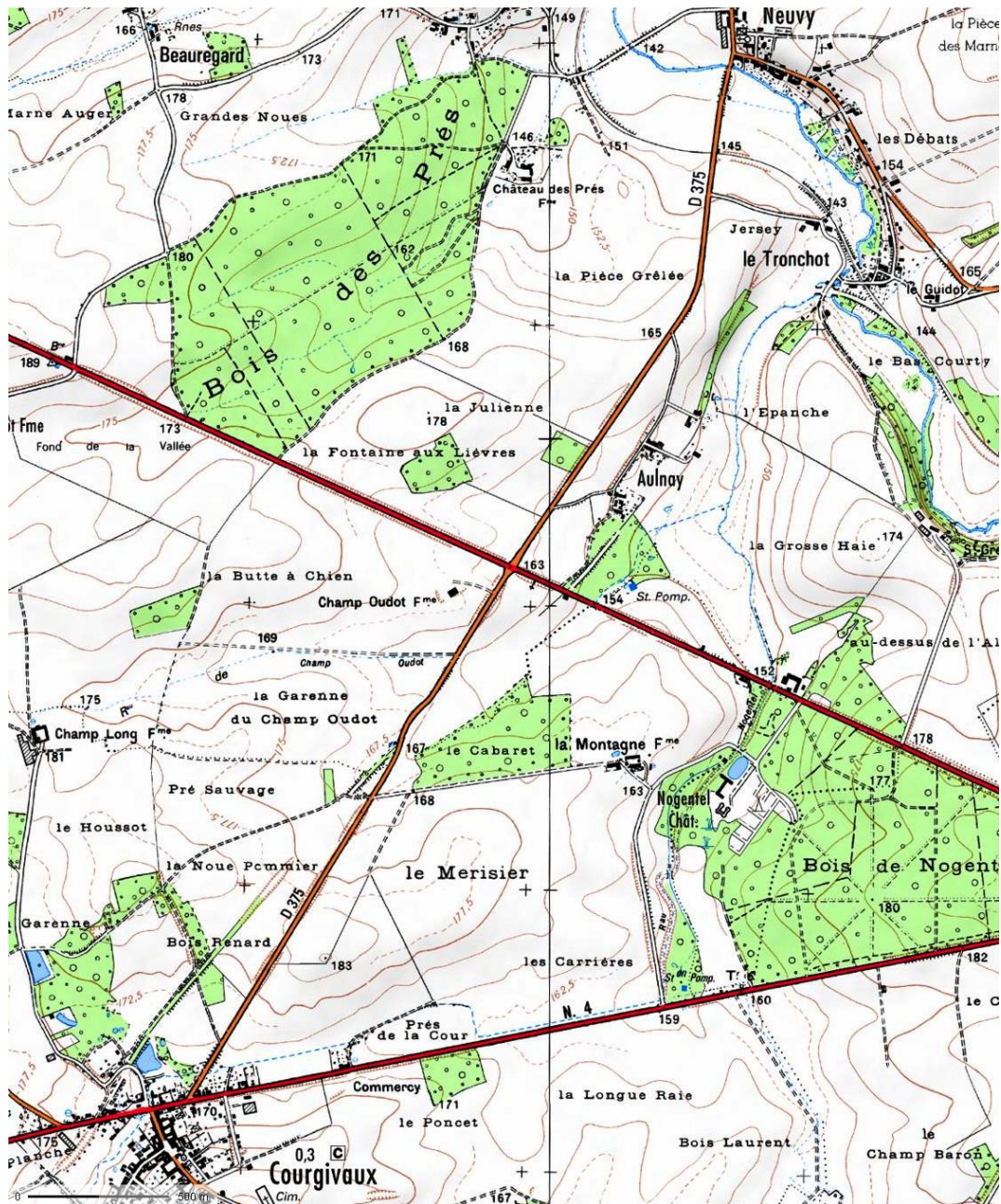
Tidligt kl. 0500 den **8. september** gik det over Chezy, hvor 7. Kompanie igen stødte til Regimentet, Montcourt – Bourêches – Brumetz – Mareuil – Ivors til Chavres, som blev nået efter midnat. Den tilbagelagte march var i den gloende hede og trykkende støv, efter alle begreber lang og anstrengende. Folkene var om aftenen så trætte, at de under bare korte stop under vejs faldt om på vejen og faldt i søvn; men altid rejste de sig igen for at fortsætte marchen.

IX. A.K. befandt sig nu på den højre fløj af I. Armee, hvor den i de næste dage ikke kun forhindrede Gallieni-Manoury's forsøg på at omgå den tyske højre fløj, men kunne med dens gunstige position være indsat i et afgørende slag mod venstre fløj af den franske 6. Armee.

Regimentets deltagelse i slaget ved Ourcq den **9. september 1914** var ikke betydelig. Kl. 0630 marcherede den frem til besættelse af sydkanten af skoven mellem Ivors og Ormoy-le-Davien. Til højre var tilslutning til I.R. 31, til venstre til 35. Infanterie-Brigade. I. Bataillon med M.G.K. stod til disposition for Divisionen i skovstykket 1 km sydvest for Ivors. Kl. 1230 fik det udfoldede Regiment (II. og III. Bataillon) frem mod sydvest til landevejen Levignen-Betz. Her blev der gjort et kort holdt, så fortsatte regimentet over banedæmningen på linjen Crepyen-Valois – Ormoy – Betz. Bataljonerne modtog kraftig schrapnell ild, der dog kun anrettede få skader. Da det omgående angreb af 17. Infanterie-Division mod Boissy og Fresnoy var blevet kendt, samlede sig bataljonerne stik syd for banedæmningen mellem vejen Levignen-Nanteuil og Macquelines-Villers St.Genest. De forblev her i teltbivuak om natten. Med M.G.K. bivuakerede I. Bataillon ved Bargny

Kl. 0300 den følgende dag marcherede Regimentet over Feigneux – Morienvall til Pondron. Her dækkede III. Bataillon og M.G.K. fremskudt på den nordligt liggende bakker, divisionens gennemmarch mod fjendtligt kava-

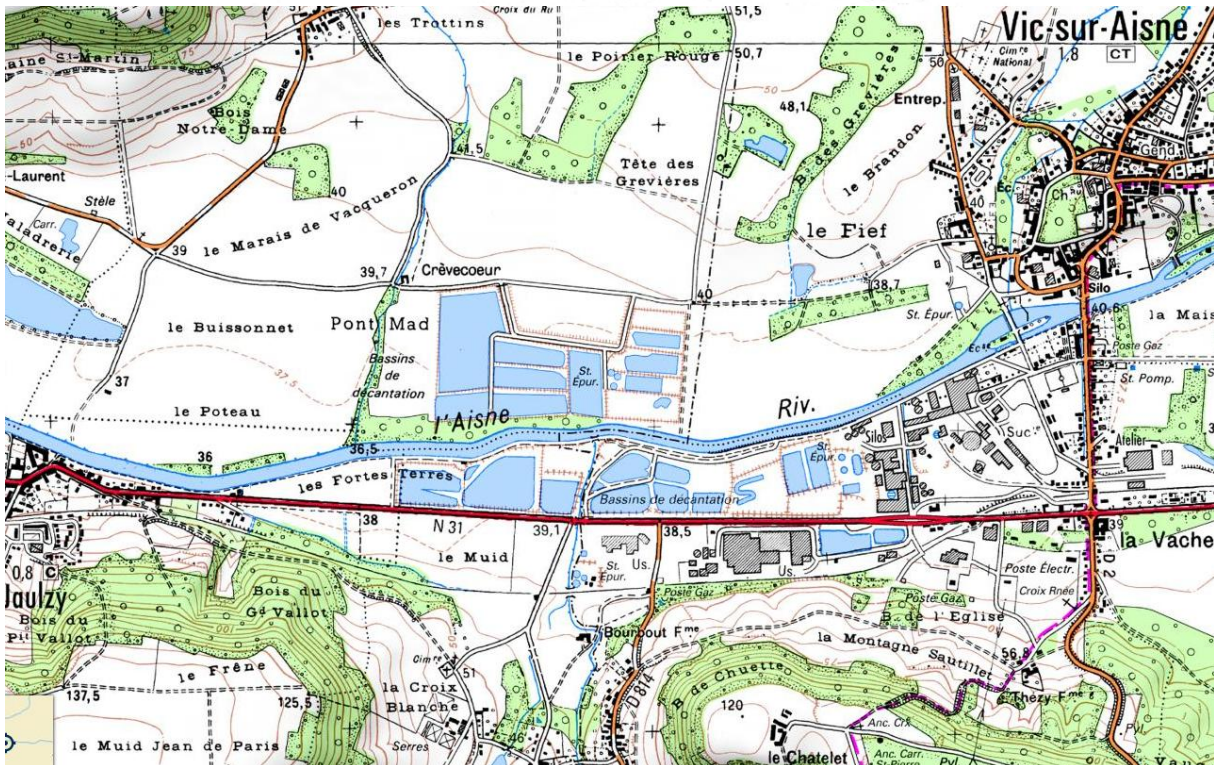
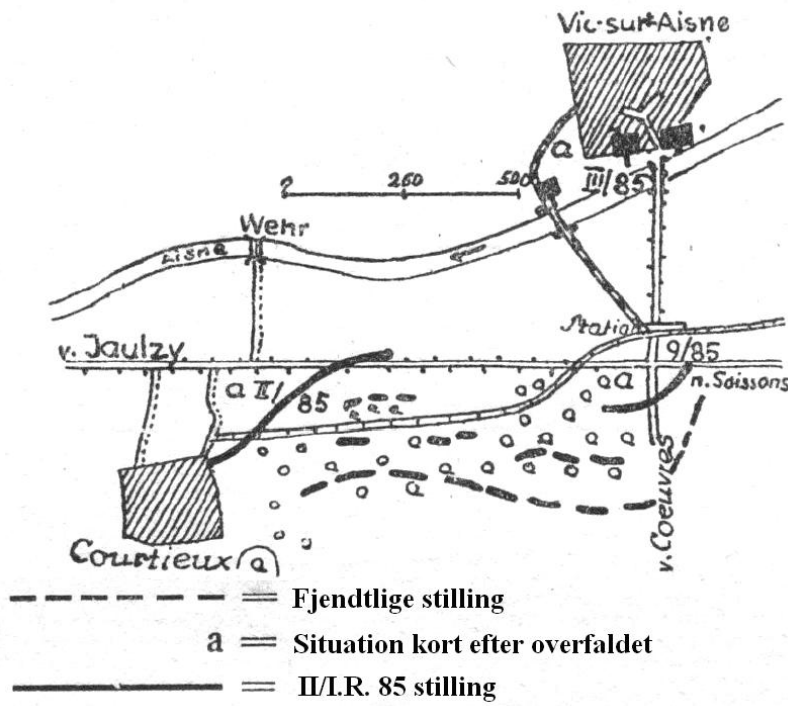
leri. Om aftenen sikrede forposter (III. Bataillon) langs linjen Højde 158 (1½ km nord Morierval) – Brassoir – le Voisin. Regimentsstab, I. og II. Bataillon lå i landsbykvarter i Palesne.

Næste dag nåede Regimentet omegnen syd for Pierrefonds, hvor den under vedvarende regn indtog en bagtropstilling, I. Bataillon sikrede Regimentes hvil i linjen Pierrefonds – Rethuil. Kl. 21 var der skyderi ved forposterne. 1. Kompanie tog omkring kl. 0100 fem vogne fra en fransk proviantkolonne til fange, der intetanende kørte mod Pierrefonds. Det erobrede brød kom kompagnierne meget til gode. Regimentsstab og III. Bataillon havde hvil i St. Etienne, II. Bataillon i Chelles.

* * *

V. Kampen langs Aisne

Kampen ved Vic-sur-Aisne

Den **12. september** kl. 0300 blev der alarmeret. Imidlertid blev afmarchen mod nord udsat på ordre fra føreren for bagtroppen, General von Blottwitz, da forbindelsen med I. Bataillon var gået tabt. I nordkanten af Croutoy dannede bagtroppen følgende marchkolonne: let ammunitionskolonne I/F.A.R. 45, M.G.K./85, III/85 med 3./I. F.A.R. 45, II/85, I/85 minus 8. Kompanie, der over Génancourt – Crouty skulle slutte sig til tilbagerykningen. Kl. 10, som det meste af den lette ammunitionskolonne havde passeret Aisne broen ved Vic-sur-Aisne, slog artilleri- og infanteriild ned over den marcherende kolonne fra bevoksningen på skråningerne syd for vejen. Til overflod holdt også et sanitetskompagni på vejen. II. Bataillon og 9. Kompanie foldede øjeblikkeligt ud langs marchvejen med front mod syd, og optog øjeblikkeligt ildkampen med den skjulte fjende på den bevoksede bakke. I/F.A.R. 45 gik i stilling på vejen. II. Bataillon og 9. Kompanie gik frem mod skråningen for at gøre det muligt for artilleriet, der havde store tab, at slippe over floden. Uden 9. Kompanie rykkede III. Bataillon over broen ved Vic og besatte landsbyens sydkant. Takket være II. Bataillons angreb lykkedes det at bringe alle pjecer over på Aisne nordside. På uselvsk måde stillede 9/86 hestene fra et feltkøkken og en patronvogn, der måtte efterlades, til disposition for artilleriet. Den sidste protse rullede langsomt over broen med en såret hest. Som de sidste rykkede II. Bataillon og 3. og 9. Kompanie tilbage over floden, de sidste via en sluse eller ved at svømme, da broen ved Vic var sprængt i luften. De sårede Leutnant Alwardt og Axer (Ernst) og mange en kampdygtig 85'er kunne ikke skaffes med tilbage over floden – de faldt i fjendehånd. I. Bataillon, (uden 3/85) nåede over Aisne ved Attichy.

I et brev om kampen ved Vic skrev Hertug Ernst Günther til en avis i Kiel: ”Dele af Regiment Herzog von Holstein svømmede under fjendtlig ild over floden, og hver eneste mand, der nåede den anden bred, havde taget sit gevær med. En tilfangetagen fransk officer erklærede, at der hvor Divisionen havde stået, måtte eliten i den tyske hær have været”.

Omkring middagstid fortsatte Regimentet tilbagemarchen over St.Christophe-a-Berry på bakkerne mellem Tiolet Ferme og Vassens. Her gjorde I. Bataillon front mod Autrêches. Den havde til højre forbindelse til 35. Infanterie-Brigade og til venstre til I.R. 31. III. Bataillon forblev som brigade reserve i et stenbrud syd for Vassens, hvor også Regimentsstaben var placeret. Fjenden fulgte efter, og lå om aftenen overfor I. Bataillon. Bagtroppskampen ved Vic kostede Regimentet 3 sårede officerer, heraf to fanget, og 112 underofficerer og mandskab død og såret.

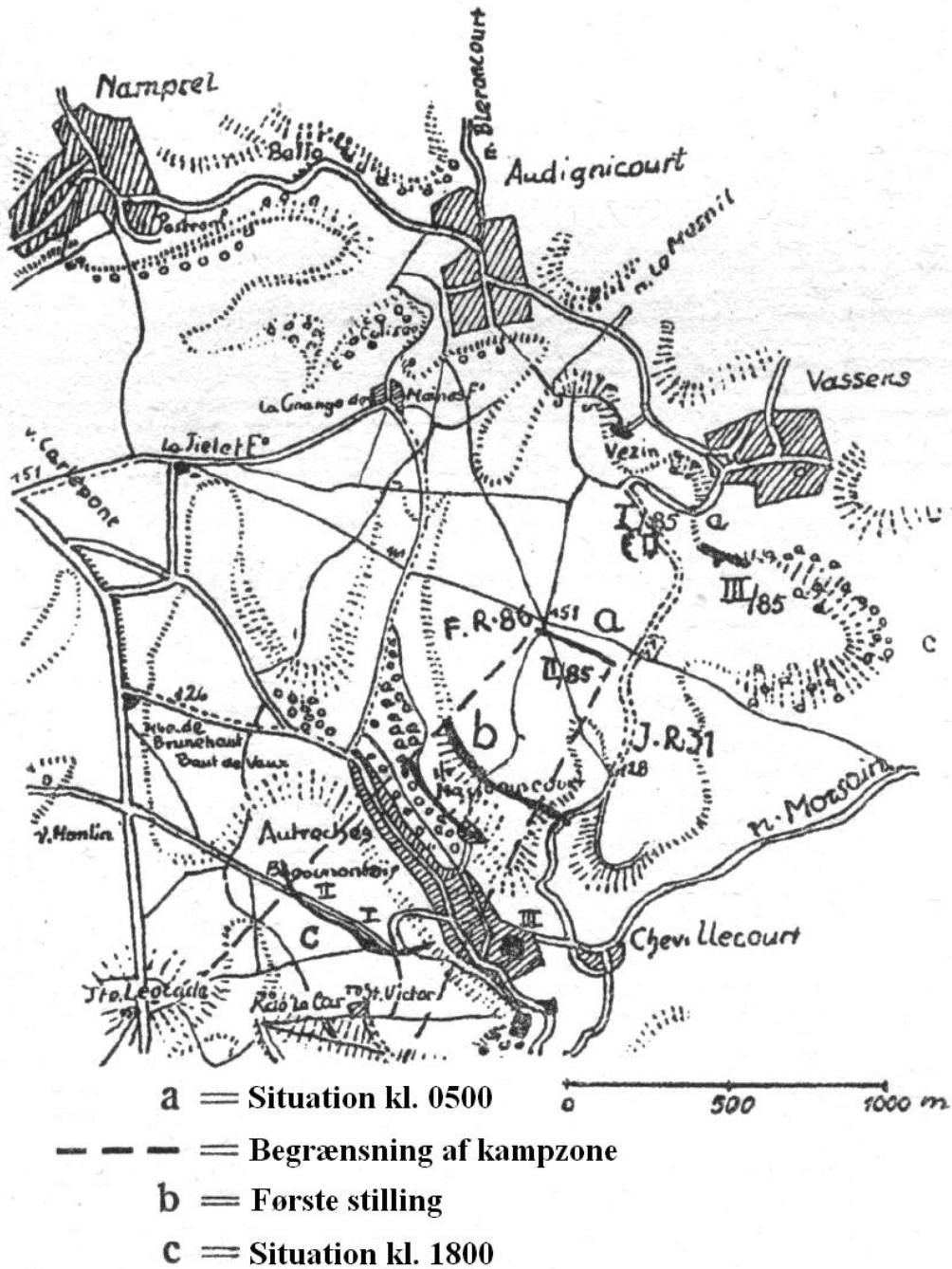
I. Bataillon gravede sig ned, så godt regnen, den lerholdige jord og manglen på lange redskaber gjorde det muligt. Den **13. september** kl. 1930 trådte I. og II. Bataillon i Divisionsramme an til angreb. Som de var på vej frem, blev befalingen til angreb trukket tilbage. Det lykkedes ikke at kalde 2. Kompanie tilbage. Den stødte sammen med en bataljon fra F.R. 86 ind i landsbyen Autrêches, kæmpede her mod de overraskende franskmænd, og vendte i en bred bue hurtigt tilbage til deres gamle stilling.

I de næste dage øgede den fjendtlige artilleriild kraftigt. Regnen varede ved og fyldte de kummerligt udgravede skyttegrave med vand, som det ikke var muligt at øse ud med kogekarrene. Sitrende af kulde og fugt krøb officerer og mandskab sammen i stillingen. Først om natten kom feltkøkkenerne frem med den varme forplejning, der nåede igen at blive kold, inden den nåede frem i forreste linje. Intet under, at mange folk blev syge af diaré, ja endda tyfus. Under et angreb den **14. september** trængte fjenden ind i et lille skovstykke, som var besat af I.R. 31. De sårede måtte efterlades. Da franskmændene igen var kastet ud, viste det sig, at de hjælpeløse tyske sårede på skændig vis var skamferet, stukket ihjel og skudt. Skoven blev herefter opdøbt ”Totenwäldschen”.

Den **19. september** blev den første transport af erstatningspersonel, 570 mand under den raskmeldte Leutnant Dose, budt hjerteligt velkommen. Mandskabet fyldte øjeblikkeligt kompagnierne op. Mange måtte allerede næste dag lade livet for Fædrelandet.

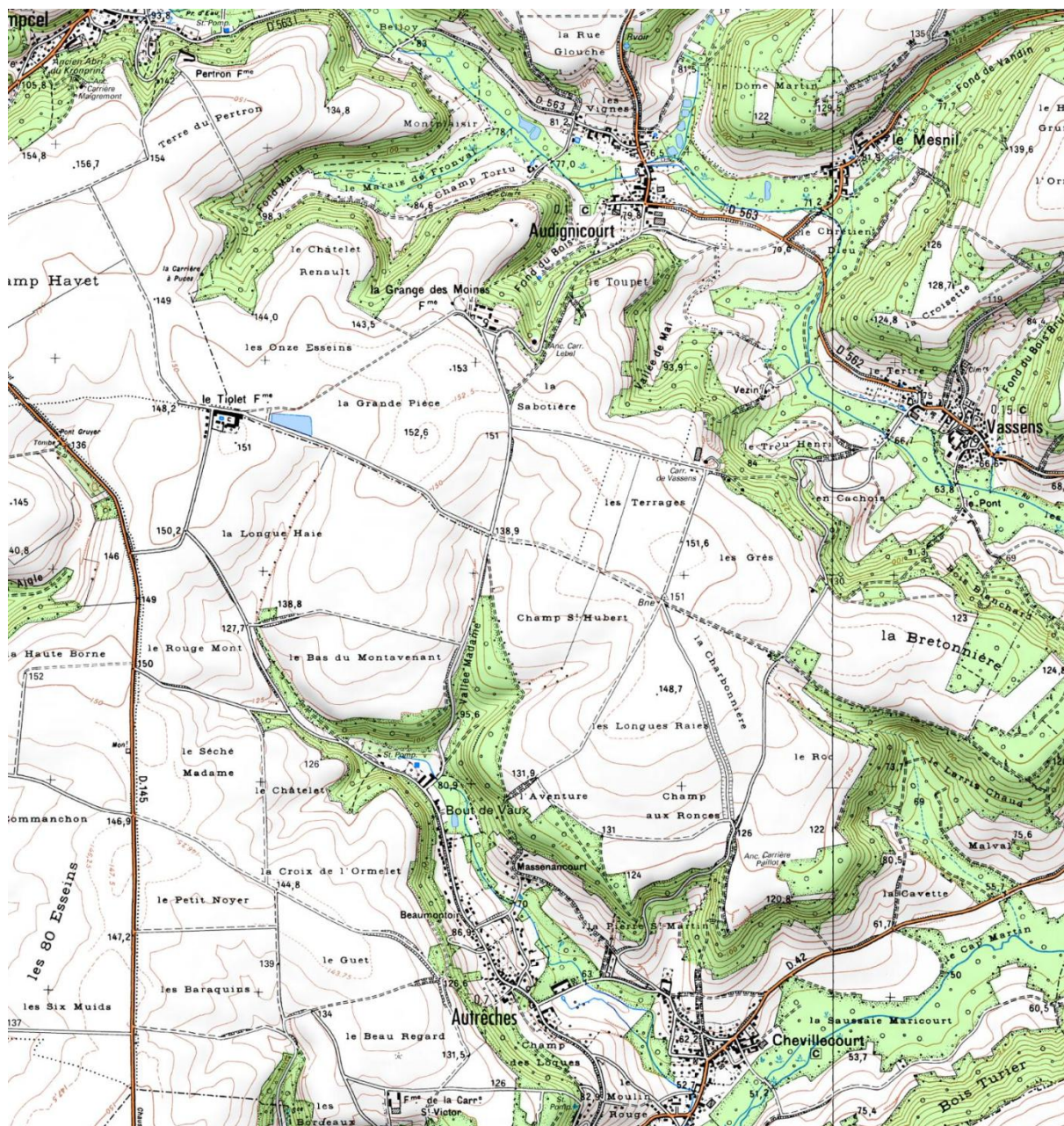
Kampen ved Moulin-sous-Touvent

Den **20. april 1914** kl. 0500 tog vores batterier de formodede fjendtlige stillinger under ild, et storartet skuespil. Hylende og hvæssende jagede granaterne, synlig i mørket af deres lysspor, hen over hovederne på infanteriet. Så sprang kompagnierne fra II. Bataillon ud af deres grave. Angrebetsmålet var landsbyen Autrêches. Snart glimtede skud foran de angribende, så fulgte en rasende ild. Efter en længere ildkamp lød kommandoen ”Fremad, Fremad”, og med trommende Tambour brød 85'erne ind i den første fjendtlige stilling, der delvist lå i skovkanten. Kampen i det uoversigtlige terræn var vanskelig og kostede mange tab. I ønsket om at komme frem, kom Regimentsstaben uforvarent i daggrøet helt frem i forreste linje. I. Bataillon indsatte som Regimentsreserve i

første omgang 1. Kompanie på højre fløj for at optage tilbagegående dele af F.R. 86. Andre dele forstærkede II. Bataillon. III. Bataillon fulgte til disposition for 36. Infanterie-Brigade på vejen Vassens-Autrêches, den forstærkede her tre kompagnier fra I.R. 31. 11. Kompanie blev kl. 1700 af Regimentet trukket frem til sydskråningen ved Autrêches.

Takket være den hensynsløse storm af II. Bataillon og de andre dele af Regimentet kom angrebet i gang i gen, selvom 35. Infanterie-Brigade faldt tilbage og I.R. 31 i første omgang ikke gjorde fremskridt. Fra en lysning på den skovklædte skråning kunne man se hele landsbyen. Her gik kl. 1500 to delinger fra M.G.K. og to kanoner fra 2/F.A.R. 9 i stilling, og tog fjenden, der i større eller mindre grupper forlod landsbyen, under en virksom artilleri- og M.G.-ild. Kl. 1800, efter at dalen var passeret, klatrede kompagnierne op ad den modsatte skråning og sendte patruljer over vejen mellem Autrêches og Moulin. II. Bataillon lå til højre, I. Bataillon til venstre og

det meste af III/85 i Autrêches ved kirken. Videre fremrykning måtte indstilles, da enhederne til siderne ikke var kommet med. Regimentet lå som en fremstikkende kile, i første omgang alene på bakken syd for Autrêches. I.R.31 fik omkring kl. 20 forbindelse til venstre. I. Bataillon grave sig ned langs vejen Moulin-Autrêches, med 6. og 8. Kompanie til højre. Patrulje opnåede til højre forbindelse til 35. Infanterie-Brigade. III. Bataillon forblev som Regiments reserve i en hule stik vest for Autrêches. Her lå også Regimentets stab og dele af M.G.K. Under dette vanskelige, men succesfulde angreb havde Regimentet mistet 2 døde officerer (Fähnrich Malte og Zimmer) og 3 sårede, mens 446 underofficerer og soldater var døde eller sårede. Denne store pris var ikke betalt omsonst. I troen på, at vi ville fortsætte tilbagetrækningen helt til grænsen, var fjenden blevet belært om noget andet. Han havde fået den første lussing, og igen følt vores angrebskraft. Som krigsfanger kunne Regimentet afleverer 6 officerer og 640 franskmænd. At disse tal var så store, bidrog Vizefeldwebel Surrow, 9. Kompanie betragteligt).

Kompagniet var gået frem på venstre fløj af Regimentet, og havde sluttet sig til et angreb af et kompagni fra I.R. 31. Surrow trængte med sin deling frem mod den stærkt forsvarede nordlige udkant af Chevilledourt. Han lod, da hans deling på den stejle skråning udgjorde et godt mål for fjenden og havde store tab, i ét spring gå frem

til muren til en gård, der forsvarede af franskmændene. Unteroffizier d.R. Hansen krøb herefter frem under skydeskårene, hvorfra geværene stak ud og klatrede sammen med Reservister Lavrenz og Unteroffizier Peterich, alle tre fra 9. Kompanie, op på muren og skød en del af de overraskede franskmænd ned. Efter at træporten herefter blev slået ind, trængte Surrow med sin deling med opplantede bajonetter under høje hurra råb ind på gårdspladsen og ind i huset. De overraskede franskmænd kastede våbnene ud af vinduet og overgav sig. De var 32. Efter at delingen gennem sin beslutsomme indgriben havde rensset indgangen til landsbyen, trængte den, selvom den kun var på 22 mand, videre frem. Pludselig lød igen fra buskene til højre og venstre en kraftig ild. Vizefeldwebel Surro lod sine folk gå i dækning, og sprang selv selv frem til en høstak for at orienterer sig. Enkeltvis fulgte folkene i delingen. Endnu engang stormede vizefeldwebelen frem for at undersøgte vejen i den overfor liggende skov. Pludseligt trængte tre franskmænd med trukne bajonetter frem mod ham. Delingen folde- de øjeblikkeligt ud og kom sin fører til undsætning. Hele tiden flere franskmænd stormede under "Allez" råb frem fraskoven. Surrow lod sig ikke overrumple. Kold og beslutsomt, som havde han hele Regimentet bag sig, opfordrede han fjenden med ord og armbevægelser til at overgive sig. De lod sig skræmme af den lille flok, og den ene efter den anden kastede deres våben. På den måde overgav sig 5 officerer og 470 mand. Surrow blev betænkelig efter hånden som antallet steg - hurtigt var der tegn på, at fjenden var ved at skifte mening – da endelig forstærkninger ankom. Den tapre Vizefeldwebel modtog for denne fremragende indsats Eisener Kreuz I Klasse. Feldwebel Bull fra 8. Kompanie var under eftersættelsen med nogle få folk fra sin deling trængt frem mod bakken sydvest for Autrêches foran alle andre. Her stødte han mod en tilbagegående fjendtlig bataljon, beskød den på nærmeste hold og tog i den almindelige forvirring 2 officerer og 54 franske soldater til fange. Også han modtog et E.K. I.

I de næste dage besatte I. Bataillon alene den forreste linje, og gravede sig ned langs vejen Autrêches - Moulin. II. Bataillon lå bag den til højre, III. Bataillon bag venstre fløj. Til højre var der forbindelse til Landwehr-Regiment 53 og til venstre Reserve-Regiment 94. Bataljonerne i anden linje indrettede sig nødtørftigt i hulen og på skråningen. Den forreste linje lå ofte under kraftig artilleriild. En transport af erstatningspersonel under Oberleutnant Thilo fyldte endnu engang til dels de ikke ubetydelige huller i Regimentets kampstyrke. Utrætteligt var i Rendsburg føreren for Ersatz-bataillon, Oberst Bergmann, i gang med at uddanne fuldgyldigt erstatningspersonel til Regimentet. Under uddannelses udmærkede sig i sær Hauptmann Harms, føreren af rekrutdepotet gennem en utrættelig flid.

Om morgenen den 23. december trængte en lille afdeling franskmænd i tæt tåge ind i østkanten af Autrêches, hvor de en overgang tog den her liggende forbindeplads og en del af regimentsmusikken til fange. Et hurtigt ankommende kompagni fra I.R. 31 fik fjenden til at overgive sig uden problemer.

* * *

VI. Stillingskrig ved Moulin-sous-Touvent

Om natten fra **7. til 8. oktober 1914** afløste Regimentet Reserve-Infanterie-Regiment 36 i afsnit Touvent Ferme til vejen Vic-Nampcel. Dermed blev en stilling indtaget, hvor Regimentet, bortset fra små forskydninger, kom til at blive indtil oktober 1915. Den store skyttegravsmur var indtaget. Mere og mere stivnede Vestfronten i en ren forsvarsstilling. Beslutning om angreb tilfaldt nu, i modsætning til i Øst, franskmænd og englændere. De måtte gennembryde vores front, hvis de ville vinde krigen. I første omgang gik franskmændene alene i gang med at løse denne opgave. I lokale angreb med styrke på division eller armekorps, forsøgte de i de følgende måneder storm på forskellige dele af den franske front – men hentede sig herunder kun en blodig næse. I. Bataillon modstod et sådant angreb i januar ved Soissons, andre dele af Regimentet ved Moulin i juni 1915.

Det var kun med vanskelighed, at man vænnede sig til, at det endegyldigt var forbi med fremrykningen. Nu hed det skansning, hele tiden skansning. Hvad der alt var forbundet med dette, havde man hidtil ikke haft nogen anelse.

Nødtvunget indordnede soldaterne sig imidlertid hele tiden bedre under denne form for krigsførelse. I første omgang skaffede man sig dækning i graven ved blot at grave huller i siden på graven og dække dem med en teltbane så fødderne af de sovende folk stak ud i graven. Så byggede man et tag af døre, brædder og bjælker, og dækkede dem til med nogle få skovlfuld jord. Disse ”baderum” eller ”sivekamre” gav kun en meget dårlig beskyttelse mod dårligt vejr. Konservesdåser, der skulle opfange det stadigt dypende vand, hjalp kun lidt i den frygtelige regn - mod artilleritræffere beskyttede de overhovedet ikke. Folkene tilpassede sig imidlertid godt til de vanskelige forhold – humøret kom til udtryk gennem mange muntre skilte. Grave, forbindelsesveje og iøjnefaldende punkter fik hjemlige navne eller blev opkaldt efter bekendte førere eller populære personer: Rendsburger Weg, Kieler Graven, Eiderstrasse, Hindenburg Weg, Monteton Allee. I øvrigt var vagt- og arbejdstjeneste i høj grad anstrengende.

På grund af de dårlige dækninger, kulden og regnen øgedes antallet af tyfustilfælde. Det gjorde det nødvendigt med omfattende lægelig forebyggelses forholdsregler, hvorunder Regimentets læge, Professor Dr. Fülleborn, utrætteligt ydede en stor indsats.

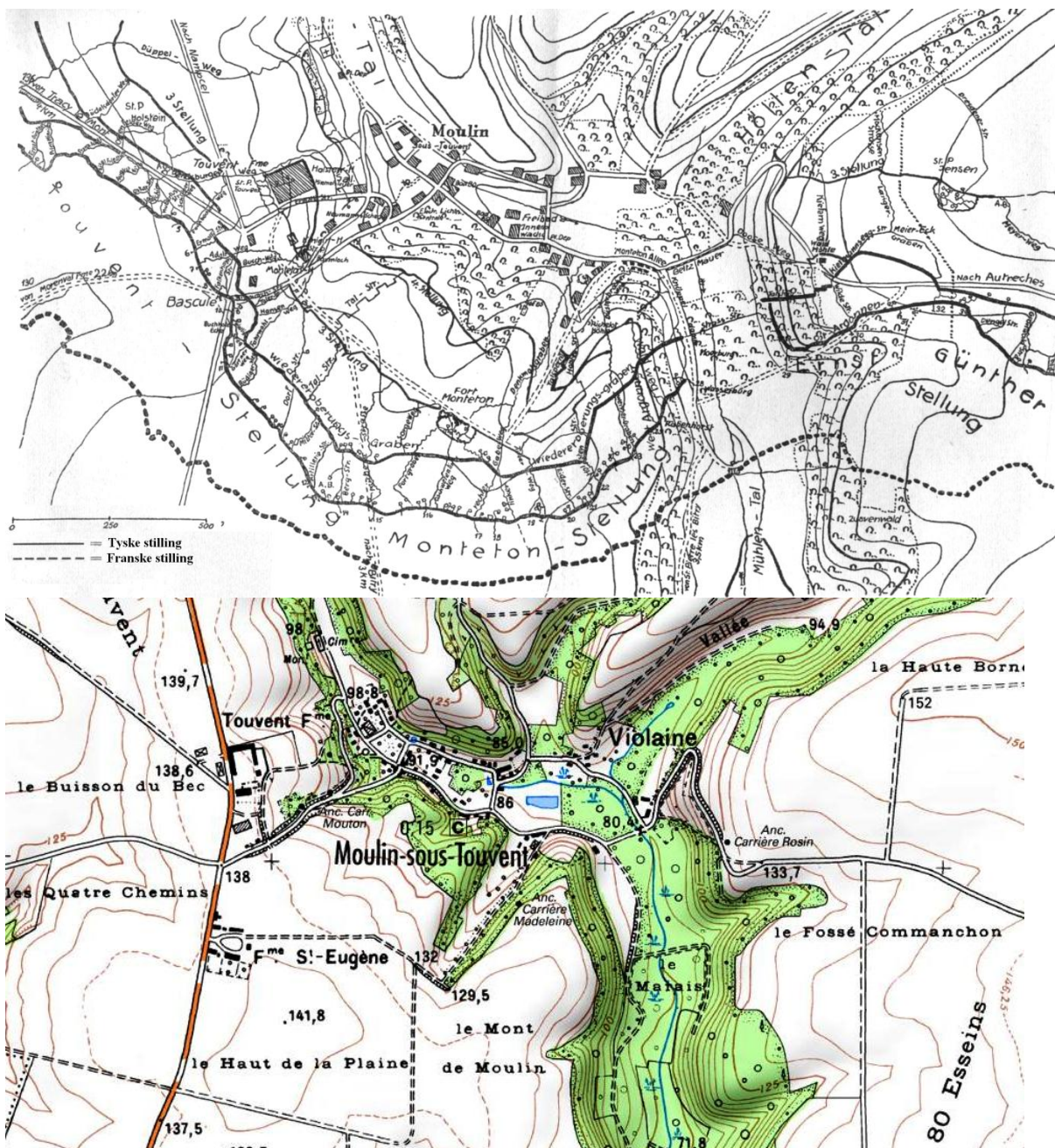
Regimentskommandøren, til enhver tid ledsaget af sin adjutant, gik dagligt gennem den forreste stilling for personligt at opretholde forbindelsen til mandskabet, og om at forvise sig om fremgangen i arbejdet. Oftest rummede hans lommer cigarer til poster eller aviser, for at forsyne folkene i dækninger det højst begærede læsestof. Med hensyn til cigarerne fik det med sædvanlig soldaterhumor hurtigt øgenavne: ”Liebesgramzigarre” [kærlighedssorgcigarer], ”Giftnudel” [giftmakeroni], ”Marke Fliegentöter” [Mærke fluedræber], ”Marke Handgranate” [Mærke Håndgranat] (tænd og smid væk)!

Mod slutningen af oktober arbejdede bataljonerne sig langsomt frem, idet stikgrave (Sappen) blev gravet frem, hvorefter deres spidser blev forbundet med en tværgrav. Også på anden måde kom ønsket om at rykke ind på livet af fjenden sig på opmuntrende vis. Folkene sloges om de få til disposition kommende belgiske håndgranater, so herefter blev anvendt mod de fjendtlige stillinger under patruljer.

Store transporter af erstatningspersonel ankom under kommando af Hauptmann d.R. Reuter, Direktøren for Johanneum gymnasium i Lübeck. Samtidig ankom de igen raske Hauptmann Seyfert og Leutnant von Heyking. Blandt det nye personel var mange talrige, friske og begejstrede unge mennesker og også flere studenter fra Kiel. De krigsfrivillige havde det i første omgang på mange måder ikke særligt let, da de gamle folk ikke anså dem for fuldgyldige medlemmer. De skubbede ofte det mest ubehagelige arbejde i deres retning. Forholdet forbedrede sig imidlertid mere og mere; livet under den samme fare og tæt sammenpakket skaffede forståelse og udglatning. De frivilliges iver og dygtighed under patruljer mod fjenden skaffede dem også med tiden anerkendelse for deres militære kunnen.

Den **31. oktober** overtog Major Marggraff kommandoen over I.R. 31. Hauptmann Seyfert overtog II. Bataillon, mens Oberleutnant Schlueter blev udnævnt til fører for M.G.-Kompanie.

Bataljonerne var indsat i rækkefølge I., II., III. Bataillon med forbindelse til højre med I.R. 84 og til venstre til I.R. 31. Hver bataljon trak på skift hvert et kompagni ud af linjen. Hvilekompagnerne fra I. og II. Bataillon lå i huler i vest- og sydkant af Moulin, mens III. Bataillon som Brigadereserve fandt middelmådige kvarterer i Ferme la Grange des Moines. Regimentsstaben var underbragt i en mindre hul i vestkanten af landsbyen. Uanset hvor værdifulde hulerne var for underbringelse af stabe og reserver, så havde de også deres ulemper ved længere varende ophold. Luften var dårlig, de var fugtige og mørke. Tøjet var aldrig tørt. De sparsommeligt anbragte stearinlys gav et dårligt lys i den tunge luft. Kun langsomt kunne disse dækninger forbedres gennem luftkanaler og indlæggelsen af elektrisk lys.

Regimentets tab i dette kampafsnit var indenfor tålelige grænser. Alligevel var der daglige tab. Fra krigens start til den **18. oktober 1914** havde Regimentet mistet 8 faldne og 24 sårede officerer, 350 døde, 805 sårede og 325 savnede underofficerer og soldater.

Situationen ændrede sig ikke de to sidste måneder af året. Bortset fra den sædvanlige "morgen- og aftenhilsen" var det franske artilleri ikke særlig aktiv. Bag I. og III. Bataillon opstod støttepunkterne "Monteton" og "Waldhöhenstutzpunkt". bag venstre fløj Støttepunkt "Jensen". Pigtrådshindringen foran fronten blev efterhånden dybere. Til flankerende beskydning blev der indbygget to 3,7-cm revolverkanoner ved I. og III. Bataillon.

Regimentets bagageheste måtte nat efter nat trække pigtråd, træ, konstruktionsmateriel til dækninger til om-ladepunkterne i og ved Moulin, og yderligere regelmæssigt trække feltkøkkener frem. Disse "Gulaschkanoners" ankomst sammen med deres mandskab – "Küchenhengsten", var stadig dagens vigtigste begivenhed, for om aftenen fik alle et ordentligt måltid. Mindst velkommen var "Dörrgemüse". Det blev normalt kaldt "Drahtver-

hau” (Pigtrådshindring) eller ”Kogt træuld”. Nudler lokkede appetitten med betegnelsen ”Bånd- eller Regnorme”.

I den flade slugt syd for Moulin – *Denkmalschlucht* – indrettede Regimentet et mindesmærke for dens døde helte. Her var i rækker det sidste hvilested for de faldne, omhyggeligt plejet og vedligeholdt.

Til julefesten var grave og dækninger festligt udsmykket med julegrønt og enebærbuske. Julegudstjenester om eftermiddagen og aftenen bredte den rigtige julestemning; den blev øget af de talrige kærlighedsgaver, der udløste stor glæde og hjertelig taknemmelighed over de trofaste hilsener fra giverne.

Hvor meget den slesvig-holstenske hjemstavn hele tanke var hos deres sønner, dukkede også op i form af et digt, som den kendte digter fra Glückstadt, Fritz Lau, sendte, efter at Generalleutnant von Kluge i de slesvig-holstenske aviser havde offentliggjort, hvor tappert divisionen kæmpede!

Schleswig-Holstein Stammverwandt.

Wie heff uns al den Kopp terbraken,
 Wat wol uns Jungs dar unnen schulln maken,
 Un as wi hören von ehren General,
 Se gung fix up den Franzmann dal,
 Do nehm wi all de Mütz von 'n Kopp
 Un leken lang na'n Heben rup:
 „Lev Gott, nimm du ehr bi de Hand,
 Uns Jungs dor von de Waterkant.
 Se gung von uns mit frischen Mot
 Un sünd ni bang, geiht ok in'n Dod.
 Föhr du ehr dörch den Kugelregen.
 Un giff to allens dienen Vaddersegen
 Uns Schleswig-Holsteen stammverwandt
 Gev se ja geern för 't Vaderland.

Juleaften ændredes Regimentets stab fuldstændigt. Oberst Digeon von Monteton blev udnævnt til kommandør af 80. Reserve-Brigade. Med oprigtig beklagelse så Regimentet sin sidste højt agtede freds- og første krigstids kommandør forlade det. Gennem ham havde Regimentet modtaget den sidste forberedelse til den store kamp, i hvilket det havde hentet uudslettelig ære. Han havde været fører for det stolte sejrstogt til tæt foran Paris. Personlig elskværdig og fordringsløs, havde Oberst von Monteton gennem sin urokkelighed og stadige omsorg vundet alle officerer og mandskabs fulde tillid og hjerter. Regimentets adjutant, Oberleutnant Beltz, blev forfremmet til Hauptmann og overtog kommandoen over 9. Kompanie. Han blev afløst af Oberleutnant Reeps. Major Richelot overtog som ny kommandør kommandoen over Regimentet.

Mod slutningen af året anrettede kraftig frost, vekslende med regn, store skader. Siderne på skyttegravene styrtede sammen, og kun med største besvær kunne gravene holdes gangbare.

På lang sigt gik det ikke at lade tropperne forblive i stillingen uden ordentlig hvil. Derfor blev med regelmæssig afløsning frigjort en bataljon i 10, senere i 14 dage. Som hvilekvarter vekslede man mellem St.Paul-aux-Bois, St. Aubin, Blérancourt eller Autrêches. Alle følte sig som nyfødt, forstærket både ind- og udvendig, i disse rekreative byer. Med søvn, istandsættelse af beklædning og våben, bade, vaccination mod tyfus, sport, eksercits og kammeratskabsaftener gik de dejlige dag desværre alt for hurtigt.

I det nye år skød det fjendtlige artilleri mere livlig. De anvendte en ny granat af middeltung kaliber med en tysk, sort røgsky og en meget stor sprængstykkevirkning. Et lille stykke af en sådan granat sårede Hauptmann Thilo meget alvorlig i hovedet.

Den 8. januar blev I. Bataillon i forreste linje afløst af II. Bataillon og marcherede til St.Paul-aux-Bois. Regimentets stab, der midlertidigt var blevet afløst af staben ved Landwehr-Regiment 55 og var i hil i Blérancourt. Den følgende dag var der alarm. Franskmændene forsøgte ved Soissons at bryde igennem vores front.

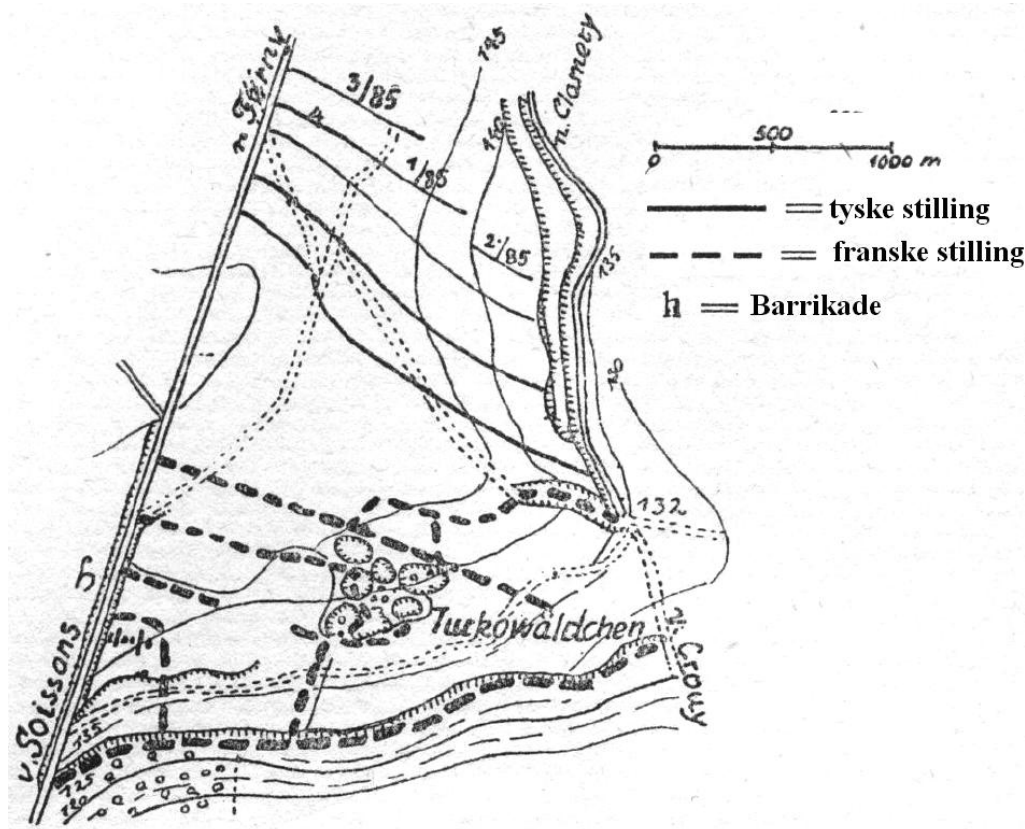
Slaget ved Soissons

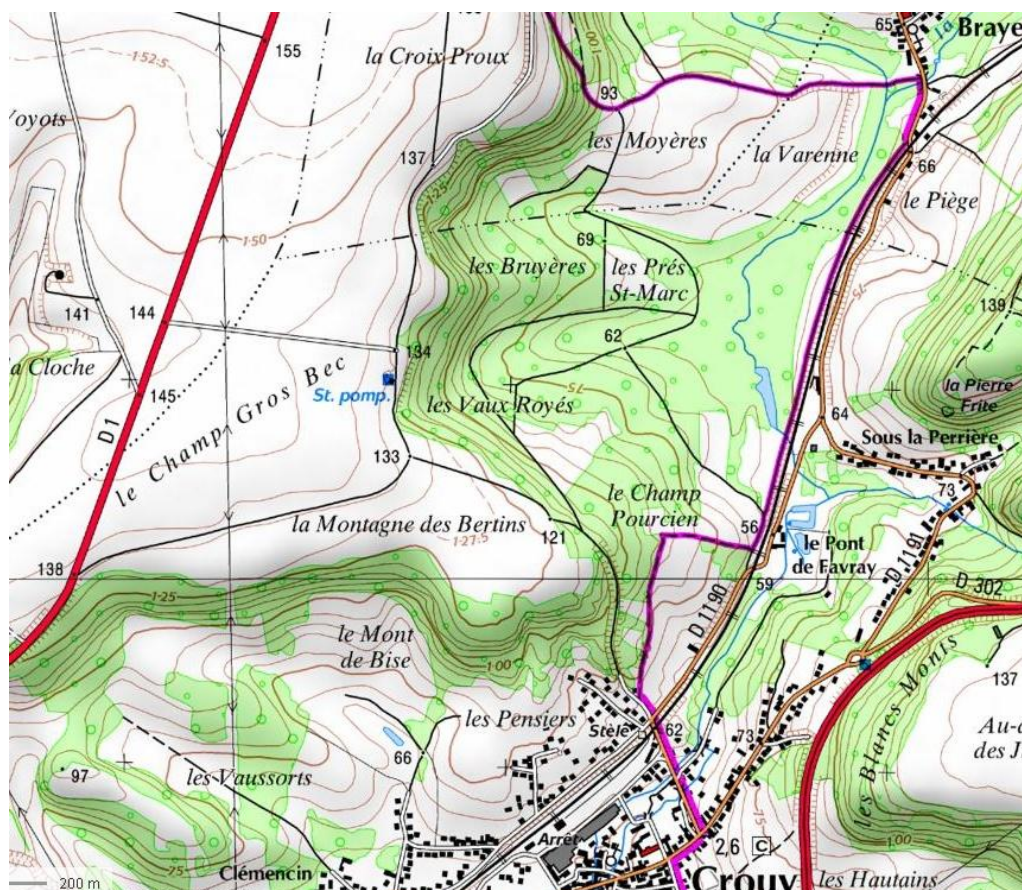
Major Richelot formerede et nyt sammensat Regiment af I/85, I/Res.86, II/163 og M.G. Abteilung 75. Efter fodmarch nåede den **11. januar 1915** frem til Terny-Sorny, hvor den blev stillet til disposition for 5. Infanterie-Division. Førere rekognoscerede egne og fjendtlige stillinger øst for hovedvejen Terny – Soissons, og modtog orientering om det planlagte angreb **12. januar** ved staben for 9. Infanterie-Brigade. Kl. 0145 den 12. januar stod kompagnierne fra I. Bataillon parat bag stormlinjen, hvor de gravede sig ned. Da lange redskaber manglede, skred arbejdet kun langsomt frem. 4., 1. og 2. Kompanie lå bag tre allerede etablerede grave, besat af enheder fra Regimenterne 52, 48 og 163 med venstre fløj langs vejen, der fra Clamercy går mod syd. 3. Kompanie dannede 50 meter bag de nævnte kompagnier i en fjerde linje. Frem til daggry var der etableret en nødtørfert dækning. Bataljonsstaben, Major Hagedorn og Leutnant Dose lå i forreste linje tæt på hovedvejen Terny – Soissons.

Efter en kraftig artilleri forberedelse startede kl. 12 middag fra alle linjer stormkolonnerne på samme tid. Selvom de dannede de sidste stormfølger, og måtte overskride skyttegrave, stormede holstenerne ustyrligt frem, så de snart havde nået den forreste linje og løbet tre fjendtlige stillinger, trods hårdnakket modstand, over ende. 4. Kompanie under Leutnant Deichmann trykkede endnu længere frem og erobrede to fjendtlige feltkanoner, som blev gjort ubrugelige. Under nærkampen om besiddelse af kanonerne udmærkede sig især Offizierstellvertreter Hinrichs, Gefreiter Suhr, Musketier Janssen, alle 4. Kompanie. På venstre flanke blev stormen mødt af en stærk besat feltbefæstning, under erobringen af hvilken den tapre Hauptmann d.R. Reuter faldt. Hans død var et hårdt tab for stat, Regiment og familie. Leutnant d.R. Koch overtog kommandoen, og beordrede om eftermiddagen yderligere fremgang. Franskændene blev kastet tilbage og to M.G. erobret. Kompagniernes tab var store, men også succesen var betydelig. I. Bataillon kunne føre 850 fanger tilbage. Vizefeldwebel d.R. Goldt, 1. Kompanie, tog alene i en hule i "Turkowäldchen" 250 mand til fange. Han blev tildelt Jernkorset. Krigsfrivillig Regel, 1. Kompanie, der under stormen i sær havde udmærket sig, fik den følgende dag overrakt Jernkorset, II. Klasse, personligt af Kejseren.

Ved mørkefald udbyggede kompagnierne deres stillinger.

Den **13. januar** kl. 0900 angreb franskmændene højre fløj af 1. Kompanie. De blev drevet tilbage under forbitrede nærkampe.

Af enkeltheder under de hårde kampe skal nævnes: Umiddelbart efter stormen den 12. januar hentede Feldwebelleutnant Rütting, 1. Kompanie, fra en stenhule i "Turkowald" to officerer og 450 franskmænd, overdrog dem til en underofficer og ilede selv videre til forreste linje. Den 13. januar tidligt på morgenen blev Rütting ramt i underkæben og højre skulder af en rikochet Først efter at fjendens angreb var afvist, og svækket af et store blodtab, lod han sig føre tilbage.

Feldwebel Umlandt, kommandobefalingsmand ved 1. Kompanie, faldt under et bittert håndgemæng. Man fandt ham død omgivet af fire sorte, som han havde slået skallen ind på. En svækket gruppe fra 1. Gruppe, der havde forskanset sig i et granathul, blev alle fundet døde, omgivet af en hoben afskudte patronhylstre og en mængde faldne fjender.

Vores sårede, der under kampens bølgen frem og tilbage, var så ulykkelige at falde i fjendens hænder, gik det ilde. Franskmændene lagde dem som dækning langs brystværnet og skød hen over dem.

Til den **14. januar** var angreb endnu engang befalet, for endnu engang at kaste den stærke franske bagtrop tilbage nord for Aisne.

Kl. 1515 angreb 3. og 4. Kompanie under Leutnant d.R. Toft og Leutnant Deichmann frem på begge sider af hovedvejen Terny – Soissons. 3. Kompanie erobrede en barrikade på hovedvejen. Med to M.G. beskød Leutnant Deichmann med stor virkning en overfor liggende stærkt befæstet skovkant. Den efterfølgende storm var som følge heraf forholdsvis let. 250 fanger og 2 M.G. blev taget som bytte. Ifølge befalingen til angrebet skulle en tredjedel af enheden blive tilbage i udgangsstillingen som sikringsled. Det var imidlertid umuligt at forhindre deres ivrige fremstormen. Alle styrtede frem og kastede fuldstændigt fjenden tilbage. Over det omstridte kampområde lød højt "Wacht am Rhein" fra de begejstrede folk. Den **15. januar** blev den sidste udbyggede stilling mellem til højre hovedvejen Terny – Soissons og til venstre vejrydset 200 meter sydøst for Chateau du Pressoir, indtaget. Forposter indtog linjen Verrerie – Crouy. Den følgende dags aften blev den nu helt udkæmpede og udmattede bataljon afløst af II/Landwehr 12 og forskød til Bassoles-Aulers.

De tapre kompagnier havde i dagene 11. til 16. januar 1915 mistet 4 faldne officerer og 5 sårede, mens 411 underofficerer og soldater var døde eller sårede.

Den **18. januar** blev Regiment Richelot opløst. Regimentsstab forskød til Blérancourt og I/85 til St.Paul-aux-Bois.

Ved afmarchen udtalte den kommanderende general for III A.K., Exzellenz von Lochow sin tak til bataljonen, og hans anerkendelse. Major Hagedorn fik til opgave til sine foresatte at melde, at I/85 havde haft den vanskeligste opgave, havde haft store tab og havde klaret sig fremragende.

Til tak og ros fra den øverstkommanderende for I. Armee, Generaloberst von Kluck, føjede den kommanderende general for IX. Armeekorps, General der Infanterie von Quaast, følgende ord:

”Jeg udtaler på min side de deltagende troppedele fra armeekorpsset min hjerteligste tak og fuldeste anerkendelse. Denne tak retter sig foruden den udmærkede medvirken af artillerier, i første omgang den tapre I. Bataillon Regiment Herzog von Holstein. Bataljonen har under kampene taget 1200 fanger og erobret 2 kanoner og 2 M.G. Bataljonens heltedige, ustoppelige storm har vist, at angrebslysten i IX A.K. ikke på nogen måde har lidt skade af den lange stillingskrig”

Leutnant Deichmann og Leutnant d.R. Koch modtog Jernkorsets I. Klasse.

* * *

I stillingen ved Moulin forholdt fjenden sig fortsat defensivt. Intet tydede på, at angrebshensigter var sandsynlige. Den **27. januar** – Kejsers fødselsdag – klang tre kraftige Hurra over mod franskmændene, som svarede igen med en rasende geværlid.

Mod slutningen af januar overtog Oberst von Beczwarowski kommandoen over 36. Infanterie-Brigade efter den sygemeldte Generalmajor Freiherr von Troschke.

Gennem flittige, ustandselige arbejder med spaden, skaffede Regimentet anlæg, der uden sammenligning ydede bedre beskyttelse mod vejrliget og dækning mod infanteri- og artilleriild, end de kummerlige befæstningsarbejder under den første tid i stillingskrigen. I stedet for dækninger under brystværnet, gav nu tunnelbyggede gange under bunden af graven sikre opholdsrum. Gevær skabe beskyttede våben mod tilsmudsning, skyttebanketter og maskingeværstillinger gav mulighed for en bekvem skydestilling over kanten af graven. Skin-stillinger forsynet med et par gamle geværer og hjelme gav megen munterhed når fjenden ødslede sin ammunition herimod. Gode, tildækkede latriner holdt området rent og forhindrede sygdomme og epidemier. Gennem de skovbevoksede skråninger på Moulin dalen blev der ryddet veje og skiltet, mens der i selve slugten blev anlagt dæmninger af træ på sumpede steder. Alle disse arbejder opfyldte, foruden deres praktiske formål, en anden meget vigtig opgave: at holde tropperne raske gennem daglige aktivitet, og forhindre nytteløse spekulationer under lediggang.

For at undgå anvendelsen af feltkøkkener, og for at forsyne mandskabet med morgen, middags og aftenforplejning, indbyggede kompagnierne køkkener i den sydlige ende af Moulin. Kantineofficererne i bataljonerne rejste til Tyskland eller Belgien for at købe ind, og forsynede bataljonskantineerne med alle mulige ekstraforplejninger som eksempelvis vin, cigarer, tobak, chokolade og konserves af enhver art.

Særligt dygtige skytter modtog geværer med kikkertsigte. Mangen en franskmænd, der uforsigtigt viste sig, forsvandt for evigt på grund af deres færdigheder. Også fjendens finskytter kostede os mangen et offer. Leutnant Jensen, den handlekraftige fører for 12. Kompanie, faldt blodig sammen under inspektion af en sappe med et alvorligt skudsår i hovedet. Begge sider skød meget med geværgranater. Vores blev sat i geværløbet på en stok og afskudt med en infanteripatron. Tændingen var imidlertid for ømfindtlig.

Foruden de allerede nævnte støttepunkter, opstod bag højre fløj af Regimentet under ledelse af Major Seyfert, støttepunktet ”*Touvent Ferme*”, Kendetegnende for dette gode stilling var tomme stalde, ødelagte mure, ødelagte landbrugsredskaber, ødelagte haver, røglugt og forrådnelse.

Efter at I.R. 84 i begyndelsen af marts havde forladt Divisionen blev afsnittet nyindelt. Regimentets højre begrænsning blev vejen Moulin – Atticy og højre begrænsning en delingsbredde til venstre for vejen Nampcel – Vic-sur-Aisne. Bataljonen i afsnitsreserve havde to kompagnier i Audignicourt, et i Moulin-hulen og et i Autrêches.

Den 16. marts afholdt Hans Majestæt Kejseren en parade for korps-reserven ved Blérancourt. 8. Kompanie (Hauptmann Wegehaupt) og 9. Kompanie (Hauptmann Beltz) deltog heri

Den **30. marts** blev 13. g 14. Kompanie sammensat som erstatningskompagnier for at kunne opfylde enhederne og for bedre at kunne regulere afløsninger.

Påskesøndag (**4. april**) bragte en forøget fjendtlig artilleri beskydning, som i de følgende dag yderligere tog til i styrke. Også det franske infanteri var meget uroligt. For første gang gjorde enkelte fjendtlige minekastere sig mærkbare. I den efterfølgende tid øgedes de hele tiden i antal og indsats. ”Pas På, Miner!” Ved denne advarsel styrtede alle i nærmeste dækning. Med et brag slog den trebenede, sorte tingest ned i graven. Vi svarede igen med to ”Erdmørser”, tunge gravvåben, betjent af pionerer.

En ny bemandingsplan fra begyndelsen af april fastlagde at tre bataljoner skulle indsættes ved siden af hinanden. Her bataljon indtog forreste linje med to kompagnier, et kompagni i bataljonsreserve i støttepunkter og huler tæt bag fronten, et kompagni i afsnitsreserve, tre kompagnier i Divisions- og et kompagni i korps reserve.

I maj blev arbejdet på generobringsgraven og en ny forbindelsestrav i ”Denkmal-Schlucht” afsluttet. Det kan lyde mærkeligt, og dog er det alligevel sådan, at hine stillingsdel af den enorme tyske skyttegravs mur i vest, dette lille stykke grav på begge sider af Moulin-sous-Touvent, for alle medlemmer af Regimentet efterhånden blev et lille stykke hjem. Man havde med med overlæg og besvær lagt så meget arbejde, så mange sorger i denne ler og kridtjord, på disse med busk eller skov bevoksede skråninger og i det sumpede område langs vandløbene. Der knyttede sig så mange både alvorlige og fornøjelige erindringer til denne del af stillingen. Man kendte sit stykke skyttegrav, når regnen silede ned at de lerede vægge og dækkede bunden med et tykt lag pløre, man kendte den, når middagsheden bagede ned, man kendte den, når månen stod over Zuaven-skoven eller Touvent-Ferme og lyste hemmelighedsfuld i de mørke hjørner af brystværnet, når der fra Aisne kom mærkelige lyde eller når bagved feltkøkkener klirrede. Man var groet sammen med sin dækning, hvis fordele man glad fremhævede og hvis mangler man på god og ondt havde affundet sig med. Hvor ofte havde man ikke en lun forårsaften på skyttebanketten siddet hyggeligt og sludret efter at ”aftenhilsenen” var overstået. Man sad og læste sin avis eller snakkede endnu engang dagens ”lokumsrygter” igennem. Og når det blev alvor og granaterne sprang og graven blev beskadiget, med hvor megen omhu, blev den så ikke sat i stand igen? Ja, det var blevet et stykke hjem, hine stilling ved Moulin-sous-Touvent!

Hyppigt krævede Bataljoner og kompagnier patruljeaktivitet af underførere og mandskab. Dristige patruljefolk bragte gentagende gange Regimentet udmærkelser og anerkendelse fra de højeste foresatte. Der var specialister, der dog og nat bevægede sig rundt i ”ingenmandsland”. Den friske lyst til handling var ikke blevet lammet af den ensformige stillingskrig.

Den **23. maj** om aftenen brølede fjenden sin jubel over det ordbrydende Italiens krigserklæring over til os. Skilte med ”Vive l’Italie, Allemands kaput” og italienske flag viste hans overmodige glæde. Ved højlys dag hentede Unteroffizier Nagel, 9. Kompanie, med en ledsager en sådan fane fra den fjendtlige grav.

Mod slutningen af maj forlod hele 14. Kompanie og yderligere officerer fra Regimentet enheden for at opstille det nydannede I.R. 187.

På månedens sidste dag ankom den nye kommandør, Oberst Vilcke, til Regimentet for at overtage kommandoen efter den syge Oberstleutnant Richelot.

I de første dage af juni øgede den fjendtlige ildaktivitet betydeligt langs hele Divisionens afsnit. Specielt lå højre naboafsnit med F.R. 86 under meget kraftig ild. Det ”forhøjede kampberedskab” skulle hurtigt blive til blodig alvor.

Juni kampe ved Moulin-sous-Touvent

Efter omfattende, kraftig ildforberedelse, angreb franskmændene den **6. juni 1915** kl. 1100 Füsilier-Regiment 86 stilling, der var indhyllet i røg, brød igennem syd for Quennevières Ferme og trængte frem til kanten af Schleswig dalen. Regimentet deltog med forskellige kompagnier i kampen om indbrudsstedet. 8. Kompanie, der tilhørte den sammensatte Bataillon Hagedorn, assisterede 3/86. Med håndgranater gik den til modangreb gennem ”Manstein Weg” og trængte fjenden tilbage. 2. og 13. Kompanie deltog om aftenen i et modangreb mod ”Sonderburger Weg”. Oberleutnant Jacobs og Leutnant d.R. Kolbe, 2. Kompanie, og Leutnant d.R. Eckmann, 13. Kompanie fandt heltedøden. II. Bataillon blev stillet til disposition på højre flanke af 3. Kompanie. Den spærrede ”Rendsburger Weg”. Sidst på eftermiddagen nåede 9. Kompanie frem i linjen, hvor den fra nord på højde med ”Neudorf” på trods af kraftig artilleri- og minekasterild, spærrede ”Schleswiger Tal” gennem en ny anlagt grav.

2., 5., 8. og 13. Kompanie blev den følgende dag indsat i F.R. 86 afsnit. De byggede en stormstilling til det planlagte modangreb. Den af naboregimentet mistede generobringsgrav skulle tages tilbage. 3. og 9. Kompanie gik den **8. juni** om aftenen tilbage til Regimentet. Efter en kraftig artilleri forberedelse brød den **14. juni** kl. 1930., 5. og 8. Kompanie frem til angreb sammen med andre enheder. Under Leutnant d.R. Emken stormede 8. Kompanie sappe 10 og trængte kæmpende ind i graven frem mod Sappe 11, hvor de tog fanger. Under Leutnant d.R. Paulsen vandt 2. Kompanie terræn i anden grav. Målet blev imidlertid ikke helt nået. Den **15. juni** blev et fransk angreb afsnit. Den følgende nat blev Bataillon Hagedorn af afløste I/R.I.R: 36, og rykkede herefter til Nampcel som Korpsreserve.

I det egentlige Regimentsafsnit kom det ikke til infanterikamp under disse gennembrudsforsøg. Derimod lå en kraftig artilleriild over grave og bagland. Betegnende for den fjendtlige artilleri forberedelse under de berettede angreb var, de meget heftig ildperioder, adskilt af pauser af forskellig længde. Forsvaret skulle herigennem forvirres omkring tidspunktet for infanteriets angreb.

Selvom fjenden havde afsluttet de egentlige kampe efter hans sparsomme succes i højre naboafsnit, gjorde sig efterverne sig endnu i lang tid mærkbar. I første omgang fortsatte den kraftige artilleriild, som dog efterhånden afmattede.

F.R. 86 forlod den **28. juli** stillingen og afsnittet overtaget af en blandet brigade af enheder fra andre Divisioner under føring af Oberst Wilcke. For Divisionskommandør, Exzellenz von Kluge, der var forsat til Armeen, overtog Generalmajor Bloch von Blotnitz som kommandør kommandoen over 18. Infanterie-Division.

Den **10. juli** trådte en ny afsnits inddeling af Divisionens enheder i kraft. I.R 85 overtog Afsnit II, højre nabo F.R. 86 (Afsnit I), venstre nabo I.R. 31 (Afsnit III)

Regimentet overtog til højre to nye kompagni afsnit fra den hidtidige Brigade Wilcke, mens den til venstre afgav et kompagniafsnit til I.R. 31.

To kompagnier i hvil kom som korps reserve i kvarter i Gamelin.

Hvilekompagnierne lod sig ikke snyde for, enten som marchmål eller i form af udflugt, at besøge det gamle kæmpeslot Coucy le Chateau med dens mægtige mure og tårne. Fra dens firkantede tårn kunne man langt over de velsignede landskab i Picardie.

Den **18. juli** blev Major Graf von Kielmannsegg udnævnt til kommandør for F.R. 86. Til fører for III/85 blev Hauptmann Wegehaupt udnævnt. I stedet for den sårede brigadekommandør overtog Generalmajor v. Suter kommandoen over 36. Infanterie-Brigade. Hauptmann Beltz tiltrådte som adjutant ved denne stab.

Regimentet begyndte øjeblikkeligt at bearbejde erfaringerne fra juni kampene i de videre planer for udbygning af stillingen. Den havde vist, at en stilling, bestående af en kamp- og en generobringsgrav, under kraftig artilleriild ikke have tilstrækkelig modstandskraft. Derfor blev dybden forøget gennem anlæggelsen af en tredje og en fjerde stilling. I baglandet spærrede skjulte, flankerende anlæg "Höllen" og "Weddigen" dalene. Alle forsvarsgrave blev udbygget med en 5 m bred pigtrådshindring, mens den forreste grav blev beskyttet af en gennemgående hindring på 10 m bredde.

I juli og august var tabene ikke store. Kun på kompagniet på højre fløj led under den kraftige ild fra minekastere. Her tvang fjendtlig underminerings aktiviteter til anlæggelsen af mine- og lyttetuneler, der udvidedes til et galleri.

Den fjendtlige aktivitet i luften holdt sig indenfor rimelige grænser. Kun en gang i mellem viste enkelte fly sig yderst dristige, i det de kom ind i meget lav højde. Af de officerer fra Regimentet, der var kommanderet til uddannelse som flyver, styrtede Oberleutnant Sickert dødeligt ned ved Leipzig.

Føreren for M.G.-Kompagniet forsøgte hele tiden at forøge antallet af M.G. Således rådede Regimentet i slutningen af **september 1915** over 16 M.G., herunder 4 erobrede russiske geværer. Disse uundværlige våben blev af soldaterne kaldt "Taktaks", "symaskiner" eller "stamme-tanter" [Stottertanten].

Begyndende regnvejr mindede om, at det var tid til at ruste sig til vinterens ubehag. Afvandingsanlæg, fletværk og faskiner, der skulle afstive gravvæggene blev prioriteret under byggeriet.

Så kom den **9. oktober** temmelig overraskende befalingen: "18. Infanterie-Division afløses af 54. Infanterie-Division. Regimentet overdrog sin stilling til Reserve-Infanterie-Regiment 90.

Alle medlemmer af Regimentet tog kun med tungt hjerte afsked med stillingen ved Moulin-sous-Touvent. Men havde lagt så mange kræfter i "hjemmet". Også tanken om at forlade de velplejede grave med de faldne kammerater, trykkede stemningen. På æreskirkegården i "Denkmalschlucht", hvor de fleste af de faldne 85'ere havde fået deres sidste hvilested, og på kirkegården i Blérancourt efterlod Regimentet 8 officerer og 250 underofficerer og soldater. Af sårede havde Regimentet siden den **19. oktober 1914** transporteret 13 officerer og 877 underofficerer og mandskab til lazaret. 283 forblev savnet.

Den triste stemning forsvandt dog hurtigt: frisk gik det mod det nye og ukendte. Ved modmarsch nåede bataljonerne la Fère og kom her den **13. oktober** i kvarter. Så gik turen med jernbane mod Champagne fronten. Den **15. oktober** var Regimentet placeret i et snævert landsbykvarter: Regimentsstab og II. Bataillon i Mont-St.Remy, I. Bataillon og M.G.K. i Leffeincourt, III. Bataillon og 13. Kompanie i Dricourt.

* * *

VII. Kampe i Champagne

Efter erfaringerne fra vinterslaget i Champagne i februar 1915 og fra Arras-slaget i maj, der begge ikke havde opnået det søgte mål – et gennembrud, Anså fjenden at fejlslagene lå deri, at man kun havde haft ét angrebepunkt. De besluttede sig derfor til det første dobbeltslag, der samtidig skulle gennemføres i Champagne og i Artois. Den **22. september 1915** startede det engelsk-franske angreb ved Arras, mens den franske sydgruppe en dag senere angreb i Champagne til gennembrud af en samlet front på 30 km. Det kom ganske vist ikke til at mangle lokale terrængevinster og bytte, men det kom ikke til gennembrud, selvom Marskal Joffre den **21. september** stolt havde udtalt, at alle forberedelser til en sikker sejr var truffet. Ikke mindre end 65 franske og 15 engelske divisioner var involveret i gennembrudsforsøget. Joffre og French, begge de ansvarlige hærførere, forsvandt.

Det mod slutningen af dette slag i Champagne at 18. Infanterie-Division blev indsat. Den tilhørte nu 3. Armee (Generaloberst v. Einem).

Det område, Regimentet ankom til, var bakket med for det meste små, mest firkantede nåletræsskove. Undergrunden bestod af hvidt kridt. Området var efter alle begreber trøstesløs og øde. Der var kun meget spredte landsbyer. "Luse-Champagne" kaldte franskmændene selv denne landsdel. Dog kunne også her finde få adspredelser.

I nætterne fra **17. til 19. oktober** afløste Regimentet dele af Infanterie-Regiment 78 og 190 syd for St. Marie-à-Py. II. Bataillon besatte den forreste linje, III. Bataillon beredskabsstillingen, mens I. Bataillon blev som Divisionsreserve i St. Etienne, hvorfra de udbyggede en infanteri lejr ved Blanc Mont. 13. Kompanie blev placeret og arbejdede i R.2 stillingen. Regimentsafsnittet havde betegnelsen "B" med forbindelse til højre til I.R. 31 i "A" og til venstre F.R. 86 i "C".

Den fjendtlige artilleri aktivitet var i første omgang ikke særlig omfattende. Den forreste linje modtog kun ringe ild, da den meste lå langs adgangsveje og sænkningerne, hvor fjenden formodede trafik. Det franske infanteri byggede ivrigt på deres nye kampstillinger og forholdt sig overvejende roligt. Kun de fjendtlige fly var meget aktive.

Oberst Wilcke opstillede med det samme et bygge- og arbejdsplan. I første omgang måtte der anlægges en anden kamplinje og en gennemgående adgangsvej, så en uddybning af den forreste grav og anlæggelsen af dækningsrum i denne. I starten gik det uønsket langsomt, da der manglede redskaber og byggematerialer. Dertil kom, at hele området måtte renses for sporene efter de forudgående kampe. Talrige tyske og franske lig blev af et specialkommando stedt til en sidste hvile. Våben, geværer, hjelme, tornystre og udrustningsgenstande blev samlet ind og sendt tilbage. Bataljonerne afløstes i starten hver 4 dag, senere hver 10. Føringen over I. Bataillon blev den **30. oktober** overtaget af Hauptmann Simon efter den til kommandør for I.R. 75 fortsatte Major Hagedorn.

Om natten fra **2. til 3. november** blev "den store sæk" – en dyb indskæring i vores forreste linje – afskåret af en afkortningsgrav og denne beskyttet af en pigtrådshindring. Takket være en udmærket forberedelse lykkedes denne operation på en enkelt nat. Nogle dage senere forkortedes ved en lignende operation vores forreste linje endnu engang ved "den lille sæk".

Ivrige patrulje operationer holdt Regimentets offensive ånd ved lige. Ægte kammerathænder begravede under disse toger i ingenmandsland tyske faldne kammerater efter at deres identitet om muligt at blevet fastslået.

Regnvejrskage rettede altid kraftige skader i stillingen. Kridtvæggene styrtede sammen og på bunden stod en tykt lag af hvid lermudder, som vanskeliggjorde passagen. Alle kræfter måtte sættes ind i rengøringsarbejdet.

I øvrigt gjorde stillingsbyggeriet gode fremskridt. Foruden dækningsanlæg i alle linjer og nye forbindelsesveje, opstod i hovedstillingen ved "Kieler Lager" det nye støttepunkt "Holstein". Under det fagligt dygtige arbejde udmærkede sig specielt 13. Kompanie under dens fører, Leutnant d.R. Maack. Det byggede forbilledlige dækningsrum, der med soldaterhumør blev døbt "Helte-bunkere" eller "Tapperheds-tunneler".

Juleaften 1915 forløb roligt. Meget velkomne gaver fra garnisonsbyerne og fra Røde Kors bidrog i væsentlig grad til at fremkalde en taknemmelig, glad stemning. I årets sidste dage øgedes den fjendtlige artilleriild betragteligt. Ødelagte grave, sammenbrudt indgange til dækningsrum, udbedring af hindringer og øgede tab blev resultatet.

Hvilebataljonen havde gode indkvarteringer i Baraklejren "Bayreuth". I St. Etienne, Divisionens stabskvarter, kunne de beskidte tropper bade og blive afluset. Et "Lausoleum" eller et "Lusekrematorium" i hvert Divisionsafsnit var uundværlig, for at kunne befri frontsoldaterne for "Fremmedinvasionen". Kampøvelser, marche, spil og sport under hvileperiode sørgede for, at enhederne ikke stivnede i stillingskrigens ensformighed. Kompagnifester

med øl-aftener, forestillinger og lysbilledforedrag sørgede for afveksling og opfriskning. Daglig spillede regimentsmusikken under ledelse af Obermusikmeister Bartelt. Det havde rask deltaget i hele fremmarchen og stillingskrigen, selvom de ikke længere var rene ynglinge. Et indrettet officerskasino i en særlig barak bidrog i væsentlig grad til at skabe et sammenhold blandt officerskorpset. Erindringen om de mange her tilbragte glade aften timer i kammeratskabskreds vil forblive uforglemmelig for alle, der deltog.

På kirkegården ved St.Etienne blev de kammerater, der havde lidt heltedøden, højtideligt bisat, deres grave smykket med kors og navne og omhyggeligt vedligeholdt. Erindringen var imidlertid ikke begravet med dem. De levede videre i hjerterne på deres medkæmpere, og vil her engang bære frugt! Af deres ånd af pligtstro mod Fæderlandet vil engang igen vække tanken om det tyske navns herlighed!

* * *

ÅRET 1916 begyndte som det gamle havde sluttet. Det fjendtlige artilleri beskød heftigt kampgrave og bagland. Den 5. januar voksede ilden til en betydelig styrke. Hovedsageligt gik det ud over "Estorff Eck". Et dækningsrum, hvor en underofficer og 6 mand havde søgt dækning, brød sammen. Kun en enkelt død kunne bjærges. Også i anden halvdel af måneden ændrede indsættelsen af det franske artilleri sig ikke meget. Hovedstilling og "Kieler Lager" måtte regelmæssigt udholde jernhøsten af middelsvære kalibre og feltgranater. Infanteriet holdt sig defensiv og forstærkede på forskellige steder deres hindringer. Sorte franskmænd, som en overgang blev observeret, så man ikke mere.

I eget stillingsbyggeri var K 2 linjen gennem den store bue gjort færdig. Derud over skred arbejdet på hovedlinjen og på "Kieler"- og "Herzogsweg" godt frem.

Den 23. januar blev Hauptmann Neeps afløst i stillingen som Regimentets adjutant og forsat til IX A.K. I hans stilling indtrådte Leutnant von Heyking.

Med hensyn til patruljer var der en ivrig konkurrence mellem Kompagnierne med hensyn til at indbringe udrustningsgenstande fra den fjendtlige grav, bringe våben tilbage fra ingenmandsland eller overfalde fjendtlige poster.

Den 5. februar startede en kraftig fjendtlig virkningsskydning mod Regimentets stillinger, der varede hele dagen. Overalt lå blindgængere af kaliber 15 cm og 22,5 cm granater. Nedslagene havde farvet den hvide højde-ryg ved hovedlinjen sort, grøn og giftig ful. Gravenes feltværk var sønderrevet. Dækningsrummene havde holdt, men mange indgange var sammenskudte. Besætningerne stod fuldt kampparate i gangene, for hvert øjeblik at storme ud. Med mellemrum sprang modige poster ud i helvedet for kort at observere.

For at skjule forberedelserne til et angreb fra I.R. 31 mod den såkaldte "Franzosenest", gravede Regimentet alle sappe længere frem mod fjenden.

Den 8. februar gik I. Bataillon i hvil i Lager Bayreuth. Regimentets afsnit blev nu underinddelt i afsnittene Kiel og Rendsburg, hvor hver bataljon havde to kompagnier i forreste linje og de to andre kompagnier i Kieler og Rendsburg Lager.

I.R. 31 gennemførte det befalede angreb den 12. februar med støtte fra flammekastere, og nåede det fastsatte resultat uden væsentlige tab. Den fjendtlige defensive skydning lå primært over I.R. 85 afsnit, hvor franskmændene forventede angrebet efter det ivrige gravearbejde.

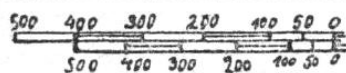
I tilslutning til den af I.R. 31 indtagne "Franzosenest" skulle Regimentet taget den tilstødende fjendtlige gravstykke "Altona Eck" i storm. I. Bataillon fik tildelt denne opgave: den udgravede ved hvilelejren en kopi af "Altona Eck", øvede på denne og traf alle forberedelser til "Kieler Woche": opmarch i stormstillingen, storm, håndgranatkast, afspærring af grave, bygning af hurtig hindringer og stormstiger.

To kompagnier fra II. Bataillon afløste tilsvarende enheder af I.R. 31 i underafsnit Altona, gravede sappe frem mod "Altona Eck" og etablerede stormstilling omkring 100 m fra den forreste fjendtlige grav.

Den 16. februar blev III. Bataillon afløst af III./I.R. 183 i underafsnit Rendsburg, og rykkede i stedet til Underafsnit Kiel.

Efterfølgende stemningsbillede viser forløbet af en afløsningsmarch:

Det 9. Kompanie havde ligget seks dage i "Bayreuth" lejren. Afløsning! Det havde regnet siden morgen. Der trædes an sidst på eftermiddagen – kort tale – march mod St.Marie-à-Py. I mørke bliver landsbyen passeret. Banedæmningen, hvori Regimentsstaben ligger, er altid et blæsende punkt. Så videre over åben mark over Rendburger bakke, der ofte ligger under schrapnells. Ind i "Holstenweg". Regnen falder uophørlig og vandet risler i graven. Brædderne gir sig på den op-

----- = Franske linje ————— = Tyske linje

blødt kridtbund. Enkelte ligger skæve, så man glider på dem. Desuden er det så mørkt, at man intet kan se, og så træder man ind i mellem i svingene med foden ved siden af ned i et vandhul. På steder er der hverken brædder eller træriste. Så vader man videre gennem tykt mudder. – Pludseligt står man stille. Bagfra kommer et halvredt råb: ”Hvad sker der?” Fremad!”. ”Lort, mine fødder sidder fast”, svarer en stemme. Endeligt lykkes den standsede igen at få befriet sine fødder fra det seje mudder.”Fremad! – Hold jer vågen!”, råber føreren. På ny en undertrykt ed. Man famler, hvor man nu engang træder, glider, holder sig til væggen og får hænderne fulde af vådt kridt eller slimet mudder. Regnen øser nu ned. Det er buldrende mørkt. Så er gravet på et sted nyligt styrtet sammen og gennemgangen spærret. Man synker ned i dette mudrede jordskred. Fødderne må rives ud af denne bløde og klæbrige jord og løftes højt. Efter at dette vanskelige sted er overvundet, glider man igen i de glatte vandrender. Fødderne på dem foran har dannet to smalle render i bunden.

Fødderne glider ned i disse som en skinne, men så plasker man igen gennem vandpytterne. På et sted skal man gennem et svært, klæbrig stykke grav – her må man bukke sig dybt – så må man igen trykke sig forbi en post, der på grund af det sideværts tryk har forskubbet sig og spærre gennemgangen. ”Pas på!” råber delingsføreren, som er blevet stående. ”Hurtig om hjørnet. Stedet er farlig, her pebres der ofte”. Så går det igen roligt frem. Bajonetten klirrer mod geværet eller spaden – dæmpede råb og lyden af de hårdt arbejdende lunger.

De første dækninger bliver nået – indretning – inddeling. Gud ske lov, marchen til afløsning er afsluttet”.

I ”Estorff Eck” sprænger pionerer lige foran fores forreste grav en fjendtlig tunnel med en knuseladning, hvorved der opstod et krater med omkring 40 m diameter, der må indrettes til forsvar.

Dem **22. februar 1916** faldt Leutnant d.R. Schliemann, adjudant ved III. Bataillon i en sappe dødeligt sammen efter at være ramt i maven. Det samme skud sårede Leutnant Reuter (Fritz) hårdt. Leutnant Müller overtog hvervet som bataljons-adjudant ved III/85.

Det så omhyggeligt forberedte og med fuld fortrøstning afventede operation ”Kieler Woche” den 26. februar, kom desværre ikke til gennemførelse. Franskmandene kom først med et angreb den **12. februar** mod Regiment 31 nyligt vundne, men dårligt ombyggede stilling. Efter en kraftig ildforberedelse trængte franskmandene ind uden at støde på større modstand. 5. Kompanie udvidede øjeblikkeligt til højre til et stykke skyttegrav, opgivet af I.R. 31, forskansede det og holdt herfra fjenden på afstand.

Divisionen befalede en generobring af ”Franzosenest” og underlagt I. Bataillon til I.R. 31. Om aftenen den **25. februar** rykkede bataljonen frem fra Lager Bayreuth og nåede kl. 0345 den stærkt beskydte banegård i St.Marie-à-Py. På grund af førernes forkerte terrænorientering og en vanskelig opmarch gennem de ødelagte og overfyldte grave, forsinkedes klargøringen i en sådan grad, at stormkompagnierne (3. og 4. Kompanie) med største hastværk og uden ordentlig orientering måtte gøre klar. Det var umuligt for officererne at skaffe sig den nødvendige klarhed over angrebsmålet. Det overilede modangreb måtte imidlertid gennemføres på trods af advarsler fra Hauptmann Simon. Med største beslutsomhed stormede kompagnier på det fastsatte tidspunkt frem på trods af store tab til infanteri- og M.G. ild. Dele nåede frem til den intakte fjendtlige pigtrådshindring, umiddelbart foran hvilken, de gravede sig ned, mens andre på grund af den totalt utilstrækkelige orientering i mørket trængte frem i den forkerte retning og i stedet trængte ind i egne, langt fremdrevne sappe. Dele under føring af de tapre Leutnant Deickmann og Hornbostel sprang ind i den fjendtlige grav, stødte på overmagt og faldt under håndgemæng.

Leutnant d.R. Mohr og Michael blev meldt savnet. To officerer døde, to savnede, 4 sårede, 14 underofficerer og soldater døde, 32 sårede var prisen, Regimentet betalte for dette overilede angreb.

De sidste dage af februar forløb meget urolig på grund af de forudgående kampe. Den **29. februar** rykkede II. Bataillon til Lager Bayreuth efter at være blevet afløst af III/190.

Starten af marts bragte ingen ændringer i situationen; livlig fjendtlig ild ramte ofte beredskabslejren Altona, E.Wald og adgangsgravene. Langs hele fronten blev der udbygget stormstillinger med postnicher og forbundet med hinanden gennem sappen. Kontinuerligt blev en forpostgrav og underofficersposter holdt besat og afløst hver 24 time. En gennemgående hindring med pigtråd og spanske ryttere sikrede mod overrumpling.

”Kronwerk” var gennem utrætteligt arbejde blevet udbygget til et mønster støttepunkt, og arbejdet på anden linje i hovedmodstandslinjen blev afsluttet. Desværre beskadigede skiftende frost og tøvejr graven stærkt, og måtte hele tiden vedligeholdes.

Moralen blev soldaterne var god. Anstrengelserne i de sidste uger kostede imidlertid mange syge af influenza. Til alt held blev vejret bedre og man havde overstået det værste pløre.

I midten af marts var underafsnit Kiel besat med I. Bataillon, underafsnit Altona af II. Bataillon. Underafsnit Rendsburg var overtaget af III/183.

Den **15. marts** kl. 0600 voksede den regelmæssige fjendtlige artilleriild med middeltunge og lette kalibre mod kampgraven i venstre halvdel af Regimentets afsnit, mod højderyggen langs hovedstillingen og mod lejrene, og steg hurtigt til en særlig ubehagelig skydning. Snart blandede sig også tunge batterier. Mod Underafsnit Rendsburg lå endda en såkaldt ”Trommelild”. Flere fjendtlige fly kredsede i meget lav højde over stillingen. Vores eget artilleri svarede kraftigt igen. Hauptmann Simon trak delingsvis beredskabskompagniet frem til hovedstillingen og senere til K 1 linjen i underafsnit Kiel, for i tilfælde af et fjendtlige indbrud i Afsnit Rendsburg, hvorimod den fjendtlige ild hele tiden blev kraftigere, at være parat til et øjeblikkeligt modstød.

Kl. 14 brød fjendtligt infanteri i flere bølger i storm frem syd for Estorff Ecks, delvist godt bekæmpet af den øjeblikkeligt indsatte spærreskydning fra artilleriet. Særlig virksom virkede Regimentets maskingeværerne ild fra hovedstillingens Underafsnit Kiel mod de angribende bølger. Fanger fortalte, at de netop af denne flankerende ild havde haft store tab.

På meldinger om, at fjenden over en bredde på 250 meter var trængt ind i Infanterie-Regiment 183, indsatte Leutnant d.R. Schön, kompagnifører for 4. Kompanie, alle i K-linjen disponible håndgranat grupper, hvortil også dele af 8. Kompanie var tilknyttet, i et modangreb. Stødtropperne hobede sig hurtigt op i K 3 og K 4 som følge af den kraftige fjendtlige spærreild, hvorimod angrebet fra K 1 og K 2 kom godt fremad. Leutnant d.R. Seefluth og Vizefeldwebel d.R. Luth udmærkede sig gennem deres personlige indsats på fremragende vis. Bragende landede håndgranaterne fra travers til travers og trængte hele tiden fjenden længere tilbage. Enheden under Lüth tog over 100, under Seefluth 40 fanger og erobrede to maskingeværer. Kl. 1930 sluttede det godt indsatte og dristigt gennemførte modangreb med en fuldstændig succes.

Stillingen blev rensset for fjenden, og de tilfangetagne fra I.R. 183 dækningsrum befriet. Om natten afløste 9. og 12. Kompanie I.R. 85 de udmattede kompagnier fra I.R. 183 i Afsnit Rendsburg. Rasende ildoverfald i løbet af natten viste den skuffede modstanders ærgrelse. Det samlede bytte på denne succesfulde dag omfattede 2 officerer og 160 franskmænd taget til fange, 2 M.G. og talrige geværer, ammunition og udrustningsgenstande. Mange døde fjender blev tilbage i vores trav.

Følgende korps dagsbefaling fra **16. marts** erkendte forsvarets indsats:

Jeg udtaler 18. Infanterie-Division, specielt Bataljon Köhler I.R. 183, bataljon Simon fra I.R. 85, bataljon Beckenstedt fra I.R. 184, og de i det angrebne afsnit befindende pionerer, min fuldeste anerkendelse for, at de under målbevidst føring af Oberst Wilcke I.R. 85 og fortræffeligt støttet af det lette og tunge artilleri, i de i går afværgede et over en bredde på 1000 m gennemført fransk angreb gennem øjeblikkelig indsættelse af modangreb, og herunder endog taget et stort antal fanger. Fører og tropper i 18. Infanterie-Division kan være stolte af denne succes.

Sign. v. Quast.

En særlig korps befaling fra **21. marts 1916** blev Leutnant d.R. Seefluth endnu engang rost for sin dygtighed og tapperhed. Leutnant d.R. Schön og Vizefeldwebel d.R. Lüth modtog nogle dage senere et Jernkors I. Klasse.

Udbedringen af de sønderskudte stillinger i Underafsnit Rendsburg, som III. Bataillon havde overtaget, kostede meget arbejde. Den forreste grav kunne kun på enkelte steder genkendes som sådan. Hele området, frem for alt Estorff Eck, lignede et gråt område af granatkratere og ødelagt pigtråd, stumper af træ og grene. Også adgangsgravene var på steder meget medtagne.

Byggeriet fortsatte uden pauser. I den følgende tid opstod tre forbindelsesgange mellem første og anden linje af hovedmodstandslinjen og en skin-stilling syd for Holstenwald foran hovedlinjen. Dækningerne i den forreste linje blev indbyrdes forbundet med tværtunneler.

Alle telefonpunkter måtte trækkes tilbage fra K 1 linjen til K 2 linjen for at fjerne risikoen for aflytning.

Den **8. april** stødte en stærk opklaringspatrolje fra 3. Kompanie under Oberleutnant Gottorf, Leutnant d.R. Falk og Vizefeldwebel Hahlbeck, frem mod en fjendtlig befæstning af sandsække overfor Estorff Eck krateret. På trods af kraftig fjendtlig modstand i befæstningen, lykkedes det at trænge ind, afspærre forbindelsesgraven til den fjendtlige hovedstilling, og ødelægge selve stillingen. En formodet mineskakt fandt man ikke.

I et stykke tid havde beredskabskompaniet møjsommeligt hver nat slæbt gasflasker til den planlagte gas-operation "Neue Feldküche" frem til K 1 graven. Dele af Gas-Pionier-Regiment indbyggede dem, overdækkede og slørede dem.

Den **17. april** var alt parat, og de med gasangrebet forbundne patruljer tilstrækkeligt forberedt. Disse patruljer skulle fastslå de fjendtlige tab, og bringe uniformsmærker, telefonapparater, M.G. og om muligt fanger med tilbage. Hvert kompagni stillede en gruppe, hver bataljon en officer. De inddelte patruljer blev fremme i graven for øjeblikkelig at være parate ved en gunstig vindretning. Imidlertid blev disse patruljers tålmodighed sat på en svær prøve, da den til gasangrebet nødvendige østlig vind ikke ville indtræffe.

De følgende dage skød det fjendtlige artilleri mærkbart svagere, og også infanteriet forholdt sig meget passivt. De forstærkede kun deres pigtrådshindringer. Vores daglige tab mindskedes.

Den **23. april**, påskesøndag, herskede på begge sider en fredelig stilhed. Artilleriet tav.

I maj lavede det fjendtlige artilleri igen op. Py dalen lå ofte under kraftig beskydning, og der viste sig flere fly og læneballoner. Stillingsbyggeriet blev ikke afbrudt. På syd skråningen af Rendsburger Höhe nærmede "Ernst Günther" stillingen sin færdiggørelse. Desuden blev der ud over eget behov, bygget indkvartering til ikke planmæssige, midlertidig belægning, da der til det planlagte storangreb skulle skaffes indkvartering til 250 mand i begge underafsnit, samt til 200 mand i Rendsburger og Kieler Lager. Ved Rendsburger Lager opstod der i en bakke et stort underjordisk tunnelværk, hvor der var plads til at underbringe en bataljon.

Den **5. maj** blev Regimentskommandøren forsat som afdelingschef i Krigsministeriet. Med Oberst Wilcke mistede Regimentet en meget værdsat kommandør, der havde høstet store fortjenester. Hensynsløs mod sig selv forlangte han meget af officerer og mandskab, og fastholdt den krigeriske dygtighed som en selvfølge for alle tjenestegrader, og Regimentets indre værdier på et særlig højt niveau. Han dannede specielt officerserstatninger fra egne rækker, og skabte dermed en korpsånd og en samhørighedsfølelse, der længe var mærkbar. I sin afskedstale til officerskorpset bragte Oberst Wilcke til udtryk, at Generalkommandoet gennem ham kort forinden havde betegnet I.R. 85 som et af de mest fremragende regimenter i korpset.

Som efterfølger ankom Oberstleutnant Bronsart von Schellendorf.

Den **19. maj** var vejret endeligt gunstig for gennemførelse af Operation "Neue Feldküche". På ordren "Vorbereitung" blev alt gjort færdig til at frigøre gassen, sappe og vagtpostergrave rømmet med undtagelse af

enkeltposter, patruljegrupperne gjort klar, ordonnanskæder besat o.s.v. Gasangrebet var fastsat til kl. 2300. Pioneererne stillede gasflaskerne, der hidtil havde været anbragt i nicher, frem på skyttebanketterne og udlagde de ca. 3 m lange slanger forsigtigt over banketten. Et drej på ventilerne og gassen strømmede hvislende ud. Det var tydeligt at høre, og under lyskuglerne kunne man se gasskyen bølge over mod den franske grav. Samtidig med udløsning af gassen, iværksatte vores artilleri en kraftig skydning.

Fjenden var meget vagtsom, hans poster reagerede på gasflaskernes hvislen med infanteriild – grønne lyskugler med flere stjerner blev sendt op, og med det samme åbnede artilleri og maskingeværer op. Fra dette tidspunkt lå uafbrudt artilleriild af let, middeltung og 15 cm kaliber over K linjen, hovedstillingen og Kieler Lager. Anden gassky blev frigjort mellem kl. 2330 og 2340. I den franske grav begyndte mange halmbrande, for at få gasskyen til at lette. På grund af den kraftige fjendtlige forsvarsild lykkedes det ikke de planmæssigt fremgående patruljer noget steds at komme længere end den fjendtlige trådhindring – de måtte til dels under væsentlige tab af sårede vende tilbage uden at have foretaget observationer. Kort efter kl. 0200 døde ilden ud på begge sider.

Den følgende dag meldte ballon observatører og artilleriobservationsposter om en særlig omfattende trafik af køretøjer og sanitetsbiler og mange tropper bar belæssede bårer tilbage. Efter dette syntes franskmændene, som også senere blev bekræftet, at have haft betydelige tab under gasangrebet.

Den **21. maj** blev Regimentets læge, Stabsarzt, Dr. Pöhn, hårdt såret af et sprængstykke i hovedet. Hans efterfølger blev Stabsarzt, Professor von Brunn.

De sidste dage af maj forløb relativt rolig. Den **27. maj 1916** gennemførte I.R. 86 en større patruljeoperation med succes. Indbrudsstedet lå omkring 100 meter til venstre for regimentets fløj, så den fjendtlige svarild kraftigt beskadigede vores stilling.

Hauptmann Koch, fører for 10. Kompanie, havde flere gange fungeret som fører for en af bataljonerne. I juni blev han som bataljonsfører forsat til VII. Reserve-Korps. Han returnerede senere tilbage til Regimentet. Fra **10. juni** begyndte forberedelserne til afløsningen af IX. A.K. med V. Reserve-Korps. Mellem den **13. og 15. juni** afløste Reserve-Infanterie-Regiment 19 – tilhørende 5. Reserve-Division – Regimentet.

Ved at udnytte de rige erfaringer fra den tidligere stilling ved Moulin, og ved at indsætte alle disponible menneskelige kræfter og hver eneste hest, havde Regimentet i Champagne ved Ste. Marie-à-Py, af de under kamp opståede, svage og ufuldstændige grave og under yderst vanskelige jordbunds, transport og vejforhold, efter planer fra Oberst Wilcke, skabt et net af stillinger og dækningsanlæg, som de kunne være stolte af. Husker man på, at hvert dækningsanlæg havde en byggetid på omkring 40 dage, krævede omkring seks hestevogne træ, at træet selv måtte skæres og bringes frem ad bundløse veje af vores egen bagage, at næsten alle dækningsanlæg havde to eller flere udgange, og at de holdt stand mod alle tunge beskydninger, kan man måle, hvilket uhyre arbejde, der alene lå i denne del af stillingsbyggeriet. Dertil kom at konstruktionen af hindringer foran alle stillinger krævede store fordringer. Håndgranatdepoter, sanitetsdækninger, som næsten kunne rumme et kompagni, blev indrettet – i Rendsburger Lager et bombesikkert køkken. Indretningen af hvilelejren Bayreuth var så langt fremskredet, at alle her følte sig hjemme. Alle pligtro medlemmer af Regimentet havde en andel i dette arbejde. Regimentet deltog med ros i en række af kamphandlinger. Selvom de fleste 85'ere glædede sig til en afveksling efter den lange stillingskamp, tog de alligevel afsked med en følelse af vemod: så meget arbejde, energi, sorger, glæde var lagt i dette uvirkelige område af Champagne. Hvor meget havde de ikke oplevet i disse par fod jord, blandt disse få brædder i dækningsanlægget? Fare, mod, trofasthed, kammeraters død, kammeraters hjælp. Hvem undrer det, at også skyttegravene i Champagne var blevet til et hjemsted! Med tungt hjerte skilte man sig også fra de faldne kammeraters grave, hvor der som en sidste hilsen blev nedlagt kranse. 7 officerer, 106 underofficerer og mænd sov i Champagnes kridtjord. 14 officerer, 354 underofficerer og mænd havde forladt Regimentet som sårede, 18 savnede.

Stemningen ved afskeden er udtrykt på udmærket måde i det digt, skrevet af Hauptmann Boëss, ordonnansofficer ved 18. Infanterie-Divisions stab:

Nun liegt du noch einmal zu meinen Füßen
 Champagne, du stilles, du totes Land.
 Noch einmal, ein letztes Mal will ich dich grüßen,
 Du Land aus Kreide, aus Blut und aus Sand.
 Wir sind nicht gerne zu dir gekommen,
 Du hast uns so manchen der Unsern genommen,
 Du hast uns die härteste Arbeit gelehrt,
 Hast täglich nach unserem Herzblut begehrt

So wie ich dich heute noch einmal gesehen,
 mit grauem regen auf Tälern und Höhen,
 Mit dem Wolkenverhängten Tale der Py,
 Dem zerschossenen Dorfe der heiligen Marie,
 Soweit ich sehe: nur Gräben an Gräben,
 So wirt du in unserer Erinnerung leben.

Solange wir leben auf dieser Erden,
 Solange wirst du in uns leben werden,
 denn in dir, du stilles und ernstes Land,
 Da birgst du auf immer ein heiliges Pfand:
 Die Toten, die wir einst lebend besessen,
 Die du jetzt besitzt, die wir nicht vergessen.

Champagne, noch einmal will ich dich grüßen
 Und bitten, die Toten, die wir dir ließen,
 Die wir vertrauten zur letzten Hut,
 Beschütze sie uns, bewahren sie gut.

Efter nogle marchkvarterer nåede bataljonerne **18. juni 1916** til det endelige mål: Regimentsstab i Chateau Hardoncelle, I. Bataillon i Chateau Hardoncelle, Giraumont, Remilly-St.Marchel, Gréve, Bolmont, Lépron; II. Bataillon i Librecy, Signy, Montmeillant, Maimby Ferme; III. Bataillon i Signy, Thin-le-Montier, Dommery. Kvartererne var gode, men lå langt fra hinanden, hvilket gjorde befalingsudgivelse og de nødvendige konference besværlige. Snart begyndte øvelser for igen at skole Regimentet i de mange, længde savnede former.

Hauptmann von Engeström overtog den **1. juli** hvervet som regimentets adjutant fra Leutnant d.R. Lange-mann, der forblev ved staben.

Den **2. juli** om aftenen indløb alarm. Stabe og bataljoner kørte fra Roncroy og Liart med jernbane og nåede efter en kort tur alarmkvarterer: Regimentsstab i Ham, I. Bataillon i Canizy, II. Bataillon i Ham og St.Sulpice, III. Bataillon i Estouilly, 1. og 2. Kompanie i Pithou. Vi havde nået Somme området og nærmede os det blodigste slag i verdenshistorien.

* * *

VIII. Slaget ved Somme

Det endegyldige gennembrud, ”Coup Final”, var at den fjendtlige føring planlagt til foråret 1916. Det tyske angreb ved Verdun kom det i forkøbet. Så det blev ved Somme, at Ententen kom til gennemførelse af deres planer. Franskmandene deltog i første omgang kun med 15, men englænderne derimod med 25 divisioner i første fase af det nye gennembrudsslag, som blev indsat over 40 km frontbredde. Selvom franskmandene efterhånden indsatte 48 divisioner i disse slag, som det mere og mere udviklede sig til et vedvarende slag, bragte englænderne 54 divisioner frem. Angrebszonen, som fjenden havde udvalgt den, gik fra Gomécourt, nordvest for Bapaume, til Vermandovillers, sydvest for Peronne. Syd for Somme satte franskmandene sig allerede på den første dag af angrebet i besiddelse af Frise, Dompierre, Becquincourt og Fay, og nåede en linje Feuillers – Herbecourt – Assevillers. Langs hovedvejen Amiens – St. Quentin satte de sig i besiddelse af det meste af Estrées og Belloy-en-Santerre.

Den **9. juli 1916** om aftenen indløb alarmer: ”Franskmand angriber langs hele armee-Gruppe v. Quast front. 18. Infanterie-Division er reserve for Gruppen”. Denne tilhørte Armee-Ober-Kommando 2, hvis højre fløj lå langs Somme, venstre ved Lihons. Regimentet blev i løbet af natten trukket frem og underbragt i Rouy-le-Grand og Rouy-le-Petit. I det fjerne rullede de dumpe brag fra det gevaldige Somme-slag.

Næste dag indløb befalingen: 18. Infanterie-Division afløser 44. Reserve-Infanterie-Division. Stabe og fører-kommandoer straks til Divisions stabskvarter i Epernancourt”. Regimentet skulle i den kommende nat afløse dele af 88. Reserve-Infanterie-Brigade. I. og II. Bataillon kom i forreste linje, hvor I. Bataillon afløste østlige underafsnit af Reserve-Infanterie-Regiment 208, mens II. Bataillon i den vestlige afløste Reserve-Infanterie-Regiment 207. Den overtagne stilling lå foran den bekendte landsby Estrées, der havde været brændpunkt i kampene, med F.R. 86 til højre og Grenadier-Regiment 10 (11. Inf.Div) til venstre. Om eftermiddagen marcherede tropperne frem til Lincourt, og så kl. 2200 ad ødelagte veje og tværs gennem terrænet over Misery mod den flammende horisont frem til Génarmont.

Her gik det ind i en løbegrav, hvor de afløsende og afløste tropper pressesedes sammen på ringe plads! På trods af de nævnte vanskeligheder, fjendtlige fly og lænkeballoner – der talrigt som ”flyvende elefanter” stod på himlen – var tabene relativt ringe. Den overtagne stilling så ringe ud. Gravene bar spor efter hårde kampe. I venstre afsnit overtog vi også i en fransk stilling ”Franzosennest”, på omkring 300 m bredde i vest kanten af Estrées, som brød ind i vores forreste linje uden en spærring, der kunne forhindre yderligere fjendtligt fremstød. Som dækningsrum var der kun enkelte gamle artilleritunneler i Berny og enkelte kældre i Dénicourt til disposition, ellers kun ”kaninhuller”, der primært blev anvendt som latriner. Enhver form for pigtrådshindring manglede. I den østlige kant af Estrées, tæt på vores linje, leverede en god brønd vand. Næste mulighed for vand var vandtappepunktet i Génarmont. I denne stilling galt det om at udfører Armeens ordre: ”Alle stillinger skal holdes!”.

I.R. 85 holdt sin.

Hver af de forreste bataljoner havde to kompagnier i forreste linje, to i reserve. III. Bataillon lå i starten med tre kompagnier dækningsløst i ”Braunen Graben” og ”Windmühlengraben” som Regimentsreserve, med to kompagnier i Misery som Divisionsreserve. Det højre underafsnit hed ”Kiel”, det venstre ”Rendsburg”. Den højre regimentsgrænse løb tæt langs ”Braunen Grabe”, med Berny-en-Santerre lige øst herfor. Venstre begrænsning skar gennem Dénicourt og fulgte herefter vejen Estrées – Dénicourt. Den store bagage blev placeret nødtørftigt i og omkring Parbny.

Allerede om eftermiddagen den **11. juli** kom de forreste bataljoner under kraftig artilleri- og minekasterild. Kl. 17 angreb fjenden 7. Kompanie med håndgranater. Med sin deling forsvarede Leutnant d.R. Rörrelke stillingen under forbitrede kampe og tog 7 franskmænd til fange.

Den **12. juli** forløb forholdsvis rolig. Stillingerne så allerede anderledes ud. De var ryddede, rengjort og uddybet. Alt arbejde blev meget vanskeliggjort af de fjendtlige fly, der ubestridt havde luftherredømmet, fløj forbavsende lavt over gravene og påkaldte fjendtligt artilleri lige så snart, bevægelser var erkendt. De blev hele tiden mere dristig og overøsedede i ganske lav højde grave, kratere og tunnelindgange med M.G.-ild – en ny kamp-erfaring, der navnlig moralsk virkede meget nedtrykkende. For at skaffe det nødvendige frem i graven, havde kompagnierne opstillet en fjerde deling til transport af byggematerialer, ammunition, forplejning og udrustning – samtidig tjente de til opfyldning af tab. Denne nyordning viste sig af stor værdi.

Den kraftige beskydning ødelagde alle telefonforbindelser. Befalinger og meldinger måtte formidles med ordonnanskæder eller enkelt ordonnanser. Disse folk ydede en fremragende indsats. Gennem spærreild, ødelagte grave og granatkratere, i lys eller mørke, hastede de så hurtigt det gik frem og tilbage. Snart snublede de, snart sneg de sig, styrtede, spillede død, når en flyver pustede dem i nakken. Øjnene spejdede efter vejen, lurede efter

flyene, ørene forsøgte at fange lyden af indkommende granater. Men indædt forfulgte de deres mål. De viste, de til det sidste gjaldt om at gennemføre opgaven. De løb for den store sag – for deres kammerater.

De maser, skovler og graver for at gøre stillingen dybere. De kryber sammen langs gravens kant eller i krate-re, og stirre ud i nattens mørke, der sønderrives af de hvislende og opflammende sølvkugler. Vel nok alle havde sluttet sin pagt med Døden.

Den vedvarende kraftige artilleri- og minekasterild ødelagde imidlertid hele tiden de møjsommeligt opbyggede grave – Kaninhuller styrtede samme, så de dækningsløse besætninger midlertidigt måtte forlade stærkt beskudte steder af graven. Den moralske virkning af tunge granater var meget stor, men de fleste folk holder det ud.

Som regel er der relativt roligt om formiddag. Den værste beskydning starter ved middagstid.

Om natten 13./14. juli angreb fjenden II. Bataillon. De holstenske musketerer var imidlertid på deres poster. Mindre kampe fortsatte til morgen.

Som hovedopgave etablerede Regimentet en anden stilling. Denne hed i højre afsnit ”Riegel” og i venstre ”Waldstellung”. Derudover blev en ny forbindelsesgrav mellem front og bagland – ”Holstenweg” – påbegyndt, og desuden måtte der etableres en spærrestilling foran ”Franzosenest” stillingen.

Den **15. juli** bragte en meget voldsom ild af alle kalibre over hele afsnittet, ledet fra fly og balloner. Fra kl. 12 til kl. 21 falder tungt artilleri uafbrudt over gravene, specielt over den nye 2. stilling og ”Roten Kreuz” graven, som må rømmes. Vores artilleri besvarer efter evne den fjendtlige ild, men er langt fra opgaven voksen. Ud over store tab, har det store materiel tab. Denne følelse af, hele tiden at være næsten forsvarsløs udsat for denne gevaldige haglbyge af jern, er meget nedslående. Mere end 90 % af alle tab skyldes artilleriild.

Kl. 21 blev den fjendtlige ild forlagt længere bagud – fjenden angreb II. Bataillon, primært 8. Kompanie (Leutnant d.R. Leine). På trods af store tab afviser den på strålende vis den fjendtlige storm. Leutnant d.R. Böhme forsvarer med sine 6 mand, hvad der er tilbage af hans deling, et sappehoved og gik med 4 mand i åbent terræn under Hurra frem i angreb mod en ti gange så overlegen fjende. Lige så tappert fastholder Leutnant d.R. Fuhlendorf en anden sappehoved. Leutnant d.R. Aermlisch, 5. Kompanie, der i ægte kammeratskab vil komme det trængte 8. Kompanie til hjælp, fandt helledøden i spidsen på sin deling. Også 7. Kompanie havde store tab under den tunge haubitser ild. Der var ikke en eneste overlevende fra kompagniet, der ikke mindst én gang havde været begravet under jordmasserne.

Den næste dag omkring kl. 11, stormede masser af blå skikkelser med lange frakkeskøder overraskende frem mod I/85 efter en kort, heftig ild mod Berny, ”Roten Kreuz” og ”Braunen Graben”. Angrebet brød næsten overalt sammen i M.G. og infanteriild under store tab. M.G.-Scharf-Schützentrupp 134 ydede herunder en god indsats. 1. Kompanie (Lt. Riemer), hvor fjenden var trængt ind i et lille stykke af stillingen, kastede denne igen tilbage med håndgranater og blanke våben.

Om natten **16./17. juli** blev III. Bataillon afløst af I. Btl.

De næste dage gik under en stadig kraftigere fjendtlig artilleri beskydning. ”Luften var jernholdig”, lød den forbitrede fronthumor. Særligt ubehageligt var de tunge fjendtlige minekastere i Estrées, der kun en overgang kunne bringes til tavshed af vores godt liggende haubitser ild. De tunge trebenede kræmmerhuse faldt snart igen. Ødelæggelsen bredte sig. Fjenden skød meget med gasgranater. ”Gas!”. Så fløj maskinerne fra beredskabsdåserne og som fabeldyr fra en forhistorisk tid krøb folkene tungt åndende sammen i grave og dækninger.

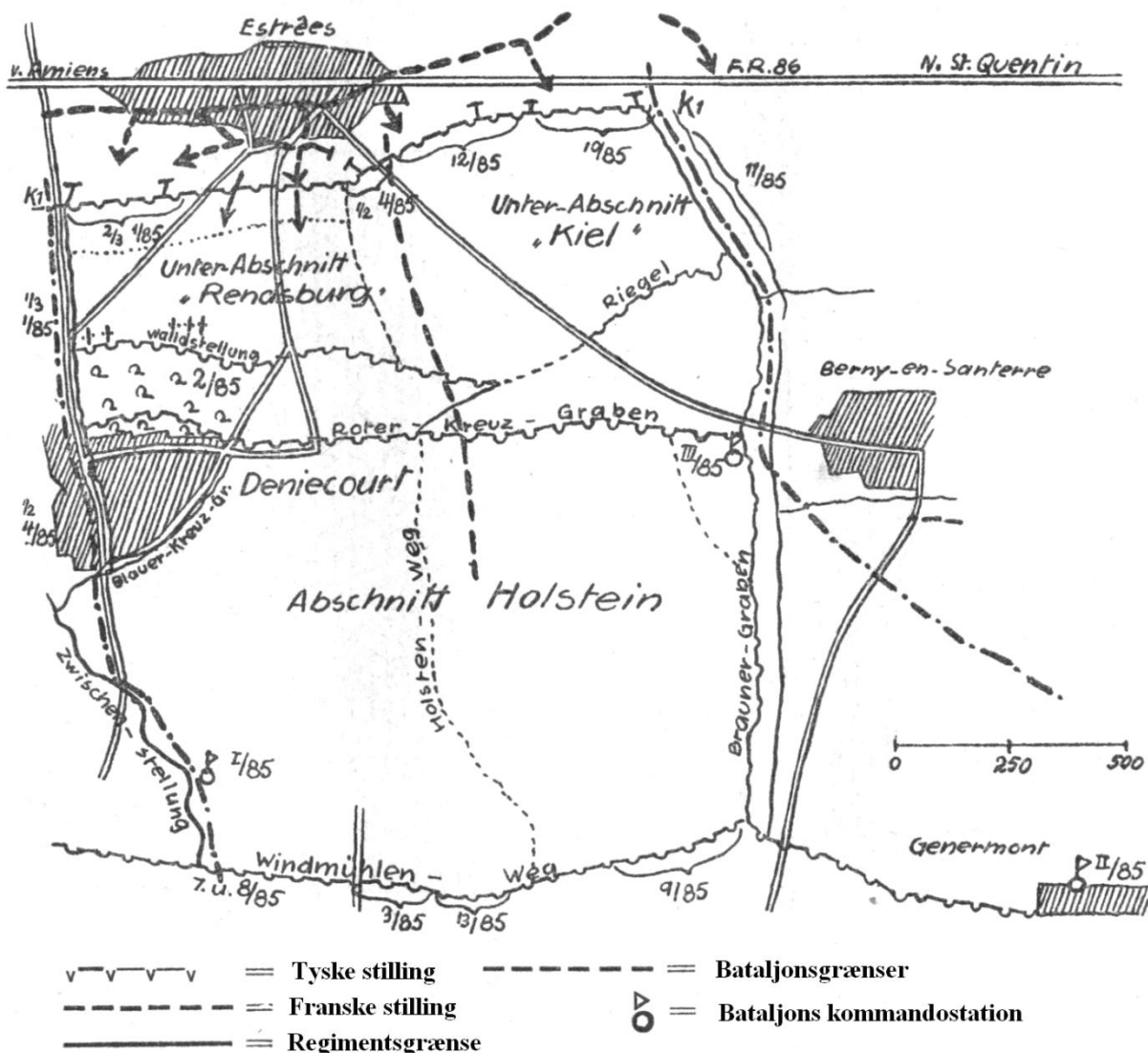
Konstant blev der af tropperne klaget over den manglende beskyttelse fra egne fly mod de utallige fjendtlige fly, der meget præcist ledte ilden fra deres batterier mod alle besatte grave, ja endda mod enkelte dækningsanlæg. Et nyt angreb fulgte efter stærk artilleri forberedelse om eftermiddagen den **18. juli**. Efter meldinger faldt alene i den østlige halvdel af Denicourt skoven på 10 timer omkring 500 tunge og 4.500 middeltunge og lette granater. II. Bataillons stilling havde denne dag den hårdeste medfart.

Særlig strålende forholdt sig her 13. Kompanie under dens urokkelige fører Leutnant d.R. Maack, der havde afløst den hårdt medtagne 8. Kompanie. Bataljonen afviste alle angreb.

8. (Lt.d.R. Leine) og 9. Kompanie (Hptm. Beltz) skansede hver nat på afspærringsgraven rundt om ”Franzosenest” – et besværligt og tabsgivende arbejde.

Også den **19. juli** hamrede de fjendtlige flyveminer og artillerigranater op til tungeste kalibre mod Regimentets stilling. Om eftermiddagen angreb franskmændene i flere bølger, men blev fra de tilsyneladende fuldstændigt ødelagte og sammenskudte grave mødt af en kraftig geværlild. Endnu engang udmærkede sig især 13. Kompanie, som fordrev fjenden i håndgemæng. Under et andet angreb kom franskmændene kun tøvende ud af hans grave, bremset af artilleri. Under kraftige tab måtte han vende om.

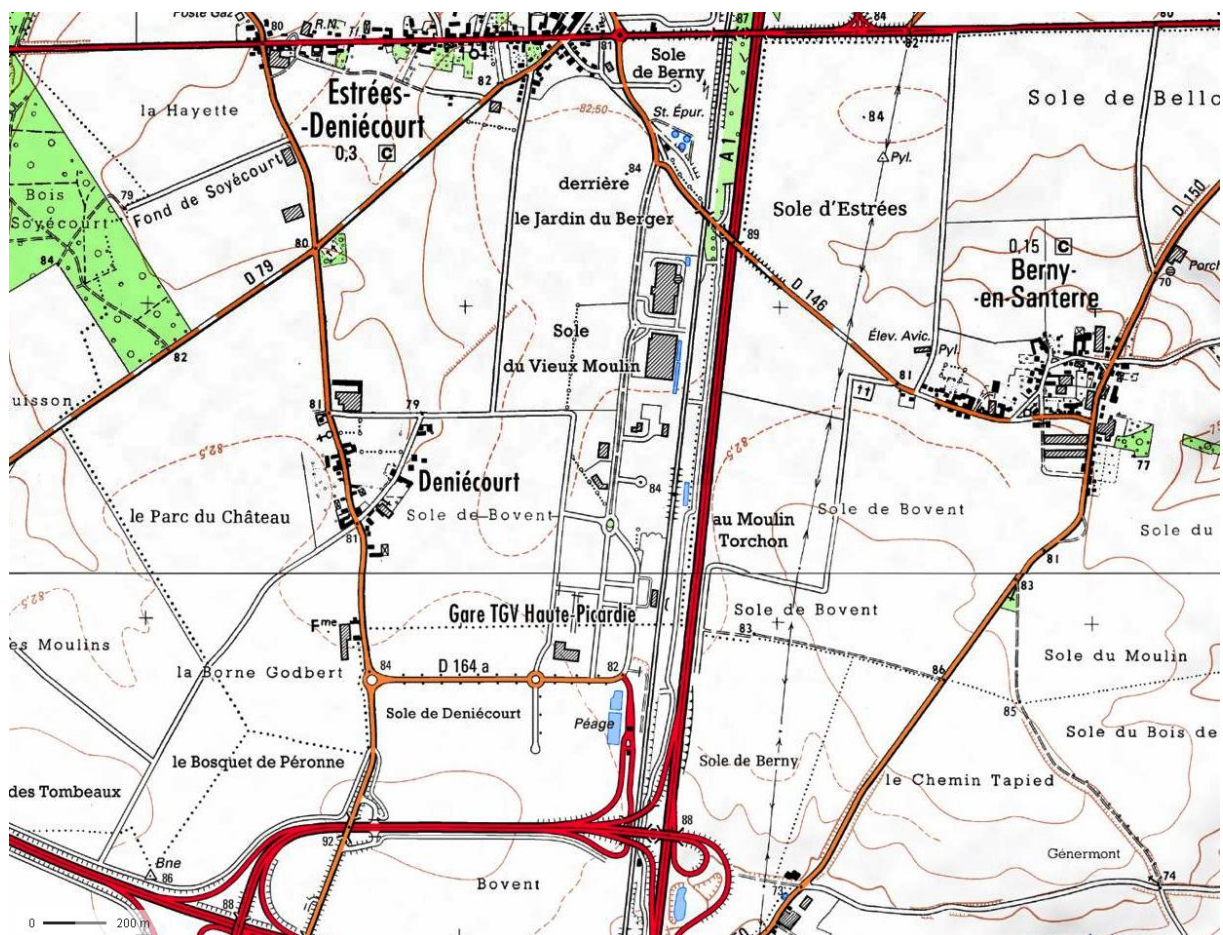
Den næste nat afløste I. Bataillon II Btl. i den forreste linje.

Den **20. juli 1916** – en storkamp dag – begyndte. Med morgengryet startede den fjendtlige trommeild med alle kalibre. Et hylende, bragende tæppe forhindrede enhver observation fremad. Kl. 8 dukkede de første fjendtlige masser op. Lyspistoler afskød deres alarmsignaler, den fjendtlige artilleriild begyndte at suse hen over hovederne på forsvaret af første linje mod baglandet. Den tyske spærreild begyndte, men de første stormbølger havde allerede nået den forreste stilling. Her og bag den kom det til frem- og tilbagebølgende kampe. Specielt effektivt virkede 5 maskingeværer fra 2. M.G.-Kompanie under Leutnant d.R. Senger i "Waldstellung". Da kort efter kl. 8, på 50-100 meters afstand af de skydeklare geværer, franskmændene kom frem i tætte formationer, åbnede de ild og fjøede de 400-500 fjender store tab. Ved III/85 trængte fjenden flere steder ind i stillingen. Modangreb kastede dem ud igen. Særlig farlig blev situationen for 10. (Lt. Schad) og 12. Kompanie (Hauptmann Schmidt), da en fjende, der var trængt dybt ind i F.R. 86, angreb kompagnierne i flanke og ryg. Leutnant d.R. Rolte og Tim kastede sig imod og rensede graven i håndgranatkamp.

Kl. 1730 meldte Regimentet med berettiget stolthed til Brigade: "Alle fjendtlige angreb indtil nu afvist. Stillingen er fast i vore hænder. Forbindelse etableret til højre og venstre. Bytte: omkring 100 fanger, 2 M.G., 8 gravgeværer". Overmagt og fransk bevægelighed havde ikke været i stand til at sønderrive nedersaksisk tros og sejhed

De svækkede enheder blev reorganiserede og forstærket med dele af II. Bataillon. Så godt det var muligt blev gravene rensede og omslutningsgraven foran "Franzosenest" besat.

Divisionen udsendte følgende bekendtgørelse (uddrag):

”Divisionen har i dag bestået de hårdeste kampe siden begyndelsen af felttoget. Efter den kraftigste artilleriforberedelse blev fjendens storm afvist langs hele fronten under blodige tab for fjenden, takket være tapperheden af I.R. 85 og F.R. 86, disse regiments underlagte pionerer og takket være den handlekraftige støtte af artilleriet.”

”Jeg udtaler alle involverede tropper for deres fortræffelige holdning min fuldeste anerkendelse”. En dagsbefaling fra Gruppe von Quast betonedede den på et afgørende sted på Vestfronten, opnåede ”forsvarssejr”. Den øverstkommanderende for Armee-Oberkommando 2 overbragte Hans Majestæt Kejsersens tak. Til denne ros tilføjede Hans Højhed Hertug von Holstein sin egen.

Den **21. juli 1916** bragte to gange fjendens angreb mod 4. (Lt.d.L. Schön) og 12. (Lt.d.R. Wichard) Kompagnie – begge blev slået tilbage.

Om natten ankom de afløsende kompagnier fra bayerischen Reserve-Infanterie-Regiment 23. Bataljonerne marcherede til Parbny, hvor resterne samledes. 6., 8., 9. og 11. Kompagnie forblev fortsat i ”Windmühlen-Graben”. Indtil den **28. juli** lå Regimentet i reserve bag fronten. I. Bataillon besatte Quast-stillingen.

På trods af stor udmattelse havde Regimentet ikke et øjeblik under den voldsomme ild mistet sin moralske holdning. Hvert eneste medlem bar den stolte følelse af, at have gjort sin pligt.

Frygtløs og standhaftig havde Holstenerne hverken lade sig fordrive fra de dem betroede stillinger eller fra sig selv, trofast mod det Niedersachsiske ord ”Holt fast”. Men denne succes havde været dyrt købt. Resterne af skyttegrave og kraterlandskabet i Somme kostede Regimentet 8 officerer og 215 mand faldne, 23 officerer og 878 mand sårede og 13 savnede. I disse tal var de mange gassyge ikke medtaget, da de kun midlertidigt var sat ud af drift, men alligevel meget kraftigt influerede på Regimentets kampkraft.

Den **23. juli** ankom en større transport af erstatningspersonel til opfyldning af de svækkede kompagnier.

Så begyndte tilbagemarchen til de anviste kvarterer nordøst for St.Quentin. Endnu engang genlød gaderne i den hellige Quentins gamle by af musikken fra det gennemmarcherende holstenske regiment. De nye indkvarterings byer var: Regimentsstab Le Nouvion, I.Bataillon i og omkring le Nouvion, II. Bataillon Lechelle og omegn og Beauchamp, III. Bataillon Lachelle.

Hviledagene havde to formål: rekreation for Somme krigerne, som derfor kun gjorde lidt tjeneste. Derimod måtte det nyankomne erstatningspersonel grundigt uddannes til de kommende kampe og march trænes. Hver dag var der appeller for igen at bringe uniformer og udrustning i stand. Støvler, nødrationer og gasbeskyttelsesmidler måtte suppleres og nye udleveres.

Underbringelse og forplejning var gode. Tropperne havde mulighed for som i etappen at købe smør, ost, æg – alt sammen længe savnede nydelser. Overalt kunne der bades. Vejret var pragtfuld. På den måde kom det kamp-trætte Regiment sig kendetligt.

Der blev lagt stor vægt på uddannelsen af flest mulige mandskab på M.G. M.G.-Kompanie opstillede særlige luftværnsdelinger, for effektivt at kunne bekæmpe de generende lavtflyvende fjendtlige flyvere.

Et stort antal let sårede vendte tilbage til Regimentet. Også under den ofte første gang på lazaret, kom det feltgrå humør til udtryk. Lazarettet blev opkaldt ”Karbolkaserner” og sygeplejerskerne, hvis de da ikke var lidt for gamle, ”Karbolums”. R.K. for Røde Korps-søstre, blev hurtigt oversat til ”Reizender Käfer” [henrivende mus].

Den **9. august 1916** besøgte den kommanderende general, Exzellenz von Quast, Regimentet, for i en tale endnu engang at udtrykke sin tak og fulde tilfredshed med udholdenheden og tapperheden under de sidste hårde kampe. Hans excellence sluttede med ordene: ”Jeg ved, at jeg kan stole på Jer 85’er, uanset hvor hård kampen måtte være”.

Tiden gik hurtigt frem til den **14. august**. Her blev der indført orlovsspærring. Alle vidste, hvad det betød. Under en officers-konference henviste Divisionskommandøren til, at Divisionen igen gik hårde dage ved Somme i møde. Stemningen blev stille og alvorlig, dog fortrøstningsfuld i det stærke forsæt om at bryde fjendens vilje, og sætte sin egen igennem gennem en streng opfyldelse af pligten og et trofast samvirke. Fra **15. til 18. august** forskød Regimentet over Guise – en lille, gammeldags by – Marquigny – Urvillers – Croix Molognaux stadig tættere på den buldrende front. Den **19. august** blev Pargny nået. Opklaringskommandoer var allerede sendt i forvejen. I den kommende nat skulle I. Bataillon (Hauptmann Simon) og III. Bataillon (Hauptmann Beltz) afløse Garde Grenader Regiment 5 (4. Garde Reserve-Division) i den gamle stilling ved Estrées. II. Bataillon (Major Seyfert) forblev i korpsreserve i Pargny, hvor de indrettede en baraklejr. Man mente, at fjenden havde opgivet sine forsøg på at bryde igennem langs Somme, og at det i væsentlig ville komme til at dreje sig om opbygning af stillingen. Det skulle blive anderledes!

Afløsningen gik glat – regimentet overtog i store træk igen sine gamle stillinger. Imidlertid havde fjenden vundet terræn: den under så stor besvær etablerede spærrelinje omkring ”Franzosenest” var indtaget af fjenden. Selve ”Franzosenest” var øget til en sæk med åbning mod nord, der i en halvkreds sprang frem i vores stilling. Gennem dette fremspring skulle vores front forkortes og sikres. I venstre del af regimentet så kampgraven meget dårlig ud, og bestod kun af flade sænkninger. Man måtte springe fra den ene til den anden, forfulgt af de opmærksomme fjendtlige maskingeværer. Jorden var indtil 2 m dybde pulveriseret, så gravearbejde i den var meget vanskelig, næsten umulig. I højre del af stillingen snoede en smal grav sig gennem månelandskabet. Desværre var overhovedet ingen nye dækningsanlæg blevet bygget. De overleverede skitser viste sig upålidelige.

III. Bataillon overtog højre, I. Bataillon venstre del af stillingen. Regimentsstab var placeret i kælderen under Chateau Fresnes. Hver bataljon havde hvert et kompagni i forreste kampgrav, et andet kompagni i anden grav. I mellemstillingen (”Waldstellung”) lå et kompagni fra III og to kompagnier af I. Bataillon. Et kompagni fra III. Bataillon besatte anden stilling (Quast-stilling). Bataljonskommandøren for højre bataljon var placeret i en kælder i Genermont, mens for venstre bataljon i en dækning i ”Windmühlen-Graben”. Kommandøren for kampbataljonen blev betegnet som ”K.T.K.” – Kampf-Truppen-Kommandeur – i modsætning til ”B.T.K.” - Bereitschafts-Truppen-Kommandeur. Til højre for Regimentet lå I.R. 31 og til venstre I.R. 103 (Division Franke).

III. Bataillon begyndte med det samme at grave sappe frem, og senere blev der med en forbindelsesgrav skabt en afkortningslinje.

Allerede den **20. august** ved middagstid øgede den fjendtlige ild væsentligt og lå særligt stærk på Regimentets venstre afsnit. 3. Kompanie (Hptm. Gottorf) måtte undvige den morderiske ild, men stod klar til modangreb. Kl. 1910 angreb franskmændene og lagde samtidig en spærreskydning langs ”Waldstellung”. det lykkede ham ved I.R. 103 og på venstre fløj af 3. Kompanie at trænge ind i stillingen. 4. og dele af 2. Kompanie var trukket frem til forstærkning. Straks efter ordren til modangreb blev Hauptmann Gottorf såret. Leutnant d.R. Petri Jensen overtog kommandoen over 3. Kompanie efter den sårede Hptm. Gottorp, og rullede graven op, støttet af

Vizefeldwebel d.R. Andreasen og dele af 2. Kompanie under Leutnant Reuter (Fritz). Med Hurra gik delingerne frem. Håndgranaterne fløj her og der. Fjenden veg ud og efterlod tre fanger fra Jäger Bataillon 20. Specielt Vizefeldwebel d.R. Andresen og Fähnrich Stäglich og Lucius udmærkede sig i særlig grad. Da nærkampsmidlerne var opbrugt, og fjenden hele tiden forstærkedes, kunne angrebet ikke fortsættes. Forgæves forsøgte Leutnant Reuter, der såredes dødeligt, og Leutnant d.R. Lüth med en deling fra 4. Kompanie at erobre en stærkt besat barrikade. Mørkefaldet forhindrede yderligere rekognosceringer og afsluttede kampen. Lyset den følgende morgen afslørede for os, at franskmændene sad "Schulweg" over en længde på 80 meter, og højre og venstre for denne vej sad i K 1. Sammen med I.R. 103 blev der forberedt et modangreb. Gennemførelsen blev betroet Leutnant d.R. Frerk, I. Bataillon, der til disposition havde 1. og 4. Kompanie. Efter en halv times artilleriforberedelse trængte vores stormtrop frem mod den franske barrikade under dygtig føring af Leutnant d.R. Nüss, der hurtigt blev såret. Håndgranater bragede – så springet frem. Der blev taget 12 fanger og erobret 4 maskingeværer. Kl. 22 var K 1 linjen på trods af hårdnakket modstand fast tilbage på vore hænder, og forbindelsen til siderne etableret. Den følgende dag fandt man i den generobrede grav 40 døde og hårdsårede fjender, foruden talrige våben og udrustningsgenstande.

Korps dagsbefaling Nr. 1 den **23. august 1916** roste førere og tropper, der havde deltaget i kampene om natten den 21. til 22. og 22. til 23. august, og fremhævede ved navn Hauptmann Simon og Leutnant d.R. Nüss.

Om natten **23. til 24. august** blev den svækkede I. Bataillon afløst af II. Bataillon.

Gennem de følgende dage lå den fjendtlige artilleri i forskellig intensitet over kamplinjen, bagterrænet og adgangsvejene. Som i juli havde de fjendtlige fly også under denne indsættelse det ubestridte herredømme i luften. Det lykkedes imidlertid nu bedre ved hjælp af M.G., placeret i huller i det åbne terræn og opsat på pæle, at holde de kredsene fugle i en passende afstand eller ofte til at vende om.

Arbejdet på sapper i III. Bataillon skred godt fremad. Om natten **24. til 25. august** skulle sappehovederne forbindes. Under fastlæggelse af den snoede linje faldt Vizefeldwebel Gotthard, 9. Kompanie, mens Leutnant d.R. Böleker blev hårdt såret. Arbejdet blev afsluttet.

Oftest lå fjendens ild meget kraftigt om natten over bagterrænet, primært i området omkring Genermont. Derfor skal det udmærkede arbejde af trafikkontrol folkene og kuskene på feltkøkkener og bagagevogne nævnes. Nat efter nat kørte de ad ødelagte og opkørte veje, forbi døde, stinkende heste og ødelagte vogne, igennem ildoverfald, roligt og pligtro frem til Genermont. Hertil kom madafhenterne med madspande og store kurveflasker på ryggen. Også de havde allerede tilbagelagt mange kilometer gennem ilden. Tungt belæsset vendte de tilbage til deres kammerater, der længselsfuldt ventede på den varme mad. Regimentets forplejningsofficerer, Lt.d.L. Benze, Feldwebelleutnant Bull og Leutnant d.R. Wilde ydede en fremragende tjeneste.

Den **29. og 30. august** bragte meget dårligt vejr med vedvarende regn. Gravene løb fulde af vand, den pulveriserede jord forvandlede sig til et sejt mudder. I sær de nyanlagte forbindelsesveje, "Montetonweg" og "Marmeladenweg", hvor dræning endnu ikke var kommet på plads, kunne kun vanskeligt anvendes. Vand og mudder nåede til knæene.

Den **31. august** om eftermiddagen begyndte fjenden planmæssigt at indskyde minekastere og artilleri mod Regimentets venstre fløj. Den forreste grav på venstre fløj forvandlede sig til en flad sænkning og besætningen – 7. Kompanie – havde store tab. Kompagniføreren, Leutnant d.R. Emcken, fandt sin grav i en sammenskudt dækning. Resterne af kompagniet måtte vige ud til siderne og bagud, hvor de gjorde sig klar til modstød. Til højre havde 5. Kompanie ligeledes betragtelige tab.

Regimentets reserve, 2. Kompanie, rykkede kl. 1900 gruppevis frem til "Meldeweg".

Omkring kl. 21 steg røde lyskugler op foran Deniecourt. Fjenden angreb. Det lykkedes ham på 400 m bredde at trænge ind i den fuldstændigt ødelagte og rømmede grav. Et øjeblikkeligt modangreb rensede kun halvdelen af den mistede grav. Da det stærke mørke forhindrede et tilstrækkeligt overblik over det af beskydningen totalt forandrede terræn, blev modangrebet indstillet.

I højre underafsnit blev denne nat III. Bataillon afløst af I/85 og gik i hvilekvarter.

Formiddagen den **31. august** var urolig, men uden særlige begivenheder. Til om aftenen var der befalet en generobring af den resterende del af det tabte terræn. Til dette forstærkede I. Bataillon af to stormenheder fra 2. og 3. Kompanie, hver af delingsstørrelse, under Lt.d.R. Foch og Lt.d.R. Behrend Petersen. Fra tidligt eftermiddag var hele Regimentets front indhyllt i en brun og sort røgsky. På trods af den heftige ild nåede stormtropperne planmæssigt frem gennem "Windmühlengrab" og "Montetonweg", og var kl. 2130 klar til angreb. Mens angrebet lykkedes for Stormenhed Foch, kunne Stormenhed Petersen på grund af den voldsomme fjendtlige spærreild ikke gribe ind. Alligevel blev vores forreste stilling igen fuldstændig tilbageerobret, ja vi havde endda kunnet besætte terræn foran denne. Den af Lt.d.R. Fock ledede generobring af graven var et skoleeksempel på,

hvordan en sådan skyttegravskamp blev gennemført under de daværende forhold. Nedenstående Lt.d.R. Fock melding herom (uddrag):

”Håndgranatgruppen 2/85 med en styrke på 1 Gefreiter, 10 mand og 1 deling, der den skulle besætte den erobrede grav, stod som befaleet kl. 2115 parat i ”Schulweg” under min føring klar til angreb. Fremmarchen hertil havde været svær, da ”Bauer Kreuzgraben” og ”Schulweg” lå under fjendtlig artilleriild. Kl. 2115 blev der etableret en åbning i vores barrikade. Den første franske gravspærring lå 40 meter fra vores. I første omgang kravlede gruppen langsomt frem, men blev så 20 m foran den fjendtlige barrikade erkendt og modtaget med håndgranater og geværild. Angrebet gik i stå. Øjeblikkeligt kravlede jeg med tre mand frem på højre flanke og kastede herfra håndgranater mod forskansningen; så et kraftigt Hurra. Gefreiter Lehmann styrtede frem og sprang med sine folk over barrikaden. Jeg selv med mine tre mand forblev udenfor graven hele tiden i omkring 20 meters afstand, og kravlede fra granathul til granathul videre frem.

Salver af håndgranater trængte franskmændene trinvis tilbage indtil omkring 50 meter under hårdnakkede kampe på denne måde var erobret. Så sluttede jeg mig til resten. Hele gruppen trængte nu samlet frem i graven. Hvor man bag en travers kunne hører stemmer, var en salve håndgranater tilstrækkelig til at trænge franskmændene tilbage. Ved foden af Eck-sappe gik håndgranatgruppen frem i sappen med undtagelse af 4 mand, der fik til opgave, til højre selv at trænge videre frem i graven. Vi trængte frem gennem Sappen til omkring 100 meter foran ”Franzosenest”. Først i selve denne stod fjenden. Jeg trak mig igen 50 meter tilbage og byggede en barrikade. Franskmændene forsøgte efter kort tid at trænge efter, men blev afvist med håndgranater og geværild. Gruppen, der var trængt videre frem gennem graven til højre, fandt kun 5 franskmænd. Resten var undsluppet. To blev taget til fange, resten skudt.

Den franske barrikade lå omkring 40 meter fra foden af Ecksappe og ubesat. En patrulje under føring af Unteroffizier Stocks (13. Kompanie), der havde sluttet sig til vores gruppe, fortsatte mod højre og etablerede forbindelse til 6. Kompanie (Lt.d.R. Krebs). Kl. 0300 afløste 13. Kompanie stormgruppen. Vi rykkede igen tilbage til Fresnes-stillingen.

Den franske grav havde at bedømme efter de undvegne og faldne folk, og efter den efterladte oppakning og geværer, været tæt besat. Vores Ecksappe var blevet forbundet med den overfor liggende franske sappe.

Stormgruppens tab var 1 mand død, 7 mand såret. Håndgranatgruppen selv havde heraf kun 3 sårede.

Efter en indtrængende henvendelse fra Regimentet til Division, lykkedes det at få lagt de fjendtlige tunge minnekastere under en mere virksom ild end tidligere. Vores artilleri forstærkedes efter alle kræfter og støttede den kraftigt lidende infanteri efter muligheder. De tilkommanderede artilleri forbindelsesofficerer ved bataljonsstabile viste sig effektive.

Den **2. september 1916** kl. 1830 trommede den fjendtlige ild igen på det ødelagte kampområde. Man regnede med et angreb. Selvom enkelte dele af stillingen midlertidigt måtte rømmes af deres besætninger, for at undgå udslettelse, så stod på fløjene hele tiden enheder parat til modangreb, for øjeblikkeligt at gribe end, hvis fjenden skulle trænge frem. Da franskmændene om aftenen gik til angreb med forventningen om, at de morderiske beskudte grave ikke længere havde levende tilbage, og at man blot behøvede at gå frem hertil, var nogle få håndgranater fra de dødsens udmattede besætninger, der havde trukket sig tilbage til nogle få øer, tilstrækkeligt til at afvise dem.

Om natten blev II. Bataillon afløst i venstre underafsnit af III. Bataillon, efter at den allerede var alarmeret **1. september** og trukket frem mod 2. stilling. Fjenden hævnede der afviste angreb den **3. september** med meget kraftig beskydning med alle kalibre, og man havde fornemmelsen af, at et angreb ville følge efter. Om aftenen forsøgte franskmændene da også mod Regimentets højre fløj, men blev afvist.

Efter de sidste dages kraftige beskydning kunne man ikke længere tale om en skyttegrav i forreste linje. Det var en flad rende og granatkratere, som man om natten så godt, det kunne lade sig gøre, forbandt med hinanden. Nogle få stykker grav med faste vægge (øer) havde overlevet her og der, primært i forbindelsesegravene. Enkelte stykker grav, hvor det ikke havde været muligt at gøre forbedringer, måtte i passeres i spring. Fra indmundingen af ”Monteton-graven” i ”Røde Kors Graven” frem til forreste linje måtte man eksempelvis passere mindst 50 meter åbent terræn, beskudt af maskingeværer og artilleri. Om natterne kunne man kun vanskeligt finde sig til rette i disse fuldstændigt ødelagte stillinger. De med stort besvær af minerammer byggede dækninger var for

størstedelen skudt i stykker, kun enkelte stod endnu. I disse blev underbragt enkelte maskingeværer, der var værdifulde under afvisningen af angreb,

Det nye erstatningspersonel, som udgjorde en stor del af bataljonerne, faldt meget igennem i forhold til de gamle folk. De var pludseligt kommet ind i de mest vanskelige forhold. De unge folk blev bestyrtet af den voldsomme ild, og lod sig kun vanskeligt holdt sammen.

Den **4. september 1916**, der skulle blive en af de store kampdage, dæmrede. Allerede i løbet af natten havde fjenden på forskellige steder i venstre afsnit forsøgt gennem håndgranatangreb, at trænge ind i vores stilling. Den tapre besætning fra III. Bataillon afviste dem.

Fra kl. 8 begyndte en rolig virkningsskydning med tunge kalibre fra artilleri og minekastere mod den forreste linje, forstærkedes efterhånden, og ved middagstid lå en sort sky af trommeild over Regimentets stillinger. Knoglemanden havde stor høst. Alle telefonforbindelser var ødelagte. 13. Kompanie blev fra Quast-stillingen trukket frem til "Meldeweg". Kl. 1415 rejste den blågrå masse sig fra jorden. Vores spærreild susede imod. Den fjendtlige ildmur i Regimentsafsnittet lå som en spærring langs "Rote Kreuz Graben". Blåfrakkerne overløb fuldstændig forreste stilling, hvor de svage besætninger var udslettet, og trængte til højre og venstre fra "Mons-Wege" frem mod "Waldstellung (K 2 stillingen)". Den blev uden vaklen fastholdt af III. Bataillon. I. Bataillon mistede den forreste grav, og indsatte sine beredskabsdelinger og reservekompagni i et modangreb. Under disse modangreb udmærkede sig specielt Leutnant Haas, Leutnant d.R. Goettsche, der angreb fra højre, og Leutnant d.R. Pahl, der angreb fra venstre. 4 M.G. og 3 lette Mitrailleur og en skyttegravskanon blev erobret. Ydermere udmærkede sig helt modigt endnu engang på fremragende måde Lt.d.R. Fock, 2. Kompanie. Han rensede "Marmeladenweg", K 2 linjen og dele af K 1 linjen for fjender. Under den frem og tilbagebølgende kamp blev Fock en kort overgang taget til fange. Han måtte afvæbne og følge en fransk kaptajn og hans adjudant. Fast besluttet greb Fock en spade, slog adjudanten oven i hovedet, og drev begge officerer og 9 franskmænd frem mod sine egne folk. På samme måde udmærkede sig den allerede fra Champagne kampene kendte Lt.d.R. Lüth, fører for 4. Kompanie, der sammen med Fock ledede modangrebet. Endnu den 5. september fastholdt han et stykke af den tilbageerobrede K 1 linje trods alle franske angreb. Lt.d.R. Fock faldt den 5. september under et fjendtligt angreb. Efter ordre skulle Lt.d.R. Lüth rømme den fuldstændigt blottede K 1 linje, der ikke længere kunne fastholdes med de svage styrker. Da det ikke var muligt at gå tilbage gennem "Marmeladenweg", besluttede Lüth sig til at bryde igennem til den af fjenden afspærrede "Monsweg". Han styrtede sig overraskende frem mod den af omkring 10 mand besatte sappehoved, hvor han skød en franskmand ned. De øvrige flygtede. Kort efter mødte han i "Monsweg" endnu engang på en af 13 mand besat barrikade, som spærrede tilbagegangen. Lütz, der havde skudt tomt, hamrede piben på geværet ind i ansigtet på den første, der lod sig blikke, og slog ham ned. De øvrige 12 overgav sig. Vejen fra fri. Lt.d.R. Lüth nåede lykkeligt med sine folk og 12 fanger tilbage til skovstillingen.

Tilbage til den **4. september**.

I Regimentets kommandostation i kælderen på Chateau Fresnes, slog en tung granat ned, dræbte en telefonist, sårede Regimentskommandøren og ødelagde mange arkiver. Da Major Seyfert med II. Bataillon var indsat med I.R. 31, overtog i første omgang Hauptmann Simon kommandoen.

Først kl. 0300 var situationen fuldstændig afklaret: Som eneste regiment i Divisionen havde I.R. 85 fuldstændig tilbageerobret "Waldstellung", hvori fjenden delvist var trængt ind, og holdt desuden stadig en del af K 1 linjen. Der var erobret fanger, 7 M.G. og en minekaster.

I løbet af natten ydede sårede transporterne fremragende arbejde. Kun dem, der deltog, kan vurdere, hvad det vil sige at bringe hårdt sårede kammerater tilbage i buldrende mørke gennem sønderskudte, delvist spærrede grave, der var fyldt med sårede og døde. Tappert returnerede bårholdene, der næste udelukkende var trukket ud af egne enheder, tilbage gennem gruets, og ikke tomhændet! Ammunition, våben, lysraketter og håndgranater bragte de med tilbage i fronten, efter at de havde afleveret deres levende last. De af divisionens faldne, der kunne bringes med tilbage, blev sammen begravet på æreskirkegården i Pargny. Et værdigt mindesmærke i form af en sørgende kriger, der støtter sig til sit sværd, havde inskriptionen: "Wanderer, neig in Bescheidenheit Dein Haupt vor dem Tod und der Tapferkeit". (Du, der passerer forbi, bøj i beskedenhed dit hoved for de døde og deres tapperhed".

Under den store offensiv i 1918 viste det sig, at den "ærværdige" modstander havde slået mindesmærket i stykker og fjernet korsene fra mange af enkeltgravene.

Kampværdien af bataljonerne var stærkt svækket af de hårde kampe. Soldaterne var svækkede og udmattede, og havde behov for friske forstærkninger. Hertil kom, at der som følge af ligstanken, den forfærdende flueplage, de dårlige drikkevands forhold og det utålelige støv, opstod dysenteri lignende sygdomme hos officerer og mandskab. Dette belastede yderligere den allerede på det højeste udfordrede fysiske og moralske kraft. Hvor

uden sammenligning stod fjenden ikke bedre, da han på få dage hele tiden kunne afløse sit udmattede infanteri med friskt!

Den **5. september 1916** overtog Major Seyfert kommandoen over Regimentet. Regimentsstaben flyttede til Genermont. I.I.R. 31 blev stillet til disposition. Om eftermiddagen gjorde fjenden en nyt stor anstrengelse for at bryde igennem vores linjer. Angrebet kom sidst på eftermiddagen efter en lang artilleri forberedelse af afvekslende styrke for at skjule det korrekte tidspunkt. Begivenhederne ved I. Bataillon er allerede nævnt. III. Bataillon fastholdt dens stillinger mod alle angreb, men befandt sig i en farlig situation for så videt, at dens venstre flanke var kraftigt truet. Den sachsiske Division Francke var et stykke tid trængt tilbage til på højde med "Mühlenweg", og bataljonsføreren Hauptmann Beltz måtte indsætte sine få reserve til venstre, for ikke herfra at blive rullet op. Midlertidigt måtte endda venstre fløj bues tilbage i "Marie-à-Py-Weg", men kunne så igen trækkes frem til "Waldstellung". Igen og igen sendte III. Bataillon patruljer ind i venstre naboafsnit for at bringe klarhed over situationen.

Om formiddagen den **6. september** ankom 6. og 8. Kompanie/I.R. 68 til Fresnes-Riegel og i mellemstillingen. Omkring middag begyndte den fjendtlige virkningsskydning igen. Berny syntes at blive hovedmål for det forventede angreb. Regimentsstaben modtog gode meldinger gennem Leutnant d.R. Frerck, der havde indrettet et observationsstade i "Meldeweg". Kl. 1600 startede det stor anlagte fjendtlige angreb, der skulle erobre Berny og Deniecourt. III. Bataillon fastholdt sin stilling. Under modangrebet udmærkede sig specielt Lt.d.R. Exner og Vizefeldwebel Klöckling. I I. Bataillons var der til højre og venstre for "Mons-Weges" opstået små franske stillinger. Begge kompagnier fra I.R. 68, der var trukket frem til modangreb, blev af I.R. 31, hvor fjenden gennem erobring af Berny havde opnået en større succes, holdt tilbage til indsættelse i eget Regiments-afsnit. Med egne kræfter kunne den udmattede I. Bataillon ikke gennemfører angrebet, så kostbare timer gik, hvor fjenden gravede sig ned og hentede forstærkninger frem.

Om aftenen var Regimentet uden enhver form for reserve og truet på begge flanker.

Så ankom som første forstærkning mandskabet fra bataljonens træn under Lt.d.R. Bense, forplejningsofficer ved I/85, og senere også III./I.R. 370. Det var i sidste sekund, hvis ikke den spændte bue skulle brække. Det lykkedes imidlertid ikke III/370 at fjerne de franske stillinger. Tværtimod forlod folkene delvist i et ubevogtet øjeblik, efter at flere af dens officerer var sat ud af spillet, den forreste stilling, hvor 9. og 10./I.R. 370 havde afløst vores fuldstændigt udmattede mandskab. Resterne af Regimentet blev samlet i "Mühlenweg" og i mellemstillingen. Men allerede den **7. september** måtte den stærkt svækkede og udpumpede Regiment igen kæmpe. Unteroffizier Reinhold, Vizefeldwebel Tancre og Hagnah, Unteroffizier Kenning, 11. Kompanie, Vizefeldwebel Karnatz, 9. Kompanie kastede de ved I.R. 31 indtrængte fjender tilbage med håndgranater og rensede hele stillingen. Karnatz fandt heltedøde. Der blev taget 5 fanger.

På melding fra Division Franke, at fjenden igen havde sat sig i besiddelse af "Boganskyweg", indtog den lille skare i III. Bataillon igen sikringen af venstre flanke i "Marie-à-Py-Weg". Kl. 16 angreb fjenden endnu engang tre gange "Waldstellung". Håndgranater afviste ham endnu engang.

I løbet af natten afløste I.R. 371 resterne af bataljonen. II. Bataillon havde i de sidste dage kæmpet med to kompagnier under I.R. 31 og to kompagnier under F.R. 86. Regimentet samlede sig i Croix-Molignaux. Kun en lille del af besætningen af første stilling kom tilbage. Alle totalt udmattede og næste til bevidstløshed trætte.

I ugerne under den anden indsats langs Somme havde Regimentet på det omkæmpede område ved Estrées mistet 42 officerer og 1.401 mand. 7 officerer og 209 mand var døde, yderligere 262 savnet. I disse tal var ikke medregnet de talrige gassyge, der for det meste var væk i 2-3 dage, men alligevel var hårdt savnet i de afgørende situationer. Hvor stærkt officerskorpset under disse store kampe var blevet svækket af tab og afgivelser, fremgår af oversigten i bilagene.

De tilbagevendende kunne ganske vist ikke føle stoltheden, som under den første indsats ved Somme, af at have forsvaret stillingen totalt, men fjenden havde trods sin store overlegenhed og enorme ammunitionsforbrug kun opnået få terrængevinster.

Regimentet havde udvist den høstet menneskelige præstation

I uddrag stod der **17. september** i Divisionsbefalingen:

Takket været jeres seje, dødsforagtede udholdenhed under sværeste artilleri- og mineild, der med næsten uformindsket styrke fortsatte i 10 dage, er fjenden syd for Somme blevet forhindret i enhver større succes, og hans taktiske succes står i intet forhold til det uhørte forbrug af mennesker, ammunition og materiel, som han bragte i anvendelse. Slaget ved Somme vil for evig tid blive et hædersblad i 18. Infanterie-Divisions historie og jeres Regiment.

Når vi spørger os, hvordan denne uhyre modstandskraft var mulig mod den gevaldige overmagt. Hvorfor nyttede det intet for fjenden, at han med sine talrige kanoner, med hans mere end tyvedobbelte forbrug af ammunition tromlede vores stillinger? Svaret lyder: fordi begejstringens flamme gennemborede de fleste folk, mens kærligheden til Fædrelandet - som det højeste eje – slumrede i hjerterne på enhver mand. Fordi vi følte os fjenden overlegen.

Og dog, trods disse følelser af overlegenhed, var den almindelige stemning hos dem, der kom tilbage fra Somme Slaget en af alvor. Man havde følelsen af: ”Sådan kan det ikke fortsætte, hvis vi ikke på langt sigt skal bukke under for fjendens overlegenhed”. Denne opfattelse havde helt igennem sin berettigelse, og var også kendt på de ledende steder.

For det første var Hæren blevet svækket af de blodige tab ved Verdun, og det i sidste ende mislykkede angreb havde til en vis grad influeret moralen negativt. Desuden havde udviklingen i vores krigsteknik og udbygningen af hæren ikke holdt skridt med nyskabelserne. Vi disponerede ved begyndelsen af Somme-Slaget hverken over tilstrækkelig ammunition eller tilstrækkelig artilleri. Ydermere havde vi mistet den tekniske overlegenhed i luften, så vores flyvere ikke kun i antal, mens også i kvalitet af fly, stod betydeligt bag fjendens. Også i forsvarrets taktik havde ikke fulgt med fremskridtene i angrebets. Den var passiv, rent afventende, både infanteristisk som artilleristisk. Forsvaret klæbde sig for meget til stedet, til de enkelte stykker skyttegrav. Der manglede anlæggelsen af større strategiske stillinger i Hærens bagerste områder. ”Det var et selvbedrag”, skrev Feldmarschall von Hindenburg i en forordning den 22. november 1916, ”hvis vi forsøgte at skjule for os selv, at vi på mange områder havde været langsommere til at lære end vore modstandere”. Og på et andet sted: ”Siden Verdun og Somme slagene har vi imidlertid måtte erkende, at Englændere og franskmænd på mange punkter er begyndt at overhale os”.

Sådan stod vores Vesthær i Somme-slaget i en ulige kamp mod sin bedste modstander, der både med hensyn til artilleri og på området luftrekognoscering viste sig langt overlegen. Disse svagheder blev på vores side kun udlignet ved hærens højere indre værdier, gennem tapperhed og selvstændighed frem for alt blandt infanteriet.

Forblev udviklingen af vores forsvar på niveau af Somme-Slaget, syntes vore modstandere ikke have uret i deres vurdering af, at de på grund af erfaringerne fra året 1916 ville være sikker på sejr i året 1917. Hvad, som den første og betydningsfulde indsats, den Øverste Hærledelse nu ydede, for at opnå en større succes i det store forsvarsslag i foråret 1917, skal kort næves. I hovedtræk var de:

1. Indførelsen af Loven om Hjælpetjeneste og opstillingen af 14 nye divisioner for at øge antallet af forsvarer.
2. Øgning af ammunition, antal af maskingeværer, minekastere, fly, lette og tunge batterier.
3. Bygning af en stor strategisk stilling, Siegfried-Stillingen.
4. Af erfaringerne fra Somme og Verdun blev der udarbejdet et reglement: ”Forsvars-slag” for at genskabe en ens holdning i hæren.

De vigtigste principper, der skulle danne grundlag for den ændrede indstilling til forsvar, var:

- a) Aktiv og fleksibel føring af forsvaret, såvel gennem artilleri som også gennem infanteri, med tæt samvirke mellem begge våben.
- b) Områdeforsvar i stedet for linjeforsvar
- c) Ingen slavisk fastholdelse af terrænpunkter.

Den **9. september** marcherede Regimentet længere tilbage til omegnen af St. Quentin, hvor den kom i følgende kvarterer: Regimentsstab i Dallon, I. Bataillon med 1. M.G.K. i Grugies, II. Bataillon med 2. M.G.K. i Gauchy-Destres, III. Bataillon med 13. Kompanie i Dallon.

De udmattede tropper blev belønnet med fuldstændig ro – med fryd indåndede alle i frihed den rene luft, rengjorde og vaskede sig – tanker og ønsker vendte tilbage til livet – det umenneskelige nervepres løstes op.

Allerede efter to dage blev der marcheret til omegnen af la Fére, hvor den **12. september** turen gik videre med jernbane. Turen gik over Valenciennes syd forbi Douai i stillingsområde Arras til Vitry-en-Artois. Divisionen tilhørte nu 6. Armee, der dannede del af Heeresgruppe Kronprinz Rupprecht. På storstilet måde var hele Vestfronten inddelt i tre hærgrupper: Hertug Albrecht, Kronprinz Rupprecht og Kronprinz Wilhelm.

IX. Stillingskampe i Artois

Den **14. september 1916** afløste Regimentet syd for Arras Regimenter 393 og 26. Bataljonerne blev indsat som følger: foran til højre i Underafsnit Nord, III. Bataillon med 3 kompagnier i forreste linje, et kompagni som bataljonsreserve i "Löwenschanze", hvor også bataljonens stab var placeret. Foran til venstre i Afsnit Syd, I. Bataillon med 3 kompagnier fremme, bataljonsstab og et kompagni som reserve i stenhulerne i Beaurains. I Regimentets reserve II. Bataillon med et kompagni i stenhulen Beaurains, to kompagnier i II. stilling og et kompagni i Neuville-Vitasse.

Den overtagne stilling, hvor tropperne i første omgang fandt det vanskeligt at finde sig til rette, var med stor besvær blevet udbygget. På mange områder var den imidlertid ikke i overensstemmelse med de nyeste erfaringer og led under dårlige oversigtsforhold. Bemærkelsesværdigt var de meget dybe, godt udbyggede dækningsanlæg. De lange, meget brede løbegrave var på trods af deres bredde overvokset med græs og tidsler. De var omhyggeligt forsynet med træbunde, så cykler kunne køre langt frem i gravene. Brede hindringer gav god beskyttelse.

Arbejdsplanerne for bataljonerne havde først og fremmest til opgave at skaffe bedre oversigtsforhold og en forenkling af virvaret af grave, og fagmæssig etablerer en K 1 og K 2 linje med tilstrækkelig indbyrdes afstand. II. Stilling (fra Tilly til Neuville) var godt udbygget. III. stilling, etableret af konstruktionsenheder [armierungs-soldaten], lå vest for Wancourt. For første gang siden de ærværdige dage ved Mons lå vi igen overfor englænderne. vi ville også på dette sted vise vores overlegenhed overfor dem, og ville ikke underkaste os handlens love. Det kom imidlertid ikke til større kampe. Det generelle indtryk af denne stillingsbesættelse af "rolig front" Artilleri aktiviteten på begge sider var i begyndelsen meget ringe. Minekastere blev ivrigt anvendt både af os og af fjenden. Om natten tog vore M.G. adgangsveje, hvor der herskede en livlig trafik af vogne, meget under beskyddning. Påfaldende aktiv var de fjendtlige fly. Ved godt vejr overfløj de næsten dagligt om morgenen vores linjer med en til to eskadriller, for at vende tilbage ved middagstid. Tit kastede de bomber over landsbyerne i vores bagland. På 85'ernes soldatersprog hed det, at "fuglene lagde æg".

Som tidligere under stillingskrigen blev der hurtigt indsat patruljer, der frem for alt også skulle vænne de nyankomne folk til krigens forhold. Desværre bestod erstatningspersonellet som hidtil ikke længere kun til Slesvig-Holstenere, Hamburgere, Meckelnburgere og Hannoveranere. Nu kom der også folk fra Thüringen, Rheinland, Schlesien og Baden. Regimentets lokale egenart gik derved for en dels vedkommende tabt. Generelt var de unge folk meget uhjælpsomme, angstelige, ringe handlingsparate og temmelig umilitæriske. Det opofrende arbejde i erstatningsbataljoner blev på ingen måde mindre af disse kendsgerninger. Kvaliteten af erstatningspersonel var ganske enkelt sunket. Selve uddannelsen var blevet meget vanskeligere. Opdragelsen og videreuddannelsen i stillingen var ikke let med den følelige mangel på officerer. Den konstante patruljetjeneste bidrog imidlertid meget til at hæve det unge personels kampværdi. Næsten hver eneste nat strejfede vores patruljer rundt i terrænet mellem vores og fjendens forreste linje, rekognoscerede denne, de fjendtlige hindringer, fastslog patruljeåbninger, observerede mod den forreste fjendtlige grav og den natlige arbejdsaktivitet.

Foran Regimentets front var et temmelig vidtforvredede mine-forsvarsanlæg, hvis vedligeholdelse og videre udbygning var underlagt pionererne. En minegruppe [Miniertrupp] fra Regimentet var underlagt disse – på bestemte tidspunkter blev der lyttet ved hjælp af mikrofoner. Enorme kratere i højre bataljons stilling vidnede om den tidligere omfangsrige minekamp.

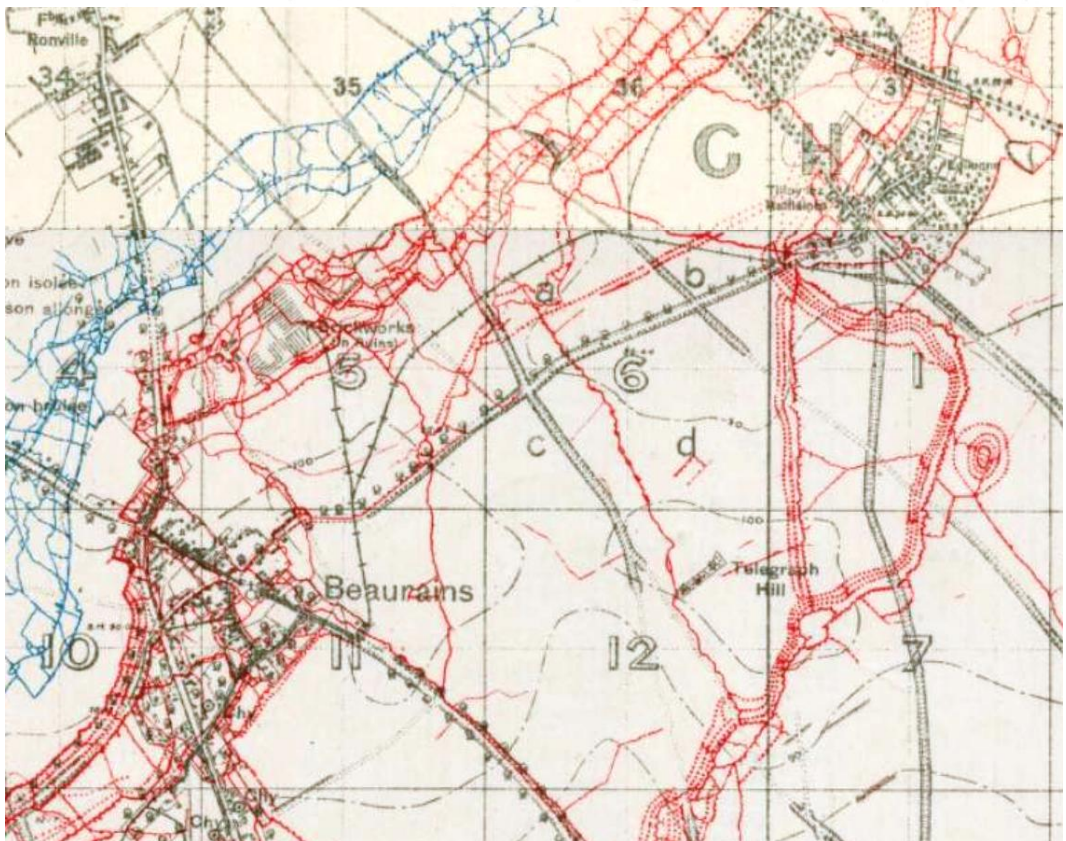
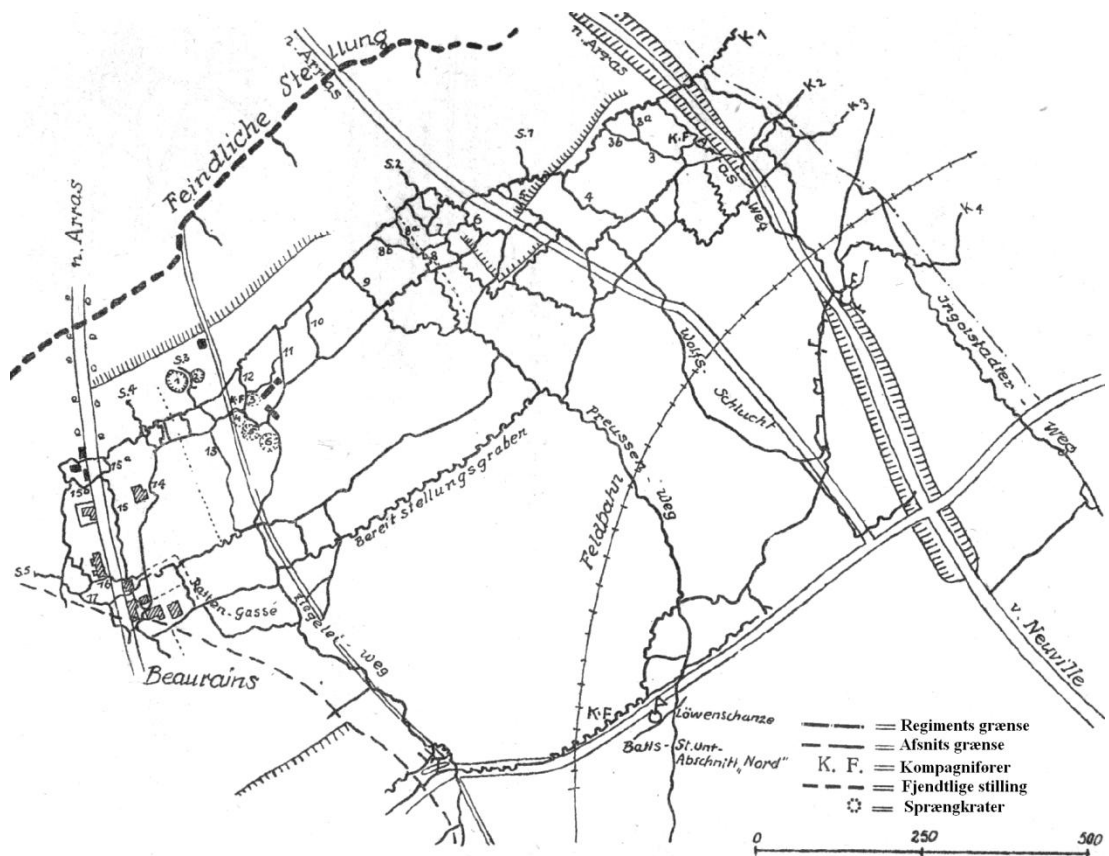
Den **18. september** overtog den nyudnævnte kommandør, Major Thümmel, kommandoen over Regimentet. Staben lå i Wancourt, hvor også I. Bataillon var underbragt, når den var ude af linjen. II. Bataillon var placeret i Heninel, III. Bataillon i Guemappe i hvileperioderne, sammen med bagagen og kommandodelingen.

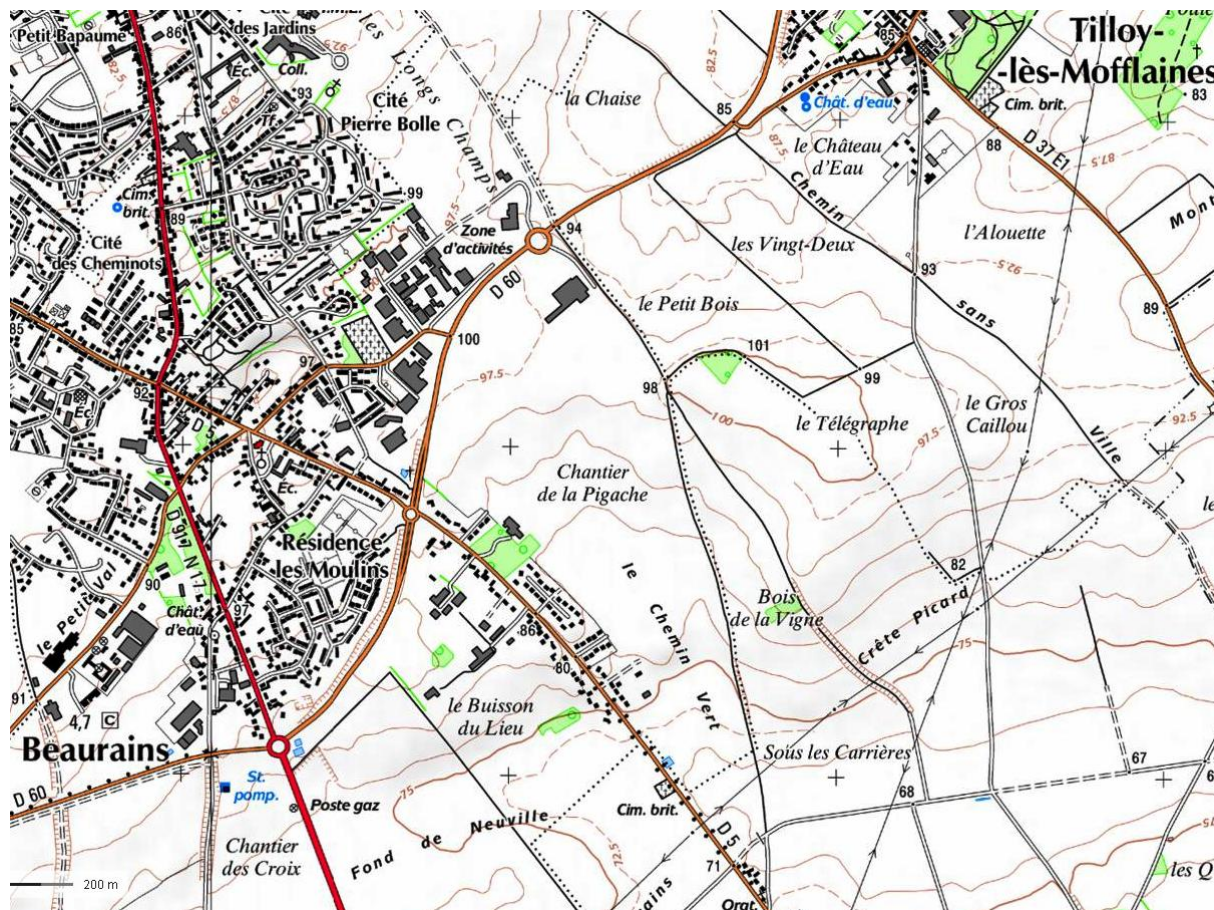
Det fjendtlige infanteri og patruljer viste sig meget sjældent. Den **26. september** omkring kl. 0300 forsøgte imidlertid en stærk engelsk patrulje under dække af en kraftig minekasterild, at nå ind i 10. Kompanies grav. Englænderne havde sværtede ansigter for mindst muligt at kunne ses i mørket. Vagtsomheden og den energiske indgriben fra Unteroffizier Stolzenberg og hans gruppe afviste den. En engelsk officer faldt og 4 englændere taget til fange.

Den **27. september** fejrede Regimentet sin 50 års fødselsdag. Forberedelserne til denne dag havde allerede længe været undervejs. Heninel og Wancourt var præget af en festlig udsmykning med æresport, kranse og faner.

II. Bataillon under Major Seyfert lå i hvil og deltog i festlighederne.

Til stor glæde og ære for Regimentet var Hans Højhed Hertug Ernst Günther af Slesvig-Holsten ankommet for at stå i spidsen for jubilæumsdagen. Yderligere ankom som æresgæst Divisionens kommandør, brigadekommandøren og den gamle kommandør for II. Bataillon, Oberstleutnant Margraff.

Festligheder blev indledt kl. 10 med en feltgudstjeneste. Pastor Büntz, en gammel 85'er, der i 1¼ år havde stået i Regimentet rækker, holdt med velvalgte ord festprædiken, der gik i alles hjerter.

Efterfølgende fulgte II. Bataillons parade. Kort og fyndigt udbragte Regimentskommandøren, Major Thümmel, Kejsersens leve. Hans højhed skred herefter paraden af, og hilste kompagnierne med et "God Morgen", der fornøjeligt blev gengældt. En parademarch i delinger afsluttede paraden. Kompagnierne indtog en åben firkant og Hans Højhed overrakte på vegne af Hans Majestæt et stort antal tapre et Jernkors.

Herefter hilste Hertugen Regimentet og Divisionen:

"Kammerater. Ved Jeres side har jeg deltaget i bevægelseskrigen, har med stolthed set hvordan Regimentet under fremmarchens dage strålende kæmpede. To års krig ligger mellem hine dage og de nuværende. Mange ændringer, mange udfald er sket siden da, men ånden blandt vore holstenere er forblevet den samme. Igen og igen har den bevist, specielt under de hårde slag sidste sommer. Skulder ved skulder med andre Regimenter fra Divisionen har I til enhver tid slået modstanderen i angreb eller forsvar. Ærværdig og ubesejret står her den slesvig-holstenske Division efter 26 måneders krigstid. Derfor gælder på denne æresdag vores Hurra tropperne i den slesvig-holstenske Division!"

På vegne af Regimentet takkede Major Thümmel Hans Højhed:

Kammerater, trofasthedens ånd, hengivenhedens ånd, den seje fastholdelse og udholdenhed, som den er speciel for Niedersachsen, kommer til udtryk i ordene: "Holt fast!". Denne ånd har ledsaget Regimentet gennem krigens år, og er ikke blevet til skamme i hårde, og har sat sig igennem selv i de værste dage. At denne ånd lever så dybt i Holstens folk, er ikke mindst fortjenesten af Holstens hertuger, som i århundreder har arbejdet på at pleje og værne denne ånd. Kammerater, vi er stolte af, at hans Højhed Hertug Ernst Günter af Slesvig-Holsten, bror til vores ophøjede og elskede Kejsersinde, her har vist sig, og har indviet vores fest. Vi lover ham højtideligt, at den ubøje-

lige trofaste ånd i Regimentet ikke ville forsvinde, men leve videre under kampene for vores elskede Fædreland. Det lover vi Deres Højhed. Kammerater, lad os bekræfte vores højtidelige løfte, idet vi samles i råbet: Hans Højhed, Hertugen, Hurra!”

Så gjorde folkene sig parate til kappestrid. En mere alvorlig kappestrid, hvis udgang alle fulgte med spændt opmærksomhed, udspillede sig under disse i luften ovenover. En tysk flyver – det viste sig senere at være Richthofen selv – havde angrebet en englænder med sine maskingeværer og trykket ham sejrbevist mod jorde.

Til sidst syntes det, som skulle det lykkes den besejrede fjenden, om end nedskudt, at flygte til egne linjer. Richthofen lod ham slippe, men fjenden undgik imidlertid ikke sin skæbne. Pludseligt hørte man et ”taktak” fra en anden retning. M.G. fra vores afsnit havde ramt den nedskudskudte fugl. Et par sving og den styrtede ned i vores linje.

Lyden af de gamle slesvig-holstenske sange hilste Hans Højhed, som han igen vendte sig mod tropperne, som i spil og kappestrid kæmpede om udsatte priser, som han personligt overrakte den sejrende. Gæsterne begav sig herefter til spisning i Regimentets stabskvarter. Kaffen blev indtaget i haven. Hans Højhed satte sig i strålende humør blandt løjtnanterne og lod sig underholde af deres beretninger. Kl. 19 var der opbrud. Divisionskommandøren, General Bloch von Blottnits, betonedede endnu engang med nogle få, rammende ord, Regimentets strålende holdning under de hårde kampe langs Somme. Selvom han heller ikke havde forventet andet, havde han dog behov for endnu engang på denne Regimentes æresdag, at udtale hans højeste anerkendelse. Efter afsked med gæsterne, besøgte Regimentskommandøren de fejrende kompagnier i deres kvarterer, og tilbragte aftenen midt blandt sine tropper.

Fra talrige gamle Regiments medlemmer, 85’er foreninger og foresatte var lykkeligvis indløbet hilsener; således fra den Øverstkommanderende, Generaloberst von Falkenhausen, General der Infanterie von Quast, kommanderende General for IX. A.K., General der Infanterie von Falcke, stedfortrædende kommanderende general for IX. A.K., Generalmajor Baron Digeon von Monteton, fra Overpræsident for Provinsen Slesvig-Holsten, Statsminister von Moltke. Exzellenz Schaer oversendte i en særlig skrivelse lykønskninger og hilsener fra Regimentets gamle officerer.

Garnisonsbyerne, ”Vaterländische Frauenverein og Røde Kors havde på højtideligt måde givet bidrag til stiftelsen til støtte for efterladte og til gaver.

Gamle, trofaste 85’ere, for det meste deltagere i Regimentets ærefulde kampe under Krigen 1870/71, som Oberstleutnant Springborn, Overborgmester Rauch, Wandsbek, Kommerzienrat Thormann, Rendsburg og Herr Gerth, Hamburg, havde allerede år tilbage dannet et udvalg, og havde med utrætteligt arbejde og hvervning indsamlet en sum på 63.000 Mark, der som jubilæumsfond blev overdraget Regimentet, med bestemmelser om, at den skulle anvendes til efterladte. Kammeratskabsforeningen af tidligere 85’er havde i særlig grad været blandt donorerne.

Ved de andre bataljoner blev der senere fejret på værdig vis.

Bataljonernes tid i reserve, for det meste 14 dage, blev udelukkende anvendt til hvil og uddannelse; Skansning og stillingsbygning faldt helt ud. Uddannelsen koncentrerede sig frem for alt om, hvad der var nødvendigt for krigsførelsen på dette tidspunkt: Håndgranatkast og skyttegravskamp. Tropperne lærte den meget gode granatkaster at kende. Den stod drejelig på en bundplade, og havde en højderette mekanisme. Dens granaten kunne op til 300 meter i en bue præcist sendes ned i den fjendtlige grav. Et lille øvelsesområde, 1 km sydøst for Wancourt, og et større ved Vis-en-Artois kunne disse øvelser gennemføres. Divisionen havde indrettet et 12-dages kursus for stormgrupper i Vis-en-Artois, der gav gode resultater. Denne uddannede i den specielle form for gravkamp, dannede grundlag for kompagniernes videre uddannelse. Regimentskommandøren udsendte retningslinjer for uddannelsen og inspicerede hver bataljon ved afslutningen af deres hvileperiode. Erfaringerne fra Somme havde vist, at artilleri ikke var i stand til at gøre en stilling så stormmoden, at den var fuldstændig ødelagt. Altid kunne en modstandslomme med enkelte M.G., nærkampmidler og bemanded af nogle få resolute folk, standse selv det kraftigst fremdrevne angreb. Mod disse modstandspunkter skulle nu særlige grupper af udvalgte, friske og særligt udrustede folk indsættes for at bane vejen for infanteriet. Disse enheder blev kaldt stormgrupper, og bestod for det meste af en fører (officer eller underofficer) og 8 mand. Når eget artilleri blev lagt frem, skulle stormgrupperne overraskende bryde ind i den fjendtlige stilling på et præcist rekognosceret sted, og her kæmpe sig frem mod det angivne mål. På den måde skulle flere kiler drives ind i den fjendtlige stilling. I et gravsystem blev stormgrupperne fulgt af særlige grupper, der skulle erstatte tab, bærer håndgranater og afspærre grave. Disse enheder dannede et angrebs første bølge. Som anden bølge kom gennem indbrudssteder grupper af infanteri, der skulle rense gravene. Alt efter mål og angrebets størrelse, fulgte flere bølger. Langt mere vanskeligt end et skyttegravssystem var stormgruppernes opgave i et kraterterræn. Det var vanskeligere at erkende fjenden, flankerne var udækkede, og man kunne kun med besvær arbejde sig frem. De største krav blev stillet til storm-

gruppernes beslutsomhed, behændighed, lydighed og sammenarbejde. Regimentet lærte, at angreb i skyttelinjer havde overlevet sig selv. Kun stormtroppernes fremstød i kileformation gav håb om succes.

Underbringelserne i de tildelte landsbyer var ret gode, næsten overalt med elektrisk lys. En godt indrettet biograf i Wancourt, en underofficersmesse og et soldaterhjem tilbød velkommen underholdning.

For at forstærke det kammeratlige sammehold i officerskorpset, lod Major Thümmel indrette et officerskasinoo i et hus i Wancourt, hvor Regimentsstaben og officererne fra hvilebataljonen kunne spise sammen. Lieutnant d.L. von Eicken, fører for den store bagage, sørgede for fordelagtige indkøb, så der her under udvikle sig et beskedent, men meget kammeratskabslig liv, der meget bidrog til det tætte forhold i officerskorpset.

Langs fronten gik i almindelighed stillingskrigen rolig videre og kostede ikke større tab. Da egen hindring var meget stærk, behøvedes der om dagen kun nogle få sikkerhedsposter, mens der om natten måtte stilles større kræfter. Vore minekastere gengældte normalt den fjendtlige mineild, men beskød også erkendte fjendtlige maskingeværer og andre særlige mål. Den daglige tjeneste blev reguleret af bataljonskommandøren ved en daglig konference under henvisning til de tilgæede observationsindberetninger og fjendtlige dispositioner. Granatkaserne, som der desværre kun var få af, blev gerne og ofte anvendt af kompagniførerne, hovedsageligt til gengældelser.

Maskingevæerne forholdt sig for det meste i ro om dagen – om natten forstyrrede de det fjendtlige område med ildoverfald, specielt vejene, der førte mod Arras. Tildelingen af en lille lyskaster til kampbataljonerne var meget velkommen hos maskingevæerne. De måtte hyppigt skifte stilling, og fangede hurtigt deres ønskede mål.

Den 1. oktober 1916 blev der indført en nyordning for maskingevæerne. Posten som maskingeværofficer ved staben blev overtaget af Hauptmann Schlueter. Kompagniførerne var: 1. M.G.K. Leutnant Brunk, 2. M.G.K. Leutnant d.L. Berger, 3. M.G.K. Leutnant Berg-Holter.

For artilleriet var der indført rationering af ammunition. De måtte generelt begrænse deres aktivitet til korte spærreskydninger.

Vanskelighederne ved en hurtig alarmering i de dybt begravede dækningsrum i K-linjen ved natlige hændelser gav visse bekymringer, og frem for alt ved anvendelsen af krigsgas. Alarmeringsøvelser hørte til den daglige rutine. Særlig følelig var en overgang den store mangel på belysningsmidler. Karbid, karbidlamper og lys var der betydeligt færre end tidligere. Petroleum eksisterede slet ikke mere. Elektriske lysanlæg i Baurains kom i virkelighed kun stabene til gode. Modbydelige, store rotter, der i massevis huserede i dækningerne, var ikke med til at gøre livet lettere. Det hjalp ikke meget med gift. Bedst var de udleverede fælder, der rigtigt anvendt høstede store bytter.

Den 20. oktober blev nykonstruktioner i stillingen indstillet. en del af Vestfronten skulle trækkes tilbage. Neuville-Vitasse skulle blive den nye frontby.

Iøjnefaldende konstruktioner af sandsække på forskellige steder langs den fjendtlige linje, i forbindelse med en meget livlig trafik på vejene til Arras, kunne muligvis tyde på forberedelserne til et gasangreb. Med patruljer og virkningsskydning med artilleriet blev det forsøgt, at bringe klarhed over situationen. En patrulje fra 11. Kompanie (Gefreiter Böttcher) fastslog på flere steder, at den opkastede jord syntes harmløs. Der var ikke fundet gasflasker bag dem. Alligevel bestod muligheden for, at de senere ville blive anvendt i forbindelse med et gasangreb. Gefreiter Sticken, 5. Kompanie, Gefreiter Staudt, 2. Kompanie og Gefreiter Lau, 4. Kompanie trængte gennem hindringerne ned i den fjendtlige grav og hentede udrustningsgenstande. Om natten fra 21. til 22. oktober bemærkede Unteroffizier Warnholz, 8. Kompanie, efter et meget kraftigt fjendtligt ildoverfald med minekastere, en engelsk patrulje foran Sappe 3. Han sprang op af dækningen og kastede et antal håndgranater. Fjenden skød herpå fra sin stilling lysraketter ned i sappen for at blænde vores folk og dermed dække patruljens tilbagetrækning.

Mod slutningen af oktober blev det ubehageligt i Afsnit Nord, frem for alt omkring Krater 5, hvor man uden tvivl kunne hører gravearbejde. Det udsatte dækningsanlæg blev rømmet og modtunneler gravet ud.

Efter kort skulle der gå en gang mellem Beaurains bakkerne til Arras. Leutnant d.R. Exner fik til opgave at udforske denne forbindelse – trods den største indsats lykkedes ikke, at finde løsningen.

Ophidset af vores livlige patrulje aktivitet, sendte fjenden mod slutningen af oktober på sin side patruljer frem – de blev afvist overalt. Den 30. oktober 1916 stødte en svag patrulje under Vizefeldwebel Schulze, 3. Kompanie i ingenmandsland sammen med en overlegen engelsk patrulje tæt foran den fjendtlige hindring. Vizefeldwebel Schulze blev med det samme hårdt, en anden mand lettere såret. Schulze gav ordre til tilbagetrækning. I den stærke fjendtlige ild sprang Musketier Schunk frem, for at redde sin immobile patruljefører. Det lykkedes ham lykkeligtvis at bringe Schulze med tilbage på trods af fjendens livlige skyderi. Musketier Biller var savnet og kunne trods omhyggelig eftersøgning ikke findes. Først den næste aften vendte Biller uskadt tilbage. Han havde

tilbragt natten og den efterfølgende nat i et granatkul tæt på den engelske grav, og herfra gjort værdifulde observationer over fjendens rutiner om dagen.

På grund af sygdom blev Major Seyfert forflyttet til Erstatningsbataljonen. I stedet overtog Hauptmann Graf von Blücher den **1. november 1916** kommandoen over II. Bataillon. Som tidligere var Hauptmann Simon fører for I. Bataillon, mens Hauptmann Wegehaupt førte III. Bataillon. I november øgedes den fjendtlige artilleri- og minekaster beskydning op til daglige skydninger. Vores stilling kom til tider under ret kraftig ild, hvorfor også tabene øgedes.

Major Thümmel regulerede uophørligt uddannelsen og kravene til fører og mandskab i gravkamp og patruljetjeneste. En Divisionsbefaling, der krævede gennemførelsen af en større patruljeoperation, ramte derfor ikke Regimentet uforberedt. Opgaven for operationen skulle være: indhentning af fanger, udrustning, dokumenter o.s.v., samt ødelæggelse af de aktuelle kampanlæg. Regimentet opstillede en patrulje på 2 officerer, 23 underofficerer og 80 mand sammen. Fører blev Leutnant d.R. Schlueter.

Den planlagte operation blev til mindste detalje indøvet i Øvelsesværk Heninel. Den samlede patrulje blev opdelt i to kolonner under hver sin fører. Angrebet skulle rette sig mod et afsnit syd for vejen Beaurains - Achivourt. I ildforberedelsen skulle også mine- og granatkastere deltage.

Patruljen forlod graven om natten **5./6. december**. Bremset af talrige lyspatroner og en kraftig engelsk ild, kunne venstre kolonne ikke arbejde sig så hurtigt frem, som de var nødvendigt for at kunne bryde ind i den fjendtlige stilling. På det aftalte signal brød forreste del af højre kolonne under føring af den tapre Leutnant d.R. Schlueter ind i den fjendtlige stilling. Anden bølge kunne på grund af den øjeblikkelige stærke engelske ild ikke følge efter. Den engelske grav var stærkt besat. Lt.d.R. Schlueter, Vizefeldwebel Duddeck og 3 mand savnede, 2 mand sårede. Patruljen vendte tilbage.

Det lykkedes to dage senere med en seddel, sendt til den fjendtlige grav med en middeltung kastemine, af englænderne at få oplysninger om de savnede. Vizefeldwebel Duddeck og de tre mand var faldet under nærkampen. Lt.d.R. Schlueter døde den 5. december af sine store sår. Englænderne angav deres begravelsesplads og udbad sig navne på de faldne, så de kunne blive placeret på korsene. De blev overbragt.

Den skildrede patrulje var den sidste større, desværre mislykkede, operation af Regimentet gennemførte ved Arras.

Mellem den **11. og 13. december** blev Regimentet afløst af Reserve-Regiment 100 (23. Reserve-Division). Regimentsstab og I. Bataillon rykkede til Cagnicourt, II. Bataillon til Villers-les-Cagnicourt og Sauchy-Eauchy, III. Bataillon til Baralle.

Det var naturligt, at Regimentet kun modstræbende forlod de møjsommeligt forbedrede grave og stillinger, og med endnu større beklagelse, de ting de med iver havde skaffet til indkvartering og forplejning.

Her foran porten til Arras havde Regimentet siden den **14. september** begravet 2 officerer og 31 underofficerer og mandskab. 2 officerer og 43 mand var sårede.

Den **12. december** om aftenen blev Hans Majestæt Kejserens fredstilbud til de fjendtlige magter bekendtgjort.

Soldater! Med en følelse af sejr, som I med Jeres tapperhed har opnået, har Jeg og Herskerne af de trofast forbundne stater, gjort fjenden et fredstilbud. Om de dermed forbundne mål vil blive nået, vil vise sig. Jeg skal stadig med Guds hjælp holde stand mod fjenden og slå denne.

Wilhelm I.R.

Med afdæmpet glæde, og uden større forhåbning om en succes, modtog man dette budskab.

Fornemmelsen blev ikke gjort til skamme. Kun med våben kunne fjendens ødelæggelsesvilje brydes. Regimentet gik hårde dage i møde.

X. Kampe langs Ancre

Bataljonernes kvarterer i Cagnicourt, Baralle, Villers og Sauchy-Gauchy var dårlige og meget små. Der var næsten ingen ovne, vinduerne var for det meste knuste og tagene utætte. Det var et under, hvordan i krig selv små rester antage proportioner, når der er tale om underbringelse. Hvem spørger om muligheder og varmekilde? Hvor mange rum er under tag? Bare det kan bruges, var soldaternes svar, efter at have set hundreder af kirker, skoler, større gårde og lader. Et rum til familien, resten til soldaterne.

For at forberede sig til den foreståede kamp, anlagde bataljoner i nærheden af deres indkvarteringer små stillinger med kraterlandskaber, hvori de ivrigt øvede sig

Den **15. december** ankom Stabsarzt Dr. Wilde fra Kiel med 4500 julegaver fra Røde Kors og 85'er foreningerne. Pakkernes indhold, virkeligt brugbare, praktiske ting, glædede folkene meget ved julefesten, der for en dels vedkommende allerede skulle afholdes dagen efter. Søndag den **17. december** blev bataljonerne samlet til gudstjeneste.

For den sygemeldte stabsarzt von Bruun fungerede Oberarzt d.R. Dr. Boestroem. Bataljonslæger var for I. Bataillon Feldhilfsarzt Uve Lallemand, for II. Bataillon Oberarzt Dr. Beyer og for III. Bataillon Oberarzt Dr. Engell.

Den **19. december** kom befalingen: "18. Infanterie-Division afløser 50. Infanterie-Division i stillingen ved Grandcourt på begge sider af Ancre". Divisionens tre regimenter skulle indsættes ved siden af hinanden. I.R. 31 på højre fløj mod nord, I.R. 85 syd for Ancre omkring landsbyen Grandcourt med F.R. 86 syd herfor. Som fjende lå englænderne overfor. III. Bataillon marcherede til Vaulx og Bois de Logeast, hvor de om natten **21./22. december 1916** afløste III./Reserve-Infanterie-Regiment 229 i beredskab (Grandcourt-vest). Den følgende nat afløste I. Bataillon i første linje I/Reserve 229, mens II. Bataillon forblev i reserve ved Vaulx og Bois de Logeast, hvor der stod kummerlig barakker. Regimentsstaben etablerede sin kommandostation i et dækningsanlæg ved Miraumont Kirke. Brigadestaben lå i Bihucourt. Bagagen kom til Vaulx.

Den overtagne stilling var opstået under tilbagegangskampene og utrolig dårlig. Forbindelse til venstre fløj af I.R. 31 på den anden side den sumpede Ancre kunne kun ske via en feltvagt på banedæmningen og gennem patruljer. Venstre fløj lå langs vejen Grandcourt – Thiepval. Forbindelsesveje eksisterede overhovedet ikke. Det var kun muligt i enkeltkolonne at nå fronten gennem de fuldstændig for observation blottede "Stumpf" og "Blindgängerweg", hvori stødtroppen var placeret. Som hindringer var der kun få overlevende trådhindringer fra en tidligere hurtighindring. Ganske vist var den forreste grav gennemgående, men flere steder kun hoftedyb. En anden linje eksisterede ikke. Som forbindelsesvej bagud kunne alene banedæmningen anvendes. Det var specielt vanskeligt at bringe forplejning og byggematerialer frem i linjen. Kompagnierne havde derfor opstillet en fjerde deling, der underbragt i Achiet-le-Petit, var indsat i forsyningstjeneste og derudover dannede en fører- og mandskabsreserve. Til alt held var der fremme i Grandcourt og Miraumont etableret depoter af levnedsmidler og ammunition, der i nødstilfælde kunne anvendes. På den måde var kampen mod fjenden, fugten, mudderet og kulden slemmere end alt tidligere oplevet.

Kampkraften i den forreste bataljon blev øget gennem 5 Musketen^{*}), tunge specialvåben og to Scharfschützen M.G. med mandskab. 8 lette og 1 middeltung minekaster blev placeret i Grandcourt.

Beredskabsbataljonen lå i første omgang med to kompagnier, taktisk underlagt front bataljonen, i Grandcourt, med et kompagni i "Stallmulde", sammen med bataljonsstaben, og et kompagni i Miraumont.

Kampaktiviteten var i de første dage begrænset af det stadige regnvejr. De forreste kompagnier led generelt kun lidt under artilleriild, herimod var der hyppige, men meget uregelmæssige svagere eller kraftigere ildoverfald mod Grandcourt, "Stumpfweg", "Blindgängerweg", kirkegårdsslugten, Miraumont og banedæmningen. Det fjendtlige infanteri forhold sig for det meste roligt. I tiden mellem kl. 0800 og 1000 herskede der på begge sider gennem en stiltiende overenskomst for det meste fuldkommende stilhed. I denne såkaldte "sanitetspause" kørte ambulancevogne synligt frem på vejene, hvor der også blev bragt mad og byggematerialer frem. Disse timer, hvor der herskede et stærk aktivitet bag fronten, var for os og for fjenden uundværlig.

Julefesten 1916 forløb under disse vanskelige forhold ikke særlig nydelsesfuldt.

Om natten **27./28. december 1916** rykkede III. Bataillon gennem pløre og mudder frem i forreste linje, II. Bataillon i beredskab, mens I. Bataillon som Gruppe reserve blev placeret i den halvfærdige baraklejr Hubershof ved Vulz og i Logeast-skoven. Beredskabsbataljonen var fra dette tidspunkt sammenklumpet i nogle få

^{*}) Formentlig danske Madsen maskingeværer, erobret i stort antal på Østfronten fra den russiske hær. O.a.

dækningsanlæg, med et kompagni i Grandcourt, et kompagni i Miraumont (regiments reserve), to kompagnier i Below-Riegel som brigade reserve, mens bataljonsstaben var placeret i Bihucourt.

Den 29. december 1916 overtog Hauptmann Graf von Blücher I/85, mens i første omgang Hauptmann Beltz overtog II/85, og da denne overgik til Divisionen 2. januar 1917, Hauptmann Schlüter, fra 15. januar Hauptmann Gottorf.

Årsskiftet bragte ingen større overraskelser eller ændringer. Det regnfulde vejr, de utrolige jordforhold, der hele tiden blev dårligere, varede ved.

Leutnant d.R. Brüger, adjutant ved II. Bataillon gengiver sit indtryk af kamp- og vejrforholdene ved Grandcourt i følgende beretning:

”Om en stilling i ordets egentlige betydning, var der ikke tale om. Der var ingen skyttegrav, kun en lille rende forband dækningerne ved de tre højre kompagnier, stillingen ved venstre kompagni var kun en helt flad, uregelmæssigt forløben, omkring 70 cm dyb rende af granatkratere, hvor 5 dækningsanlæg var placeret. Den kunne ikke passeres, var fuld med mudder. Enhver, der gik ned i den, sank i en sej grød til låret. Vandet løb ikke fra, jorden var ujævn. Man var derfor tvunget til bruge en smal sti mellem dækningerne og hindringen, der bestod af en tynd række hurtigt udlagt pigtråd, for at nå frem til dækningsanlæggene. Uden en stedkendt vejviser kunne disse stier overhovedet ikke anvendes, da man let pludseligt kunne befinde sig hos englænderne. En mand fra 6. Kompanie gik forkert, blev hængende i muddret, og blev først efter otte timer fundet næsten stivfrosset. En anden mand forvandt fuldstændig. Kun med stort besvær lykkedes det at opdæmme syndfloden af mudder fra indgangene til dækningerne. En dækning blev oversvømmet og måtte flugtartig rømmes. Alle kæmpede denne kamp mod vandmasserne og muddret. Hertil kom så fjenden, der bogstaveligt kunne se ned på os fra alle sider, da hans stillinger lå højere, og dermed gjorde vores arbejde overordentlig vanskelig. Når man efter uendelig besvær havde fået gjort en grav halvfærdig, styrtede den igen sammen, mens resten blev skudt i stumper og stykker. På samme måde gik det tunnelgravning. Ydermere disponerede vi kun over en enkelt vej fra Grandcourt til Miraumont til transport af ammunition, forplejning, udrustning og byggematerialer. Den lå fuldstændig åben og blev stærkt beskydt. Det var vanskelige omstændigheder, der ikke kunne ændres, og som fuldstændig udleverede besætningerne til fjenden. Denne følelse sugede alt kraft ud af selv den stærkeste. Og alligevel skulle stillingen holdes. Det sker, så godt det kunne lade sig gøre”

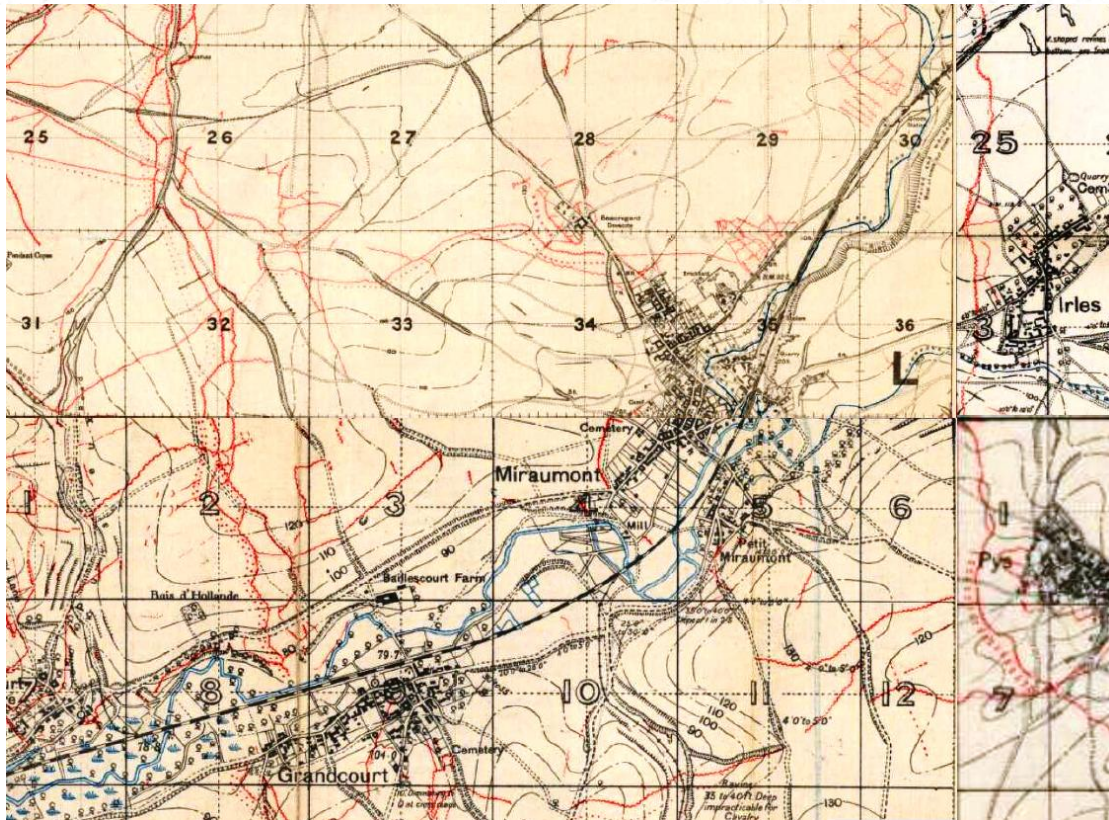
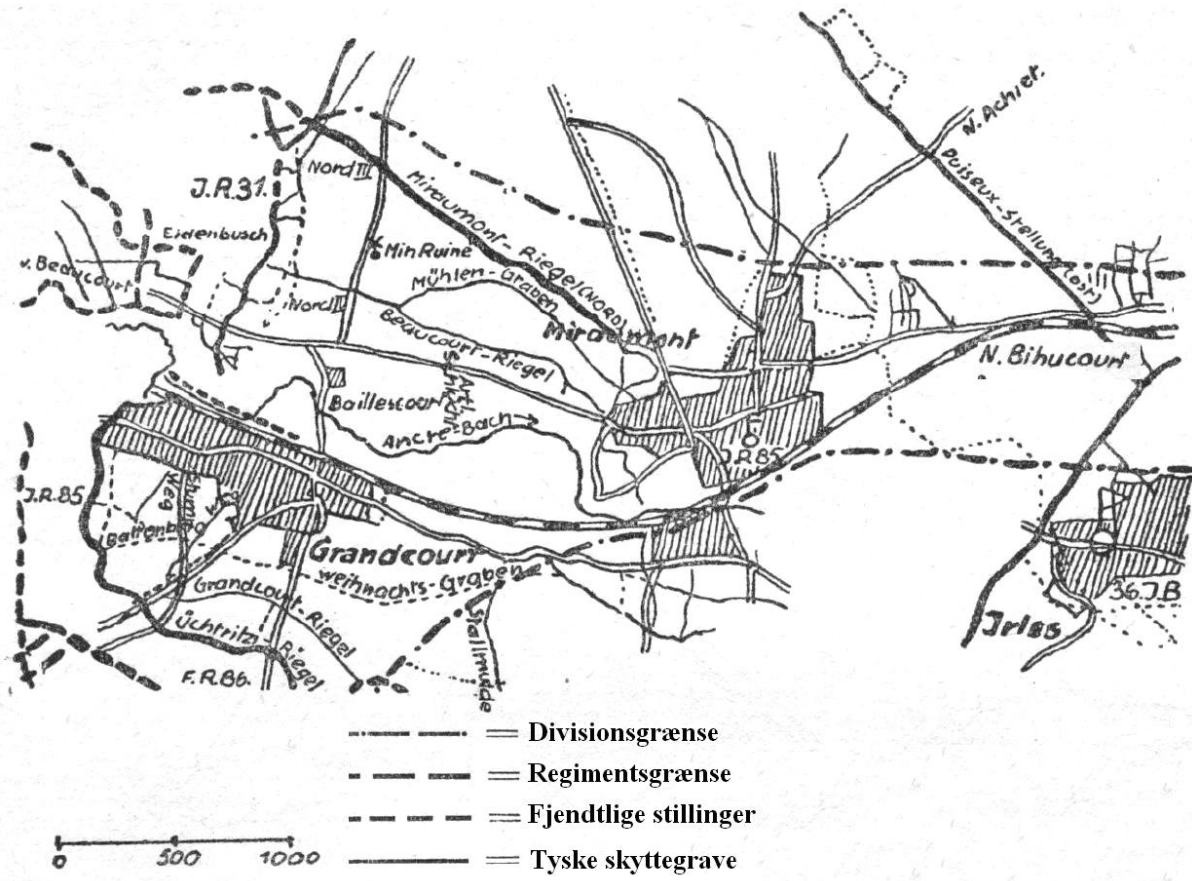
Det ugunstige vejr, regn afvekslende med frost, var en hård udfordring for helbredet. Til sidst hostede næsten alle og frostknuder var talrige. Dag og nat forblev de gennemblødte støvler på fødderne. Alle lignede en omvandrede lerk lump. Alligevel forblev sygdomstilfældene meget ringe; folk meldte sig først syge, når der ikke var andre muligheder. Den fremragende ånd viste sig tydeligt i et svar, Sygehjælper Wormuth fra 1. Kompanie gav. En musketer fra dette kompagni meldte sig syg hos ham, som det alarmerede kompagni under kraftig fjendtlig artilleriild skulle rykke frem til støtte ved fronten. Wormuth svarede ham med forargelse: ”Hvad, syg nu? Nu er der ingen syge, der er kun døde og sårede!”

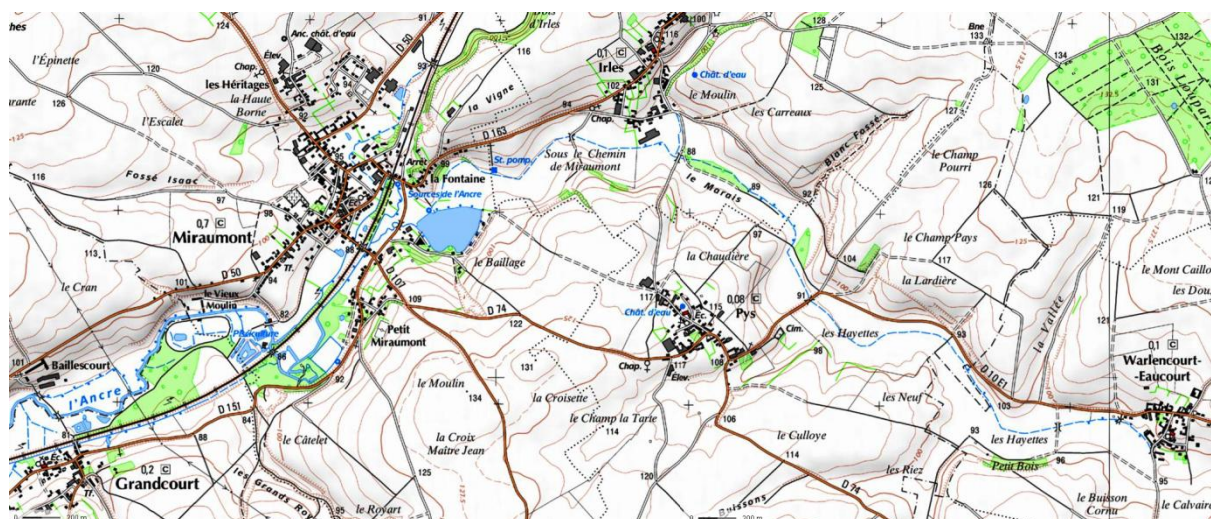
Forplejningen var rigelig og god, hvorimod var der en stor mangel på belysning. Næsten altid sad folk i våde, beskydte dækningsrum i buldrende mørke.

Den **4. januar 1917** blev Generalmajor von Guter udnævnt til kommandør for 21. Infanterie-Division. Oberst Jonas, en tidligere 85'er, der havde fungeret som kompagnifører, overtog føringen af 26. Infanterie-Brigade, mens Hauptmann Fahr overtog hvervet som Brigade adjutant efter hans sygemeldte forgænger.

I januar begyndte den fjendtlige artilleri at blive mere livlig, og respekterede hyppigt ikke længere ”Sanitets-pausen”. Det fjendtlige infanteri arbejdede ivrig, ofte så man bærehold få frem mod fronten fra Beaucourt og Beaumont. Den 9., 11. og 12. januar rasede granatstorm over Regimentets afsnit, og i Acre dalen stod vand og slam op i høje fontæner.

Allerede i situationsbedømmelsen for Afsnit ”h” fra **7. januar 1917** havde Regimentskommandøren klarlagt de utrolige vanskeligheder for I.R. 85, og havde givet udtryk for, at Grandcourt burde rømmes. Major Thümmel foreslog, at man gik tilbage til den nordlige side af Ancre. Divisionen ville derved forkorte sin front med 1300 meter, og med den uoverskridelige Ancre dal som fremragende fronthindring, ville faren for at Regimentets sektor ville blive afskåret fra syd, falde væk. Under en konference den **13. januar** mellem Divisionskommandøren og hans underlagte kommandører blev forberedelserne til en rømning af Grandcourt fastlagt, og de første befalinger hertil udsendt. Arbejdet på etablering af stillinger nord for Ancre skulle skulle forstærkes. Regimentet fik tildelt afsnittet mellem Baillescourt eksklusiv (vestlig nord enden af Grandcourt) til Divisionens sydgrænse

langs jernbanedæmningen ved Miraumont. Som arbejdskraft stod begge de forreste bataljoner til rådighed. Grandcourt stillingen skulle desuden forberedes til ødelæggelse, så fjenden hverken ville få adgang til veje, dækningsanlæg eller brønde.

I anden halvdel af måneden blev også det fjendtlige infanteri mere opmærksom og livligere. De skød meget og forsøgte at forhindre enhver bevægelse i vores meget åbne stilling. Særlig ubehagelig var den flankerende ild fra "Erlenbusch" foran venstre fløj af I.R. 31. og skydningen med maskingeværer og gravkanoner fra området ved "Panzerauto" overfor regimentets højre fløj. Beklageligvis lykkedes det en stærk engelsk patrulje den **22. januar 1917** om aftenen i en snestorm at angribe og fange 9. Kompanie feltvagt på banedæmningen. Leutnant d.R. Meinke og en patrulje eftersøgte forgæves de savnede. Et nyt fjendtligt fremstød to dage senere på samme sted blev afvist.

Vi forberedte en større patruljeoperation "Feierabend", der som mål havde den første fjendtlige grav efter artilleri dækningen foran vores front. Fører var Leutnant d. L. Dörre. I den sidste dag i februar lå en kraftig ild over hele divisionens afsnit, ledet af kredsene fly, og iblandt gas. Formodningen om, at der snart ville følge et angreb, blev snart til vished. Omkring kl. 0200 om natten den **4. februar** indløb meldingen: "Fjenden trængt ind i I.R. 31 nord for Ancre. Regiment 85 støtter modangrebet ved et flankeangreb over Ancre weg". Kl. 0730 iværksatte Patrulje Dörre, omkring 50 mand, da den planlagte operation var aflyst på grund af udviklingen, flankeangrebet. Fjenden havde indtaget den hidtidige forreste linje i I.R.31, og var trængt frem langs vejen Beaucourt-Miraumont til nærheden af Baillécourt. Med stor energi arbejdede Dörre og hans folk sig gennem Ancre sumpen, delvist op til maven i iskoldt vand, trængte den overraskede fjende på den anden side tilbage under nærkamp med blanke våben og håndgranater og tog 31 fanger, herunder 1 officer. Musketier Pappke fra 4. Kompanie erobrede alene et fjendtligt Lewis M.G., som han øjeblikkeligt indsatte mod englænderne. Enheden var desværre for svag til at følge succesen op. Heltmodigt holdt de sig imidlertid hele dagen fast på nordsiden af Ancre, beskudt fra tre sider. Vizefeldwebel Bertram krydsede under fjendtlig observation Ancre for at afgive melding, mens enheden med skudsalver holdt de engelske skytter nede. Efter at det var blevet lyst, var der i første omgang ret roligt, men ved middagstid begyndte imidlertid igen den fjendtlige virkningsild mod hulvejen. Om aftenen den **4. februar** skulle der endnu engang angribes mod front og flanke med friske kræfter. I Bataillon fra Hubertuslager rykkede frem mod fronten. Hauptmann Gottorf, som var ilet forud for hans bataljon, overtog føringen af 9. (Lt.d.R. Schaller), 10. (Lt. Hass) og 11. Kompanie (Lt.d.R. Postel) som angrebsgruppe Nord, syd for vejen Miraumont-Beaucourt med venstre langs Ancre. Hauptmann Wegehaupt førte angrebsgruppe syd, 12. og 5. Kompanie (Lt. von Heyking) i Grandcourt. Vi skulle føre flankeangrebet.

Kl. 2230 snoede 12. Kompanies angrebsgruppe sig gennem det vandfyldte kraterlandskab og gennem Ancre sumpen, og faldt over de overraskede englænder englænder under energisk føring af Lt.d.R. Buhr. Ved midnattid var der allerede taget 50 fanger. I første omgang fik vores artilleris for korte skydninger kompagniets videre fremrykning til at gå i stå. Til sidst måtte de, da yderligere angreb ikke ville opnå resultater, og efter at Lt.d.R. Buhr var blevet dødeligt såret, vendte tilbage over Ancre-sumpen med deres fanger. Lt.d.R. Thamling overtog føringen af 12. Kompanie. Det frontale angreb med 9., 10. og 11. Kompanie, kun støttet af en deling fra I.R. 31, blev iværksat fra "Mühlengraben". Det trængte frem til 250 meter vest for Hulvejen, men blev så standset af ilden fra fem M.G. 50 meter foran fjenden. Desværre manglede den nødvendige støtte fra I.R. 31 i dette afsnit af

bataljonens kampe. Under dette frontalangreb udmærkede sig specielt gennem koldblodig, rutineret fremtrængen: Vizefeldwebel Klee og Unteroffizier Stender, begge 9. Kompanie, Lt.d.R. Tancre, 10. Kompanie og Lt.d.R. Thodell, 11. Kompanie, der fandt heltedøden.

Som den **5. februar** kl. 0400 ordren indløb, at angrebet skulle indstilles, og de forudsete stillinger nord for Ancre skulle besættes efter rømning af Grandcourt, frigjorde angrebskompagnierne sig forsigtigt fra fjenden.

I. Bataljon rømmede planmæssigt Grandcourt. Bagtroppen sprængte dækningerne og patruljer med M.G. og rigeligt lysammunition forblev i de forladte grave. II. Bataillon forstærket af 10. Kompanie (Lt.d.R. Nolte), 11. Kompanie (Lt.d.R. Juhlendorf) og af Infanteri-Pionier-Kompanie, besatte den nye stilling. I. Bataillon med 9. og 12. Kompanie i Maraumont taktisk underlagt, lå efter flere forskydninger den **7. februar 1917** med tre kompagnier i Bihucourt, et kompagni i Sapiignies. Regimentsstaben etablerer en ny kommandostation i Irles.

II. Bataillons nye stilling dannede nord for Ancre Beaucourt-Riegel, og udnyttede desuden landsbybefæstningen i Miraumont. Til højre var forbindelse til F.R. 86, til venstre til 17. Infanterie-Division. Englænderne opdagede i første omgang ikke rømningen af Grandcourt, da de efterladte patruljer dag og nat foregav at være hele besætningen gennem ild og lyssignaler. Den **7. februar** omkring kl. 1530 gik først svage, så stærkere fjendtlige patruljer frem mod Grandcourt og gravede sig ned i vestkanten. Kl. 1430 næste dag angreb fjenden med stærke kræfter stillingen på begge sider af Ancre, og trængte ind i Grandcourt. Her under aften havde situationen så vidt klar, at fjenden var trængt ind i hulvejen mellem Moulin Ruine og Baillescourt, tilsyneladende efter erobringen af en underofficerspost i Baillescourt. Lt.d.R. Müller, 7. Kompanie forsvarede sig tappert med to grupper i fire timer i et sappehoved og langs Mühlenweg mod kraftige engelske angreb, og slog efter at være løbet tør for ammunition, sig igennem til F.R. 86. Et modangreb med de svage reserver fra 6. Kompanie (Lt.d.R. Krebs) og 8. Kompanie (Lt.d.R. Leine) gav intet resultat. Da II. og III. Bataillon efter de fem dages alarmer og kampe i den kraftige kulde, havde lidt meget, kunne hulvejen ikke længere tages tilbage med egne kræfter.

I. Bataillon blev den **9. februar 1917** indsat i forreste linje, II. Bataillon rykkede til Bihucourt, 10. og 11. Kompanie ind i R 1 stillingen, 9. og 12. Kompanie forblev i Miraumont som mobil reserve for kampbataljonen.

Hauptmann Simon, den agtede fører for I. Bataillon, og i 1 ¼ år havde ført den fremragende dygtig og tappert, blev forsat til I.R. 31. Regimentet tog kun nødtigt afsked med Hauptmann Simon. Han led i efteråret heltedøden under slaget i Flandern.

Hidtil er der ofte skrevet, og vil det også flere gange herefter: ”Heftig artilleriild lå over stillingen”, eller ”artilleriilden var stigende”. Hvor let er det ikke at læse – og dog, hvem der læser det korrekt, ved, hvilke summer af heltemod der er gemt i disse ord. Der ligger infanteriet værgeløs, må se på, hvordan det ene stykke skyttegrav efter det andet skydes sønder og sammen, må holde ud, lytte og vente; må frygte for sit liv, men alligevel tage maden frem, mens omkring ham udslettelsen rasede, uden at kunne se en kropslig, synlig fjende. Man sidder i en dækning eller ligger i et granathul, har sit gevær eller håndgranat parat, venter anspændt om et angreb vil komme, eller på aftenen, hvor beskydningen ville slutte. Endnu uhyggeligere var nervepresset under nattens venten, eller ”kamp i ingenmandsland”, ”Stødtrop søger frem”. Hvor ligetil et ordvalg, og alligevel, hvad ligger der ikke alt bag det! Mens hele verden omkring en er en eneste infernalsk larm, os og røg, springer og famler et par behjertede folk sig frem fra granathul til granathul indtil endeligt i den grå støvsky, der indhyller alt, under lysglimt og eksplosioner ven og fjende mødes og nærkampen begynder. Hvem kender navnene?

”Et antal fanger blev på vore hænder” – hvor let er det at læse! ”Angrebet blev afvist”, ”afvist i nærkamp” – hvor megen urokkelighed, sej udholdenhed, dygtighed, kraft og opofring ligger ikke bag disse tre ord. ”Under rensning af graven” – hvor mange ufortalte handlinger og indtryk fandt ikke plads i mangen en mands hjerte i mange år derefter? I virkeligheden overgår det alle forestillinger, hvad førere og mandskab under disse skyttegravskampe måtte yde af moralsk og fysisk indre styrke – en stille heltegerning, oprivende og udmattende, men af afgørende betydning for den store helhed.

Regimentets stilling var heller ikke efter rømningen af Grandcourt blevet meget bedre, da den almindelige situation havde forværret sig, og den nye stilling endnu ikke færdig. Den forreste linje nord for vejen Miraumont-Beaucourt bestod af en svagt besat, usammenhængende stilling af kratere. Syd for vejen blev en flad, stærkt sammenskudt grav fastholdt som forreste linje. Standselinje var den stadig delvist intakte Beaucourt-Riegel og Artilleri-beskyttelseslinjen med enkelte dækningsanlæg. Ancre dalen, der var passabel langs fronten, måtte til stadighed overvåges med fremskudte poster og forbindelsespatruljer til Grenadier-Regiment 89. Dertil kom, at de svækkede kompagnier (gennemsnitlig 50 mand), gennem de vedvarende alarmer, afløsninger og kampe i den stærke kulde, var meget udmattede. Folkene i den forreste linje krøb sammen i granatkratere. Der var hverken mulighed for at blive vasket eller afluset, støvlerne kom aldrig af fødderne. I de grå, trætte og indfaldne ansigter lyste trods alt af den faste vilje til fortsat at holde ud.

Også de næste dage stod i tegn af stadig kampaktivitet. En tung fjendtlig ild lå over hele afsnittet. Vores artilleri svarede meget kraftigt igen, frem for alt lagde de en kraftig gas over Beaucourt, og holdt til stadighed fjendens adgangsveje under ild. I forskellige tilfælde havde man fornemmelsen af, at et planlagt angreb på grund af vores kraftige forsvarsild ikke kom til gennemførelse.

Den **15. februar 1917** afløste III, I. Bataillon i den forreste grav. i/85 marcherede til St. leger, hvorfra den blev transporteret til Cambrai og blev indkvarteret i Carnieres. II. Bataillon, den følgende dag afløst af III. Reserve-Regiment 6 (9. Reserve-Infanterie-Division), rykkede til Vaulx. Den kunne først den **18. februar** fortsætte til Cambrai, da kraftige fjendtlige angreb gjorde det nødvendigt at beholde bataljonen i beredskab.

Et stort engelsk angreb ramte den **17. februar** kl. 0600 den endnu ikke afsluttede afløsning af III. Bataillon med III/Reserve 6. Den højre nabo bataljon (III/395) blev løbet over ende og taget til fange. Maskingeværet ved Moulin Ruine havde efter nogle få skud funktioneringsfejl, hvorved flanken blev fri. Fra ryg og flanke ramte de fjendtlige stødtropper herefter på Regimentets højre fløjkompani (9. og dele af 13. Kompanie). Frem til kl. 10 forsvarede den lille skare under den helttemodige føring af Lieutenant d.R. Schall og Reinhold, samt af Vizefeldwebel d.R. Klee, sig mod en overvældende overmagt. Efter at både Reinhold og Klee var blevet alvorligt såret og alt ammunition forbrugt, slog resterne sig igennem tilbage og til siderne. Her lå bataljonens tre øvrige kompagnier, 12. Kompanie (Lt. Wallis) og 11. Kompanie (Lt.d.R. Lüth) under voldsom beskydning og havde allerede haft store tab. Lt.d.R. Fuhlendorf, fører for 10. Kompanie, blev dødelig begravet, men kompagniet holdt stand, og fronten forblev fast på vore hænder. Resultatet af den hårde kampdag var, at kun den højre fløj på grund af angreb i ryg og flanke i tæt tåge, af vores skytteskærm var trykket ind. Englænderne drev under deres angreb de fangne 395'er med kolbeslag som skræm foran sig. (Efter retsligt forhør af Sanität-Vizefeldwebel Kupke og Unteroffizier Kirschhof, begge 9. Kompanie).

Efter endt afløsning rykkede den følgende nat III. Bataillon til Bihucourt, hvor den endnu frem til den **24. februar** stod til rådighed for 17. Infanterie-Division til skansning.

Indkvarteringen i landsbyerne tæt på Cambrai var gode. Uden III Bataillon rykkede Regimentet herfra den **23. februar** til Abancourt (Regimentsstab og II. Bataillon) og Fressies (I. Bataillon) og den **25. februar** nåede III. Bataillon Blécourt.

Efter en grundig aflysning, rengøring og bad, begyndte snart enkeltmands uddannelse, skydninger og øvelser for igen at gøre tropperne kampparate. 500 mand erstatning opfyldte de svækkede enheder. Regimentet havde under kampene langs Ancre haft blodige tab: 2 døde, 5 sårede og 2 savnede officerer, 64 døde, 233 sårede og 120 savnede soldater.

Hvilet skulle blive meget kort. Allerede den **4. marts** blev I. og II. Bataillon stillet til rådighed for konstruktionen af den endnu ufærdige Siegfried-stilling under ledelse af Oberst Jonas, der siden den 8. februar var fratrådt kommandoen over 36. Infanterie-Brigade. Regimentets stab rykkede til Queant, I. Bataillon til Inchy, II. Bataillon og 13. Kompanie til Pronville og III Bataillon til Lagnicourt. Den af arbejdsbataljoner og civile entreprenører udbyggede Siegfried-Stilling, der snart skulle indtages, måtte hurtigst muligt gøres færdig. Det var påfaldende, at der langs veje og i landsbyer var opsat mange skøringsskærme. Her lå lå færdige skyttegrave med brede hindringer. På nogle få uinteressante steder var der imidlertid stadig meget ufærdig og uhensigtsmæssig, blandt andet store udgravninger til betondækninger, der endnu i lang tid ikke kunne gøres færdige.

Vore bataljoner arbejdede primært på dækningsanlæg og på hindringer. Den meget gode uddannelse i skansning og arbejdstjeneste, det korrekte tilsyn og inddeling viste sig heri, at de daglige arbejdsopgaver på langt kortere tid var udført, end forudset.

XI. Kampe i Siegfried-Stillingen

Den allerede flere gange nævnte Siegfried-Stilling, dette storslåede, strategiske forsvarsværk, gik i den generelle linje fra Arras – St. Quentin til Aisne i området øst for Soissons. Det primære sigte med det engelsk-franske gennembrudsslag i 1917 var omslutnings angreb mod begge fløje af Siegfried-Stillingen. Vores Hærløse ville ødelægge fjendens planer derved, at den store tilbagetrækning til Siegfried-Stillingen skulle gennemføres på et tidspunkt, hvor fjendens forberedelser til storangreb nærmede sig sin afslutning. Det drejede sig om at vinde tid for mest muligt at kunne gøre det endnu ufærdige arbejde på den nye stilling mest mulig færdig, at gøre fjendens fremrykning til den nye linje mest mulig vanskelig og at afslutte ”Albrich” arbejderne.

Samtidig med tilbagelægningen af fronten skulle området mellem den hidtidige stilling og Siegfried-Stillingen forvandles til en militær ørken, sin fjenden kun langsomt kunne passere, havde svært ved at anvende og som gennemtvang en omgruppering af hans styrker. Alle forholdsregler til ødelæggelse af beboelser, dækningsgrønt, brønde, veje, skove og vandløb blev omhyggeligt forberedt, og blev planmæssigt gennemført i takt med vores tilbagetrækning. Alle vejkryds blev undermineret, alt endnu brugbart krigsmateriel bragt tilbage, jernbane demonteret. Kodeordet for hele denne aktivitet var ”Albricht”, og de enkelte planlagte ødelæggelsesdage ”Albrichttage”. Allerede fra midten af februar havde forberedelserne været i gang.

Efter afløsning den **7. og 8. marts 1917** af I.R. 94 (38. Infanterie-Division) blev Regimentet indsat foran Siegfried-Stillingen i Afsnit C. I. Bataillon kom i forreste linje, II. Bataillon i beredskabsstilling ved Achiet-le-Grand, hvor også Regimentsstaben blev placeret. III. Bataillon forblev i Lagnicourt og arbejdede videre i Siegfried befæstningen.

Generelt var den fjendtlige artilleri aktivitet i starten ringe, og også infanteriet forholdt sig roligt. Snart betød den almindelige situation imidlertid, at den hidtidige stivnede stillingskrig igen kom en smule i bevægelse. Det var for alle svært, at overgive fjenden den jord, hvor så mange kammerater havde blødt, men man gjorde i bevidstheden om, at man herunder havde tilføjet ham svære tab.

Den **10. marts 1917** begyndte en heftig artilleriild mod afsnittet og mod Achiet-le-Petit. I løbet af natten skulle den fremspringende sydlige del planmæssigt rømmes, de opgivne stillinger gøres uanvendeligt ved at fylde dem med pigtråd og ved at sprænge dækningsanlæg. Den **13. marts** sonderende fjenden frem med stærke kræfter. Så åbnede et skjult M.G. pludseligt ild, og herefter spredte, i terrænet placerede grupper, overraskende ilden. Ramt af store tab, fulgte fjenden kun forsigtig og tøvende efter.

Under kampene i forterret dette dag udmærkede sig i sær Lieutenant d.R. Nolte, 1. Kompanie, der tog 5 englændere til fange og erobrede et Lewis-gevær. Vizefeldwebel Freese, 4. Kompanie indbragte 8 englændere. Med denne offensive holdning fra vores patruljer, manglen på gode skyttegrave, vores generelt godt liggende artilleriild, vovede fjenden sig generelt ikke nærmere end 1000-1200 meter fra vores linje. Vores 3. Kompanie havde opdaget to fjendtlige delinger. Lt.d.R. Petri Jensen angreb den med stor dygtighed, fordrev fjenden, som efterlod 10 døde, og erobrede et M.G.. Vizefeldwebel Klingler beviste ved denne lejlighed stor dygtighed.

Den **16. marts 1917** var der befalet for den endegyldige tilbagetrækning til Siegfried-Stillingen. De vigtigste punkter i denne befaling om omgrupperingen lød (i uddrag):

”Sikringen af Divisionens tilbagemarch overtager føreren af bagtroppen, Major Thümmel. Hovedstyrken besætter bagtroppstillingen Erviller-Behegnes. Den bageste styrke føres af Hauptmann Simon. Desuden:

1. Hvilebataljon (III/85) besætter 16. marts kl. 0800 bagtrop stillingen.
2. Beredskabsbataljon – II/85 (minis 6. Kompanie) besætter R 1 stillingen. Regimenternes beredskabsbataljoner marcherer 16. marts Kl. 2000 i beredskab bag den første bagtrop stilling. Kommando over alle tre bataljoner: Major Seyfert in Mory.
3. Den 16. marts kl. 2100 går stillingsbataljonerne (herunder I/85) i R 1 stillingen tilbage fra forreste linje med undtagelse af Afdeling Simon, og besætter landsbykvarter i Lagnicourt.
6. Kompanie og 1 Deling, 2. M.G.K./I.R. 85 tilgår Afdeling Simon, der i første omgang besætter en optagestilling ved Gomiécourt for de tilbageblevne officers-patruljer”.

Tre officerspatruljer fra hver Regiment, hver på 1 officer, 3 gruppefører og 24 udvalgte folk, blev i føling med fjenden. De skjulte starten på tilbagerykningen, ved at afgive infanteriild fra den forreste grav, og afskød, som normalt om natten, lyskugler. Bataljonerne frigjorde sig ubemærket fra fjenden. For hen på formiddagen sonderede englænderne med svage patruljer frem mod R 1 stillingen og Achiet-le-Petit. Omkring middagstid

fulgte større enheder, foran hvilke officerspatruljerne langsomt faldt tilbage. Om aftenen den **17. marts 1917** og den efterfølgende nat marcherede bataljonerne til en mellemfaldende bivouak ved Beralle.

Tilbagetrækningen den **15. og 17. marts** var en grusomt, skønt syn. Overalt, hvor man kikke, var himlen rød fra de brændende landsbyer. Kolonnerne selv bevægede sig af de ødelagte veje, forbi enorme kratere fra vejsprængningerne, gennem de flammende landsbyer. Over markerne lå en tyk røg, de utallige dæmpede brag fra sprængningerne fyldte luften. I erkendelsen af den succesfulde, frivillige tilbagetrækning, opstod ingen trist stemning. Tabene havde ikke været store. Under en vejsprængning blev Leutnant d.R. Tietze dødeligt såret. Herudover havde Regimentet fem døde og 23 sårede.

Den **19. marts** nåede bataljonerne landsbykvarterer nordvest for Cambrai: Fressain (Regimentsstab og I. Bataillon), Marcq (II. Bataillon), Masnes-au-Bac (III. Bataillon). To dage senere blev de endelige kvarterer ved Denain nået efter fodmarch. Regimentsstab i Roelux, I. Bataillon i Roeluz, II. Bataillon i Abscon og III. Bataillon i Escaudain.

Enorme slaggebunker mindede om, at det var et industriområde. Landsbyerne var trøstesløse. Kedelige og hæsligt byggede, små murstenshuse med oftest kun et vindue mod gaden, de andre mod møddingen eller mod bagsiden af nabohuset, kun få eller slet ingen have og dårligt et træ. De blomsterløse kirkegårde med deres tunge, klodsede stenpladser efterlod samme følelse af tristhed og hæslighed. Kompagnierne begyndte i første omgang som tjeneste kropslig pleje og istandsættelse af udrustning og beklædning. Så begyndte atter engang den planmæssige uddannelse. Vejret var dårligt. Snebyger vekslede med regn, og først senere blev det bedre. Den **17. marts** tog Regimentsstab til Denain, I. og II. Bataillon til Louches. Hauptmann Koch, der igen var vendt tilbage fra Divisionen, fik overdraget kommandoen over I. Bataillon.

Officererne modtog mange bidrag til deres videre uddannelse ved foredrag hos Divisionen, og gennem lærerig deltagelse i kurser for højere troppførere, de blev afholdt i Valenciennes.

XII. Forårsslaget ved Arras

Efter den planmæssige tilbagetrækning af de tyske tropper til Siegfried-Stillingen, stod de allierede foran en ny beslutning. Englændernes måtte forskydes mod nord, og det i begyndelsen planlagte sekundære angreb nord for Arras, ændres til den store primære offensiv. Det engelske storangreb begyndte den **9. april 1917** på en frontbredde på 30 km. Franskmandene startede deres angreb i linjen Reims-Soissons den 16. og 17. april.

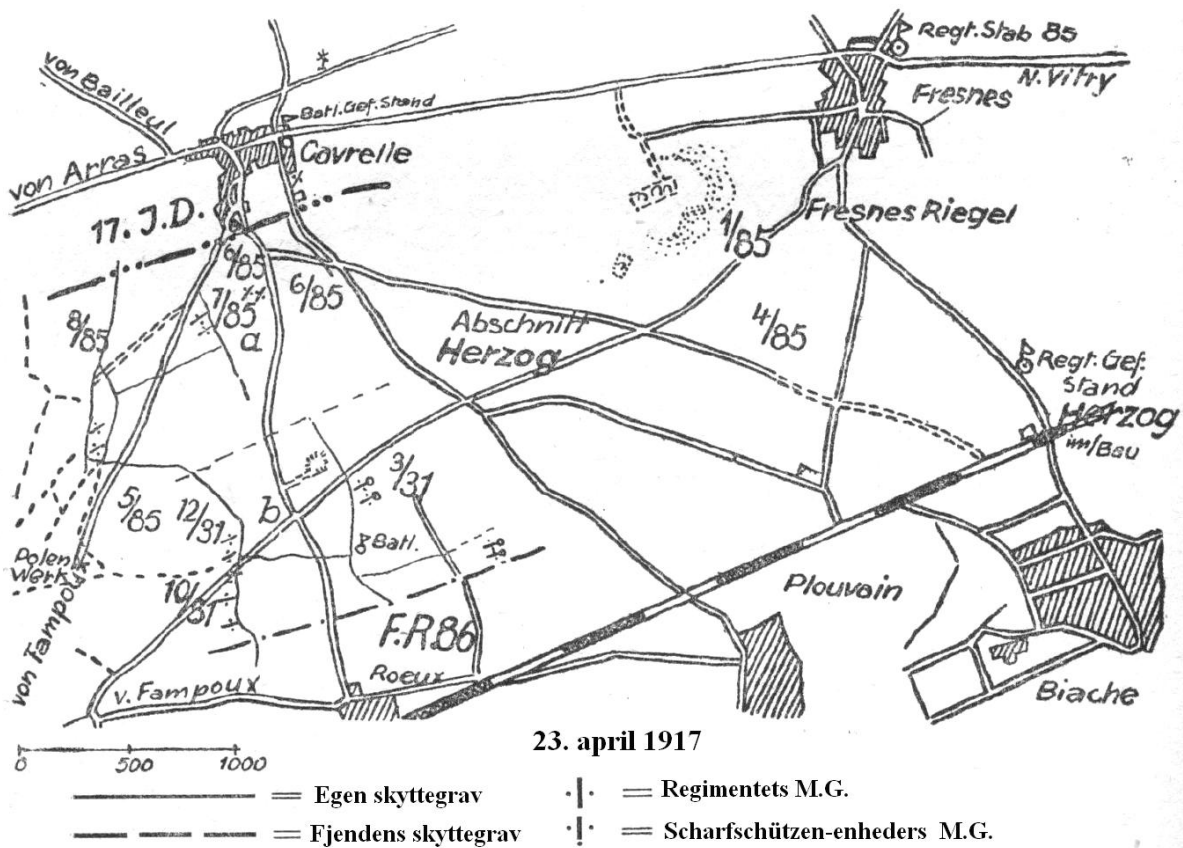
Allerede i anden halvdel af marts kunne man i og bag den engelske front mellem Lens og Arras se tegn på forberedelser til et storangreb. Artilleribeskydningen øgedes specielt i afsnittet Souchez – Tilley, der, hvor Siegfried-Stillingen udmunder i den første tyske stilling (nordvest for Tilley). Her lå uden tvivl et særligt svagt punkt i forsvaret. Næsten daglig stødte engelske opklaringspatruljer frem.

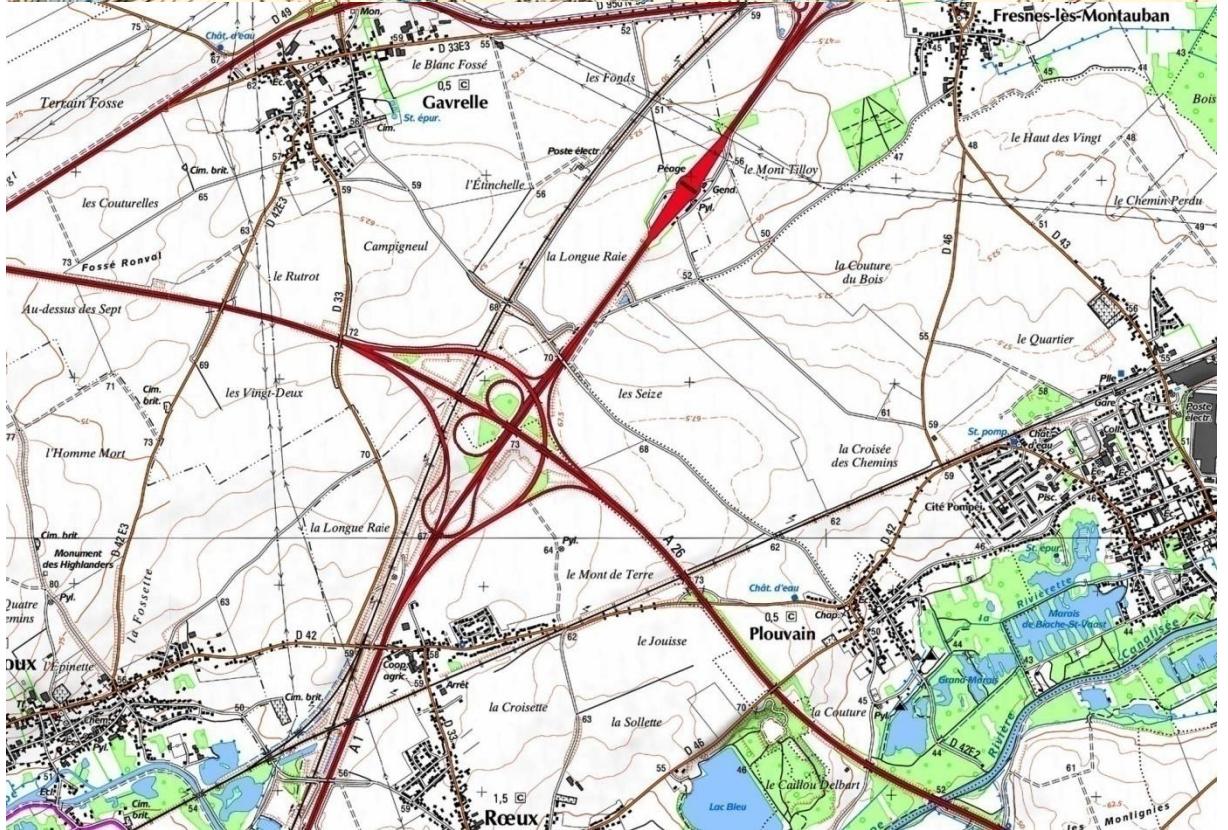
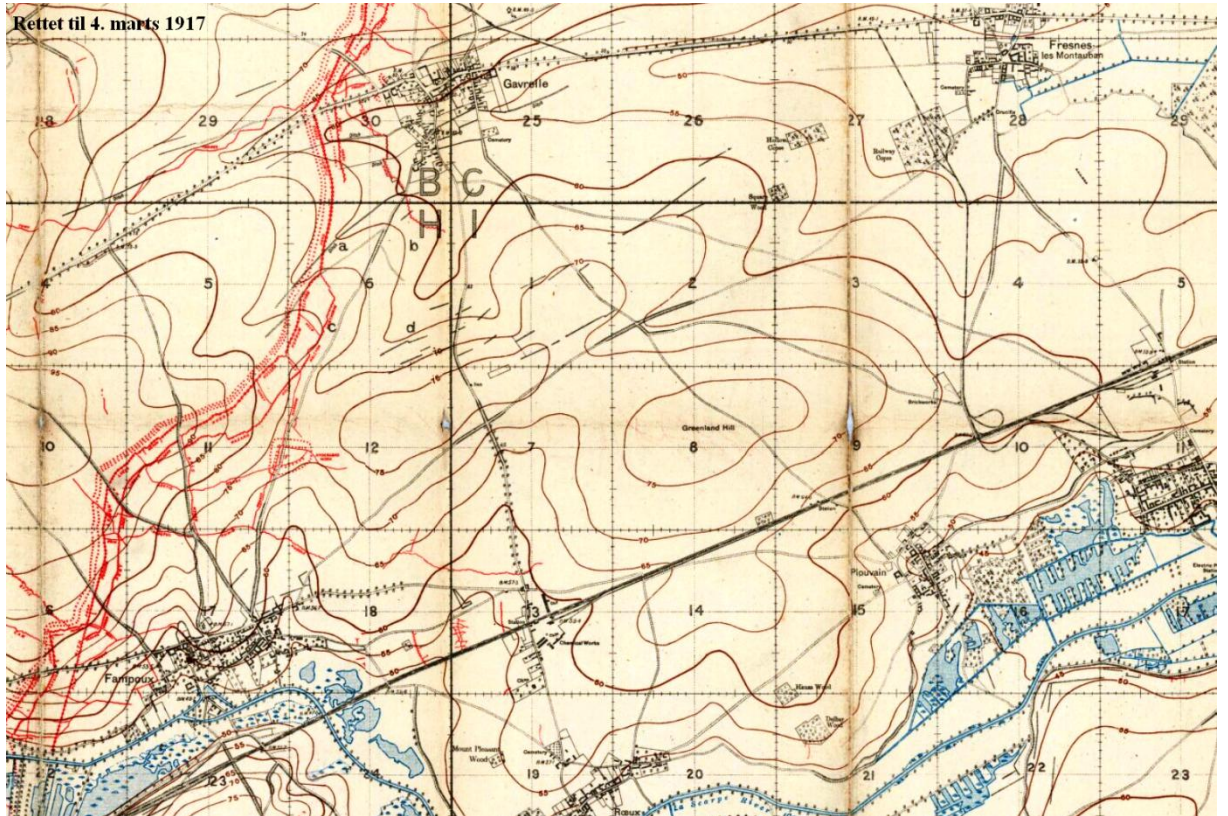
Da vi først gav efter for det fjendtlige pres om natten **6./7. april**, hvor vi trak vore forreste enheder tilbage til Siegfried-Stillingen, lykkedes det ikke fjenden at etablerer en sammenhængende angrebsfront mellem Quéant og Lens. Derfor blev hovedangrebet forventet på strækningen Neuville-Vitasse (syd for Tilloy) – Lens.

Fra begyndelsen af april tydede en yderligere øgning af det engelske artilleri på, at batterierne på dette front-afsnit var blevet forøget. Vore batterier blev bekæmpet dag og nat, veje og indkvarteringer i de bagved liggende området i op til 15 km dybde, blev beskudt. Efter kort tid var gravene skudt sammen og den forreste stilling forvandlet til et månelandskab. Vore tab i mennesker og artilleri øgedes hele tiden.

Om natten den **8./9. april** indhyllede gasgranater, blandt med brisantgranater vore batteristillinger med deres giftige skyder, Langs fronten lå trommeilden og så kom fra de engelske grave den gule flodbølge af Kong Georgs hær, der tæt bag et forhæng af stål og ild, langsomt rykkede frem mod de ødelagte tyske stillinger. Forårsslaget ved Arras var begyndt.

Det lykkedes fjenden, der havde ledsaget angrebet med talrige kampvogne, på fronten Neuville-Vitasse – Souchez næsten overalt at indtage den første stilling. Syd for Escaut overløb de 1. og 2. stilling, endda på steder også den 3. stilling, men kun, hvor den lå tæt på anden linje. Frem til 10. april var de trængt frem til linjen Givenchy – Vimy – Bailleul – Rouex – Monchy – Rosacourt – Heninel, altså indtil 6 km. Forsvaret lå for det meste i åbent terræn.

Efter dagen i forvejen at være trukket frem til Flines (nordøst for Douai), forskød Regimentets bataljoner Påske Mandag (9. april) til Douai, hvortil de ankom omkring kl. 14. Regimentsstaben var i forvejen søgt frem til 14. Bayrischen Infanterie-Division i Brebiers. Situationen var alvorlig. Kl. 1640 blev følgende befaling fra Divisionen modtaget (uddrag):

1. 14. bayr. Infanterie-Division kæmper på bakkerne ved Point du Jour med ordre til, for enhver pris at fastholde disse.
2. I.R. 85 og II/F.A.R. 45 (fører kommandør I.R. 85) vil hurtigst muligt sætte i march over Fresnes i retning Gavrelle. De stiller sig ved besættelsen af tredje stilling vest for Gavrelle sig til disposition for 14. bayr. Inf.Div.
3. Til fremskyndelse af forskydning af dele af Regimentet står Kraftwagen-Kolonne 555 til disposition.
4. Store bagage forbliver i Douai.

Marchen på de opkørte og med tropper og kolonner overbelastede veje gik kun langsomt frem. Regimentsstaben nåede kl. 19 frem til Fresnes-les-Montauban og 8. bayr. Infanterie-Brigade. Her fik de følgende informationer: ”Fjenden ligger på højderne vest for Fampoux i 3. stilling. I.R. 31 er indsat til angreb fra Fresnes i retning af Fampoux”.

Efter midnat kæmpede II. og III. Bataillon sig fra Fresnes videre mod Gavrelle, hvor de stillede sig parat med front mod vest. II. Bataillon i hulvejen på vejen Gavrelle-Oppy, III. Bataillon i hulvejen Gavrelle-Plouvain. ”Spaderne frem! Skansning! Inden det bliver lyst må graven være færdig”. På den måde opstod i hulvejen en anden forsvarslinje med tilbagebuede flanker, besat med M.G. Skillelinje mellem bataljonerne var vejen mellem Gavrelle og St.Laurent. Officerspatruljer rykkede frem for at opklare mod de fjendtlige stillinger, og fik etableret forbindelse til 17. Infanterie-Division og I.R. 31. En ond nat! De allerede udmattede soldater efter den lange march, arbejdede uden beskyttelse i regn, kulde og artilleriild.

I. Bataillon og Infanterie-Pionier-Kompanie (Leutnant d.R. Bonn) indrettede kanten af Fresnes til forsvar. De var i Brigade reserve. Kampbagagen forblev i Vitry.

Den følgende dag bragte yderligere klarhed over fjenden. De var ved at grave sig ned ved Point du Jour, og havde besat den tidligere 2. stilling, ”Polenwerk” og Fampoux. I øvrigt bidrog kommandoforvirringen med de mange stabe ikke til, at hæve troppernes følelse af en sikker kampføring.

To Kompanie fra III. Bataillon lukkede i forreste linje et hul mellem bayr. I.R. 4 og I.R. 31, mens 11. Kompanie i løbet af natten bjærgede to lette felthaubitser, der var blevet efterladt 1000 meter foran fronten tæt på fjenden.

I. Bataillon, der var trukket ud til den venstre flanke, deltog den **11. april** med nogle kompagnierne i et succesfuldt modangreb med I.R. 31. 2. Kompanie under Leutnant d.R. Normann erobrede et engelsk maskingevær og bragte efterladte tyske med tilbage.

Efter af resterne af den bayerske division og dens stabe var trukket ud, blev kommandoforholdene mere gennemsigtig. Den højre regimentsgrænse var vejen Gravrelle – St. Laurent, til venstre var forbindelse til I.R. 31. III. Bataillon besatte forreste, II. Bataillon anden linje. Den havde to kompagnier langs vejen Gavrelle – Roeux og de to øvrige i hulvejen Gavrelle – Plouvain. I. Bataillon forblev i Fresnes. Herved var den nødvendige dybde opnået.

Fjenden var meget aktiv. Små og større patruljer sonderede fremefter. Den **12. april** afviste 12. Kompanie under Leutnant Wallis et kraftigt håndgranatangreb. Det lykkedes efterhånden modstanderen at bringe sin linje fremad. På enkelte steder lå den kun 100 meter fra vores forreste grav.

Den følgende tid bragte endnu flere afløsninger og forskydninger, hvilket yderligere udmattede og irriterede tropperne. Endeligt kom der ro og klarhed over besættelsen af stillingen. Regimentsafsnittet fik betegnelsen ”Herzog” med Underafsnit ”a” og ”2B2”. Bataljonernes kommandostationer lå i første omgang i Gavrelle, mens reservebataljonen som afsnitsreserve havde to kompagnier i Fresnes og resten i Fresnes-Riegel.

Som altid i perioder med hårde kampe gav det mange sorger for førerne, at forsyne de dårligt placerede og spredte tropper med tilstrækkelig og regelmæssig varm forplejning. Så vidt det var muligt kørte feltkøkkener frem hver nat. På forud aftalte steder ankom så efter en udmattende tur mad afhenterne, våde og plørede, som herefter med den tunge last glidende og snublende måtte tilbage gennem det uvejsomme kraterlandskab. Maden var igen kold, når det endeligt nåede frem til de sultne kamptropper, som sad sammenpresset i de få dækninger eller i et jordhul, dækket med en teltbane.

Den fjendtlige artilleriild slog ofte helt overraskende og med stor kraft ned, og forårsagede betydelige tab. Lykkeligvis stod tropperne ikke som langs Somme, værgeløst udleveret under den lammende indflydelse af talrige fjendtlige fly. Kampeskadrille von Richthofen holdt dem i skak.

Med sædvanlig handlekraft gik Regimentet i gang med at etablere en forsvarsmæssig stilling, så godt de vanskelige forhold nu engang gjorde det muligt. I første omgang drejede det sig om at forbinde de enkelte, usammenhængende grave, der planløst var opstået under kampene, til kun to gennemgående forsvarslinjer. I det mindste måtte der anlægges en forbindelsesgrav for at muliggøre den nødvendige trafik.

Særlige konstruktionsofficerer ledede ansvarsfuldt anlæggelsen af alle linjer og spærrestillinger. Hauptmann Schlueter opstillede indenfor Brigaden omhyggeligt maskingeværene. I stedet for Hauptmann von Engelström, som var forsat til en Landwehr Division, overtog Leutnant Müller ansvaret som Regiments adjutant. Stabsarzt d.R. Dr. Baumann havde siden februar været Regimentslæge.

Den **23. og 24. april 1917** var virkelige storkamp dage.

Den 23. april om morgenen lå i Afsnit "a" 8. Kompanie (Lt.d.R. Langemann) og 5. Kompanie (Lt.d.R. Leine) i første linje, mens 7. Kompanie (Lt.d.R. Rohwer) lå i anden linje og 6. Kompanie (Lt.d.R. Mainke) i Gavrelle-Riegel.

I. Bataillon der i de tidlige morgentimer af blevet afløst i Underafsnit "b" af III/31, havde besat Fresnes-Riegel med 1. og 4. Kompanie, mens 2. og 3. Kompanie var under tilbage march til Vitry. III. Bataillon, der om natten havde skanset på en mellemliggende feltbefæstning, rykkede den **23. april** kl. 0530 til Douai, hvor de under kampdagene forblev som korpsreserve under Gruppe Vimy.

Underafsnit "b" i Afsnit Herzog var om natten 22./23. april blevet besat af III/31, der var underlagt kommandøren for I.R. 85.

Kl. 0600 begyndte på én gang en præcist placeret engelsk trommeild af alle kalibre med talrige fosforgranater og miner, som øjeblikkeligt ødelagde alle telefonforbindelser. Ingen meldinger kunne nå igennem bagud. Først omkring kl. 0830 kunne der samles et billede af, at fjenden på venstre fløj af 17. Infanterie-Division var trængt igennem og ind i Gavrelle, og at II. Bataillon derved var blevet rullet op i flanke og ryg. En stor del af bataljonen var enten døde, overløbet og taget til fange.

De få undslupne beretter om denne kamp:

"Kl. 0630 blev den tunge engelske trommeild, der havde ligget over den forreste linje, lagt tilbage. Samtidig angreb infanteriet i flere tætte bølger med efterfølgende kolonner. De slap ind under vores spærreild. Vi mødte fjenden med geværild og håndgranater. Han flygtede tilbage og samlede sig i en lille sænkning mens forstærkninger dukkede op. Han angreb igen i tætte bølger, blev igen afvist. Så forsøgte mindre gruppe på 6-20 mand at arbejde sig frem, men vores velsigtede ild drev dem tilbage. Stemningen blandt tropperne var udmærket på grund af disse forsvars succeser. Så krøb Unteroffizier Gozomba fra 8. Kompanie flere gange frem med nogle få folk fra granathul til granathul, og angreb fremskudte dele af fjenden. Vores tab var store. Leutnant Par-now overtog 5. Kompanie efter den sårede Lt.d.R. Leine.

Så bragede engelske håndgranater i flanke og ryg. Lt.d.R. Weidemann (8. Kompanie) afspærrede graven. Samtidig angreb fjenden fra front. Tabene steg og håndgranaterne var ved at slippe op. "Hent nye ved 6. og 7. Kompanie!" Gennem os og krudtrøg sneg nogle folk sig bagud. Kun døde viste det sted, hvor venstre fløjgruppe af 7. Kompanie havde befundet sig. Pludseligt dukkede englændere op langs hele kompagniet linje. Fra Gavrelle var vores anden linje blevet rullet op. Kamplarmen blev svagere og svagere langs fronten, hele tiden blev der længere mellem de eksploderende håndgranater – 5. og 8. Kompanie var færdige efter heltmodigt forsvar – døde, sårede, taget til fange.

Også 6. Kompanie faldt som offer for flankeangrebet fra Gavrelle. Gennem maskingeværild fra flanke og ryg havde de næsten frygtelige tab. Det sidste anvendelige M.G. blev betjent af Unteroffizier Pagels. Som englænderne trængte ind i Gavrelle, var to grupper fra 6. Kompanie under Lt.d.R. Glauch placeret i landsbyens katakombe. Her holdt de sig gemt. Først efter 22 timer lykkedes det alene Glauch i natten at snige sig tilbage gennem de engelske linjer".

Så langt II. Bataillons skæbne

I Afsnit "b" måtte III/31 falde tilbage under betydelige tab. Hauptmann d.R. Simonsen, bataljonsføreren, faldt. Modangreb med dele af I. og II/31 kunne på grund af den kraftige ild ikke opnå tilstrækkelig succes.

Kl. 1230 nærmede sig lange skyttelinjer af Grenadier-Regiment 89 og I.R. 28 sig landsbyerne Roeux og Gavrelle. Så landede de fjendtlige granater i rækkerne og lagde en spærreild foran landsbyerne, som ikke kunne gennemskrides. Forgæves forsøgte de tapre tropper at arbejde sig frem. Gavrelle blev på fjendens hænder.

Om eftermiddagen inddelte Major Thümmel på ny Afsnit Herzog. Underafsnit Nord blev overtaget af Leutnant von Wiek med dele af I.R. 31, mens Underafsnit Syd blev forsvaret af Leutnant Riemer med omkring 100 geværer fra dele af 7/31, 12/89 et stormkompagni fra Divisionen og 3/85.

Hvad var der blevet af I/85? Som allerede nævnt blev den afløste bataljon om morgenen på angrebsdagen overrasket af ildforberedelsen. 1. Kompanie (Lt.d.R. Hering) og 4. Kompanie (Lt.d.R. Feldvoss) med dele af 1. M.G.-Kompanie (Lt.d.R. Petersen) måtte rømme den netop indtagne Fresnes-Riegel på grund af den voldsomme beskydning. De veg ud fremad og forstærkede I. og III/31, i hvis kampe de deltog. 3. Kompanie på march mod Vitry blev forsprængt af flere fuldtræffere. En deling besatte Gavrelle-Riegel, en anden sluttede sig til Sturm-Kompanie Riemer, en næde Vitry, hvor også et andet kompagni og bataljonsstaben befandt sig. Lt.d.R. Rewe overtog kommandoen over det sammensatte kompagni, rykkede på ordre fra Brigade til Biache, og angreb syd for banedæmningen banegården i Roeux sammen med et kompagni fra F.R. 86 og et pioner-kompagni. Angrebet gik i starten godt frem, og rev dele af I.R. 161 med frem. Så blev de de stormende ramt af en ødelæggende infanteri- og M.G. ild fra ruinerne af Roeux. Ramt af det fjendtlige artilleri og utilstrækkeligt støttet, kunne angrebet ikke lykkes. En granat ramte ned i bataljonsstaben og dræbte eller sårede officerer og mandskab. Leutnant Reuter (Adolf) mistede et øje på grund af et sprængstykke.

Tilbage til dagens videre hændelser i Afsnit Herzog.

Det var ikke muligt for de fuldstændigt udmattede tropper at gennemføre nye opgaver. Natten satte desuden de fuldstændigt sammenblandede enheder i en meget vanskelig kamp- og kommando situation. Friske enheder fra 208. Infanterie-Division blev indsat, og gjorde klar til modangreb langs linjen Fresnes-Biaches.

Om eftermiddagen den **24. april** samlede sig de fuldstændig udmattede rester af 36. Infanterie-Brigade i Vitry. Resterne af I. og II. Bataillon gik i kvarter i Brebières. Major Thümmel overdrog kommandoen over afsnittet til kommandøren for I.R. 28.

Forårsslaget ved Arras havde den 23. og 24. april kostet Regimentet af de kun to involverede bataljoner 6 faldne officerer, 9 sårede og 10 fangne. Af mandskab kostede det 82 døde, 236 sårede og 431 savnede. Et stort antal af de savnede må anses for at være faldne.

Ydermere havde gasgranater midlertidigt sat mange folk ud af spillet.

Endnu engang ”Hjelm af!” for de faldne kammerater, der blev tilbage på slagmarken og på kirkegården i Brebières. Så gik til til banegårdene i Sin-le-Noble og Montigny, hvorfra Regimentet blev transporteret til II. Armee i området ved Cambrai. Den **26. april 1917** rykkede tropperne ind i kvarter: Staben i Estourmel, I. Bataillon i Estourmel og Wambaix, II. Bataillon i Catternières, III. Bataillon i Caudry.

Gode kvarterer, ro og renlighed var strengt nødvendig for alle. Transporter af erstatningspersonel fyldte de stærkt svækkede enheder op. Den **2. maj 1917** udtalte hærgruppens øverstkommanderende, Hans Kongelige Højhed Kronprinz Rupprecht af Bayern sin tak til Arraskrigrerne for deres enestående indsats under en parade på vejen Beauvois – Cambrai.

Generaloberst von Falkenhausen havde sendt følgende skrivelse til Generalkommandoet:

Begge Divisioner fra den kamprøvede, og fra Somme-slaget med ære kendte IX A.K., har fra den 10. april på slagmarken under det anden store aprilslag ved Arras, været underlagt 6. Armee, hvor de med velberåd hu blev indsat på et afgørende sted.

I deres sædvanlige fortræffelige, har de forsvaret deres skind, og gennem modangreb gjort det muligt, at de oprindelige stillinger ved kampens afslutning, næsten overalt igen var indtaget. De tapre kæmper fra Moulin-sous-Touvent, fra Champagne, fra Barleux, Belloy, Estrées og Ancre dalen udtaler jeg, for de nye svære svære timers beviste troskab og tapperhed, min varmeste tak. Meklenburgs, Holsteins og Hanseaternes sønner har for deres hjemstavn højt klingende navne vundet et nyt æresblad. De kan være sikre på den varmeste anerkendelse fra 6. Armees overkommando”.

XIII. Kampe i Siegfried-Stilling

Den **6. maj 1917** var Regimentet allerede igen på march mod vest, for foran Cambrai at afløse Infanterie-Regiment 457 (236. Infanterie-Regiment. III. Bataillon kom i forreste linje, II. i beredskab, I/85 med Infanterie-Pionier-Kompanie forblev som bataljonsreserve i Rumilly.

Den nu besatte del af Siegfried-Stillingen var meget uens udbygget. Ved siden af færdige skyttegrave med godt dækningsanlæg og stærke hindringer lå halvfærdige med kun påbegyndte tunneler. Bedst udbygget var K I graven. Af forbindelsesgrave eksisterede kun få.

Regimentskommandøren, der havde fået ansvaret for at lede udbygningen af stillingen sydvest for Scheldekanalen, opstillede følgende arbejdsplan (uddrag):

”Fuldstændig udbygning af tre kamplinjer med tilstrækkelig antal forbindelsesgrave, indbygningen af talrige maskingeværstillinger med dækningsanlæg og etablering af hindringer i mellemterrænet. Anlæg af brohoveder ved Marcoing og ved sluser og dæmninger over kanalen”.

En forpost skærm – langt fremlagt – sikrede den egentlige stilling; mod opklaringsfremstød skulle besætningen holde fast, ved masseangreb vige ud. Den enkelte feltvagt skulle efterhånden forbindes med en gennemgående, med hindringer forsynet, grav.

Regimentets stilling fik efter flere forskydninger betegnelsen R.III. En bataljon besatte hver af underafsnitene Nord og Syd, mens en lå i ro i den endnu intakte Rumilly. I R II lå I.R. 31 og længere til højre I.R., hvis linje omfattede Havrincourt Chateau. Til venstre sprang Vacquerie stillingen, besat af en bataljon fra 22. Reserve-Division. Denne division tilhørte Gruppe Cambrai (Generalkommando IX A.K. under Generalleutnant v. Detinger). Divisionestaben havde kvarter i Cambrai, brigaden i Rumilly.

Fjenden havde det i det ødelagte terræn svært, han lagde fra ruinerne af den ødelagte Villers-Plouich feltvagter og poster frem mod vore stillinger og gravede større og mindre stykker skyttegrav, foran hvilke han udlagde pigtrådshindringer.

Daglig regnede de engelske granater ned, oftest som ”morgen- og aften hilsen”, og søgte primært lønnende mål i forpostgraven, i baglandet, i Kieler sænkningen og i hulvejen. Regimentet var imidlertid vandt til noget helt andet, så for det meste nød man den behagelige ro i det varme vejr. Hvem husker ikke de dejlige sommermorgener i stillingen, de lune aftener på torvet i Rumilly, hvor Regimentsmusikken spillede, sejlturene på Schelde-Kanalen, de mange herlige skovjordbær i underskoven i den nærliggende Couillet skov?

Om natten **25./26. maj 1917** trængte Lt.d.R. Staak med 20 frivillige fra I. Bataillon efter en kort ildforberedelse fra Artilleriet ind i den fjendtlige grav langs vejen Marcoing – Villers-Plouich. En håndgranatsalve dræbte 8-10 englændere i den første grav, de øvrige flygtede. Angrebet fortsatte til anden grav. Her fangede den langt foran løbende Gefreiter Pöpke, 4. Kompanie, en flygtede englænder og tvang ham med tilbage. Her vendte hele patruljen om og vendte sikkert tilbage til egen stilling med et erobret M.G. Leutnant d.R. Staak og Gefreiter Pöpke modtog Jernkorsets 1. klasse.

Andre viste sig som ivrige, succesfulde patruljefolk: Lt.d.R. Henning, som angreb opmarch stillingen til et fjendtligt angreb, Unteroffizier Lubner, 7. Kompanie, Fahnenjunker Schmidt og Unteroffizier Wolter, 9. Kompanie, Vizefeldwebel Sachau, 11. Kompanie, Unteroffizier Wede, 10. Komp., Fahnenjunker Troje, 4. Kompanie. Vi var herre over ingenmandsland.

Hauptmann Wegehaupt blev forsat til 5. Garde-Regiment. Kommandoen over III. Bataillon blev overtaget af Hauptmann Haeseler.

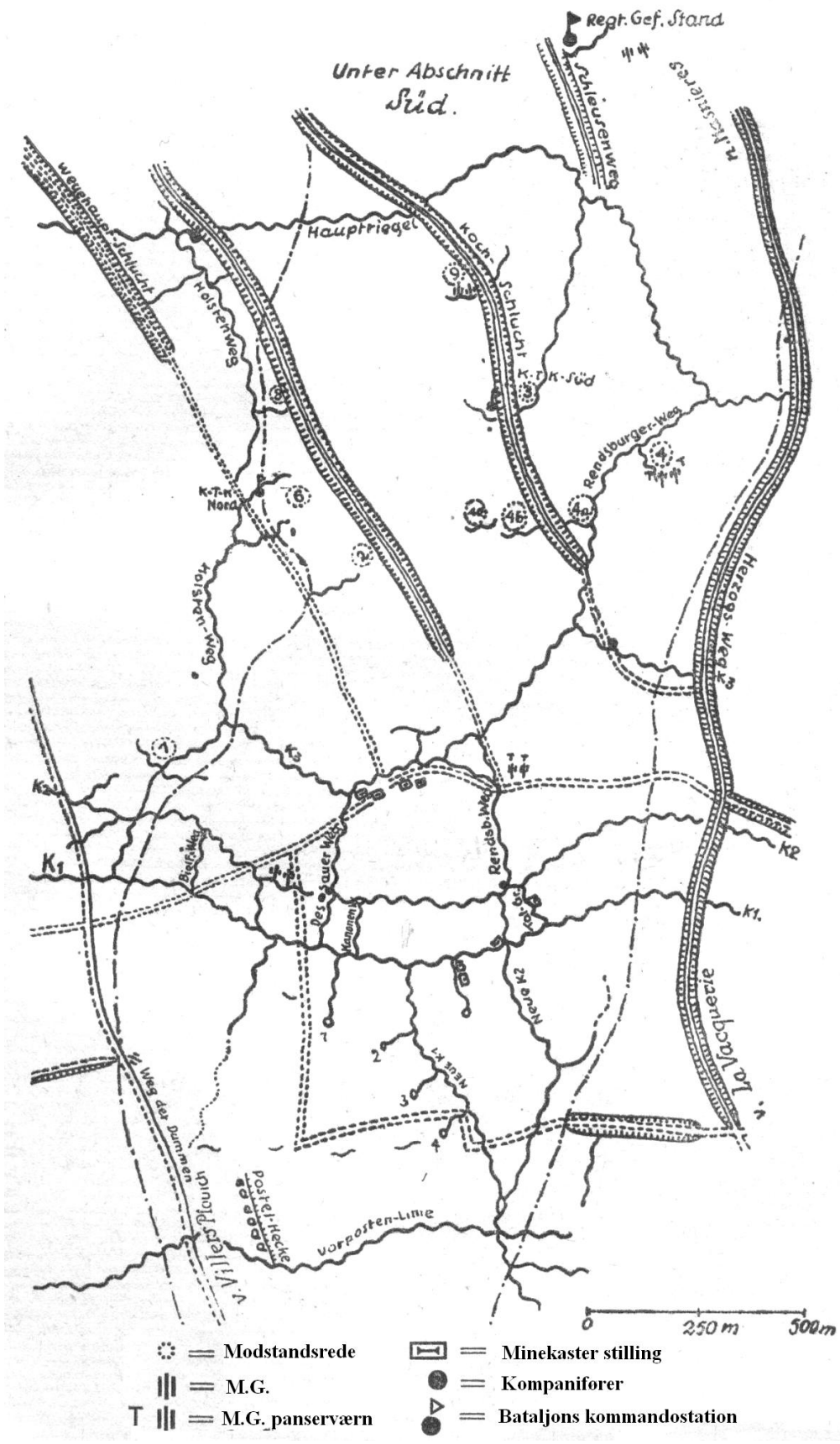
Hver bataljon opstillede mod slutningen af maj egen minekaster-sektioner på 4 minekastere. Sektionsførerne blev Leutnant Glauch, Wichard og Werner.

Natten mellem **17. og 18. juni 1917** stødte Vizefeldwebel Klugmann og 14 mand fra 4. Kompanie frem indtil den tredje fjendtlige grav og tog under håndgranatkamp tre englændere til fange. På vejen tilbage blev enheden afskåret af en stærk fjendtlig enhed. Under den natlige kamp undslap fangerne.

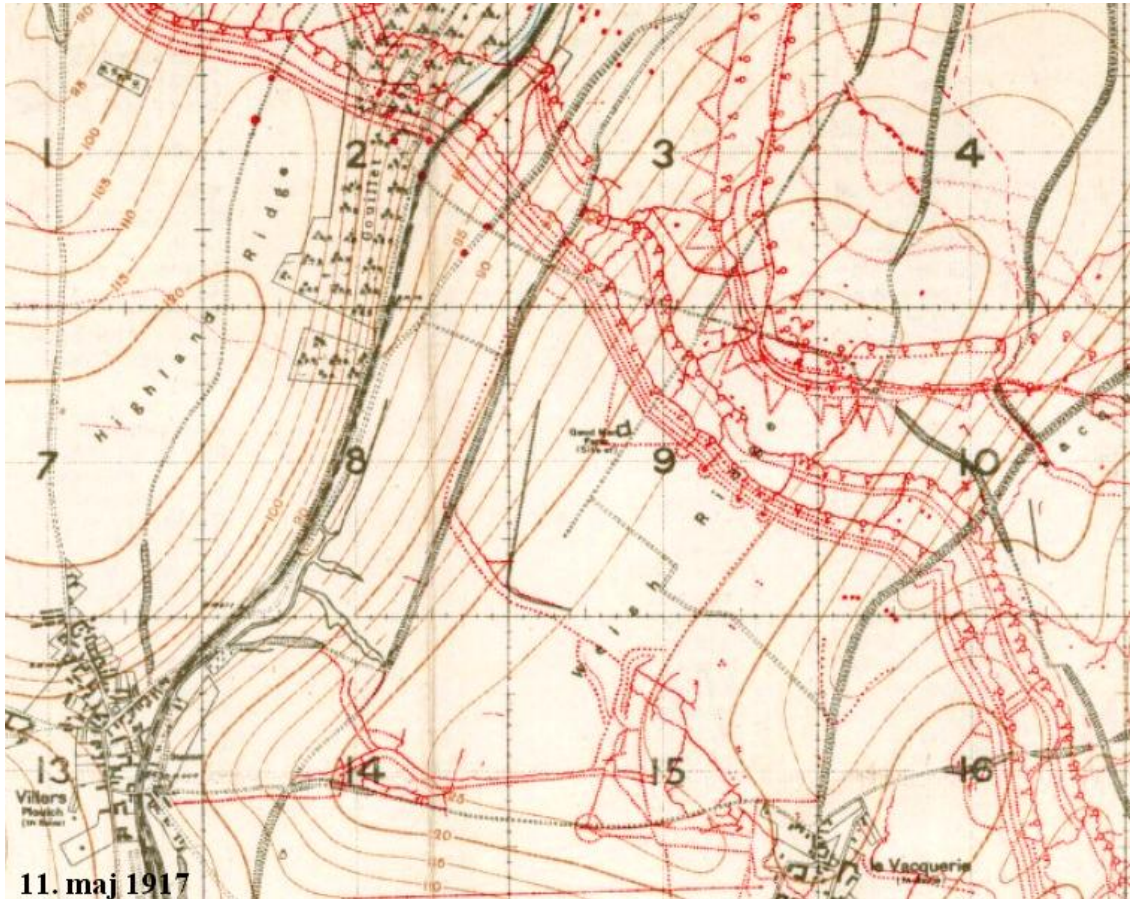
Større held havde Offiziersstellvertreter Schröder og den utrættelige patruljegænger Unteroffizier Lubner, der den **25. juni 1917** indbragte to fangne englændere. To måneder senere kostede en granat livet for Lubner.

Også fjenden angreb vores fremskudte poster, der ofte med list eller vold blev overfaldet.

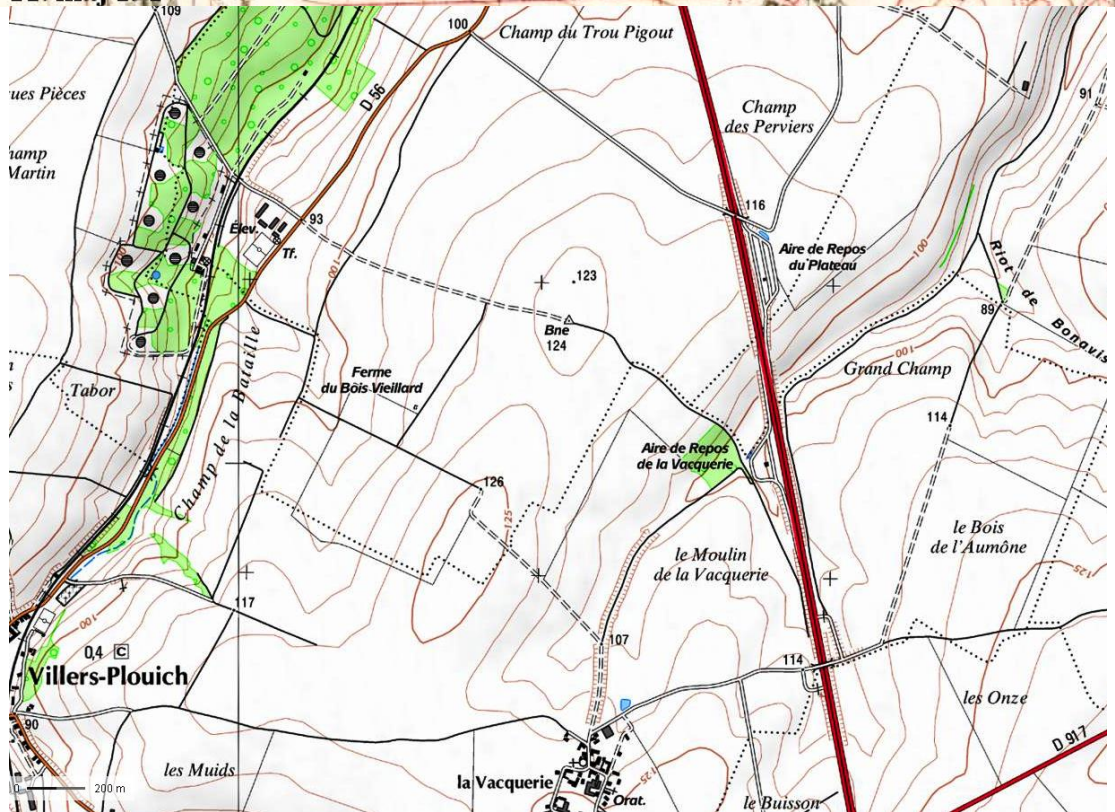
I midten af juni sprængte en meget stærk engelsk afdeling gasgranater i hindringen foran II. Bataillon forpost grav, og styrtede stillingen. Besætningen veg behændigt ud og generobrede herefter graven i et modangreb. Døde, mange geværer og ammunition blev liggende.

- ⊙ = Modstandsrede
- ||| = M.G.
- T ||| = M.G. panserværn
- ▭ = Minekaster stilling
- = Kompaniforer
- ▲ = Bataljons kommandostation

11. maj 1917

Unteroffizier Kamplade, Gefreiter Deppemeyer, 11. Kompanie, Lt.d.R. Börm og Unteroffizier Wieben gennemførte dristige fremstød i den engelske grav.

Til tider dukkede mange fly op. Som rovfugle styrtede de sig gentagende gange mod vores lænkeballoner, og tvang dem til at gå ned.

En væsentlig forøgning af ildkraften i kompagnierne kom i juni ved tildelingen af lette M.G. 08/15. Der startede øjeblikkeligt en flittig uddannelse i disse nye våben, der snart ydede værdifuld tjeneste i forpostgraven.

I øvrigt kom uddannelsen af bataljonerne ikke så langt, som ønskværdig – kravene til arbejds- og byggeaktiviteter kom ofte i vejen. Det ændrede sig først, som 100 rekrutter i slutningen af juli ankom til skansning.

Fra nu af startede uddannelsen af reservebataljonen for fuld kraft. Et øvelsesområde ved Niergnies gav mulighed for at indøve moderne skyttegravskamp. Major Seyfert ledede et kompagnifører kursus. Han forstod på fornem måde at tilvejebringe essensen af den moderne kamp, og samtidig bevare den gamle preussiske disciplin.

Regimentskommandøren afholdt selv flere øvelser i stillingen. Rammeøvelser med forskellige udgangspunkter: forhold ved forhøjet kampberedskab, alarm, tåge- og gasberedskab. En anden vigtig forudsætning under storkamp – signaltjenesten – blev tillagt meget vægt. Lt.d.R. Paap var leder af Regimentets samlede signaltjeneste. Under ham stod fire telegrafdivisioner, hver med egen stab, bestående af flere telefon- og blinkstation grupper, og betjeningsmandskab for de særlige signalmidler som brevdUER, meldehunde og kabelkastere.

Divisionen udrustede kommandostationer med radio- og jordtelegraf stationer, samt et stort antal blinklamper.

Fly signalplaner og lyssatser blev anvendt til at tydeliggøre egen forreste infanteri linje for Infanteri-flyene.

Gennem denne mangesidede, intense uddannelse øgedes troppernes kampværdi væsentligt.

Regimentet kunne med stolthed glæde sig over den etablerede mønsterstilling. Specielt var mellemterrænet meget omhyggeligt blevet udbygget som kampzone. Ti modstandsreder med dækninger og hindringer, og med skjulte hindringer, sørgede for, at en gennembrydende fjende hurtigt ville løbe fast. At englænderne her under det store kampvognsslag ved Cambrai i efteråret 1917 ikke brød igennem, skyldtes formentlig ikke i ringe grad det utrættelige og fremragende arbejde, 18. Infanterie-Division netop i dette område bidrog med.

Officerer og mandskab fra reservebataljonen, som var placeret i Rumilly, besøgte hyppigt den nærliggende Cambrai, en bygningsmæssig fornem by i Artois, med mange skønne kirker og statslige bygninger, men også med smalle gammeldags smøger. Om det gamle Citadel smøg sig en velplejet bypark.

Den skønne tid ved Cambrai nærmede sig sin afslutning. I dagene fra **25. til 28. august 1917** afløstes Regimentet af Reserve-Infanterie-Regiment 90 (54. Infanterie-Division). Regimentsstab og II. Bataillon drog til Carnières, I. Bataillon til Roussières og III. Bataillon til Couroir. At det igen gik mod svære dage, anede alle, men man så dem fulde af fortrøstning i møde. Alle var fortrolige med grundtankerne bag den moderne storkamp. Det kom ikke mere an på, som dengang på Somme, at fastholde en bestemt linje. Kampen udspillede sig i dybdezonen. Opstillingerne af kampkræfterne var uregelmæssig og i stor dybde, elastisk undveg man den ødelæggende ild, for øjeblikkeligt at overfalde en indtrængende fjenden med stødtropper. Men et præcist kendskab til disse taktiske grundregler i forsvarskampen, var det imidlertid ikke nok. Ved at efterkomme de skønne ord i felttjeneste reglementet: ”Omsorg for sit mandskabs vel et den største prioritet for officerer”, skaffede førerne i Regiment 85 gennem målbevidst fast optræden og bevågen omsorg, en ånd, der ikke lod mismod og modløshed komme frem, eller hurtigt bandlyste disse uvelkomne tilstande. Med en ånd af tillid og tiltro drog I.R. 85 fra kamp til kamp under den uendelige svære brydekamp på Vestfronten.

Tabene var i forhold til længden af indsatsen, ikke alvorlige. 25 kors stod i Rumilly og Masnières. 105 sårede havde forladt Regimentet.

Fra **27. til 30. august** blev bataljonerne indladet i Rieux – de stod ud igen på flamsk jord.

XIV. Efterårsslag i Flandern

Regimentets nye indkvarteringer lå syd for Brügge. Regimentsstab: Slot Drei Könige [Kastel Driekoningen], I. Bataillon Hertsberge, Beernem, St. Jorris. II. Bataillon Maria Alter og Wildenburg. III. Bataillon Domkerke og omegn.

Området var helt fladt uden nogen form for terrænformationer, og alligevel forhindrede små kønne skove og talrige træ rækker det frie udsyn. Befolkningens væsen var helt forskelligt fra den franske. Vores folk kunne ganske udmærket gøre sig forståelig med den venligt imødekomne flamske befolkning på deres plattysk. Beredvilligt frigav landsbyboerne deres rige høst af frugt. Deres kvartergæster hjalp dem derfor gerne med alle former for aktiviteter i husene og i markerne. Landsbyerne var ikke tæt bebyggede, men bestod af spredte mindre bebyggelser.

Enkeltmandsuddannelsen var i tilstrækkeligt grad gennemført under opholdet i Gruppe Cambrai, så den nuværende hvileperiode blev anvendt til øvelser i større enhedsramme. Bataljons- og regimentsøvelser vænnede enhederne til det vanskelige terræn i Flandern, og forstærkede samvirket mellem alle dele, snart som enhed i forreste linje, snart som stødtrop.

I øvrigt blev hvilet og rekreationen ikke spildt. Mange 85'ere benyttede den gunstige lejlighed til at besøge den ikke så langt væk liggende, maleriske gamle Brügge, befæstningerne langs østkysten af belgisk Flandern, Zeebrugge med dens store mole eller Ostende søbad.

Den **13. september** var Regimentet opstillet til divisionsparade for Hans Kongelige Højhed Kronprinz Rupprecht af Bayern. Hans Kongelige Højhed takkede for Divisionens hidtidige store resultater, meddelte at den tre dage senere skulle danne venstre fløj på Gruppe Dixmuiden, og forsikrede tropperne hans fulde tillid til den forestående hårde forsvarskamp.

I tilslutning hertil talte Major Thümmel om de beklagelige begivenheder i hjemlandet. Strejker havde forsinket fremstillingen af de maskingeværer, der var så hårdt savnede i kampene langs fronten.

Bataljonerne traf alle forberedelser til den nært forestående indsats.

Den **31. juli 1917** var englænderne efter daglange kraftige ildforberedelser begyndt angrebet i Flandern. Dette kanonslag skulle sparere de hvide og farvede briter for infanteri-slagets skræk. Maskinen alene skulle gøre arbejdet.

”Kanonen er motorpacer. Ingen tyske bajonetter skal ramme brystet på Kitcheners og Derbys mænd”. Sådan lød meldingen fra de engelske førere.

Nå, overmagten i kanoner, kampvognene, der kørte i spidsten for englændere, skotter, australiere og new zealændere, slog godt nok buler i de tyske linjer – men det håbede gennembrud lykkedes ikke.

I denne gevaldige strid deltog Regimentet med ære.

Den **15. september 1917** hed det afsked med de venlige, gode kvarterer. Først kørte I. Bataillon (Hauptmann Koch) fra Beerem med jernbane til St. Joseph, hvor de afløste tre kompagnier fra Reserve-Infanterie-Regiment 121 hvilebataljon i Stampkot og et i Stadenberg. Den følgende dag rykkede I. Bataillon i stilling, II. Bataillon (Hauptmann Gottorp) overtog beredskabet og III. Bataillon (Hauptmann Haeseler) forblev som reserve i Stampkot og de nærliggende barakker. Hver var underbringelsen meget dårlig og nødtørftig og til overflod lå netop dette område ofte under kraftig fjendtlig ødelæggelsesild. Herunder vandrede kompagnierne, revet ud af søvnen, ud og tilbragte natten under åben himmel. Beredskabsbataljonen havde kun enkelte beton-dækninger til disposition.

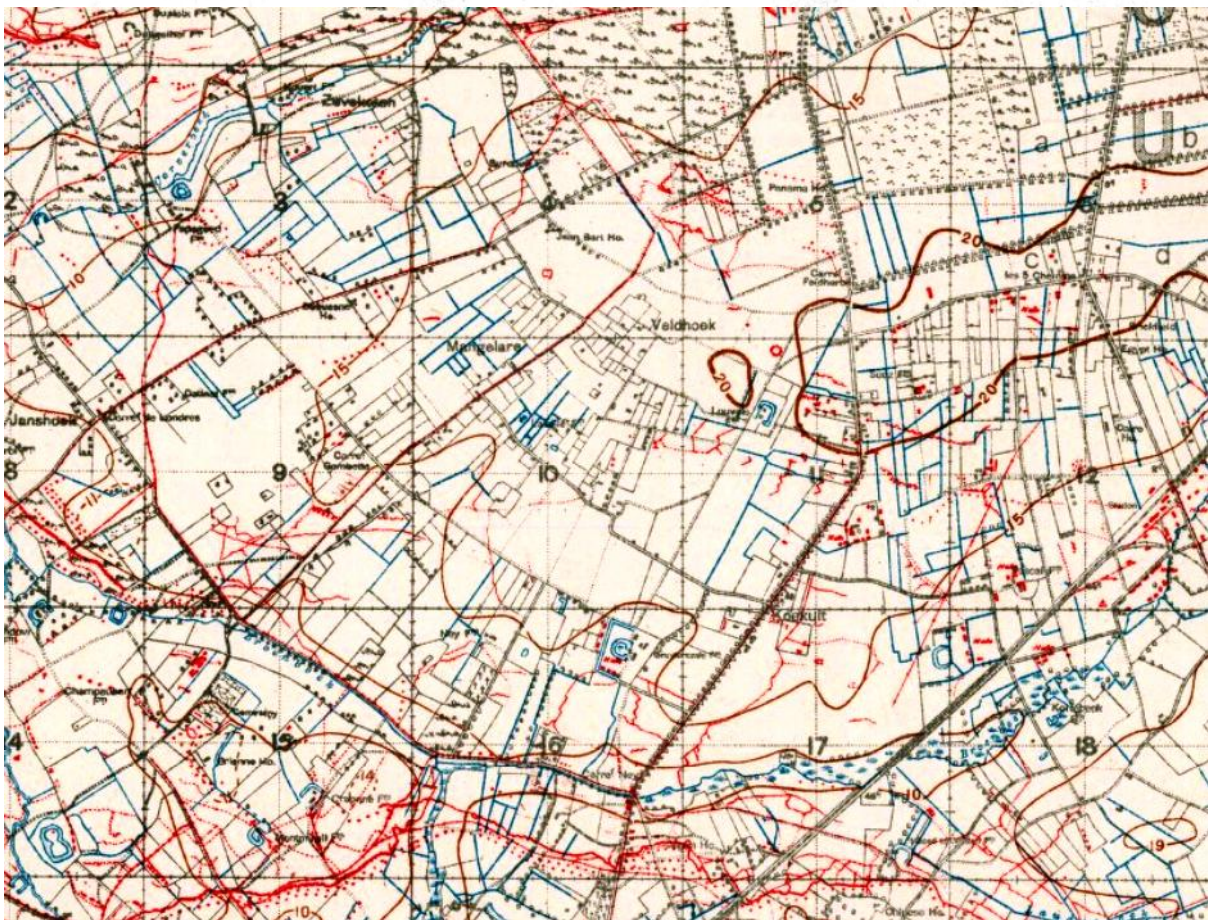
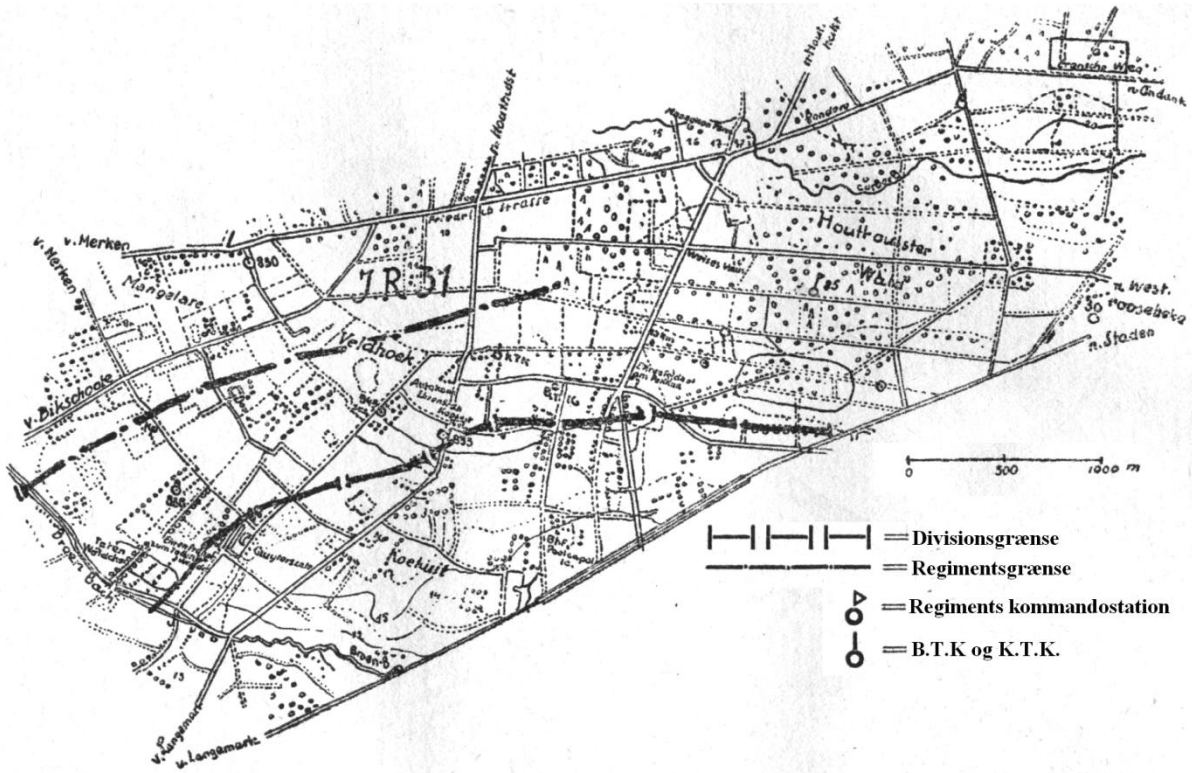
Divisionen tilhørte Afsnit Houthulst, opkaldt efter den berømte skov, der altid vil blive husket af de fleste Flandern-krigere. Houthulst skoven betød højt opsprøjtet mudder, vandfyldte kratere, varm røg, os, helvedesild og krigsgas.

Den overordnede Formation var 4. Armee (Sixt von Arnim). Indenfor Divisionen lå Regimentet på venstre fløj, til venstre med forbindelse til I.R. 65 (208. Infanterie-Division) og til højre til I.R. 31, der igen havde forbindelse til 119. Infanterie-Division.

Som indgrebsformation stod 10. Ersatz-Divisions regimenter parate. 18. Infanterie-Divisions stab var placeret i Gits.

Regimentsstaben krøb sammen i Houthulst skoven i en betonbunker, ½ km øst for ”Hvide hus”, mens B.T.K. og K.T.K. var placeret mellem ”Autohaus” og æreskirkegården Pelikan.

Skoven og det omkringliggende terræn så farlig ud. Et virvar af ødelagte træer, delvist indviklet i pigtråd, sammenskudte trækroner, kviste, grene, og ind i mellem gevaldige kratere fyldt med vand, sump og mose.

Man kom kun med besvær frem langs brandbælter, der hele tiden måtte holdes passable af særlige kommandoer.

Ved fronten, vest for skovkanten, lå kampbataljonerne i en kraterstilling, hvor grave og adgangsgrave fuldstændigt manglede. Den forreste sikring for begge forreste kompagnier var skudt frem til Broenbeek. Et kompagni havde gravet sig ned i krateret i skråningen ned mod vandløbet, et kompagni lå til højre foran K.T.K. M.G.-Kompaniet var placeret over stillingen med dens geværer vest for højde 20. Karakteristisk for den efterfølgende kamp var, at den præcise placering af de enkelte enheder ikke kunne angives. De bevægede sig indenfor et fastsat rum for at undgå den ødelæggende fjendtlige ild.

Broenbeek havde kun ved regnvejr som hindring en hvis værdi, men også på disse tidspunkter kunne den på forskellige steder uden større besvær overvindes. Trådhindringer var der ingen af.

Ryggen på kampbataljonerne blev dækket af Maschinengewehr-Abteilung A, der i området øst for Højde 20 havde skudretning mod Koekuit.

Beredskabsbataljonen havde et kompagni vest for Æreskirkegården Pelikan, et Kompagni ved "Weisses Haus", 1 kompagni i skoven øst herfor og det sidste kompagni i skoven ved regimentets kommandostation. I den overfyldte betonklods var officerer og mandskab presset sammen, mens resten rettede sig ind i krateret. Betonkonstruktionen kunne rumme 28 mand siddende eller 56 mand stående. Maskingevær-afdeling B sikrede bagterænet.

Regimentets tre minekaster sektioner var under kommando af Lt.d.R. Nielsen og halvdelen af minekasterne indbygget i stillinger. M.G. Scharfschützen Abteilung 48 var med sine geværer placeret i dybden.

Reservebataljonens dækning var, når den var indsats, et storbatteri.

De afløste tropper havde konstateret, at den engelske Garde-Division lå i stillinger overfor.

I første omgang var kampbataljonen indsat 4 dage i front, senere måtte den efter 2 eller 3 dage trækkes tilbage i det såkaldte hvil som reservebataljon.

Om natten fra **18. til 19. september** begyndte en meget kraftig artilleribeskydning af Regimentets afsnit. Betonbunkerne bævede under nedslagene af de enorme "kufferter"; de blev sat i en gyngende bevægelse. En bliver knust og begraver 13 mand fra 2. Kompanie under dens ruiner. Beredskabsbataljonernes område blev lagt under et tæppe af giftgasser og kunstig røg. Mandskabet måtte anlægge gasmasker.

Ved daggry øgede englænderne deres ild. Beredskabsbataljonens kompagnier måtte hele tiden skifte plads. Fremme langs Broenbeek samlede besætningerne sig i mindre beskyudte sektioner. Halvdelen af reservebataljonen og 3. M.G.K. blev trukket frem til France-Weg.

De næste dage bragte ingen ændringer. De engelske batterier var blevet suppleret af nye stål- og sprængmidler – igen hamrede ”tykke bamser” løs på det ødelagte område. Ingen af kompagnierne, uanset om de lå i beredskab eller reserve, kom til ro. Her må en styrke flygte var et område, der særlig kraftigt bliver beskyudt, selvom de havde håbet på at kunne blive her. Et andet sted bliver et kompagni forsprængt, et andet sted sidder folk passivt tæt presset sammen, hjælpeløse i et bombarderet betonhus. Den altid aktive Lt.d.R. Schön fandt den **20. september** heltedøden.

Fly havde fastslået kommandostationer og betonkonstruktioner for batterierne, og ledede ilden over disse. De beskyød kraterstillingerne med maskingeværer, og forfulgte selv enkelt personer. Vore fly gjorde, hvad de kunne, man var talmæssigt underlegne.

Overbringelsen af befalinger og meldinger var kun muligt med ordonnanser, der sprang fra krater til krater, der gav dem en nødtørftig beskyttelse, eller masede sig vej gennem de ødelagte skove. Af de tekniske signalmidler virkede radiostationerne bedst. I øvrigt viste brevduer deres værdi, og til dels også blinksignal materiel. Telefonforbindelserne til brigade var for det meste ødelagte.

Vejret var koldt og regnfuldt. Kraftige regnbyger øgede grundvandets spejl i kraterne, i hvis øverste halvdel folkene nødtørftigt havde gravet sig ind. Det kunne ikke undre, at antallet af maveonder og kraftige forkølelser tog til, når man i dagevis måtte beholde sine våde støvler på, og fødderne med tiden svulmede op.

Men på trods af det hele, gik arbejdet med spade, pigtråd og minerammer øjeblikkeligt i gang.

Jordbundsforholdene med den høje grundvandsstand førte med sig, at det ikke var muligt at grave dybe skyttegrave eller dækningsanlæg. Tropperne måtte undvære de hyppigt på andre frontafsnit så velkendte tunneldækninger. De ødelagte veje gjorde det vanskeligt at bringe tilstrækkelige konstruktionsmaterialer frem i linjen. Dertil kom det langt overlegne fjendtlige artilleri og de engelske fly, der generelt beherskede baglandet, og daglig meldte om ændringer til deres batterier.

Det krævede derfor hele den ubøjelige sejhed og faste vilje fra førere og mandskab, overhovedet at bygge stillinger i dette ødelagte terræn.

Regimentets arbejdsplan krævede:

- a) Etablering af trådhindringer langs Broenbeek, ”Toten” og ”Schmidt” skovene og de små sidevandløb som flankesikring.
- b) Etablering af hindringer omkring modstandspunkterne i forterrænet
- c) Trådhindringer og sprængstykke sikre udbygning huller i kraterne langs den forreste linje: Kapel – 838 – Gruyterzale.
- d) Modstandsreder og hindringer i mellemterrænet.
- e) Sprængstykke sikre dækninger til beredskabet.

Regimentets maskingeværreserve blev øget, så hver bataljon kunne tildeles endnu en maskingeværsektion (A, B og C)

Om natten fra **25. til 26. september 1917** fortsatte den fjendtlige artilleriaktivitet med alle kalibre uformindsket mod infanteri- og batteristillinger, veje og bebyggelser. Vores eget artilleri beskyød hele natten adgangsveje og formodede opmarchområder med en livlig ild. Kl. 0545 steg ilden til en orkan mod den forreste kampzone. Ingen tvivl, et angreb var nært forestående. Alarmsignalerne blev sendt op. Hurtigt begyndte ødelæggelsesilden, men kun spredt, da mange pjecer allerede var faldet ud. Tunge hvide skyer af gas og kunstig røg landede over den forreste kampgruppe. Fremskudte patruljer sendte deres advarende skud mod mørke skikkelser, der dukkede op i tågen. Så rasede gevær- og maskingeværild fra 9. og 11. Kompanie ind i den hvidlige tåge. En engelsk infanteriflyver, der kom ind i lav højde, blev bragt ned af 3. M.G.K. Allerede skudt sønder og sammen i deres udgangsstillinger og under fremgangen, kom det iværksatte fjendtlige angreb ikke til gennemførelse. Også de bageste dele af Regimentet havde truffet alle nødvendige forholdsregler. Allerede i løbet af natten var reserve minekastere og den endnu ikke indsatte maskingevær reserve ind i det forreste sikringsrum på venstre fløj af stillingen. Forbindelsespatruljer fra beredskabskompagnierne tog kontakt til den forreste linje. Ved starten af trommeilden rykkede kompagnierne frem til området omkring ”Weisses Haus”, for at være parat til et modangreb. Reservebataljonen (II.) havde forladt dens indkvarteringer og lå i ”France Weg”.

Dagen forløb forholdsvis rolig. Den næste aften forsøgte fjendtlige patruljer at støde frem over Broenbeek foran højre fløj. Infanteriild afviste dem. Det anvendte spang blev ødelagt. Patruljer fra III. Bataillon arbejdede sig de næste dage og nætter gennem mudder og vand, sump og pigtråd, frem for at fastslå, at om natten kun en-

gelske poster var udstillet langs vandløbet. Om dagen var terrænet, bortset fra enkelte ødelagte betondækninger, rømmet af fjenden.

Rigelige mængder af ”Grønkers” ild holdt den næste nat lagt de fjendtlige batterier en smule i ånde. Uudtømmelige reserver af mennesker og materiel havde dog snart erstattet tabene.

Om natten fra **2. til 3. oktober 1917** overtog II. Bataillon forreste kampzone, III. Bataillon beredskabsstillingen, mens I. Bataillon forsøgte at komme sig som reserve. Meget blev det ikke til.

Voldsom ild den **3. oktober** og den efterfølgende nat tegnede igen på fjendtlige angrebshensigter. Kl. 0610 startede på en gang trommeild. På signal om spærreild ydede vore batterier, hvad de kunne få ud af rørene – en helvedes koncert. Igen bragede geværer og maskingeværer fra de holstenske musketerer ind i den grå morgen langs Broenbeek dalen, for her måtte de gulbrune angrebssolonner komme over. Løbene blev varme. Succesen viste sig.

Mens Tommy ved venstre nabodivision (6. beyr. og 10. Ersatz-Division) med succes stødte frem mod Poelcapelle, kom angrebet foran 18. Infanterie-Divisions front ikke i gang. I. Bataillon rykkede til sikring af den udsatte venstre flanke frem til ”Rotes Haus”, mens III. Bataillon rykkede frem til ”Weisses Haus.

Uophørligt slangede de fjendtlige kolonner frem fra Langemark i retning af Poelcapelle. Situationen på venstre flanke blev hele tiden mere truende, så reserve-bataljonen (I) blev trukket endnu længere frem.

Et modangreb med den bayriske Division kastede igen englænderne ud af ruinerne af Poelcapelle, men situationen var fortsat temmelig uklar. Kl. 2040 kom endeligt den forløsende melding fra kampbataljonen: ”Alt i orden, Leutnant d.R. Klüver, Adj. II. Btls. har optaget forbindelse med naboregiment til højre. Hos Bayr. 10 og 13 sidder fjenden i forreste linje”.

Hvor glædeligt det end var, at egen Regimentsstilling var forblevet uændret, gjorde fjendens nærhed på venstre flanke efter 10. Ersatz-Divisions tilbagegang sig desto mere mærkbar. Regimentet havde nu fået en front på mere end 5 km at dække. Alle kræfter, navnlig reserve-maskingevær-enheder, måtte i særlig grad udnyttes til det yderste.

Kampværdien af reserver og beredskab blev yderligere negativt influeret gennem de dårlige indkvarteringer under de få såkaldte hvileperioder, af de vedvarende alarmer og konstante forskydninger og udvigelse i det stormfulde, regnfulde og kolde vejr.

Også genforsyningen af kamp- og beredskabsbataljoner udgjorde et vanskeligt problem. Transportenhederne, placeret i Stadenreke, ydede en voldsom indsats. Normalt kørte feltkøkkenerne ad de ødelagte og ofte blokerede veje og brandbælter frem til ”Weisses Haus”. Herfra slæbte bærehold, der var opstillet som den fjerde deling, langs stier, gennem kratere og mudder, maden frem til de forreste kamptropper, og så igen tilbage, vaklende under vægten af de sårede. Så igen frem med mineralvand og ammunition af enhver art.

Tidligt den **8. oktober 1917** var der afløsning. III. Bataillon overtog den forreste kampzone, I. Bataillon beredskabet og II. Bataillon kunne fryde sig over den tvivlsomme velsignelse af reservetid. Fordelingen af kampbataljonens kompagnier var som følger: foran til højre 12. Kompanie (Lt. Hass), i midten en smule tilbage, 3. M.G.K., til venstre 10. Kompanie (Lt.d.R. Nörrelykke). Bagved 11. Kompanie og endnu længere tilbage ved Veldhoek 9. Kompanie. Af beredskabsbataljonen var 3. Kompanie trukket frem til B.T.K.

Den meget kraftige fjendtlige artilleriild mod kamp- og bagterræn fortsatte uændret den **8. oktober 1917**, og steg ofte til trommeild. De tunge kalibre ramte frem for alt omkring betondækningerne. En fuldtræffer gav én nådesstødet og begravede Lt.d.R. Harder og mangen en brav Musketier fra 11. Kompanie under dens ruiner. 9. Kompanie kunne ikke udholde den mere, og undveg fremefter. Tropperne var uden forplejning, da transportgrupperne blev forsprængte. Silende fortsatte den uophørlige regn over den opblødte flamske jord – ikke en plet var længere tør.

Også om natten, der afløste denne hårde dag, fortsatte talrige ildoverfald og udlægning af gas over Houthulst skoven, og pegede i retning af et snarligt angreb. Så dæmrede det første lys denne **9. oktober 1917**, en af de hårdes kampdage for Regimentet.

Kl. 0600 blev langs fronten de røde lyskugler sendt op – signalet til spærreild, og tvang de allerede efter natens anstrengelser, udmattede artillerister tilbage til arbejdet. 4. Kompanie (Lt.d.R. Lorenzen), senere også 1. Kompanie, rykkede på ordre fra K.T.K. længere frem. 2. Kompanie besatte ”Mörserschneise”, 300 meter øst for regimentets kommandostation. Den allerede alarmerede reservebataljon (II.) med et kompagni fra M.G. Scharfschützen Abteilung 48 og stødbatteriet (halv 5/F.A.R. 505) rykkede frem mod den velkendte beredskabsplads ved ”Franche Weg”.

Patruljer, der er sendt frem, vender ikke tilbage. Indtil omkring kl. 0800 var situationen uklar. Talrige lavt-flyvende fjendtlige fly belagde hele området med maskingeværer. Den engelske artilleriild fortsatte med uformindsket kraft. Så kom de første sårede tilbage, humpende, enkeltvis, to eller tre sammen, gensidigt støttende

hinanden. Også folk uden våben, rystet og gasforgiftet, hostende og med øjnene fulde af vand. De kom fra 9. og 11. Kompanie. Den forreste linje skulle være løbet over ende, og fjenden på vej frem mod Veldhoek. Ingen kan opholde sig i den helvedes ild. Flere og flere af vores nærkampsbatterier indstillede deres ild. Tabet blandt pjeccerne var store. De fremsendte kompagnier kom i den tætte skov og under haglbygen af granater ikke hurtigt nok frem til at kunne besætte artilleri beskyttelsesstillingen. Til dækning af den meget udsatte venstre flanke, fastholdt kun den på grund af store tab stærkt svækkede 3. Kompanie linjen "Brigadehaus" – B.T.K. Pludseligt dukkede de engelske skyttelinjer op foran den, ilden fra den svækkede 3. Kompanie blev rettet mod dem, og tvang dem til at standse. Foran er altså alt tabt. Kun resterne af III. Bataillon er nået tilbage. Resten forsvandt for altid i kratermudderet på de flamske sletter, eller blev taget til fange. Kl. 10 rev flere fuldtræffere resterne af 3. Kompanie fra hinanden. Fjenden nåede vejen ved B.T.K.

Fra staben ved III/85 når kun to mand tilbage til "Weisses Haus". Bataljonsfører, Hauptmann Haeseler og hans adjutant forlod hårdt såret kampområdet. Kl. 1030 satte en granat Regimentsstabens ud af spillet. Lt.d.R. Börm faldt, Major Thümmel blev lettere, Lt.d.R. Frerk, Fähnrich Troje og to mand hårdt såret.

I mellemtiden var 1. Kompanie gået frem øst for "Weisses Haus". De overlevende officerer samlede alle ikke sårede og forsprængte folk ved "Schaap Walie Wege" og førte dem frem i retningen af regimentets kommandostation. 2. M.G.K. under Lt.d.R. Petersen besatte med sine geværer linjen "Hartmannshof" – "Rotes Haus". Hermed var alt gjort, for med de forhånden kræfter at forhindre fjendens videre fremtrængen.

II. Bataljons kompagnier havde flere gange måtte vige ud på beredskabspladsen ved "Franche Weg" på grund af den voldsomme beskydning. Omkring kl. 1100 kæmpede 5. Kompanie (Lt.d.R. Exner) og 6. Kompanie (Lt.d.R. Krebs, Otto) i grupper og mindre dele frem gennem den opsprøjtede jord fra granaterne, gennem grene og underskov i retning af "Weisses Haus".

Som de nåede den østlige skovkant blev de mødt af en kraftig infanteri- og M.G.-ild. Hensynsløst angreb kompagnierne og kastede fjenden tilbage til linjen Pelikan kirkegård – området nord for K.T.K. Så modtog englænderne forstærkninger. Uden artilleristøtte var det ikke muligt at trænge længere frem mod de talrige maskingeværer.

I mellemtiden havde Hauptmann Gottorf på underretning om den fjendtlige fremtrængen, indsat 7. Kompanie (Lt.d.R. Lüth) og 8. Kompanie (Lt.d.R. Henning) fra skovkanten sydøst "Weisses Haus", og senere sendt dem frem til de øvrige kompagnier. Til sidst dannede der sig følgende billede:

På højre fløj lå 5. Kompanie, forstærket af to delinger fra 2. M.G.K., 3. Deling besatte Manneken Ferme. Så fulgte 6. og resterne af 7. og 8. Kompanie. 5. Kompanie optog forbindelsen med I.R. 31. 2/85 og 2/M.G. Scharfschützen Abt. 48 dækkede venstre flanke. Halvbatteriet 5/F.A.R. 505 gik i stilling ved krydset "Schaap-Balie" – "Franche weg". Resterne af 1., 3. og 4. Kompanie blev samlet ved Franche Weg.

På den måde blev der gennem II. Bataillons samlede og energiske fremstød skabt klarhed og en ny forsvarslinje, der havde chance for at holde. Mens de flade engelske hjelme var at se ved Veldhoek og Pelikan, blev der længere mod nord observeret de franske langskødede blå uniformer.

Major Seyfert overtog kommandoen over de svækkede dele af Regimentet.

På dette tidspunkt begyndte de første elementer af indgrebsdivisionen at nå frem, men hverken I/188 eller dele af I.R. 187, der rykker frem i modangreb i II. Bataillons afsnit og til højre herfor, havde i den kraftige fjendtlige spærreild, at nå vores forreste linje, for ikke at snakke om at presse angrebet videre frem.

Mørket begyndte at sænke sig over det kampødelagte terræn. Forplejning kom kun delvist frem. Ammunition blev suppleret, enhederne yderligere reorganiserede.

En Divisionsbefaling fastlagde en ny afsnits inddeling. Til venstre overtog Major Billemann kommandoen over området mellem banen Staden-Langemark til "Weisses Haus". Til ham blev underlagt 7. og 8. Kompanie. Til højre lå Afsnit Scheuermann, på hvis venstre fløj 6. og 5. Kompanie var placeret.

Major Seyfert formerede af forsprængte fra alle enheder en ny brigadereserve.

Det voldsomme slag den **9. oktober** havde med en uhyre overmagt i kanoner, under storm og regnbyger, bragt de forsumpede engelske krigere frem på en del af den hårdt omkæmpede flamske højde, men yderligere succes var ham imidlertid forhindret.

Slaget fortsatte den **10. oktober 1917** og bibragte navnlig 5., 7 og 8. Kompanie betydelige tab på grund af artilleribeskydning. Kampstyrken i 5. Kompanie dalede til 12 geværer. 2. M.G.K. våben kunne til dels betjenes af en enkelt mand. Leutnant d.R. Wilde samlede en svag reserve af de få folk, der var nået tilbage fra 9. og 11. Kompanie.

Endeligt slog om natten **11. til 12. oktober 1917** timen for afløsning af de fuldstændigt udmattede tropper. Det Württembergske regiment 120 og 124 afløste Regimentets enheder. Kun afløsningen af 5. Kompanie forsinkedes så meget, at det på grund af det begyndende dagry ikke længere kunne gennemføres. Derfor måtte det

udmattede kompagni holde ud endnu en dag. Det lykkedes den under dens standhaftige fører, Lt.d.R: Rohwer (Wilh.) tidligt den 12. oktober at afvise et fjendtligt infanteri angreb.

Fra Lichtervelde fik det med en omstændelig togrejse til Pleydingen ved Gent. Livsgnisten vendte tilbage igen. Alle glædede sig over den nyvundne tilværelse. Regimentet havde under Flandern slaget kæmpet under særligt vanskelige forhold. Det havde ikke været muligt, med de disponible kræfter med succes at holde både front og en kraftigt truet 4.000 meter langs flanke. Ulykkeligvis var netop den 7. oktober en del af maskingeværdækningen blevet svækket gennem udtrækningen af 2. M.G.K., en eftergivenhed, der hævnede sig.

Desuden må det ikke glemmes, hele Regimentets og de enkelte kompagnier under de nedbrydende kamp- og vejrforhold, mod slutningen af indsatsen var stærkt svækket.

På den bloddrukne jord i Afsnit Houthulst mistede Regimentet under Flandern-Slaget 1917: Officerer – 6 døde, 12 sårede og 6 savnede. Af underofficerer og mandskab – 155 døde, 415 sårede og 209 savnede. Af de savnede hviler mange i krateres mudder eller gemt blandt skovens vildnis.

Allerede under togturen dukkede de første rygter op: ”Det går mod en anden krigsskueplads”. Kendsgerningen udløste stor jubel: ”Væk fra Vestfronten, væk fra forsvarsslagets helvede. Afmarch mod øst”. Alle drømmede om sejrsmarcher, alle frydede sig over ændringen.

XV. Wilna og Mulhouse

Bataljonerne blev den **16. oktober 1917** indladet i Langerbrügge nord for Gent, og nåede efter 5 dages fart over Liège, Bremen, Lübeck, Krontiz, Königsberg, Insterburg, Wirkballen, Kowno, Wilna til byen Wyleika. Divisionen var Heeresgruppe-reserve for Heeresgruppe von Eichhorn. Regimentet blev indkvarteret i byen og på et sindssygehospital, da kasernen var under ombygning.

Tjenesten blev hurtigt indledt, i første omgang indre tjeneste, appeller, undervisning, så eksercits, øvelser af enhver art og skydning.

Den **4. november** overtog Oberstleutnant von Lettow-Vorbeck som nyudnævnte kommandør Regimentet, mens Hauptmann Evers overtog III. Bataillon efter den hårdt sårede Hauptmann Haeseler.

Den gamle hovedstad i Litauen blev ofte besøgt og seværdigheder taget i øjesyn: Johanniss-Ostrobrunn-Romanon kirke, jødekvartier o.s.v. Hvor meget anderledes var de russiske og jødiske indbyggere i forhold til beboerne i Nordfrankrig og Belgien!

Om natten **20. til 21. november** indløb helt overraskende ordre til indladning: det gik tilbage til Vestfronten.

Banetransporten gik over Wirballen, Rakel, Bebra, Karlsruhe, Freiburg til Alsace. Den **15. og 16. november** nåede bataljonerne deres kvarterer: Stab: Eusisheim, I. Bataillon Wittenheim, Rülisheim, Kolonie-Barabara, II. Bataillon Eusisheim, Ungersheim, III. Bataillon Regisheim, Münchhausen, Hirzfelden.

Allerede den **30. november** blev efter march nye kvarterer nået ved Mulhouse. I. og II. Bataillon blev underbragt i en fabrik i Sausenheimerstrasse, der var blevet indrettet som kaserne, og III. Bataillon i I.R. 112 kaserne.

Divisionen stod til disposition for Armee Abteilung G under Exzellenz von Gündell, og skulle i Sundgau enten virke som støddivision i tilfælde af et fjendtligt angreb, eller indsættes i fronten på begge sider af floden Ill. Divisionen var underlagt Generalkommando X. A.K. Adgangsveje og angrebsretning i 30. Bayr. Reserve-Division sektor skulle opklares.

Da fire bataljoner fra Divisionen skulle stilles til rådighed for skansning, blev i første omgang II. Bataillon den **4. december** trukket frem til Heimsbrunn og Niedermorschweiler.

Uddannelsen af Regimentet blev efter en omhyggelig fastlagt uddannelsesplan ivrigt gennemført. Øvelser i kompagnierne vekslede med bataljons- og regimentsøvelser. Skydninger blev gennemført på Napoleon øen. Minekasterkompagniet blev ændret til tre M.W. delinger med hver tre køretøjer, der taktisk og administrativt blev underlagt bataljonerne.

Førerne blev Lt.d.R. Glauch, Nolte II og Wirchard. Til Regimentets stab blev der tilkommanderet en minekasterofficer (Lt. Nielsen).

Den **11. december** blev II. Bataillon afløst som arbejdsenhed af I. Bataillon, kommandoen over hvilken var overtaget af Hauptmann Witthöe, efter at Hauptmann Koch var tilkommanderet rekrutdepotet. I Bataillon kom i kvarter i Reiningen, Lutterbach og Pfstadt. Den **19. december** blev III. Bataillon arbejdsenhed, men allerede næste dags aften trukket tilbage til Mulhouse, da den befriende befaling indløb: "Skansarbejde ophører".

Under ledelse af den stedfortrædende brigadekommandør, General Frhr. von Massenbach, øvede Regimentet den **29. december** sammen med I.R. 31 og F.A.R. 45 mellem Falfingen og Niedermorschweiler. Det var så bitert koldt, at mange fik frostskeer på ørene.

Den **31. december** 1917 om aftenen var der gudstjeneste, hvorefter det samlede regiments musikkorps fra I.R. 85 og I.R. 31 under føring af Regimentets adjutant, Leutnant Müller, foran Divisionens stabskvarter, gennemførte den store tappenstreg.

Også i det nye år fortsatte den grundige uddannelse af Regimentet i alle enheder gennem øvelser i større eller mindre rammer, taktiske øvelsesgennemgange, instruktioner og foredrag. I Oberst von Lettow havde Regimentet fået en kommandør, hvis fremragende dygtighed med aldrig svigtende flid og viljekraft præsterede det ypperligste. Desuden bragte koncerter, teaterforestillinger og kompagnifester afveksling, glæde og rekreation. Hr. Wicher fra Kiel glædede to aftener slesvig-holstenerne med foredrag på deres hjemlige plattysk med både alvorlig og muntert indhold.

Major Seyfert overtog 18. Infanterie-Divisions rekrutdepot i Neuenburg am Rhein og Hauptmann Koch føringen af II. Bataillon. På grund af mangel på hestefodder blev Infanterie-Pionier-Kompanie og Telegrafkompagniet opløst. Den **27. januar 1918** stod Regimentet opstillet til parade på Hans Majestæt Kejserens fødselsdag sammen med Divisionens øvrige regimenter foran Exzellenz Schmidt von Knobelsdorff (X. A.K.). Om aftenen var der fællesspisning for officerer. Kompagnierne fejrede i forskellige værtshuse.

Den **10. december** var der afsked med Mulhouse. En dejlig tid lå bag Regimentet, rigt på nye indtryk og afveksling og rigt på forbedringer af militær og tjenestelig karakter.

XVI. Det store slag i Frankrig og forfølgelseskampe

Året 1917 havde stillet enorme udfordringer for vores tropper. Fjendens store offensiver var slået fejl, og den tyske front havde holdt stand. De store materiel-slag havde imidlertid kostet os mange mennesker og enheder var smeltet sammen. Også troppernes moral havde lidt i de fortsatte forsvarsslag. Et nyt angrebsvåben var for første gang dukket op ved Cambrai. Det havde succes. Kampvognen var blevet til et væsentligt angrebsmiddel, hvor et angreb opnåede overraskelse.

Vi kunne ikke forblive i en ren forsvarskamp. Så kom det, at den sejrige afslutningen af krigen mod Rusland ved årsskiftet 1917/18 igen fik kampstemningen og sejrsviljen til at stige. Den største del af hæren stod på Vestfronten klar til de kommende begivenheder.

Hele situationen pressede på for et angreb. Med forhåbning så man frem til den store og afgørende offensiv, der skulle bringe freden. Angrebet i Vest var ikke kun blevet et mål i sig selv – det var blevet til en nødvendighed.

Det første store stød rettede sig mod den engelske front mellem Arras og la Fère. I dette gennembrud af allerstørste udbredelse, som krigshistorien aldrig tidligere havde set det, skulle også I.R. 85 deltage.

Kampe i Siegfried-Stilling og forberedelsestiden

Den **10. og 11. februar 1918** blev regimentet indladet i Mulhouse. Turen gik over Strassburg – Thionville – Sedan til Caudry, henholdsvis Bertry syd for Cambrai.

Regimentsstaben og I. Bataillon kom i kvarter i Ligny, II. og III. Bataillon i Esnes og Malincourt. De var dårlige, men blev så godt det kunne lade sig gøre, forbedret. Allerede næste dag skulle Divisionen afløse 107 Infanterie-Division som stillingsdivision i Gruppe Busigny (23. Reserve-Korps). Det udløste i første omgang stor skuffelse, da man havde ventet noget andet end endnu en stillingskamp.

Den **15. februar** afløste III. Bataillon i forreste linje III/R.I.R. 232, II. Bataillon i beredskab I/232, mens I. Bataillon so reserve blev placeret i Lesdain.

Regimentets højre fløj lå 300 meter syd for la Vaquerie og venstre foran sydkanten på Gonnellieu i en tidligere engelsk stilling, der under modangrebet ved Cambrai i november 1917 var blevet erobret. Som fjende lå englændere overfor. Ødelagte kampvogne mindede om de tidligere kampe. Stillingen var dårligt udbygget. Gravene var meget dårlige og der eksisterede ingen adgangsgrave. Den primære vej frem i stillingen var ”Kråhen” sænkningen til venstre for vejen Banteux – Gonnellieu. Det seje ler vanskeliggjorde selv ved frostvejr overordentligt passagen. Stillingsbataljonens fire kompagnier var indsat ved siden af hinanden i forreste linje. M.G.K. var placeret i støttepunkter bag denne. Til højre lå I.R. 359, til venstre I.R. 31. Vejret var klart og frysende. Sundhedstilstanden var god.

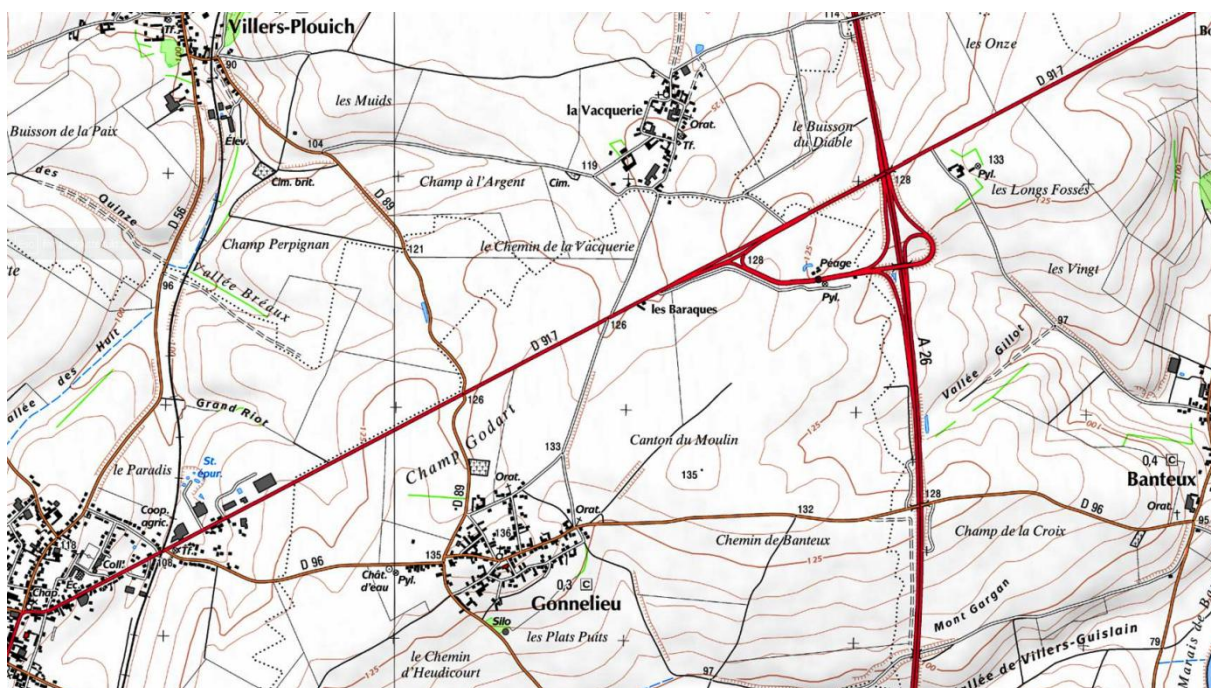
Den fjendtlige artilleriild hold sig generelt på et udholdeligt niveau. Fonnellieu og Banteux blev hyppigt beskudt, mens der om natten var stor M.G. og patruljeaktivitet på begge sider. Et patrulje angreb mod 9. Kompagnie, støttet af artilleri og minekastere, blev afvist.

Den **23. februar** afløste I. Bataillon III. i forreste linje. Kommandoen over I. Bataillon overtog den **27. februar** Hauptmann Gottorf efter den i brystet sårede Hauptmann Witthöe.

Ved en eksplosion i efterladt engelsk krudt i en dækning blev Lt. Odefey og en mand fra 7. Kompanie dødeligt såret. Yderligere 3 blev kraftigt, og 8 lettere forbrændt.

M.G. kompagnierne blev reorganiserede og Regimentets M.G. sektioner opløst. I steder modtog hvert M.G.-kompagni 15 våben – 12 til indsættelse og 3 som reserve. Fører: 1. M.G.K. Leutnant Brunk, 2. M.G.K. Lt.d.R. Petersen, 3. M.G.K. Lt.d.R. Wilde.

Efter en kraftig artilleriforberedelse stødte en fjendtlig styrke på omkring 60 mand i morgendæmringen den **28. februar** mod 2. og 3. Kompanies feltvagter. Den trængte i første omgang ind i vagten, men blev i et modan-

greb støttet af 4. Kompanie, igen drevet ud. En såret englænder fra 6. Cheshire-Regiment blev taget til fange. Fem blev dræbt.

Om aftenen denne dag blev Regimentets afløsning med R.I.R. 232 afsluttet. Indsatsen havde kostet Regimentet 1 død officer og 3 sårede, 17 døde underofficerer og mænd, 59 sårede og 1 savnet.

Regimentet havde på enhver måde bidraget til at forbedre stillingen. Gravene var blevet rensset, uddybet og underbringelses mulighederne forøget. Divisionen blev igen indgrebsenhed for Gruppe Busigny. Regimentet indtog følgende kvarterer: Regimentsstab og I. Bataillon: Ligny, II. Bataillon Walincourt, III. Bataillon Esnes.

Så begyndte igen forberedelserne til det store angreb, hvis nærmende starttidspunkt hele tiden gjorde sig mere mærkbar. Øvelser i små enheder vekslede med bataljons, regiments og brigade øvelser. Frem for alt indøvede man igen og igen dybe indbrud gennem et stillingssystem. Herunder blev der lagt vægt på en hurtig forladelse af graven, lydløs, hurtig afvikling af hele angrebet, overvindelse af hindringer, bekæmpelse af M.G.-reder og støtpepunkter, brugen af nærkampmidler. De samlede erfaringer blev gennem diskuteret og anvendt under øvelserne. Samarbejdet med alle hjælpevåben og artilleriet var god.

Foruden den praktiske uddannelse ydede stabe og enheder endnu et gevaldigt arbejde. En soldat var udrustet på følgende måde:

Beklædning: skjorte, underbukser, strømper eller fodlapper, bluse, bukser, halsbind, stålhelmet, støvler eller snøresko med gamacher.

Basis: bajonet, patrasker med 120 patroner, brødpose med bånd, 2 feltflasker, reserve filtrator, gasmaske med beredskabsfiltrator omhængt.

Tornyster: Teltbane, kogekar med rem, hue, drikkebæger, 1 skjorte, 1 underbuks, 1 par strømper, våben soigneringsmateriel, mest nødvendige vaske, syg og pudsemidler, 30 patroner, et halvt brød, to nødrationer.

Skanseværktøj: hvor hver infanterigruppe på 7 mand en halvlång spade, hver mand en stor krydshakke, gruppefører og fordelt små pigtrådssakse.

Desuden: ID-mærke, soldaterbog, forbindspakke, signalføjte, kompas.

På den samlede gruppe var desuden fordelt 4 granatstole, 100 håndgranater, 5 store- og 25 små flymarke-ringsflag, 80 geværgranater.

Mandskabet ved minekasterne bar kun en sammenrullet frakke eller teltbane og kogekar.

Tøj, vaske og vedligeholdelsesting, nødrationer blev fordelt i sandsække på de tre Feldwagen 95 og på minekastervognene.

Ved appeller blev alle enkeltheder reguleret. Desuden blev gasmasker tilpasset, heste fordel, træner formeret. Kamptræn blev opdelt i to enheder under særlige førere. Ammunition og forplejning blev suppleret. Alt overflødig materiel blev efterladt i Clary. Angrebszone og opmarchpladser blev rekognosceret. Der blev afholdt konfe-

rener, hvor de præcise opgaver for egne og for tilstødende enheder blev fastlagt, vejtrafik regulering og genforsyning aftalt. I Clary ved Divisionsstaben, modtog officerer et lysbilledforedrag over de terræn, der skulle angribes. Ved Regimentets stab var foruden adjutant og ordonnansofficer, tilknyttet en signalofficer, Lt.d.R. Paap. Fører for den store bagage var Lt.d.R. Bonn. Der blev opstillet en særlig fører reserve, herunder Major v. Wiffel som bataljonsfører.

Store slag om Frankrig

Fra **13. marts 1918** begyndte Divisionen i nattens mørke at forskyde langs de opkørte veje i retning af angrebszonen og efterhånden frem til storm udgangsstillingerne.

Divisionen tilhørte 23. Reserve-Korps under Exzellenz von Kathan, der igen hørte under den gamle Cambrai Armee under kommando af General von der Marwitz.

Regimentsstab og I. og III. Bataillon marcherede i første omgang til Walincourt, og herfra videre den 17. marts. Bataljonerne kom i meget små kvarterer – I. Bataillon i Beaurevoir, II. Bataillon i Avelu, III. Bataillon i Elincourt (Bois de Pinon), mens Regimentsstaben blev placeret i Avelu.

I nætterne fra **19 til 21. marts** rykkede regimentet i øsende regn frem i Siegfried-Stillingen syd for Bony for at gøre sig klar til angrebet. III. og II. Bataillon forrest, I. Bataillon i anden linje. 3. Kompanie havde herunder væsentlige tab under et ildoverfald. Den skjulte opmarch var lykkedes på grund af den utrættelige indsats fra føring og tropper, selvom i anden og tredje uge af marts godt vejr begunstigede luftopklaring. I skove, landsbyer og grave gemtes angrebsenhedernes våben om dagen for de spejdende øjne fra de fjendtlige opklaringsfly. Fra den forreste kompagnifører til den sidste politisoldat stod nu alle på deres poster og kendte hver eneste marchmål.

Regimentets angrebsbefaling lød (X dag og O tid blev særskilt befalet):

1. På X-dag begynder angrebet, der skal føres til gennembrud af den fjendtlige linje. Regimentets angrebszone og skillelinjer mellem bataljoner er angivet på de udleverede kort. Mål er mundtligt gjort alle officerer bekendt.
2. Til højre for Regimentet angriber I.R. 231 (50. Reserve-Division), til venstre F.R. 86.
3. Hvad der er kendt om fjendtlige befæstningsanlæg, er angivet på de udleverede kort og luftfoto. Betegnelser: fjendens forreste linje betegnes I. Fjendtlige stilling. Linjen østkant Ronssoy – nordvest kant Hargicourt er II. fjendtlige stilling. Linjen vestkant Ronssoy – nordvestkant Hargicourt er III. fjendtlige stilling. Linjen St.Emilie – skov 1 km vest Templeux som Mellemsstillingen [*Sehnenstellung*]. Linjen Aizecourt – Templeux – La Fosse som IV. fjendtlige stilling.
4. Regimentet længer tyngde i angreb på venstre fløj. Den her indsatte II. Bataillon har en smal zone, og skal med en dyb venstre formation, foruden overvinde modstand i egen angrebszone, fra flanke og ryg assisteres med brydning af modstand i F.R. 86 zone.

Bataljonernes enkeltopgaver og deres løsning er gennemgået med underførerne. Som de vigtigste blev endnu engang understreget:

- a) Befæstningsanlæg skal fra front gennem ild fra især M.G., M.W. og ledsagebatterier forsøges holdt nede, og overlades til efterfølgende enheders angreb fra ryggen.
- b) Efterfølgende bølger, der ikke har fået tildelt særlige opgaver, skal søge at trænge frem, hvor de første bølger har opnået mest terræn
- c) Klargøringen af bataljonerne sker i den forreste grav, som aftalt på stedet. 1. Kompanie, M.G. Scharfschützen Abteilung 48 i "Gläserhang", I. Bataillon i sænkningen sydvest for Bony.

Her placeres også trækdyr til infanteriets minekastere, hvorfra de, så snart ilden lægges frem, skal trækkes frem og overlades til minekasternes mandskab. Klargøringen skal være afsluttet senest to timer før artilleriets ildåbning. Klarmelding skal straks tilgå Regimentet i Første Kommandostation i forreste M.G.-rede syd for "Stockfisch-Graben". Regimentets kommandostation vil være besat fra kl. 20.

6. I. Bataillon er i første omgang Brigade reserve. Den følger tæt bag II. Bataillon, men så dybt formeret, at det i påkommende tilfælde også kan gribe støttende ind i venstre naboregiment. Fø-

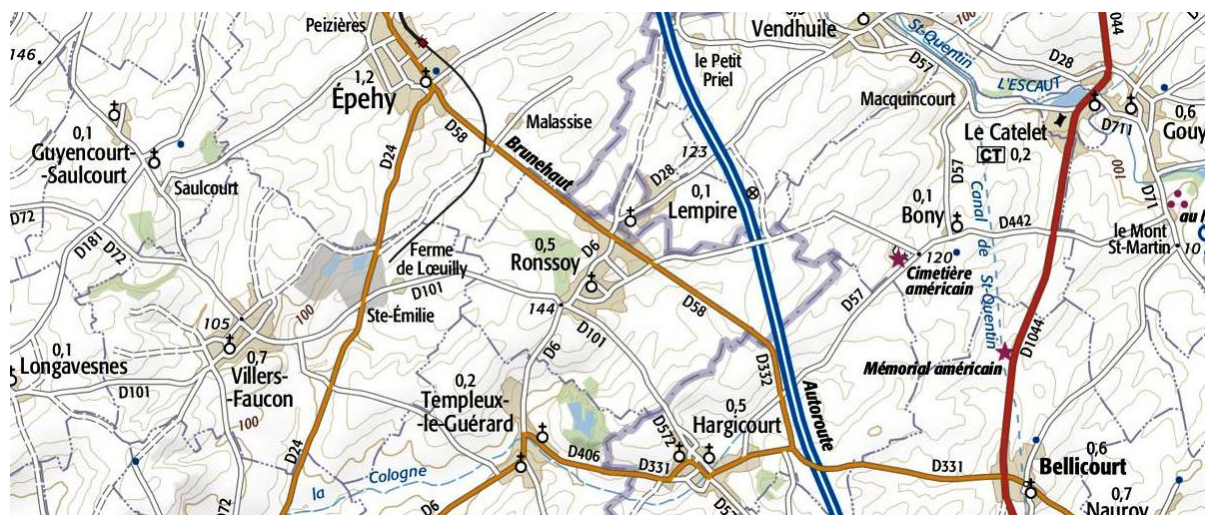
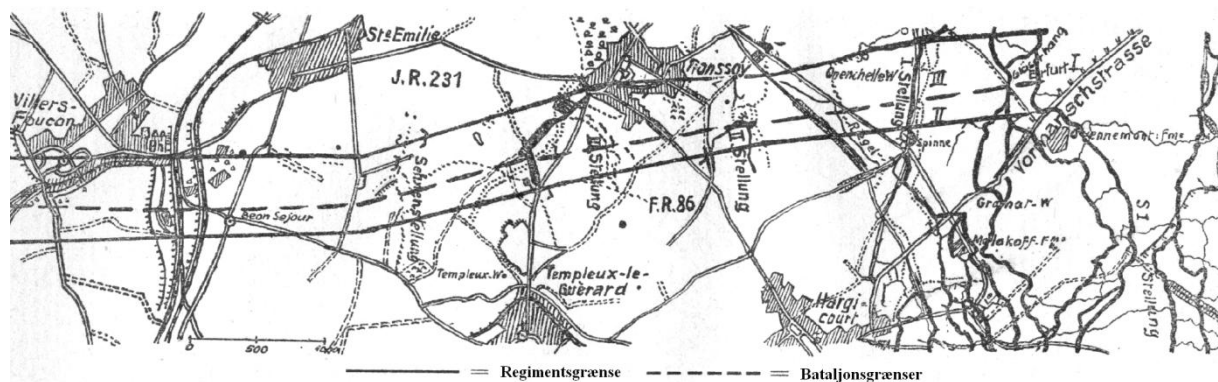
- rer ikke afvente ordre til indgreb i nogen retning, hvis situationen krævet dette. Modsat er det i kraftigt i det overordnede interesse, at bataljonen længst muligt forbliver intakt. Støtte skal derfor i første omgang ydes gennem M.G. og M.W. 1./M.G. Scharfschützen Abteilung 48 følger I. Bataillon under første fremmarch gennem den I. Fjendtlige stilling, er denne underlagt og forbliver med denne i Brigade reserve.
7. Artilleriet begynder deres udlægning af gas over de fjendtlige batterier på O÷300 minutter og overgår O÷195 til stormblødgørelsesskydning af den fjendtlige stilling, hvori også fra O÷60 minutter minekasterne deltager.
Fremlæggelsen af beredskabsstillinger følger, for så vidt ilden ikke tidligere tvinger her, først mod slutningen af skydningen.
 8. Præcist Kl. O bryder den første bølge ind og over den I. Fjendtlige stilling. Ildvalsen springer 400 meter frem, og forlægger herefter deres lag frem i spring på 200 meter. På II. Stilling forbliver den indtil O+55 minutter, dersom den ikke af bataljonskommandører bliver anmodet om tidligere fremlæggelse ved hjælp af lyssignaler. I dette tilfælde vil ildvalsen blive fremlagt i samme tidsmæssig interval som hidtil, ligger O+99 minutter til O+130 minutter på III. Stilling og herefter springe frem til Mellemstillingen, hvor den bliver liggende indtil fremlæggelse gennem lyssignaler bliver anmodet. Yderligere artilleristøtte: 1/F.A. 45 (ledsagebatteri) slutter sig til Regimentets fremrykning. Den skal selvstændigt få frem fra afsnit til afsnit, om nødvendigt i enhedsramme og uden anmodning assisterer i nedkæmpelsen af modstand, der forhindre infanteriets hurtige fremstød. Kl. O+24 minutter følger yderligere lette og tunge batterier.
 9. Efter indtagelse af III. Fjendtlige stilling bliver under forsvarsberedskab enhederne hurtigt reorganiseret, reserve udskilt, opklaring mod Mellemstillingen sendt frem, nye marchpunkter udpeget for kompagnierne i terrænet og angrebet herefter øjeblikkeligt fortsat. Det samme finder sted efter erobring af stillingen ved Longavesnes.
 10. 2., 3. og 4 Kompanie, bayr. L.I.R. 14 er tildelt de tre bataljoner til fremsendelse af opklaringskommandoer og til bevogtning af fanger. Samlepunkt for fanger i vest kant Bony, hvor fanger afleveres via de bayr. kommandoer mod modtagelsesbekræftelse med angivelse af tid.
Det er ikke bataljonernes opgave at lade sig opholde for at fastslå antallet af fanger. Efter overskridelse af III. Fjendtlige Stilling skal kommandoerne fra det bayr. Regiment frigøres til egen Division.
 11. De til bataljonerne tildelte Pionerkommandoer skal anvendes til fjernelse af hindringer og rydning af vejen for M.W. og M.G. vogne. De skal derfor følge M.W.
 12. Infanterifly overvåger ankomsten til II. og III. Stilling og den videre fremmarch og har til opgave at videre formidle lyssignalerne til fremlæggelse af ilden, specielt mod Mellemstillingen.
 13. For fremføring af ammunitionsenhed og øvrige kamptræn, og for behandlingen af sårede befales særskilt.
 14. Regiments kommandostation Nr. 2 er i I. Fjendtlige stilling, Nr. 3 er i hulvejen vest for den fjendtlige stilling. Bataljonerne melder straks med blinkstation overvindingen af I., II. og III Fjendtlige stilling, ligesom om enhver mellemfaldende hændelse. Indtagelse af de forskellige stillinger meldes med 1 minut fast hvidt lys.

Sign. v. Lettow

Med forudelse talte Oberst von Lettow før den afgørende dag til Regimentets forsamlede officerer: "Mine Herre, det kommer ikke an på, om i morgen Gefreiter X eller Leutnant Y eller Oberst von Lettow-Vorbeck falder. Det kommer an på, om målet bliver nået, om opgaven bliver løst".

Det var i den samme ånd, at officererne under Kong Friedrich II angreb Mollwitz foran bataljonerne med gevær på skulder, flyvende faner og klingende spil, den samme ånd der sejrede i slaget ved Leuthen.

Den **20. marts 1918** blev spændingen endeligt udløst: Dag-X var den 21. marts 1918, lysguden Baldurs dag. Dagen hvor foråret begyndte, skulle blive det tyske våbens store dag. Kl. O var 0940. Artilleriet ville starte kl. 0440. Begge de forreste bataljoner havde organiseret sig således til kampen: 9. Kompanie (Lt.d.R. Schaller) og 12. Kompanie (Lt.d.R. Frerck) med hver en deling tunge M.G. i forreste linje. 10. Kompanie (Lt.d.R. Hering) og 11. Kompanie (Lt.d.R. Liepmann) bag. Bataljonsstab ved "Gläserhang". Delingerne fra 3. M.G.K. (Lt.d.R. Herrmann, Fritz) var fordelt. I II. Bataljon var 6. Kompanie (Lt.d.R. Krebs, Otto) og 7. Kompanie (Lt.d.R. Goettsche) i støttepunkt "Erfurt" og 5. Kompanie (Lt.d.R. Seefluth) bag ved. 2. M.G.K. (Lt.d.R. Normann) og

M.W-Kompanie (Lt.d.R. Nolte II) var fremskudt. Bataljonsstab i Støttestpunkt Erfurt. I. Bataillon havde 1. Kompanie (Lt. Scharmer) og 2. Kompanie (Lt.d.R. Rewe) i første linje sydvest for Bony. 3. Kompanie (Lt.d.R. Petri Jensen) skulle følge skråt bagud i anden linje med 4. Kompanie (Lt.d.R. Lorenzen) i tredje linje. Bag disse 1. M.G. Scharfschützen Abteilung 48.

Punktligt begyndte den omfattende artilleriforberedelse med øredøvende voldsomhed, torden og susen. Fra kl. 0640 landede den samlede ild fra nærkamp pjecerne over de tre engelske stillinger. Undladelsen af den normale nedbrydning gennem daglange beskydninger, blev ophævet af en mangedoblet rasende tre timers ildorkan. Det engelske artilleri svarede kun helt svagt. En uigennemtrængelig tåge lå over det ødelagte terræn, forstærket af krudtrøg og den tilbagesivende egen gas. Fra kl. 0840 bragede de tunge og middeltunge minekastere mod de fjendtlige infanteristillinger, mens stormbølgerne forsigtigt blev lagt nærmere. Gasmasker måtte anlægges. Endeløst langsomt gik de sidste minutter. Kl. 0940! Afgang! Enhver orientering var umuligt, man måtte stole på kompasset. Det var meget vanskeligt at holde forbindelserne til siden, men man gik i gang.

Kl. 0945 er den forreste fuldstændig jævnedes fjendtlige grav taget. Den første engelske modstand i en linje foran hulvejen bliver hurtigt overvundet. De stadig aktive M.G.-reder bliver snart efter nedkæmpet. Modstanden i II. Stilling er allerede mere betydelig, men bliver brudt i den fortsatte storm. Mange fanger bliver taget. Endnu kraftigere er kampen om den lille Quenchelles skov. Under personlig føring af Hauptmann Evers bliver den omringet og herefter rensat i en kort storm. Ved Ronssoy og langs vejen Ronssoy-Hargicourt møder stormenhederne fra de forreste kompagnier af III. og dele af II. Bataillon hårdnakket modstand. Engelske M.G. har forskanset sig i ruinerne af Ronssoy. Lt.d.R. Götsche og Lt. Augustin (8. Kompanie) lider med mangan en brav 85'er heltedøden som de til højre går udenom M.G. rederne.

Endeligt falder landsbyen, efter at var blevet omringet af 10. Kompanie. To tunge minekastere og mange fanger bliver byttet.

Engelske fanger, der fuldstændig utilstrækkeligt blev bevogtet af det beyr. kompagni, havde på ny sat sig fast i Quenchelles skoven. Den måtte for anden gang, denne gang af 2. Kompanie, stormes, hvorunder Lt.d.R. Rewe mistede sit liv.

I. Bataillon var som befalet trådt an. Oberst von Lettow overtog personligt alle dele af Regimentet syd for Ronssoy. I spidsen af sine reservekompagnier stormede han den II. Fjendtlige stilling. Her blev denne tapre højagtede mand ramt i hjertet af et sprængstykke. Det blev ham ikke forundt at se resultaterne af det utrættelige arbejde, han havde lagt i Regimentet. I. Bataillon deltog herefter i den grundige rensning af Ronssoy. 4. Kompanie kom i den tætte tåge ud af kampzonen, og blev hårdt involveret ved det stærkt forsvarede stenbrud ved Templeux-le-Guéard.

III. Stilling var stadig temmelig kraftigt besat, og forårsagede enkelte stop. Først da de tunge M.G. åbnede deres ødelæggende ild, kunne stormtropperne gå frem. De trængte ind i ”Dreieck” skoven, hvor tre engelske batterier var opstillet. Her på højderne sydvest for Ronssoy samledes bataljonerne som angivet i angrebsbefalingen. Dele af III. Bataillon fortsatte ind i batteristillingen og erobrede batteri efter batteri.

På dette tidspunkt blev det første engelske modangreb sat ind fra retning af St. Emilie. Tungt kravlede kampvogne frem. Ild fra M.G. og minekastere og granater fra ledsagebatteriet mødte dem. De blev nedkæmpet eller flygtede.

Divisionens adjutant, Major von Hanstein, overtog kommandoen over Regimentet.

Kl. 15 forstærkede fjenden løbende Mellemstillingen. Han forsøgte også at generobre Ronssoy, men forgæves.

Regimentet arbejdede sig videre frem mod Mellemstillingen. Føreren for III. Bataillon, Hauptmann Evers, faldt.

Som det begyndte at blive mørkt lå Regimentet i forsvarsberedskab tæt foran den fjendtlige stilling. Den kolde nat tilbragte kompagnierne i højeste alarmberedskab i granatkratere.

Om aftenen fandt den tapre Divisionskommandør, Exzellenz von Blottnitz, der som altid var søgt frem i fronten, ved Templeux stenbruddet helledøden ved en granat. Hans valgspor, det gamle frisiske ordheld: „Lewer dod as Slav“, havde han efterlevet til det sidste. Kommandoen over Divisionen blev overtaget af Generalmajor Frhr. von Massenbach, der hidtil havde været Divisionens artillerikommandør.

Officers tabene ved Regimentet havde været store. De faldne var Oberst von Lettow, Hauptmann Evers, Leutnants Scharmer, Rewe, Seefluth, Götsche, Richard, Kuhlmann, Bähr, Augustin, Kilian, mens yderligere 13 var såret, herunder den tapre, utrættelige Regimentsadjutant.

Kl. 0720 den **22. marts 1918** blev angrebet fornyet på Mellemstillingen efter en kort artilleriforbereelse. En time senere var den hårdnakkede modstand blevet brudt med blanke våben og håndgranater under trommende tamburer og Hurra råb. Lt.d.R. Hering, 10. Kompanie blev dødeligt såret. Efter erobringen af flere engelske batterier flød angrebet videre frem til og over vejen Villers Faucon – Bean Sejour

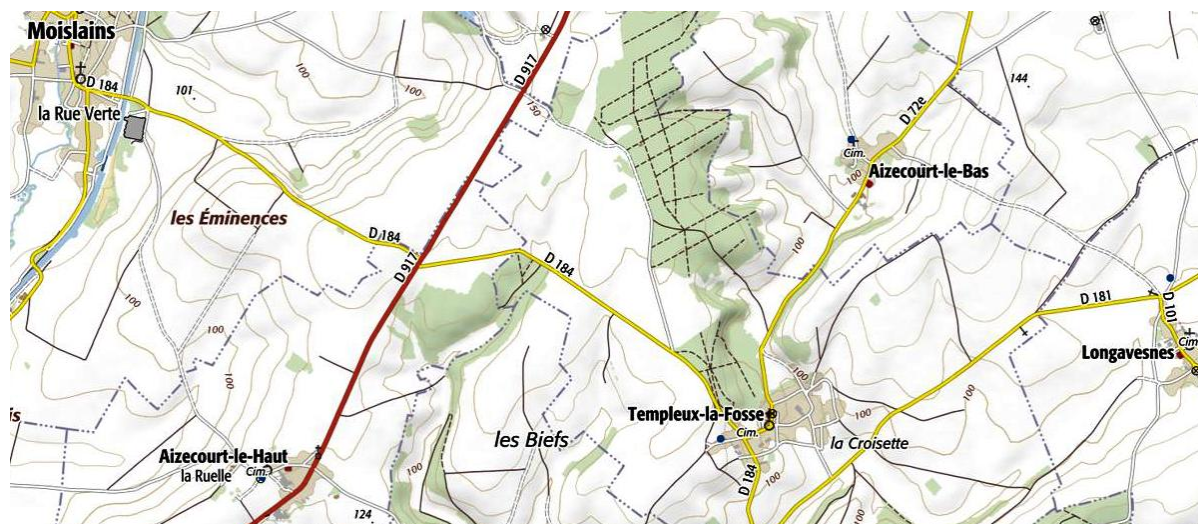
Flere fjendtlige modangreb fra den stærkt besatte banedæmning ved Villers Faucon blev afvist. To fjendtlige kampvogne pressede midlertidigt vores forreste linje tilbage.

Det fremkaldte ledsagebatteri skød imidlertid en i brand, mens en blev nedkæmpet af 3. M.G.K., hvis SmK ammunition (panserbrydende) gennemslog uhyrernes panserhud.

Ved middagstid nærmede opklaring sig over en bred front Villers-Faucon og St.Emilie. Villers-Faucon brændte. Ved banegården blev der erobret to tunge jernbanepjecer og store mængder af levned- og nydelsesmidler, beklædning og fanger, hvoraf mange var berusede. Flere kampvogne måtte vende om under ilden fra II. Bataillon og artilleriet.

Omkring kl. 18 nåede Regimentets forreste dele højderne stik øst for Longavesnes. Det svage forsvar af landsbyen blev hurtigt brudt og stedet indtaget. En baraklejr, anvendt af II. og III. Bataillon, måtte igen rømmes på grund af fjendtlig M.G. ild. De svækkede bataljoner gravede sig herefter ned, indrettede sig og sikrede sig med forposter. Divisionens fløj var blevet forstærket af dele fra divisionerne i anden linje (I.R. 13 og 15). Endnu engang havde knoglemanden igen høstet specielt blandt officerer. Faldet var løjtnanterne Hering, Pfeil, Storm, Goos, Heyer, Haengen, Gallmert, Bösenberg, Juds, mens 8 andre var såret.

Som tågen den **23. marts 1918** lettede omkring kl. 0900, lå de angribende skyttegrupper i deres jordhuller på en forskråning af bakkerne øst for Templeux-stillingen, foran en stærk fjendtlig hindring. Gevær- og M.G. ild fra front og flanke af den besatte engelske grav kostede betydelige tab. Dertil kom, at man måtte gå udenom et stort, brændende artilleri ammunitions depot. Først efter en længere forberedelse med M.G. ild og efter at Aizecourt-le-Bas var erobret, lykkedes det at bryde ind i et ødelagt stykke af IV. stilling. Vores forfølgelsesild satte mange englændere ud af spillet. Regimentet eftersatte den vigende fjende gennem Gurlu skoven i retning af Moislain, hvor kl. 18 la Torille vandløbet blev passeret. Fjenden havde igen sat sig fast på højderne vest for Moislain. Bag

en fremskudt sikring reorganiserede Regimentet til næste dags angreb. I. og III. Bataillon kom i forreste linje, II. Bataillon i reserve. Tropperne var meget udmattede. I tre dage havde de kæmpet uden søvn om natten. På den tredje angrebsdag var Løjtnanterne Rohde, Blunck, Rohwer (Billy) og Bock faldet, mens fire var blevet såret. Lt.d.R. Hanko havde af en rikoche fået revet næsen af og kæben knust.

Hvad var der blevet opnået i de tre første angrebssdage? Fra Arras til la Fère var den engelske linje gennembrud i en bredde af 80 km. Hele den højre fløj, det vil sige den britiske hærs hovedstyrke, var trykket ind og kastet ud af dens stillinger. Med en fuldstændig lykkedes overraskelse og angribernes hurtige fremstød, havde briterne måtte lade deres tunge pjecer blive stående i batteristillingerne, og havde måttet lade uhyre mængder af materialer til stillingskrig med hensyn til ammunition, håndvåben, forplejning og sanitetsudrustning – et gevaldigt bytte, i stikken.

Den seje modstander havde på flere steder tilføjet os betragtelige tab. I Regimentet var frem for alt tabene blandt de yngre officerer forskrækkende. De var sprunget i døden, som deres fædre ved Gravelotte og Orléans. Ikke i pludselig begejstring eller blændet af ydre glans: i pligtens enkle, strenge ånd, var de faldet for Kejser og Fædreland. En blev ved kraterkanten ramt af skud fra fjendtlige maskingeværer, andre af takkede sprængstykker eller hvirvlende tændrør. En snublede over et stykke engelsk bly, der over rev hans livsnerve. Andre blev flået i stykker af en fjendtlig håndgranat kort før indbrud eller nærkamp. De kæmpede og døde som ægte tyske mænd og soldater, som forbilledlige førere, trofast til det sidste og i overensstemmelse med de store ord fra deres faldne Regimentskommandør.

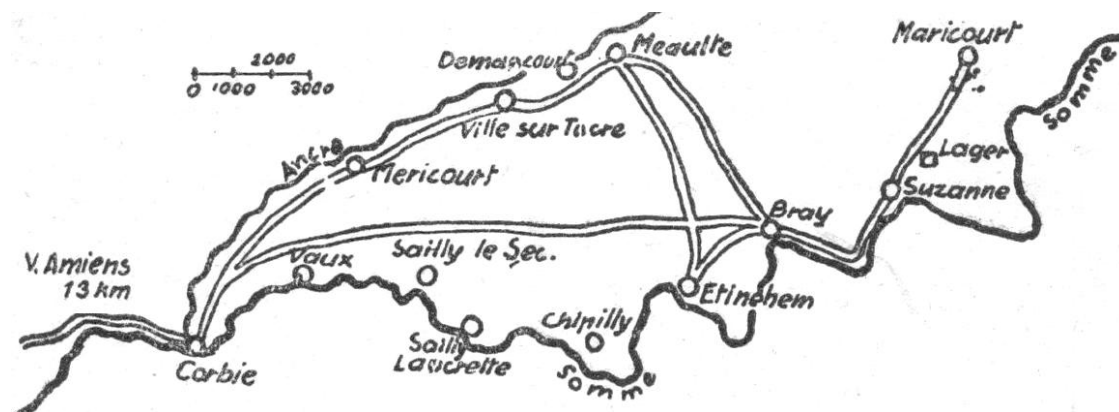
Kl. 0600 den følgende dag kom den længe savnede befaling: ”Angrebsaktivitet for 18. Infanterie-Division indstilles. Den bliver Division i 3. linje og følger 13. Infanterie-Division. 1. linje 119. Infanterie-Division”. Stabene reorganiserede sig som følger: for den sårede Major von Hanstein som regimentsfører Major von Missel. Adjudant Lt. Frerck, Ordonnans-officer Lt. Thamling. Stab I. Bataillon Hauptmann Gottorf, adjudant Lt. Schwerdtner. Stab II. Bataillon Hauptmann Koch, adjudant Lt. Klüver. Stab III. Bataillon, Oberleutnant Schad, adjudant Lt.d.R: Pahl.

Den **24. marts 1918** var hviledag. Beklædning og våben blev sat i stand og ammunition suppleret.

Den **25. marts** march over Bouchasvesnes til østkanten af Maurepas. Bivuak i gamle engelske dækninger. Mange døde og sårede i den ødelagte stilling tydede på store tab til englænderne. Regimentet befandt sig nu på den gamle Somme slagmark. Af de velkendte landsbyer, hvor så megen tysk blod var flydt, var bogstaveligt ikke meget at se. Et skilt på et område med masser af sten stirrede os i møde: ”Her lå Maurepas”. Derud over var der kun oprodet jord, granatkratere, forrevet pigtråd, gasforurenede stumper af træer.

Fra tidligt næste morgen fulgte Divisionen i 3 km afstand divisionen i første linje. I Regimentsorden fortsatte marchen over Maurepas – Hardecourt – Maricourt – Carnoy – Mametz til Fricourt. Her blev der bivuakeret. Om aftenen kastede engelske fly mange bomber over vejene og generede forsyningstjenesten.

Omkring kl. 12 den **26. marts** rykkede brigaden videre frem syd om Becordel-Becourt – Meaulte til vejen Meaulte-Etinehem, hvor der igen blev gået i bivuak. Foran tordnede artilleriilden. Om aftenen havde 26. Infanterie-Brigade indtaget Villers-sur-Ancre med tilslutning til højre til 9. Reserve-Division, der havde besat vestkanten af Albert og havde krydset Ancre.

Kampe ved Somme og Ancre

Den **28. marts 1918** skulle også 13. Infanterie-Division sætte over Ancre. Imidlertid ydede fjenden så hård modstand fra højderne vest for banelinjen Albert-Dernancourt, at angrebet ikke lykkedes. Regimentet blev liggende på åben mark. Om natten regnede det uophørligt.

Omkring kl. 0300 lød alarmer. Divisionen skulle afløse 1. Infanterie-Division og Regimentet afløse Grenadier-Regiment 3 vest for Saily-Laurette. Til venstre afmarch over Etinehem til området ved Chipilly. Her forblev I. og II. Bataillon, mens III. Bataillon om aftenen overtog II/Gr.Rgt. 3 stilling stik vest for Saily-Laurette. Ud-kanten af landsbyen blev sikrede. I selve landsbyen var der betragtelige mængder af levnedsmidler: mel, høns, fedt o.s.v., en kort overgang et meget velkommen tilskud til den meget knappe troppeforplejning. Da genforsyningen ikke var i stand til at overvinde det vanskelige Somme terræn, var smalhans ofte køkkenchef. Kød fra skudte heste blev anset som en særlig lækkerbid. Heller ikke hunde kunne være sikre på deres liv. Fra Somme blev der hentet mange fisk, hvortil – godt nok ulovligt – der blev anvendt håndgranater. Frem for alt var alle former for smørelser meget knappe. Fedtstatninger, også kaldt ”Abefedt”, kunne ingen lide, og i marmelade eller ”Heltesmør” havde alle prøvet at spise sig mætte. Manglen på tilstrækkelig forplejning virkede desto mere hårdt, da de velhavende landsbyer lå lige foran næserne. Alle ventede utålmodigt på, at offensiven skulle fortsætte. Stemningen var ikke rosenrød. Det værste var dog kampen mod det dårlige vejr, da enhver ny indkvartering først måtte laves.

Kommandoen over Regimentet var tildelt den nyudnævnte kommandør, Oberstleutnant von Enckevort, mens Major von Wissel overtog III. Bataillon.

Angrebet var befaleet fortsat den **30. marts 1918**. Syd for Somme gik 228. Infanterie-Division frem mod Ancre med højre fløj over Hamel. 18. Infanterie-Division skulle sikre dens højre flanke ved fremstød over Saily-le-Sec – Vaux – Corbie. Angrebstidspunkt var kl. 1200. Regimentet havde til opgave at angribe Saily-le-Sec frontalt med kun svage kræfter, Regimentets hovedstyrke skulle følge venstre fløj af I.R. 31 og fra nord og vest rense Saily-le-Sec og Vaux. Jævnfør denne befaling fik III. Bataillon ordre til med svage kræfter at gennemføre det frontale angreb. I. og II. Bataillon placeredes lige nordøst for Saily-Laurette bag venstre fløj af I.R. 31, formeret i dybden bag hinanden. Regimentets kommandostation var i et stenbrud i østkanten af Saily-Laurette.

Præcist kl. 12 startede III. Bataillon angrebet med 10. og 11. Kompanie forrest og 12. Kompanie bag midten og 9. Kompanie skråt til venstre. 3. M.G.K. støttede angrebet med overskydning fra kirkegården i den vestlige kant af Saily-Laurette. Hurtigt stødte de ind i frontal og flankerende M.G.-ild fra ikke erkendte M.G.-reder. Intet sted blev de afsløret af bevægelser eller dampstråler fra varme løb. Kraftig regn forhindrede overså ethvert overblik. En gennemførelse af angrebet var umulig. I.R. 31 var overhovedet ikke gået frem.

Det store angreb på begge sider af Somme var mislykkedes på grund af den naturlige udmattelse af de angribende enheder, og vanskelighederne ved at bringe genforsyninger frem over Somme-slagets kratermarker. Et med magt fortsat slag ville kun føre til, at vore tropper blev ødelagt. På andre punkter langs Vestfronten var angrebsplaner for længst udarbejdet. De blev nu bragt til udførelse.

Den **31. marts 1918** (Påskemandsdag) afløste III. Bataillon i stillingen til venstre II. Bataillon, mens I. Bataillon lå til højre med to kompagnier i forreste linje. II. Bataillon rykkede tilbage til Chipilly. Senere, da landsbyen tit lå under beskydning, pressede reservebataljonen sig sammen på en skråning på Sommes vestbred, 700 meter øst for Chipilly. I Afsnit C 3 (18. Infanterie-Division) besatte Regimentet venstre afsnit med sydlig begrænsning

Somme – sydkant Etinehem – nordlige del af Bray. Til højre var der tilslutning til I.R. 31. Divisionen var underlagt 23. Reserve-Korps.

Brigade- og Divisionsstabe lå i Etinehem. Mange sortrandede notitser i de hjemlige aviser viste, hvor store tab Regimentet havde haft i kampene fra 21. til 31. marts. 23 faldne officerer, 34 sårede. 155 faldne underofficerer og mandskab, 736 sårede og 23 savnede. 23 heste var døde.

Regimentet indrettede sig nu mere og mere til fast forsvar med tilstrækkeligt dybde i stillingen. I første omfang blev den forreste linje indrettet som forpostlinje, herefter en hovedmodstandslinje på højderyggen nord for Laurette, og forsynet med en pigtrådshindring. I artilleri beskyttelsesstillingen opstod enkelte M.G. reder og hindringsgrupper. I øvrigt kom det an på med alle midler, at sikre besætningerne mod vejrliget. Begge kampbataljoners stabe var placeret i en kalkovn i et stenbrud øst for Saily-Laurette. Landsbyen blev hyppigt beskudt meget kraftigt og ofte belagt med flybomber. Patruljeaktiviteten på begge sider var meget livlig. En patrulje fra 2. Kompanie stødte i ingenmandsland sammen med englænderne. Den efterfølgende nærkamp kostede tab på begge sider.

En forberedt patruljeoperation fra II/85, i forbindelse med et angreb syd for Somme den **24. april** under ledelse af Lt.d.R. Timmermann, kunne på grund af kraftig fjendtlig M.G. ild ikke gennemføres.

Den følgende nat afløste I.R. 86 Regimentet, som rykkede til den tidligere engelske baraklejr ved Suzanne på vejen mellem Suzanne og Maricourt. Ivrigt satte bataljonerne først de forsømte barakker i stand, så begyndte med frisk mod arbejdet med at uddanne det nye erstatningspersonel. Kurser i let M.G., i granatkaster og med geværgranater med granatstol, øgede kampværdien. Granatstolene var et nyt våben. Et bæger, skruet på løbet, afskød geværgranater og opfyldte alle forventninger. I tilfælde af en indsættelse af Divisionen, der var indgrebsdivision for 23. Reserve-Korps, blev beredskabspladser og angrebsretning fastlagt og rekognosceret. I de stjerneklare nætter gav det ofte kun ringe søvn, da lejren og de omkringliggende landsbyer ofte var mål for flyvebomber.

De allerede udarbejdede planer for en forskydning af Regimentet til Cambrai blev den **6. maj** om aftenen udsat. Englænderne var brudt ind i F.R. 86 linje over 1 km bredde på begge sider af vejen Braye – Corbie.

Divisionen befalede: ”F.R.86 afløses den 8. maj aften af I.R. 85. En bataljon (II/85) i Etinehem, en bataljon (I/85) i sækningen 2 km nord for Bray, og en bataljon (III/85), med 5/F.A.R 45 som ledsagebatteri i alarmberedskab som korps-reserve. Træn forbliver i Suzanne”

Alligevel fortsatte uddannelsen så godt det kunne lade sig føre idet kolde og regnfulde vejr. Efter at I. og III. Bataillon en gang havde byttet plads, da underbringningen udenfor Brey i gamle engelske dækninger var meget sårlige, indtraf den 14. maj den længe savnede befaling til frigørelse.

Den **18. maj 1918** morgen kom afløsningen med R.I.R. 440. I stor hede marcherede Regimentet på tre dage over Mariecourt – Guillemont – Combles – Manancourt – Etrécourt – Eperancourt – Gouzeaucourt – le Pavé til Cambrai. Den første mellem bivouak lå i Manacourt området, den anden ved Gouzeaucourt. Med stor deltagelse betragtede man byerne fra de blodige Somme kampe og stillinger og landsbyer i området ved Cambrai. De fra sommeren 1917 så velkendte landsbyer Rumilly og Masnières havde lidt meget under offensiven. I Cambrai kom det til forfriskende bade og aflusning. Den **21. maj** afgang med bane fra Iwuy til Tournai. Heste, køretøjer og træn marcherede.

Indkvarteringen blev for Regimentsstab, I. og II. Bataillon i Taintignies, III. Bataillon i Guignies. Kvartererne var gode.

Efter at våben og beklædning var sat i stand, begyndte uddannelsesøvelser, først i kompagni, så i bataljons og større enhedsramme: også Brigaden stillede Regimentet kampopgaver. I det stærkt udbyggede område var det svært at finde egnede øvelsespladser, derfor blev flyvepladserne St.Maur, Bachy og Froidmont, og skydebanen i Bois des Moines meget benyttet. Den **28. maj** blev Regimentet inspiceret af den kommanderende General for I. Reserve-Korps, Exzellenz von Morgen. Vejret var for det meste meget dejligt. Teaterbesøg i Tournai gav glæde og afveksling. De dele af Divisionen, der var placeret i Tournai, led under de fjendtlige bombeflybesøg. Placeret på landet i de omkringliggende landsbyer, blev Regimentet forskånet herfor.

Hviletiden i Tournai bragte Regimentet, gennem målbevidst uddannelse og instruktion, tilbage på højden af dens ydeevne. Ånd og livssyn hos mandskabet blev på udmærket måde øget af den fædrelands undervisning, gennemført af Leutnant d.R. Exner. Øvelsesrit, gennemført af Divisionskommandøren, fordrede føreruddannelsen. Den **20. juli 1918** indløb et signal til Regimentet, der sluttede denne dejlige tid: ”Bataljonerne gør sig den **21. juli** parat til afmarch”.

XVII. Kampe langs Vesle, Aisne og tilbagetrækningskampe til våbenstilstanden

Det første stød i den gevaldige tyske angrebsbølge i Vest, hvori Regimentet havde deltaget, og som på få dage bragte os tæt på Amiens, og som kostede fjenden gevaldige tab i døde, sårede, fanger og materiel, var lykkedes. Også det andet slag, efter seks ugers pause, langs Chemin des Dames lykkedes fuldstændigt, og førte os igen i truende afstand af Paris, til overgangen af Marne, der udgjorde en strålende taktisk sejr, havde succes, men hovedmålet med angrebet langs Marne og i Champagne - - erobringen af jernbaneknudepunktet i Reims - blev ikke nået. Overraskelsen i Champagne mislykkedes. Fjenden blev ikke tvunget til at indsætte sine reserver, så disse nu var disponible for et angreb. Han kom sig fysisk og moralsk, og ved tilføjelsen af nye amerikanske divisioner hele tiden stærkere.

Om indsættelsen af amerikanerne skrev den franske presse: ”Synet af den ubrudte strøm af tililende amerikanere, alle strålende af kraft og sundhed i deres nye udrustning, ad vejen over Coulommières og Meaux, overalt tiljuble af befolkningen, virkede vidunderligt. I nye bølger kom det nye liv frem, der skulle give det næsten blodtømte Frankrig ny kraft”

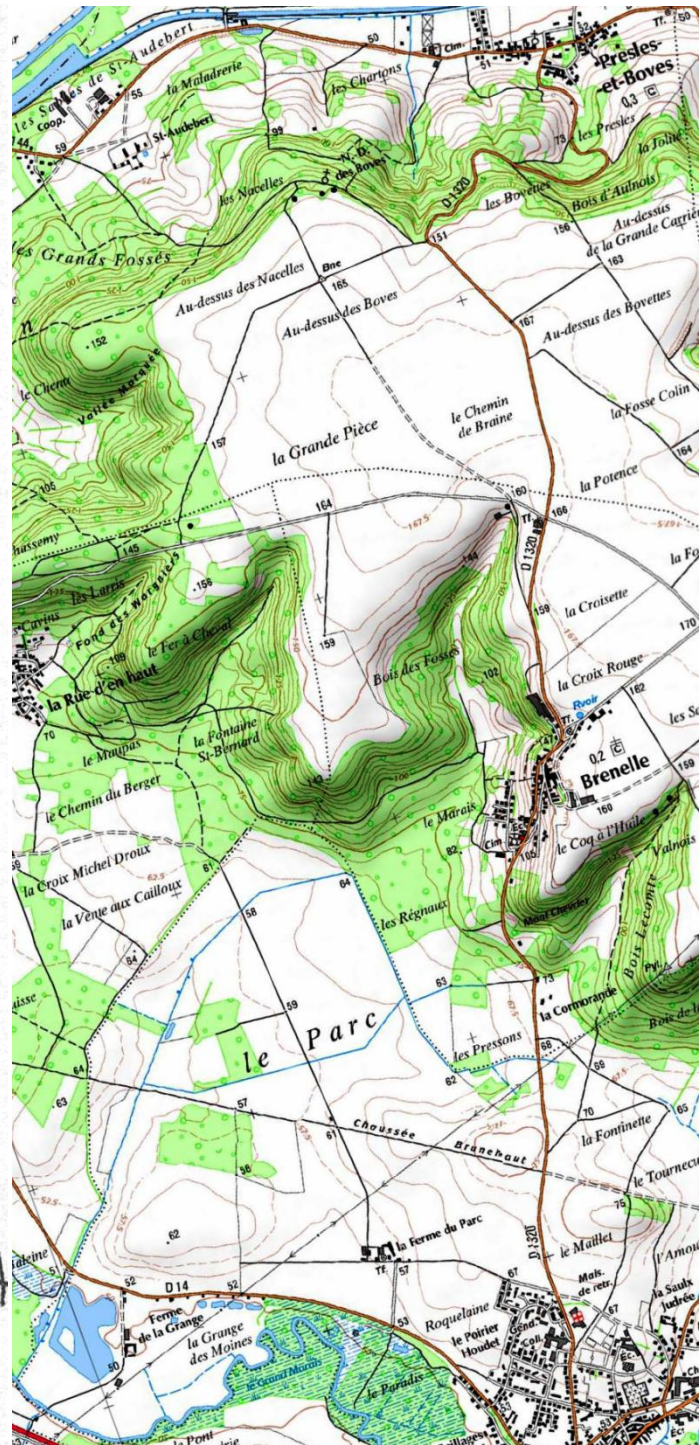
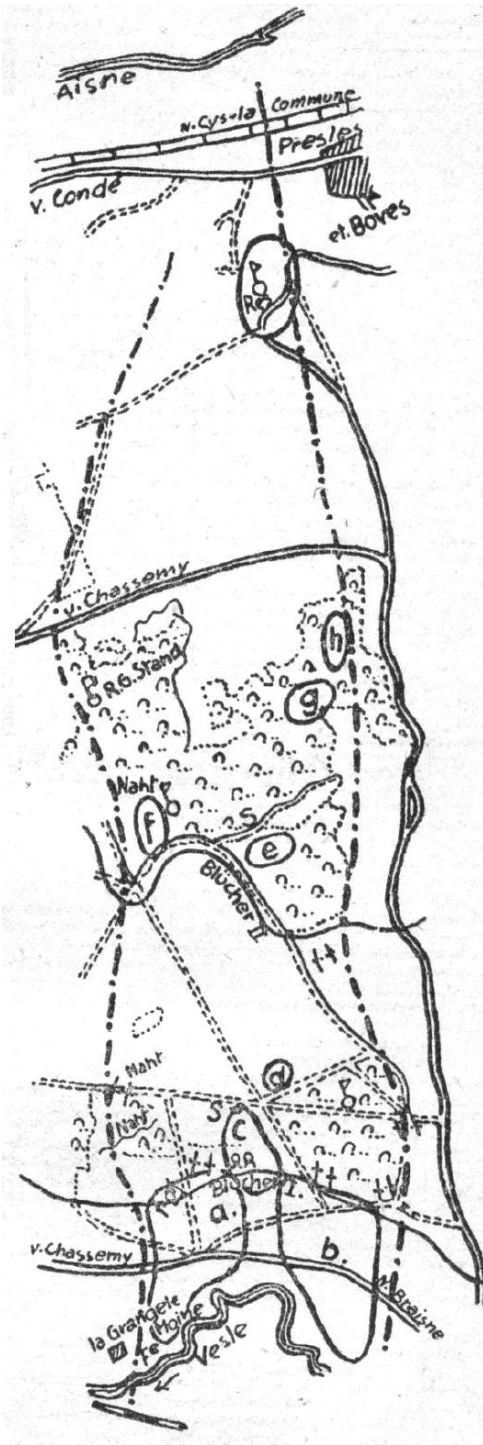
Det hele betød en ændring i situationen.

Den **18. juli 1918** begyndte Fochs store modoffensiv med den arme, han havde samlet i skovene ved Villers-Cotterets. Den kastede os tilbage i Marne-buen. I disse kampe blev Regimentet indsat. Den **21. og 22. juli** indladede bataljonerne i Bachy (I. og III. Bataillon) og i Hollain (Stab og II. Bataillon). En 9-timers forskydning gik over Cambrai - Nesle - Ham til Fargniers (vest for la Fère). Bataljonerne blev straks efter udladning, delvist med lastbiler, over Chauny - Coucy-le-Chateau sendt frem til nærheden af Terny-Corny.

De gigantiske mure på den store Chateau de Coucy stod ikke mere. 23.000 kg sprængstoffer havde ødelagt dem under tilbagetrækningen til Siegfried-Stillingen. Divisionen var underlagt Korps Hoffmann, der var opdelt i tre grupper: Gruppe von Enckevort (I.R. 85 og I/F.A.R. 45) var indgrebsenhed, og havde til opgave at sikre bakkerne øst og vest for Cuffies. I. Bataillon (Hauptmann Gottorf) skød 4. Kompanie frem til bakkerne sydøst for Cuffies, 3 km nord for Soissons, for at sikre disse mod et fjendtligt angreb. Forbindelsen til den foran liggende I.R. 57 blev optaget. Stærk fjendtlig ild lå syd for Aisne. II. Bataillon (Hauptmann Schueter) bivuerede 1 km nordøst for Chavigny, 5. Kompanie besatte højderne vest for Cuffies. III. Bataillon (Hauptmann Koch) lå samlet i en skov sydvest for Terny-Corny. I/F.A.R. 45 var placeret i en sænkning sydvest for denne landsby. Den **27. juli 1918** marcherede regimentet sammen med I/F.A.R. 45 som marchgruppe von Enckevort over Margival - Laufaux - Vailly, hvor Aisne blev krydset, Chassemy til Augy (1½ km vest for Braine), hvor den gik i telt bivouak. Silende regn, opblødte veje og hyppige stop gjorde marchen vanskelig. Som Heeresgruppe reserve var Divisionen nu underlagt Gruppe von Etzel (XVII. A.K.)

To dage senere rykkede marchgruppen over Lesges til Jouaignes, hvor den bivuerede på en skråning udenfor landsbyen. Den **30. juli 1918** som indgrebsdivision for Garde-Ersatz-Division over Cuiry - Housse - Maastet-Biolaine i skoven øst for Launoy, for her at forhindre et fjendtligt gennembrud ved modangreb. 2. og 3./F.A.R. 45 var tildelt som ledsagebatterier. I. og II. Bataillon tog opstilling på højderne syd og sydvest for skoven syd for Launoy, III. Bataillon forblev som reserve 800 meter øst for les Bovettes. Om natten blev en del af skoven lagt under gas. Den følgende dag forløb generelt rolig, men gasskydningerne fortsatte. Bataljonerne havde taget kontakt til I.R. 399 og 6. G.R. og rekognosceret angrebsterrænet. Dårligt rekreeret vendte Leutnant Müller tilbage til Regimentet, hvor han igen overtog funktionen som Regimentets adjutant.

Den **1. august 1918** kl. 0330 begyndte den fjendtlige trommeild og udlægning af gas. Omkring kl. 0700 indløb meldinger fra fremsendte patruljer og fra tilbagegående officerer og folk fra 6. Garde Regiment og I.R. 399, at fjenden var trængt ind i forreste stilling under anvendelse af kampvogne, og nærmede sig over højde 205 og 206 sydvest for Couroux i retning af l'Ermitage Ferme og Launoy. I. og II. Bataillon rykkede frem i syd og sydvest kanten af skoven. Så kastede et heftigt angreb fra I. Bataillon med højre fløj bøjet tilbage øst for Launoy, fjenden tilbage over Højde 205. 3. og 4. Kompanie stormede i forreste linje. 1. Kompanie, skråt bagved til højre, erobrede på eget initiativ Courboux. 2. Kompanie støttede i første omgang angrebet med ild. Tre fjendtlige kampvogne, der skydende kom nærmere, blev gennemhullet af de storkalibrede skud fra 1. Kompanie panserværnsgevær og stålspids granater fra ledsagebatteriet 3/F.A.R. 45 (Oberleutnant d.R. Ebsen). To mistede tyske batterier blev tilbageerobret af bataljonen og bragt i sikkerhed. 1 officer og 50 franskmænd fra Regiment d'Infanterie 172 kunne tages til fange. II. Bataillon havde forlænget I. Bataillon til venstre, og afviste et kraftigt fjendtligt angreb fra retning af Servenay. III. Bataillon forblev i reserve. 12. Kompanie blev stillet til disposition for I. Bataillon,

0 250 500

a b c d = Kampbataljoner	N = Udryknings-Kompagni
e f g h = Beredskabsbataljoner	○ = Bataljons kommandostation
Ref. = Reservebataljoner	⊙ = Maskingevær
— = Regimentsgrænse	○ = Minekaster
S = Sikkerheds befæstning	○ = Regiments kommandostation

som var blevet liggende på Højde 205, hvorfra de overraskende afviste fjendtlige forsøg på angreb med geværild og håndgranater. Bataljonerne indrettede sig nu i dybden og besatte linjen: Højde 155 sydlig Launoy – Højde 150 – le Mont Jour – skov nord Servanay som hovedmodstandslinje. Om aftenen fik Regimentet befaling fra højere myndighed til at rømme afsnittet og falde tilbage bag Vesle. Ved midnat gik først III. Bataillon tilbage, fulgt kl. 0130 af I. og II. Bataillon med I/F.A.R. 45. III. Bataillon efterlod en bagtop under føring af Leutnant Telschow, Schmidt og Rohde blive i stillingen indtil dag gry. Samlerum for Regimentet var vejkrydset nordvest for Lesges. Hertil blev de sårede bragt tilbage af de trætte, udkæmpede folk. Ingen kammerat blev efterladt. Den videre tilbagetrækning gik over Augny – Braine til område ved Chateau [du Bois Morin], 1 km nord Chassemy. Vestle blev krydset.

Modstanderen fulgte hurtigt efter og nåede om formiddagen den 3. august 1918 bakkerne nord for Cerseuil og syd for Couvrelles. Regimentet var fortsat underlagt Garde-Ersatz-Division, der havde besat Blücher-Stillingen bag Vesle, med 3 Infanterie-Division til højre og 18. Infanterie-Division til venstre.

Den 4. og 5. august lykkedes det fjenden at trænge frem over Vesle, presse I.R. 399 tilbage, og besætte la Grange Ferme og hovedmodstandslinjen. 11. Kompanie (Lt.d.R. Schriewer) blev underlagt I.R. 399. Efter hårdnakkede kampe om M.G. stillinger, nåede kompagniet vejen Chassemy-Braine, og satte sig fast her efter at have taget fanger. For fuldstændigt at trænge fjenden tilbage over Vesle, angreb 9. Kompanie (Lt.d.R. Schaller) og 10. Kompanie (Oberleutnant Schad) kl. 2140 til højre for 11. Kompanie. Den nedgravede fjende blev løbet over ende og kastet tilbage. 3 M.G. blev erobret og 15 fanger taget. Den fjendtlige modstand var imidlertid for stærk til at nå Vesle. I. Bataillon rykkede ind på nordskrånningen Chassemy højden. II. Bataillon blev placeret i hulen øst for Chassemy.

Næste dag skulle et nyt angreb fra II. Bataillon under føring af Hauptmann Schlueter trænge fjenden tilbage over Vesle. Til disposition var 12. Kompanie (Lt.d.R. Andersen), 5. Kompanie (Lt. Senst), 7. Kompanie (Lt.d.R. Lüth). Kl. 1915 angreb de i hovedmodstandslinjen klargjorte stormenheder frem efter artilleriforberedelse frem mod den fjendtlige linje som gik nord La Grange le Moine Ferme på den anden side vejen Chassemy – Braine. Artilleri forberedelsen var så utilstrækkelig, at stormenhederne med det samme blev mødt med M.G. ild. Kun 12. Kompanie under Lt.d.R. Andersen, der var indsat på venstre fløj, nåede frem til vejen, tog fanger og erobrede tre lette M.G., men kom så ind i flankerende M.G. ild og kunne ikke komme videre. Til højre herfor kom 5. Kompanie kun 200 meter frem, mens 7. Kompanie overhovedet ikke opnåede resultater. Et kraftigt fjendtligt modangreb kastede herefter desværre kompagnierne tilbage til deres udgangsstilling. II. Bataillon blev den efterfølgende nat afløst af II/231 (50. Reserve-Division). Kun 6. Kompanie (Lt.d.R. Krebs) og 2. M.G.K. (Lt.d.R. Wilde) blev i stillingen, underlagt III. Bataillon. De afløste dele af Regimentet blev underbragt i Les Boves Ferme.

7. august 1918 forløb påfaldende roligt, og om aftenen rømmede fjenden hele området nord for Vesle. III/85 trængte øjeblikkeligt frem til vandløbet. Om natten fortsatte afløsningen af Garde-Ersatz-Infanterie-Brigade med 99 Reserve-Infanterie-Brigade. Regimentets tre bataljoner blev underbragt i hulerne og skråningerne ved Bresles-et-Boves og bed les Bovettes Ferme

I.R. 85 var nu blevet Korps reserve og indgrebsregiment for 50. Reserve-Division og 18. Infanterie-Division. Ved afskeden fra Garde-Ersatz-Division udtalte kommandøren sin tak og anerkendelse til Regimentet for den handlekraftige, gode understøttelse.

De næste dage gennemførte bataljonerne rekognoscering for beredskabspladser, opmarchveje og angrebsretning før en eventuel indsættelse. På tidspunkter lå bivua pladserne under artilleriild. Et stort ammunitionsdepot tæt ved en af de anvendte skråninger kom i brand og eksploderede. Kompagnierne gennemførte lettere tjeneste og instruktioner. Sundhedstilstanden var under det dårlige vejr ikke særlig god. Mange folk havde maveproblemer.

De næste nætter fra **19. til 21. august 1918** afløste regimentet Reserve-Infanterie-Regiment 229 og venstre halvdel af Reserve-Infanterie-Regiment 230 fra 50. Reserve-Division, og kom den **21. august** igen under kommando af 18. Infanterie-Division.

III. Bataillon blev kamp, I. Bataillon beredskabs og II. Bataillon Reserve-bataljon.

Kampbataljonen havde to kompagnier fremme langs Vesle, 1 Kompanie lå i "Blücher I" stillingen, der var etableret som en række små modstandsreder, udrykningskommandoet på højre fløj. 1. Kompanie lå som stødtrop nord for Brunhilde skoven. 9 M.G. og 7 M.W. var placeret i dybden og fuldstændig uregelmæssigt i mellemterranet. K.T.K. var placeret i Brunhildeskoven i et blokhus.

Den nordlige side af Vesle var fjendefri. Hans forposter stod langs banedæmningen på den modsatte side af vandløbet, der på steder kunstigt var forvandlet til en sump. Broerne var ødelagte. Kun på højre fløj af afsnittet var der jerndragere fra en utilstrækkeligt sprængt jernbanebro. Længere til venstre benyttede patruljer et vade-sted. Nøglepunktet i hele stillingen, byen Braine, lå til venstre i F.R. 86 afsnit.

Ifølge arbejdsplanen skulle der udlægges hindringer langs nordsiden af Vesle, foran "Blücher I" stillingen og i Brundhilde-skoven. Desuden skulle stillingen udbygges med modstandsreder og skiftstillinger til M.G. og M.W.

Fra Beredskabsbataljonen lå to stødkompagnier i den sydlige del af Brenelle slugten (Blücher II stillingen), hvoraf et samtidig var udrykningskompagni for højre nabodivision. To kompagnier var placeret i den nordlige del af Brenelle slugten, hvor også B.T.K. var placeret. Reserve-bataljonen havde alle kompagnier ved Bovette-Ferme, og stillede to delinger til sikring af broen over Aisne. Regimentsstaben var placeret i en hule ved les Boves Ferme, senere i et blokhus i slugten øst for Fer à Cheval ryggen. Grundlæggende blev forsvarsfronten hele tiden organiseret dybere i flere kampzoner med hvert et forterræn og en hovedmodstandslinje. Forsvaret skulle føres elastisk.

Fjenden forholdt sig generelt rolig med hyppige ildoverfald over kampterrænet, Blucher I stillingen, Peuplier højderne og Aisne dalen. Om natten fra **27.-28. august** gennemførte 10. og 12. Kompanie med succes en operation mod banedæmningen på den anden side Vesle for at fastslå fjendens besætning. Om natten **27./28. august** var der afløsning.

I. Bataillon blev kamp, II. Bataillon beredskabs og III. Bataillon Reserve-bataillon.

Den fjendtlige artilleriild begyndte nu hele tiden at blive kraftigere, specielt også fra det tunge artilleri. Ildoverfald af usædvanlig voldsomhed ramte Vesle-posterne, minekaster skoven og Pavé Ferme, Brenelle-slugten og den bagved liggende område helt til Aisne dalen.

Den **2. september 1918** begyndte tilbagetrækningen bag Aisne under kodeordet "Flussschiffahrt". Om natten blev III. Bataillon som kampbataljonen lagt tilbage på nordsiden af floden. Samtlige minekastere i Regimentet blev lagt tilbage. Så gik Regimentsstaben midlertidigt i en ny kommandostation ved Gerlaux Ferme nord for Vailly. De gamle dækninger blev sprængt. Kl. 2245 om aftenen den **3. september** trak halvdelen af II. Bataillon sig tilbage til et nyt beredskabsområde syd for Ostel og anden halvdel til artilleri beskyttelsesstillingen. Højre nabo var I.R. 31, venstre F.R. 86. I. Bataillon frigjorde sig ved midnat ubemærket fra fjenden og rykkede sig mellem Chemin des Dames og Chevergny på sydsiden af Ailette ind i gamle dækningsanlæg. Officerspatruljer forblev i føling med fjenden, og skulle først under stærkt pres gå kæmpende tilbage til nordsiden.

Den **4. september 1918** kl. 0600 fløj alle broer over Aisne-Kanalen i luften med undtagelse af en enkelt og kolonnebroen og med undtagelse af et patruljespang. Efter officerspatruljernes returnering fra den forreste stilling den 4. september, fulgte fjenden tøvende efter. Indtil natten **4./5. september** lå patruljerne foran den gamle artilleri beskyttelsesstilling på sydskråningen af Peuplier højderne uden kampføling. For at skabe forbindelse til nabopatruljer, trak de sig den 5. september om formiddagen tilbage bag kanalen. Om natten **6./7. september** arbejdede fjenden sig frem til kanalen. M.G. og geværlid holdt hans patruljer på afstand.

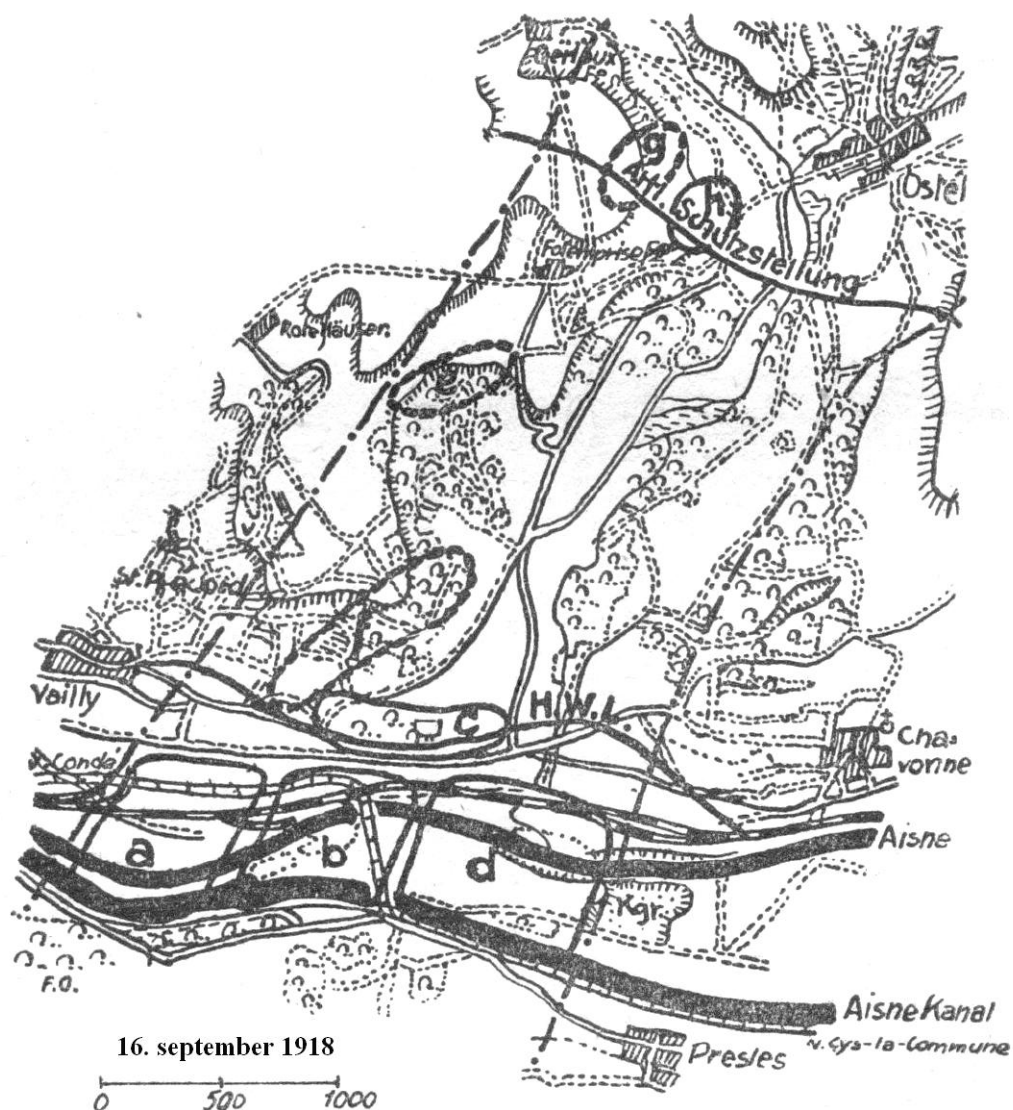
Flere forskydninger af skillelinjer bidrog ikke til at bedre stemningen hos soldaterne. Regimentets opgave var at holde Aisne-Kanalen mod patruljer og angreb, og sikre den truede højre flanke.

Det fjendtlige artilleri beskød heftigt Chemin des Dames og adgangsvejene. Trafikforholdene var meget vanskelige og de få veje meget dårlige.

Den **14. september 1918** overtog Major Krug kommandoen over Regimentet for den sygdoms ramte kommandør, der måtte på en længere orlov.

Fjenden blev i deres forsøg på at trænge over kanalen stadig mere dristig. Lt.d.R. Thode, 6. Kompanie, nedkæmpede en fjendtlig patrulje ved slusen. Også det fjendtlige artilleri blev stadig mere kraftigt.

Den **14. september** måtte I.R. 31 opgive Vailly efter at begge dens fløjkompagnier var blevet rullet op. 7./85, der hidtil havde været udrykkekompagni, besatte herefter en linje vest for Gaumecourt med front mod vest for at dække Regimentets højre flanke. De blåuniformerede franskmænd viste sig i første omgang kun i østkanten af byen, ved sukkerfabrikken og ved banegården. 7. og 9. Kompanie blev stillet til disposition for K.T.K. 31 I.R. Under dristige patruljer mod Vailly udmærkede sig specielt Lt.s.d.R. Marquardt og Rehding (7. Kompanie). Om natten **16./17. september 1918** begyndte Regimentet at overtage I.R.31 afsnit, altså i hovedsagen byen Vailly-sur-Aisne. 1. og 4. Kompanie besatte afsnittet mellem kirken og Regimentets højre begrænsning. Kort efter mørkefald forsøgte franskmændene efter udlæggelse af røg og masseskydning med geværgranater at indtage 1. Kompanie stilling nord for Aisne og 8. Kompanie mellem Aisne og kanalen. 1. Kompanie (Lt.d.R. Rohwer) opdagede med det samme forsøget og afviste det med infanteriild, mens det ved 8. Kompanie (Lt.d.R. Thode) kom til forbitrede nærkampe, der sluttede succesfuld. Om natten fra 17./18. september afløste 2. og 4. Kompanie resterne af I.R. 31 i rummet mellem kirke og slagteriet i Vailly. II. Bataillon blev i forreste linje afløst af Bataljon Zierold/I.R. 31, og rykkede i første omgang som Divisions reserve i Preussen-Schlucht ved Gerlaux Ferme, og **19. september** bag Chemin des Dames øst for Filain. Øsende regn vanskeliggjorde alle bevægelser.

III. Bataillon lå som beredskabsbataljon med et kompagni (10.) i K.T.K. hulen, et kompagni sydvest for "Rote Häuser" og et kompagni ved B.T..

I de næste dage bekæmpede de to siders infanteri heftigt hinanden med håndgranater og M.G. Artilleriilden begrænsede sig til den forreste linje indenfor acceptable grænser. Over de bageste områder blev der rettet meget kraftige ildoverfald. Hos højre naboafsnit (I.R. 75) vandt fjenden terræn.

På trods af at højre flanke blev mere og mere truet efter at I.R. 75 havde mistet Chateau Vauxelles, lykkedes det Regimentet at presse den forreste linje fra "Dachsbau" linjen frem til linjen langs U-højder – langs Vailly vejen – gennem kirkegården til ca. 200 meter øst for slagteriet. Foran I. Bataillon besatte fjenden følgende hovedpunkter: slagteriet, banegården, kirken, sukkerfabrikken, vest- og sydskråningen af A. højden. Et fjendtligt angreb mod 4. Kompanie den **23. september** mislykkedes under store tab. Efter en kraftig artilleriforbereelse mod forreste linje, bragede håndgranater den **25. september** kl. 0230 foran 4. Kompanie (Lt.d.R. Feldvoss) feltvagt, men posten er vågen og ilden og håndgranaterne gengældes. Også 3. Kompanie (Lt.d.R. Wehmer) angribes overraskende af tre grupper i nærheden af kirkegården. Forbigående presses posten et stykke tilbage, men situationen genoprettes igen gennem modangreb. Om aftenen vendte en af de savnede (Musketier Lischka) tilbage. Han var blevet taget til fange, havde gemt sig i et hundehus og sneget sig tilbage.

På ordre fra Division skulle Regimentet forreste linje i Vailly lægges frem gennem angreb. Regimentet udarbejde en plan til erobring af den nordlige del, og gav Hauptmann Gottorf opgaven at gennemføre angrebet. Til disposition havde han I. Bataillon, 10. Kompanie, alle Regimentets minekastere, to stødtropper fra Sturm-Bataillon 7 med tre flammekastere og en gruppe fra 3/Pionier Bataillon 9. Samtidig skulle venstre naboregiment, F.R. 86 rykke frem mod Vailly slagteri og 2/75 fra højre naboregiment mod nordøst hjørnet for at opnå forbindelse. Stemningen blandt tropperne var, på trods af de forudgående anstrengelser, udmærket.

Angrebet blev gennemført den **26. september 1918** på følgende måde: udgangsområde langt fremme, tæt på hovedvejen. Grundig artilleri- og minekaster forberedelse. Angrebet blev indsat kl. 0730. 2. Kompanie på venstre fløj nåede i et hurtigt spring det mål, og erobrede et M.G. med betjeningsmandskab. Af 3. Kompanie, der angreb ved siden af, lykkedes det kun venstre gruppe at erobre kirken og de omkringliggende huse. De øvrige, herunder de ledsagende flammekastere, blev liggende i den flankerende M.G. ild. Hovedgaden kunne ikke passeres, og der blev ikke opnået forbindelse til 2. Kompanie. Foran 1. og 4. Kompanie havde artilleriforberedelsen ikke ramt fjenden, der satte talrige M.G. i stilling. Trods heltedødig storm, kunne kompagniet ikke komme frem. Fører for 1. Kompanie, Lieutnant d.R. Rohwer (Hans) fandt heltedøden i spidsen for sine folk. 4. Kompanie stormtrop på højre fløj nåede deres fastsatte mål, tog fanger, men måtte så igen falde tilbage, da den ikke fik forbindelse til siderne. Gruppen tapre fører, Vizefeldwebel Lahrsen, blev hårdt såret. 2/75 havde ikke opnået resultater. Da den nye linje med dens uregelmæssige forløb ikke kunne fastholdes med vores stærkt udmattede kræfter, gik tropperne om aftenen tilbage til deres udgangsstilling. I. Bataillons bytte omfattede 29 fanger fra den franske 25. Division og to M.G. Vailly havde været besat af tre bataljoner. I løbet af natten blev I. Bataillon afløst af III. 12., 10. og 11. Kompanie kom i forreste linje, 9. Kompanie i K.T.K. hulen. Dette angreb havde kostet livet af Lt.d.R. Rohwer (Hans) og 16 mand. En officer og 50 mand var blevet såret. Den kommanderende general Exzellenz Frhr. von Lüttwitz udtalte i en korpsbefaling alle deltagende sin fulde anerkendelse.

7. Armee front blev nu trukket tilbage til kanal spærrestillingen. Kodeord "Talfahrt. II. Bataillon indtog forpostlinjen med højre fløj ved "Bushmühle" og herfra langs Ostel-linjen. Bataljonen havde fire kompagnier i forreste linje, M.G.K. bagved i mellemterrænet. 11. Kompanie var til disposition bag venstre fløj. III. Bataillon besatte med sine kompagnier hovedmodstandslinjen langs Ailette-kanalen. I. Bataillon blev placeret i Trucy. Officerskampgruppen, der skulle dække bevægelsen, blev som første stop i Dachsbau-linjen, og som andet stop i artilleri beskyttelseslinjen. Den nye Regiments kommandostation blev placeret i en hule ved kirken i Leirval.

En Divisionsbefaling omhandlede disse tilbagetrækningsoperationer:

"Frigørelsen af vores front fra modstanderen, blev er trods de vanskelige vejforhold, takket være alle formationers handlekraft, ikke mindst kolonnerne, gennemført gnidningsløst. En særlig fortjeneste heri har det velprøvede Regiment Herzog von Holstein, der gennem sit energiske fremstød den 17. september om aftenen, forhindrede det forventede fjendtlige angreb mod vores linje ved Vailly.

Sign. Frhr. v. Massenbach.

Det blev fundet positivt, at det nu ikke længere var nødvendigt for trænet at overskride den meget vanskelige Chemin des Dames. Adgangsvejen var bred og godt vedligeholdt med rimelige stigninger. Fjenden nåede den **28. september** med små grupper frem til området ved Malmaison og syd for Filain. De næste dage var der stadig småkampe med den eftertrængende fjenden, der gik frem med større eller mindre stødtropper, primært i området omkring "Russennase". 5. og 7. Kompanie havde en til dels vanskelig tid og led under M.G., håndgranater og geværgranatild, desværre også af for korte skud fra eget artilleri. Regimentets kampstyrke var på 39 officerer og 1.353 mand.

Den **2. oktober 1918** tydede fjendtlig forstyrrelsesild mod "Köhlernase" og Ailette dalen på angrebshensigter. Kl. 1400 begyndte en trommeild, som blev fulgt af et angreb. Allerede svækket af den ledede ild fra F.A.R. 45, blev angrebet afvist med geværlid og nærkampvågen med store tab til fjenden. Lt.d.R. Thode, 8. Kompanie, udmærkede sig i sær. Han erobrede i et modangreb to M.G. I aftenmeldingen fra **1. og 3. oktober** fra A.O.K. 7 til Heeresgruppe Kronprinz lod det (uddrag):

"18. Infanterie-Division bør fortjent især fremhæves for gennemførelsen af dens tilbagelægning i vanskeligt terræn under stærkt fjendtligt pres på grund af den udmærkede indsats af dens tropper i forpostkampe" og "Kampdagen udgjorde endnu engang en forsvarssucces for den velprøvede 18. Infanterie-Division".

Franskmændene angreb på ny kraftigt den **4. oktober** kl. 12 efter en kraftig ildforberedelse mod 7. og 8. Kompanie. 7. Kompanie (Lt.d.R. Rehring kastede det efter hårde kampe med blanke våben og håndgranater igen tilbage, og erobrede i modangreb 2 M.G. og fanger, tilhørende Chasseur-Bataljon 48. 8. Kompanie (Lt.d.R. Dörre) afviste stormen med M.G. og infanteriild. Med succes deltog minekastere og F.A.F. 45 i forsvaret. Den **5. oktober** om aftenen blev II. Bataillon uden vanskeligheder afløst af II/155 (10. Infanterie-Division), og marcherede til hvilekvarterer ved Briersles-et-Thiereny. III/85 rykkede til Bruyeres sammen med Regimentets stab. I. Bataillon forblev i Lierval.

Efter de uafbrudte fik de udmattede sjæle igen liv gennem søvn og ro. Man var blevet beskeden: hvilet kom ikke til at vare mere end 1½ dag.

Allerede den **7. oktober 1918** afløste I. Bataillon kampbataljonen fra Infanterie-Regiment 31 i forreste linje foran Malval Ferme.

Fra morgentimerne den 8. oktober lå adgangsgrave og 2., 3. og 4. Kompanies grav under et haglvejr af tungt artilleri og minekastere.

Kl. 10 angreb de franske stormenheder under udnyttelse af en gammel, overgroet grav som dækning. På fløjene kom angrebet hurtigt til standsning, men i midten ved 3. Kompanie trængte fjenden imidlertid ind i den forreste kampgrav og hovedforbindelsesgrav. Med kun tre mand lykkedes det i første omgang Leutnant Stäglich med håndgranater at standse fjenden, så kastede et modangreb med nabokompagnier igen fjenden ud af stillingen. 5 fanger blev taget. De franske fangers ytringer var meget betegnende for stemningen hos franskmændene: " „Il faut toujours attaquer, toujours attaque et nous savons bien que c'est impossible. Nos officiers n'avancent plus“ [Altid angribe, altid angribe, og ved ved, at det er umuligt. Vore officerer er gået i stå].

Om natten **9./10. oktober 1918** lagde 7. Armee fronten tilbage til Ekkehard-Stillingen langs Ailette for at frigøre yderligere reserver. Kl. 0400 besatte III. Bataillon kampzonen vest for Crandelaine. Regimentsstaben placerede den nye kommandostation ved Les Carriers Ferme. II. Bataillon rykkede om aftenen som beredskabsbataljon ind i området omkring Chaumont Ferme. Huler og dækningsanlæg, primært langs sydskråningen på

Chemin des Dames, blev ødelagt. Tidligt den **10. oktober** fik I. Bataillon tilbage over Ailette broen, hvor 3. Kompanie blev efterladt som kampgruppe, og marcherede til Vorges i hvil. 3 Kompanie fulgte efter og sprængte broen. Kampzonen var mere og mere kendetegnet som ufærdige, og til en grundig udbygning manglede tid og kræfter.

Allerede den **10. oktober 1918** begyndte bataljonerne tilbagetrækning, først til en forpostlinje, så til selve Hunding-stillingen nordøst for Laon.

Den **12. oktober** kom ved middagstid i Leisse ND befaling til øjeblikkeligt afmarch til Tavaux, hvor Regimentet efter en vanskelig march ankom kl. 20. I øsende regn blev bataljonerne den **13. oktober** med lastbil bragt over Burelles – Coulpaix – Villers-en-Guise til Hannapes, 8 km nord for Guise, hvor den blev stillet til disposition for 18. Armee. Den næste dag var I. Bataillon placeret i sænkningen stik øst for Tupigny – Grand Verly, II. Bataillon i Grand Verly og III. Bataillon sydøst for Grougis. Regimentets kommandostation lå i Grand Verly. Alle gik i gang med at grave sig ned til for at beskytte sig mod den kraftige fjendtlige ild. Regimentet afløste den **15. oktober 1918** I.R. 442 efter at denne havde afvist et kraftigt fjendtligt angreb. i midten af Divisionens afsnit. II. Bataillon blev kamp, I. Bataillon beredskabs og III. Bataillon hvile bataljon. Efter vedvarende fortyrrelsesild i løbet af natten, lå den forreste linje den **17. oktober** fra kl. 0600 under trommeild. Kl. 0630 angreb fjenden øst for vejen fra Etaves. Det blev afvist. Endnu et angreb kl. 0830 gennembrød Füsilier-Regiment 86 og satte sig fast i den vestlige del af landsbyen Grougis. En stødtrop fra 1. og 2. Kompanie, I.R. 85 rensede igen landsbyen.

Efter på ordre fra højere myndigheder at have indtaget en linje fra nordvest kant Aisonville – Banegård - Kirke i Grougies, angreb fjenden kl. 18 med støtte af kampvogne. M.G. skød løs. Sammen med geværlid og til dels også håndgranater blev de modtaget så grundigt af „Ohlalas“ (franskmændene) gav op. Efter et nyt angreb den **18. oktober**, hvor I.R. 31 måtte vige, blev stillingen på ordre lagt tilbage til østsiden af Oise-Sambre-Kanalen mellem Hannapes og Tupigny. Regimentsstaben forlagde til Neuville. Regimentet frigjorde sig kl. 1500 under kraftig fjendtlig M.G.ild, men uden at lede større tab. Den pålidelige fører for 9. Kompanie, Leutnant d.R. Schaller, led helledøden. På trods af de konstante tilbagetrækninger havde den gode moral blandt tropperne, formentlig på grund af de daglige succesfulde forsvarskampe, ikke taget skade. Fysisk var folkene derimod på grund af de uafbrudte kampe og marcher nær deres slutning. Siden den 21. juli havde Regimentet dårligt haft en fuld dags hvil. Kampstyrken var 874 mand, hvoraf kun mindre end 100 geværer stod til disposition langs fronten. 4., 5. og 9. Kompanie blev af samme grund opløst og deres mandskab fordelt på bataljonerne.

I de næste dage rasede mindre sammenstød kontinuerligt. Regimentet havde indsat en bataljon fremme langs kanalen, en bataljon i beredskab mellem Iron og Jerusalem Ferme og en bataljon i hvil i [Neuville-]les Dorengt. Til højre var der tilslutning til I.R. 19 og til venstre til I.R.31. Fjenden havde nået den anden side kanalen og forsøgte hele tiden med større eller mindre patruljer at passere over, frem for at ved Tupigny sluse. Bataljonerne afløste hinanden med korte mellemrum. Reserve bataljonen havde lejlighed til i la Petite Rue at bade og blive afluset ved Sanitätskompanie 23. En velgørende opvikning!

Den **3. november 1918** lå III. Bataillon i Dorengt. Den efterfølgende nat landede tungt fjendtligt artilleri i området. Kort før kl. 0700 den **4. november** lå voldsom ild over den forreste linje. Kort efter rullede det franske infanteri frem. Det lykkedes den fra nord kommende fjende straks at trænge ind i Hannapes, og afskærer en del af III. Bataillon fremme ved kanalen. Kort efter dukkede fjenden i en hurtig opfølgning af dens succes også op i

ryggen på de langs kanalen kæmpende kompagnier fra III. Bataillon. Trods hårdnakket modstand var den tapre III/85 skæbne beseglet. Resterne af 10., 11. og to delinger af 3. M.G.-Kompanie og bataljonsstaben blev taget til fange. Leutnant d.L. Quast fandt heldedøden. 12. Kompanie i anden linje holdt fjenden på afstand. M.W.-afdelingen forbrugte dens samlede ammunition, sprængte minekasterne, og grev så geværene i 12. Kompanies ildkamp.

Et fjendtligt fremstød ad den store vej fra Venerolles blev afvist af 2. og 3. Kompanie, mens 1. Kompanie sikrede højre flanke. Som franskmænd dukkede op i de levende hegn øst og nordøst for la Neuville, forlængede II. Bataillon med tilslutning til 1. Kompanie linjen frem til Wallines Ferme. 8. Kompanie generobrede i et fremstød la Neuville og bragte 26 fanger tilbage. Indtil aften afviste 2. og 3. Kompanie med en indsatsklar M.G. deling alle angreb, indledt med kraftig artilleriild, der kom fra Iron engene, mens 1. Kompanie fastholdt Højde 144 fra fjenden. 12. Kompanie med dele af M.W. afdelingen havde held til at slå sig tilbage til I. Bataillon. Når man tager i betragtning, hvad Regimentet i den sidste måned havde udrettet uden ro og hvile, foruden alle de belastende sjælelige indtryk, er det en fremragende indsats, at disse tropper også kunne gennemføre et succesfuldt modangreb. Som det begyndte at blive mørkt gik Regimentet på ordre tilbage til Esqueheries-Stillingen. Officerspatruljer holdt den forfølgende modstander på afstand.

Den **5. november** om natten begyndte den store tilbagetrækning til den generelle linje: 1 km vest Avesnes – 2 km vest Etroeungt – vestkant Larouillies (B Stellung). Sidst på eftermiddagen den 6. november var I. Bataillon som stillingsbataljon indsat mellem Maroont og Preberson, med II. Bataillon i beredskab ved Orniaux. Regimentets kommandostation var placeret i Ferme la Jolie syd Avesnes. Til højre var der tilslutning til Füsilier-Regiment 86, til venstre 6. Bayr. Infanterie-Division. Den **7. november** 1918 omkring kl. 1300 gennembrød englænderne med støtte fra M.G. og minekastere den tynde forpostlinje hos F.R. 86, erobrede 4./F.A.R. 45 og dukkede pludseligt op foran Regimentets kvarterer i la Jolie. Staben rykkede ud og drev fjenden tilbage. I troen på, at fjenden havde taget la Jolie, lagde et haubits batteri gården under ild og tvang staben til at rømme den. Beredskabsbataljonen rykkede frem, gik i stilling langs vejen Orniaux –Manche Quesne og spærrede vejen med M.G. og artilleri. Så blev stillingen i forbindelse med bayernes fremgang til venstre, samlet langs vejen Avesnes – Etroeungt. I. Bataillon forblev i forreste linje, mens II. Bataillon gik i beredskab omkring le Menil.

Om morgenen den **8. november 1918** beordrede Divisionen en yderligere tilbagetrækning til Cäsar-stillingen som del af tilbagetrækningen til Antwerpen-Maas stillingen. Sonderende stærke engelske patruljer tvang 12. Kompanie til at standse op. Efter at et M.G. var sat ind, var det forbi med angrebslysten. Ved middagstid indtog II. Bataillon en mellemstilling i den generelle linje Ense à Longue - Flaumont - Zorées. I. Bataillon gik gennem denne linje til nordkanten af Semeries. Kl. 19 rykkede så hovedstyrken (I.R. 31 og II/86) under kommando af Oberstleutnant von Enckevort over Beugnies til C 1 stillingen lige vest for Solre le Chateau. Bagtroppen fulgte kl. 22 under kommando af kommandøren for Füsilier-Regiment 86, Major von Drigalski. Lavtgående engelske fly beskød de tilbagegående kolonner. Det lykkedes 6. Kompanie at nedskyde en af disse frække fyre og tage besætningen til fange.

Den **9. november 1918** kl. 0600 indtog I. Bataillon forreste linje mellem Leugnies (Belgien) og Hestrud (Frankrig), mens II. Bataillon gik i beredskab i Leugnies, hvor også Regimentets kommandostation blev opslået. Den 10. november nærmede sig om formiddagen mindre grupper med den velkendte flade talerkehjelm på hovedet med efterfølgende kolonner. Da de blev lagt under ild, forsvandt de mellem de mange levende hegn øst for Hestrud. Over Leugnies begyndte de hvide skyer fra de engelske schrapnells at dukke op. Regimentets kampstyrke var sunket til 370 mand. Mange kompagnier kunne til de fortsatte kampe kun stille 20 til 25 geværer.

Den **11. november 1918**, denne ulykkelige dag, begyndte. De rystende nyheder, at Marinen var slået id på den ære- og fædrelandsløse vej, som også Etappe og erstatningstropperne fulgte, løb fra mund til mund. Revolution var brudt ud i Tyskland.

”Fjendtlighederne skal indstilles kl. 12 middag”. Hvor ofte havde man ikke med længsel ventet på denne befaling, under forudsætning af en tålelig afslutning. Hvad nu? For enhver tænkende soldat betød denne Våbenstilstand udslettelsen. Indtil kl. 12 middag skød vore batterier og vore M.G. deres jernlast mod fjenden. Så indtraf stilheden. Det mægtige Tyskland, sine fjenders skræk, var ikke mere. For sidste gang havde også våbnene i det i så mange slag hædersvundne Infanterie-Regiment 85 slynget sit fast ”Holdt” mod fjenden. Regimentskommandøren, Oberstleutnant von Enckevort, udsendte følgende befaling:

”Våbenstilstanden træder i dag kl. 12 i kraft. Dermed finder en kamp sin afslutning, som vi i verdenshistorien, endnu aldrig har set. Vi står besejret. De sørgelige forhold i hjemlandet lander ikke glæden komme frem. Vi har i fællesskab gennemlevet svære tider. Svære tider står foran os. I stedet for at finde ro, orden og fred, modtager os hjemlandet med omstyrtning og kaos. Desto mere mod Regimentet bevare sit fast sammehold indtil garnisonerne er nået og vi går fra hinanden.

De bånd, der over fire år, er smedet af fælles nød, og den gensidige tillid, må være stærkere end alle ødelæggende indflydelse. Jeg forventer af hver enkelt, at Regimentet bevarer sin fulde integritet og pålidelighed indtil hjemsendelsens øjeblik”.

Som de smagfulde Våbenstilstandsbetingelser blev kendte, blev stemningen, ikke kun blandt officerer, meget nedtrykt. Også mange af mandskabet havde alvorlige ansigter, selvom også de fleste fandt tilfredsstillelse i slutningen på kampene. Mellem den 21. juli 1918 og Våbenstilstanden havde Regimentet mistet 3 døde officerer og 7 sårede, mens 151 mand var døde, 550 såret og 533 savnet. De samlede tab i det aktive Regiment under verdenskrigen blev, så vidt det har kunne lade sig fastslå, 100 døde officerer, 183 sårede og 8 savnede. Af underofficerer og mandskab faldt omkring 2.000, 6.664 blev såret og 2.218 savnedes.

Det er rystende tal for et enkelt infanteriregiment. Er der behov for yderligere ord for at påpege, på hvilken fremragende måde I.R: 85 havde gjort sin pligt? Disse tal er et kraftigt bevis på slesvig-holstensk trofasthed, nedersaksisk tapperhed og sejhed, et bevist på det sande kammeratskab mellem officerer og musketerer, der skulder ved skulder med hinanden havde kæmpet og blødt. Tanker skal på dette sted endnu engang vandre tilbage på alle disse helte, som til det yderste betalte prisen for hjemmet sikkerhed og Rigets ubrydelighed. Uanset om disse trofaste tyske mænd med ”85” på skuldrene sover i belgisk eller fransk jord, om de er faldet ensom på post eller i den vilde storm, vovede patruljer eller under granatregnen under forsvarsslaget, eller om de efter at være såret eller efter sygdom blev lagt i graven, vore dybeste taknemmelighed følger dem. Deres forbillede af kraft og heltemod, på pligtbevisthed og trofasthed lyser os i møde! Også de sårede og de beskadigede kræver en lignende tak.

XVIII. Rømning af de besatte områder og march til hjemlandet

Det skal her præciseres, at mytteri, faneflugt og plyndringer, som beklageligvis fandt sted i etappeområderne, ikke fandt sted blandt kamptropperne. Ganske vist var fronttropperne stærkt udmattede af de vedvarende kampe. Der ankom ikke længere erstatningspersonel eller også var dette uanvendeligt. De gamle frontsoldater holdt sig imidlertid fast sammen og viste, som det fremgår af ovenstående beretninger, hele tiden fjenden tænderne. Trods det hele fortsatte I.R. 85 også nu med at gøre sin tunge pligt.

De besatte områder skulle indenfor 14 dage, området vest for Rhinen yderligere 17 dage senere, være rømt. Disse betingelser blev senere på hensynsløs måde af Entente yderligere skærpet.

18. Armee, som Divisionen tilhørte, skulle marcherer over Namur – Malmedy – Bonn til Kassel. Divisionen formerede marchgrupper under udpegede førere. Regimentet tilhørte Gruppe von Enckevort. Den 15. november blev Meuse overskredet ved Dave. Det skar i hjerterne overalt at se befolkningens jubel og de belgiske flag. Kampløs marcherede de vældige hærmasser gennem den godt forberedte Antwerpen-Maas-Stiling. Marchen blev gjort besværlig da det satte ind med islag. Der manglede vinterbeklædning og ishager til hestene. Til dels var også indkvarteringerne meget dårlige. At tilbagemarchen trods alle vanskeligheder alligevel kunne gennemføres med godt resultat, skyldes tre ting: det forholdsvis tørre vejr, den frivillige tugt og orden, og ikke mindst hærledelsens strålende planlægning. Her viste de deres fulde formåen. Endnu engang inden dens opløsning, bevises det hvad kamptropperne i den tyske hær ved ånd og selvdisciplin var i stand til at yde.

Efter ordre valgte hvert kompagni tillidsmænd, helt igennem fornuftige folk, der virkede i førernes ånd.

Den **21. november** kl. 16 blev de tyske grænsepæle ved Brücken hilst med sangen „Deutschland, Deutschland über alles“. Det var en vemodig, bitter følelse, som herskede i det kamp- og sejrsvante Regiment, som de så de første vejende tyske flag. Sorgen blandede sig imidlertid med glæden over igen at være blandt landsmænd, blandt ens tænkende og ensfølende mennesker. Alvorlige og stille hilste de gamle, de unge svingede med huerne og råbte hurra, ud af vinduerne blafrede tørklæder, overalt guirlander og velkomsttaler Men så fyldtes hjertet med en bitter sorg; at våbnene var brudt og en hadefuldt fjende snart ville følge ind i dette hidtidige fredelige beskyttede land. Modtagelsen hos kvarterværterne var hjertelige og gæstfrie. Mange af dem, der så Regimentet vendte hjem i god orden, kunne ikke forstå, at der med sådanne tropper ikke længere var mulighed for at gøre modstand, at det måtte komme til denne smagfulde våbenstilstand. Ganske vist mærkede mange i de ny triste og alvorlige hjemkomne, trods alle længsler efter hjemmet, stadig den samme gejst som i 1914, men frem for alt behøvede hærens sjæl forstærkningen og opmuntringen fra hjemlandet. Den udeblev. De store masser var blevet trætte. Det planmæssige, højforræderiske muldvarpearbejde i 1½ år, blev kronet af det sidste dolkestød i ryggen på hære, revolutionen, måtte fuldende skæbnen

Overvindelsen af Eifel medførte på de stejle bakker mange anstrengelser for mænd og heste, mens de fattige bjerglandsbyer kun tilbød mangelfulde indkvarteringer. Den **29. november** nåede man Bonn. Rhinen! Vi måtte nu undlade at forsvarer den – vores stolte, tyske flod. Overalt vejede faner, overalt var husene smykkede. På Rhinbroen modtog Divisionskommandøren, Generalmajor Frhr. v. Wassenbach, næste dag Regimentets forbi-march. Også øst for Rhinen måtte mange vanskeligheder overvindes. Vejret var slået om, vejene blev dårlige. Savnet af hjemme blev stærkere som julen nærmede sig. Trods alle ophidsende indflydelse fra hjemlige soldater-råd, forblev Regimentet samlet. Det var imidlertid allerede tyndet stærkt ud efter hjemsendelsen af de ældste årgange og afgang af folk fra den vestlige del af landet. I begyndelsen af december blev det offentliggjort, at den dygtige fører for I. Bataillon, Hauptmann Gottorf, var blevet tildelt ordenen Pour le Merite. Dette havde Kejseren allerede kort før Våbenstilstanden beordret. Den sidste krigskommandør for Regimentet, Oberstleutnant von Enckevort, måtte desværre forlade Regimentet på grund af sygdom.

Ved Schloss Wilhelmshöhe havde Regimentet den **20. december** den store glæde, at gå parademarch forbi Generalfeldmarschall von Hindenburg. Den store feltherre udtalte sin anerkendelse for troppernes gode holdning.

Den **23. og 24. december** samlede bataljonerne sig i Hannoversch-Münden for herfra at blive transporteret videre. Juleaften 1918 sad kompagnierne ved lyset af få stearinlys i transporttog. Alle havde forestillet sig en helt anden hjemkomst!

Første Juledag kl. 11 rullede det første transporttog med Regimentsstab og I. Bataillon over højbroen ved den gamle garnisonsby Rendsburg. Militære repræsentanter og byens myndigheder bød varmt velkommen. Efter udladning tog bataljonerne opstilling til indmarch. Med Regimentsmusik i spidsen kom først skolepiger, der fordelte gaver, og medlemmer af Magistraten. Efter Regiments- og bataljonsstabe fulgte kompagnierne, maskingevær kompagnierne og trænet. Et talrigt publikum fulgte optoget, som det fortsatte gennem de udsmykkede gader. Overalt blev krigerne venligt hilst velkommen.

Efter at bataljonen var nået kasernegården, kom den sidste tale fra den stedfortrædende Regimentskommandør, Hauptmann Beltz:

”Der kan ikke herske jubelstemning i dag. Det er gået anderledes, end vi havde forventet. Med taknemmelighed i hjerterne genser vi efter 4½ år igen hjemstavnen i trofast hukommelse af vore faldne kammerater. I mange slag og kampe har Regiment Herzog von Holstein udmærket sig med ære. Kun ved disciplin og trofasthed var det muligt at hævde os mod den store overmagt. Alle denne krigs sorger og hæslighed vil med tiden blive glemt, og blive erstattet af minderne om gode timer i trofast kammeratskab og militær manddomskraft. Også nu vil vi vise, at vi er rigtige 85'ere, og med fuld kraft vil arbejde for vores Fædrelands vel. Vores elskede tyske Fædreland, længe leve!”. Alle istemte med kraftig røst. Musikken spillede den gamle tyske sang.

På samme måde fulgte II. Bataillons indtog Anden Juledag. Nytårsdag foranstaltede byen Rendsburg en velkomstfest for Regimentet og for I/F.A.R. 45. Demobiliseringen og opløsningen af den gamle hær fortsatte dens forhastede gang. Tysklands ryggrad blev ødelagt, generationers seje arbejde udslettet. Imidlertid kan man hos mange hundredtusinder af tyske mænd ikke begrave den stolte erindring om den herligste hær, jorden nogensinde har båret.

Slut ord

Regiment Herzog von Holstein fik ikke lov til at opleve de store brusende sejrskampe i øst, syd og sydøst, men har med ære deltaget på alle afgørende steder i den uendelig svære brydekamp på Vestfront, og som i Krigen 1870/71 i høj grad gjort sig fortjent til fædrelandets tak. Gudskelov kan vi soldater, vi medlemmer af I.R. 85, uden skam se i øjnene på vore aner; vi blev tro mod faneeden.

At egne landsmænd på vegne af fremmedrace forførelse faldt hæren i ryggen, og tog dens kraft, kan ikke skrives skyldnerbogen for den daværende regering, ikke for Wilhelm I's soldater, ikke for de faldne fra Krigen 1870/71 eller 1914/1918, ikke for os, arvtagerne af deres soldaterære.

Vores stolte Regiment eksisterer ikke mere! Dets ærefulde fane stormede ved Gravelotte, vejede ved Orleans og le Mans, blafrede i den sidste store kappelstrid gennem Belgien og Frankrig til tæt ved Paris – de gamle faner hviler nu i tøjhuset i Berlin.

Vi tidligere 85'ere holdes imidlertid af det aldrig opløste faneed, bundet sammen i et historisk fællesskab. Tro mod tradition og ånd i vores gamle Regiment skal vi og vore efterkommere samle sten for sten, så vi på trods af alt kan skabe fundamentet til Tysklands opblomstring, for Fædrelandet nye våbenære.

Selvom også geværene er ødelagte og sablen rustet på væggen, vil tiden komme, hvor en stålhård klinger går gennem Tyskland, hvor mandsmod og krigerisk dygtighed igen vil få værdi. Så vil måske også Infanterie-Regiment Herzog von Holstein (Holsteinisches) Nr. 85 på ny genopstå.

Liste over Regimentskommandører

Oberst des Barres: 1866-1870
Oberst Freiherr v. Falkenhausen: 1870-1872
Oberst v. Boss: 1872-1874
Oberst v. Spangenberg: 1874-1880
Oberst v. Doering: 1880-1885
Oberst v.d. Wense: 1885-1888
Oberst Goldschmidt: 1888-1891
Oberst v. Hanstein: 1891-1895
Oberst Roether: 1895-1897
Oberst v. Sperling: 1897-1900
Oberst Bickel: 1900-1902
Oberst Konopacki: 1902-1905
Oberst Freiherr v. Geld: 1906-1907
Oberst Michaelis: 1908-1910
Oberst Barre: 1910-1913
Oberst Baron Digeon v. Monteton: 1913 – december 1914
Oberstleutnant Richelot: Januar 1915 – maj 1915
Oberst Wilcke: Juni 1915 – maj 1916
Oberstleutnant Bronsart v. Schellendorf: Maj 1916 – september 1916
Major Thümmel: September 1916 – oktober 1917
Oberst v Lettow-Vorbeck: November 1917 – Marts 1918
Oberstleutnant v Enckevort: Marts 1918 – november 1918

Officersbemanding ved mobiliseringen 1914

Regimentsstab

Kommandeur: Oberst Baron Digeon von Monteton
 Regiments-Adjutant: Oberstleutnant Beltz
 Führer der grossen Bagage: Vizewachtmeister d.L. von Eicken
 Regimentsarzt: Oberstabsarzt Professor Dr. Fülleborn
 Regiments-Waffenmeister: Lemburg
 Obermusikmeister: Bartelt
 Regimentschreiber: Vizefeldwebel Littig und Schulze

I. Bataillon

Kommandeur: Major Hagedorn
 Adjutant: Leutnant v. Engeström
 Verpflegungs-Offizier: Leutnant d.R. Janssen
 Bataillonsarzt: Oberarzt d.R. Dr. Calvary
 Zahlmeister: Quade
 Schreiber: Vizefeldwebel Nehlsen

1. Kompagnie

Hauptmann Arndt
 Leutnant d.R. Koch
 Leutnant Riemer
 Feldwebel Umlandt
 Vizefeldwebel d.R. Lorenzen
 Vizefeldwebel d.R. Normann
 Vizefeldwebel Lodel

3. Kompagnie

Oberleutnant Necke
 Leutnant Deichmann
 Leutnant d.R. Axer (Ernst)
 Fähnrich Lauke
 Feldwebel Schmuck
 Vizefeldwebel Schmidt
 Unteroffizier d.R. von Appen
 Vizefeldwebel Pöhls

2. Kompagnie

Leutnant Kramm
 Leutnant Graf v. Moltke
 Leutnant d.R. Postel
 Feldwebel Förste
 Vizefeldwebel Backmeister
 Vizefeldwebel d.R. Sternberg
 Vizefeldwebel d.R. Schröder

4. Kompagnie

Hauptmann Muhle
 Leutnant Goedel
 Leutnant d.R. Klenze
 Feldwebel Born
 Vizefeldwebel d.R. Maack
 Vizefeldwebel d.R. Knees
 Vizefeldwebel Böttcher

II. Bataillon

Kommandeur: Major Narggraff
 Adjutant: Leutnant Jacobs
 Verpflegungs-Offizier: Leutnant d.R. Axrer (Edmund)
 Bataillonsarzt: Stabsarzt Dr. Dangel
 Oberarzt Dr. Piske
 Zahlmeister: Fuhrmann
 Schreiber: Vizefeldwebel Hass und Kempfert

5. Kompagnie

Hauptmann Rinn
 Leutnant v. Heyking
 Leutnant d.R Eckmann
 Feldwebel Steffen
 Vizefeldwebel Jürgens
 Vizefeldwebel d.R. Michaelsen
 Vizefeldwebel d.R. Simon sen

7. Kompagnie

Leutnant Eickert
 Leutnant Jensen
 Leutnant d.R Trebitz
 Leutnant Schad
 Feldwebel Lange
 Vizefeldwebel Schwarzer
 Unteroffizier d.R. Meyer

6. Kompagnie

Oberleutnant Fahr
 Leutnant Schaefer
 Leutnant Alwardt
 Feldwebel Roggenbock
 Vizefeldwebel d.R. Bachmann
 Fähnrich Bergholter
 Vizefeldwebel Lubintzki

8. Kompagnie

Hauptmann Koch
 Leutnant Dose
 Leutnant d.R Hansen
 Feldwebel Kleist
 Vizefeldwebel d.R Witte
 Vizefeldwebel Stahl
 Vizefeldwebel d.R. Kniep

III. Bataillon

Kommandeur: Major Graf v. Kielmannsegg
 Adjutant: Leutnant Neeps
 Verpflegungs-Offizier: Leutnant d.R Driver
 Bataillonsarzt: Stabsarzt Dr. Tollens
 Zahlmeister: Schwieger
 Schreiber: Vizefeldwebel Stange und Wernecke

9. Kompagnie

Hauptmann Groepper
 Leutnant d.R Dwenger
 Feldwebel Pemöller
 Vizefeldwebel Gill
 Vizefeldwebel d.R Busch
 Vizefeldwebel d.R Lehmann
 Unteroffizier d.R. Dammann

11. Kompagnie

Leutnant Haeseler
 Leutnant d.R Struss
 Leutnant d.R Müller
 Vizefeldw. d.R Griesenberg
 Feldwebel Koch
 Vizefeldwebel Finnern
 Vizefeldwebel Möhring

10. Kompagnie

Hauptmann Goetze
 Leutnant Keyzers
 Leutnant d.R Hilmers
 Feldwebel Buckentin
 Vizefeldwebel d.R Fitzler
 Vizefeldwebel d.R Schuldt
 Vizefeldwebel Rickert

12. Kompagnie

Oberleutnant Schmidt
 Leutnant d.R Baron de la Molte Fouqué
 Leutnant Freiherr v Schele
 Feldwebel Jungjohann
 Unteroffizier d.R. Hilmer
 Vizefeldwebel Kujas

Maschinengewehr-Kompagnie

Hauptmann Seyfert
 Leutnant Gottorf
 Leutnant Schlueter
 Leutnant d. R. Frauen
 Feldwebel Boss
 Vizefeldwebel d.R v. Mathies
 Vizefeldwebel d.R Freiherr v. Türkheim
 Vizefeldwebel Schwieger

Officersbemanding ved II. Somme-Slag

(17.8 – 11.9.1916)

Regiments-Stab:

Oberstlt. Bronfart v. Schellendorf såret
 Hptm. v. Engeström,
 Lt.d.R. Langemann
 Lt.d.R. Paap
 Lt.d.L. Von Eicken
 Stabsarzt Prof. Dr. Brunn.

I. Bataillon:

Hptm. Simon
 Lt. Scharmer
 Lt.d.R. Bense
 Oberarzt Dr. Bostroem
 Feldunterarzt Uve Lallemand

1. Kompagnie:

Lt.d.R. Classen
 Lt.d.R. Petersen
 Lt.d.R. Nuss såret
 Lt.d.R. Koppe såret
 Feldw.Lt. Gorr såret

3. Kompagnie:

Hauptm. Gottorf såret
 Lt.d.R. Klüver såret
 Lt.d.R. Hahlbeck såret
 Lt.d.R. Falck faldet

2. Kompagnie:

Lt. Reuter faldet
 Lt.d.R. Frerk
 Lt.d.R. Fock faldet

4. Kompagnie:

Lt.d.L. Schön såret
 Lt.d.R. Lüth
 Lt.d.R. Prüss såret
 Lt.d.R. Harder

II. Bataillon:

Major Seyfert
 Lt.d.R. Brüger
 Feldw.Lt. Bull

5. Kompagnie:

Lt. v. Heyking
 Lt. Wallis såret
 Lt.d.R. Jensen såret
 Lt.d.R. Buhr såret
 Lt.d.R. Hering syg
 Lt.d.R. Nielsen såret

7. Kompagnie:

Lt.d.R. Norman
 Lt.d.R. Emcken faldet
 Lt.d.R. Dammann såret
 Lt.d.R. Fuhlendorf
 Lt.d.R. Lau såret
 Lt.d.R. Hermann, Paul

6. Kompagnie:

Lt.d.R. Krebs,
 Lt.d.R. Lucht faldet
 Lt.d.R. Herrmann Fr.
 Lt.d.L. Stein såret

8. Kompanie:

Lt.d.R. Leine
 Lt.d.R. Heinemann syg
 Lt.d.R. Böhme såret
 Lt.d.R. Petersen
 Lt.d.R. Behrend såret

III. Bataillon:

Hauptm. Beltz
 Lt. Müller
 Lt.d.R. Wilde
 Uff.Arzt Dr. Engell

9. Kompagnie:

Lt.d.R. Schaller såret
 Lt. Hecker faldet
 Lt.d.R. Völder såret
 Lt.d.R. Ener
 Lt. Genst. Hirschert krigsfange

11. Kompagnie:

Hauptm. Haefeler
 Lt.d.R. Rewe såret
 Lt.d.R. Pahl I såret
 Lt.d.R. Claussen Wilh. syg

10. Kompagnie:

Lt. Schad såret
 Lt. Nolte gassyg
 Lt. Siek såret
 Feldw.Lt. Alefelder syg

12. Kompagnie:

Hauptm Schmidt
 Lt.d.R. Wichard såret
 Lt.d.R. Reimers syg
 Lt.d.R. Keesch krigsfange
 Lt.d.R. Hass gassyg

13. Kompagnie:

Lt.d.R. Götsche,
 Lt.d.R. Schmidt Heinr.
 Lt.d.R. Schmidt Bernh.

1. Maschinengewehr-Kompagnie:

Hauptm. Schlueter
 Lt. Reuter Adolf
 Lt. Petersen Jürgen

2. Maschinengewehr-Kompagnie:

Lt.d.L. Berger
 Lt.d.L. Bonn, Senger faldet
 Lt.d.L. Schlüter
 Lt.d.L. Boss Hans faldet

Den nødvendige omrokering på grund af tabene, er ikke medtaget i ovenstående liste. Markeringerne skal blot give et billede af, hvor kraftigt officerskorpset under denne kampindsats skrumpede ind.

Kampkalender

Infanterie-Regiments Herzog von Holstein (Holst.) Nr. 85

1914

- 11.8 - 14.8 Kampe ved Liège
 18.8 - 19.8 Slaget ved Gette (Tirlemont)
 23.8 - 24.8 Slaget ved Mons
 2.9 - 3.9 Kampe ved Chateau-Thierry
 6.9 - 9.9 Kampe ved Montceaux – Eternay og slaget ved Qurcq
 12.9 - 11.10 Kampe langs Aisne
 20.9. Kampe ved Moulin-sous-Touvent

1915

- 11.1 - 16.1 Slaget ved Soissons
 6.6. - 16.6 Junie kampe ved Moulin-sous-Touvent
 16.10 - 3.11 Efterårsslag i Champagne
 5.11 - 14.6 Stillingskampe i Champagne

1916

- 12.2 Erobring af Franzosennestes nordvest Souain
 25.2 Kampe nordvest Souain
 15.3 Forsvar af franske angreb vest Navarin Ferme
 3.7 - 27.7 Slaget ved Somme
 17.8 - 11.9 Slaget ved Somme
 12.9 - 12.12 Stillingskampe i Artois
 13.12 -19.2.1917 Stillingskamp ved Somme (Ancre).

1917

- 7.3 - 15.3 Kampe foran Siegfried-Stellung
 16.3 - 18.3 Kampe foran Siegfried-Stellung
 9.4 - 24.4. Forårsslag ved Arras
 8.5 - 30.8 Kampe foran og i Siegfried-Stellung
 15.9 - 12.10 Efterårsslag i Flandern
 24.10 - 23.11 Wilna
 26.11 -11.2.1918 Stillingskampe i Øvre-Alsace

1918

- 15.2 - 1.3 Kampe i Siegfried-Stellung og forberedelser til Store slag om Frankrig
 2.3 - 20.3 Forberedelsestid til Store slag om Frankrig
 21.3 - 6.4 Store slag om Frankrig
 21.3 - 22.3 Gennembrud mellem Gouzeaucourt og Vermand
 23.3 - 26.3 Forfølgelseskampe i Somme-område
 27.3 - 17.5 Kampe langs Ancre, Somme og Avre
 18.5 - 20.7 Hviletid i Artois og Flandern
 21.7 - 25.7 Forsvarsalg mellem Soissons og Reims
 26.7 - 3.8 Bevægelige forsvarsalg mellem Marne –Vesle
 4.8 - 3.9 Stillingskamp ved Vesle
 4.9 - 9.10 Kampe i Siegfried-Stilling
 10.10 - 12.10 Kampe i Hunding- og Brunhilde front
 13.10 Kampe i Hunding-Stellung
 14.10 - 4.11 Kampe foran og i Hermanstellung
 17.10 - 18.10 Slag ved le Petit Verly Grougies og Aisonville
 4.11 Slag ved Etreux og Grand Verly
 5.11 - 11.11 Tilbagegangskampe foran Antwerpen-Maas Stellung
 12.11 - 25.12. Rømning af besatte områder - hjemmarch

Ærestavle

Inf.Regts. Herzog von Holstein (Holst.) Nr. 85

- Hauptmann Arndt, Gustav
18.8.14 ved Gette af infanteriskud i hoved
- Leutnant Keyzers, Paul
18.8.14 ved Gette, hård såret af geværskud i mave, død på Lazaret i Tirlémont.
- Hauptmann Groepper, Hermann
23.8.14 ved Mons af brystskud
- Leutnant Freiherr v. Schele
23.8.14 ved Mons af geværskud
- Leutnant d.R. Driver, Heinr.
23.8.14 ved Mons af geværskud i hoved
- Leutnant d.R. Trebitz, Ernst
24.8.14 ved Mons af artilleri
- Leutnant d.R. Lehmann, Heinr.
13.9.14 ved Aisne såret. senere død
- Leutnant d.R. Soonsen, Wilh.
20.9.14 under kvedp ved Moulin-sous-Touvent af geværskud
- Leutnant Goedel, Joacho
12.1.15 Slag ved Soissons af geværskud .
- Leutnant d.R. Wieben, Claus
12.1.15 Slag ved Soissons af Tretmine.
- Rittmeister v. Ulmenstein
13.1.15 Slag ved Soissons af geværskud i hoved
- Hauptmann d.R. Reuter, Christian
13.1. 15 i lazaret Chauny efter såret ved Soissons
- Leutnant d.R. Eckmann, Claus
6.6.15 nordlig Moulin sous Touvent af geværskud i hoved
- Leutnant d.R. Kolbe, Kurt
6.6.15 nordlig Moulin sous Touvent af geværskud i hoved
- Oberleutnant Jacobs, Joh. Heinr.
8.6.15 nordlig Moulin sous Touvent af minesprængstykke i hoved
- Leutnant Petersen, Lothar
11.11.15 ved Ste. Marie à Py af håndgranat
- Leutnant d.R. Schliemann, Hans
22.2.16 ved Ste.Marie à Py af geværskud
- Leutnant d.R. Bustorff, Chr.
25.2.16 ved ste.Marie à Py af artilleri
- Leutnant Deichmann
26.2.16 Chvedpagne , sydlig Ste.Marie à Py
- Leutnant Hornbostel, Wilh.
26.2.16 sydlig Ste. Marie à Py
- Stabsarzt Dr. Pöhn, Ernst
21.5.16 i Feldlazarett 8 IX A.K. efter hårdt såret af artilleri
- Leutnant d.R. Schlaegel, Curt
27.5.16 af artilleri foran Souain
- Leutnant Aermlich, Willy
15.7.16 foran Estrées af artilleri
- Leutnant Behlen, Carl
17.7.16 foran Estrées af artilleri
- Leutnant d.L. II Behr, Walther
13.7.16 ved Estrées af artilleri

- Leutnant d.R. v. Mathies, Bruno
18.7.16 i Kriegslazarett 1 VII St.Quentin efter såret
- Leutnant d.R. von der Ohe, Alb.
19.7.16 sydlig von Estrées af håndgranat
- Leutnant d.R. To, Wilhelm
20.7.16 af geværskud i hoved ved Estrées
- Leutnant d.L. I Ladedorf, Wilh.
20.7.16 af geværskud i hoved ved Estrées
- Leutnant d.R. Kuhner, Richard
20.7.16 ved Estrées af håndgranat
- Leutnant d.R. Voss, Johs.
20.7.16 sydlig Estrées af geværskud
- Feldw-Leutnant Krüger, Paul
6.8.16 i Res.Laz. Göthen efter såret
- Leutnant Reuter, Fritz
22.8.16 i Feld-Lazarette 7 IX. A.K. efter såret
- Leutnant d.R. Emken
31.8.16 sydlig Estrées af Mine begravet
- Leutnant d.R. Senger, Jodok
4.9.16 sydlig Estrées af geværskud
- Leutnant d.R. Petersen, Behrend
4.9.16 sydlig Estrées af geværskud
- Leutnant d.R. Fock, Heinrich
5.9.16 sydlig Estrées af geværskud
- Leutnant d.R. Falk, Hugo
5.9.16 i Kriegslazarett Abt.2/VII St.Quentin efter såret
- Leutnant d.R. Lucht, Johann
6.9.16 sydlig Estrées af artilleri i hals
- Leutnant d.R. Voss, Hans
6.9.16 sydlig Estrées af artilleri
- Leutnant Hecker, Carl
11.9.16 i Kriegslazarett 2/VII Rue de Flandern efter såret af lyspatroner.
- Leutnant d.R. Möller, Ernst
6.11.16 ovedforbindeplads in Henin efter såret
- Leutnant d.R. Schlüter, Christ.
6.12.16 i Feldlazarett ved Agny efter såret
- Leutnant d.R. Buhr, Erich
6.12.16 ved Miraumont af artilleri
- Leutnant d.R. Thode, Claudius
4.2.17 ved Grandcourt af geværskud
- Leutnant d.R. Fuhlendorf, Willy
16.2.17 ved Miraumont-Beaucourt af artilleri begravet
- Leutnant d.R. Reinhold
17.2.17 ved Miraumont af geværskud Lungeskud
- Leutnant d.R. Tietze, Georg
18.8.17 af vejsprængning ved Escout-St.Mein
- Leutnant d.R. Classe, Carl
21.4.17 af artilleri sydlig Gavrelle begravet
- Leutnant d.R. Prühs, Georg
21.4.17 af artilleri sydlig Gavrelle begravet
- Leutnant d.R. Berger, Gustav
22.4.17 sydlig Gavrelle af geværskud
- Leutnant Langemann, Wilh.
23.4.17 ved Gavrelle af geværskud
- Leutnant d.L. Domnick, Adolf

22.4.17 efter såret ved Gavrelle
 Leutnant d.L. Theede, Heinrich
 23.4.17 ved Gavrelle
 Leutnant d.L.II Schön, Victor
 20.9.17 i Houthoulter Wald af artilleri
 Leutnant d.R. Harder, Harro
 8.10.17 ved Broenbach af artilleri begravet
 Leutnant d.R. Börm, Hans
 9.10.17 in Houthoulter Wald af artilleri
 Leutnant d.R. Dreessen, Hans
 9.10.17 af artilleri ved Broenbach
 Leutnant d.R. Rüter, Heinrich
 9.10.17 af artilleri i Stvedkot
 Leutnant Jacobs, Walter
 10.10.17 af artilleri ved Broenbach
 Leutnant Odefey, Christorph
 10.10.17 Reserve-Feldlazarett 110 efter såret af eksploderende ammunition
 Oberst v. Lettow-Vorbeck
 21.3.18 af geværskud foran Ronssoy
 Hauptmann Evers, Max
 21.3.18 af geværskud foran Ronssoy
 Leutnant Bähr, Peter
 21.3.18 af geværskud ved Ronssoy
 Leutnant Kilian, Ernst
 21.3.18 af geværskud ved Ronssoy
 Leutnant Augustin, Kurt Friedrich
 21.3.18 af geværskud ved Ronssoy
 Leutnant Scharmer, Joach.
 21.3.18 af geværskud i hoved ved Ronssoy
 Leutnant d.R. Wichard, Heinrich
 21.3.18 af geværskud i hoved ved Ronssoy
 Leutnant d.R. Seefluth, Bruno
 21.3.18 af artilleri ved Ronssoy
 Leutnant d.R. Goettsche, Emil
 21.3.18 af geværskud i hoved ved Ronssoy
 Leutnant d.R. Rewe, Carl
 21.3.18 af geværskud ved Ronssoy
 Leutnant d.R. Kuhlmann, Heinrich
 21.3.18 af geværskud ved Ronssoy
 Leutnant d.R. Hering, John
 22.3.18 ved St.Emilie af geværskud i ryggen
 Leutnant d.R. Storm, Paul
 22.3.18 af geværskud ved St.Emilie
 Leutnant d.L. Haensgen, Rich.
 22.3.18 foran Villers-Faucon af geværskud i hoved
 Leutnant d.R. Goos, Alfred
 22.3.18 af geværskud ved St. Emilie
 Leutnant d.R. Bösenberg, Joh.
 22.3.18 af geværskud øst St.Emilie
 Leutnant d.R. Bock, Bruno
 22.3.18 af geværskud vest Villers-Foucon
 Leutnant Galmert, Carl
 22.3.18 af geværskud sydøst St.Emilie
 Leutnant Pfeil, Reoer
 22.3.18 af geværskud

Feldwebel-Leutnant Juds, Hermann
 22.3.18 af geværskud ved St.Emilie
 Leutnant Rohde, Hermann
 22.3.18 af artilleri foran Templeux la Fosse
 Leutnant d.R. Blunck, Hans
 22.3.18 af artilleri foran Templeux la Fosse
 Leutnant d.R. Rohwer, Wilh.
 23.3.18 af geværskud: ved Longauvesnes
 Leutnant Heyer, Hermann
 2.4.18 i Kriegslazarett 10 efter såret
 Leutnant d.R. Wiedemann, Ernst
 25.4.18 efter såret
 Leutnant Nebe, Walter
 6.8.18 af artilleri ved Chaussemy
 Leutnant d.R. Rohwer, Hans
 26.9.18 af geværskud ved Vailly
 Leutnant d.R. Schaller, Curt
 18.10.18 af artilleri ved Grougies Aisonville
 Leutnant d.R. Güter, Erich
 19.10.18 efter såret af flybombe
 Leutnant d.R. Quast
 4.11.18 af geværskud ved Hannappes
 Leutnant d.L. I Evers, Hermann
 12.1.19 i Reserve-Lazarett Uelzen efter såret
 Leutnant Tödt, Helmut
 27.3.20 efter at være begravet under Flandernslaget
 Fähnrich Zomermann
 30.9.14 Moulin sous Touvent i hoved geværskud
 Fähnrich Malte
 20.9.14 Moulin sous Touvent i bryst geværskud
 Fähnrich Reuter
 4.3.15 Moulin sous Touvent maveskud geværskud
 Fahnenjunker v. John, Lucius, Genzmer
 ved Ronsoy af håndgranat
 Fahnenjunker Thomas
 13.1.15 Soissons

Desuden af af aktive officerer ved andre troppeenheder:

Major Marggraf
 Major Graf v. Kielmannsegg
 Major Ralpe
 Major Lehmann
 Hauptmann Rinn
 Hauptmann Luchs
 Hauptmann Groth
 Hauptmann Peters
 Oberleutnant Sickert som flyver
 Oberleutnant Schaefer som flyver
 Leutnant Malch
 Leutnant Augustiny
 Leutnant Heller
 Leutnant Roedenbeck som flyver.